

Perpetuum fons aquarum quod est fonte
vita et origo mortis. Et hoc est fonte
vita et origo mortis. Et hoc est fonte
vita et origo mortis. Et hoc est fonte
vita et origo mortis.

CHAP. DE REC. DE LA BIBLIO. (C.)
EL CANTO DE LOS MULATOS

四庫全書

Digitized by srujanika@gmail.com

卷之三

Matthew 5:9

Morninge psalme

In him whiche shal see God
Die the daye the peacemakers
for they shall be called the
children of God. Blessed are
they whiche suffer persecution
In this world for the sake of
righteousnesse.

Chre bell ring that will
say, who will sacrifice his amy-
gods? 1. 12. 13. 14. 15. 16.
Lord lifte thair syng the lighte
of thy countenance upon vs.

Er þurh aður glædunisse in
my hæsse since the time that
þy wærest and wære, and
apple, increased.

I will lape me dolone in
and take up her se, for
þou I do de onclere, that

111. C. b.
C. b.

O all ye nations of the earth
Sing out praises to the Lord,
For his magnificence is great.

O all ye nations of the Lord,
Sing out praises to the Lord,
For his magnificence is great.

O all ye nations of the Lord,
Sing out praises to the Lord,
For his magnificence is great.

Bless ya the Lord, praised him
and magnify him for ever.

On this Canticle

Centurie. 77

Spelling place

Spelling place

midst of him for aye.

O per sonter and somme
In the reche Lord. Praise him
and magnify him for ever.

O ye Domes and Jealib,
Sain the lord. Praise him
magnify him for ever.

O per frost and cold blaste
In the forde, praise him and
magnify him for ever.

O per stede, praise him and
magnify him for ever.

O per stede, praise him and
magnify him for ever.

O per stede, praise him and
magnify him for ever.

O per stede, praise him and
magnify him for ever.

O per stede, praise him and
magnify him for ever.

O per stede, praise him and
magnify him for ever.

¶

O come unto me all them
bp for rest.

O Davy bp dñe sent me to you.
¶ Ap the.

and take to worship thy name
After word. Much thanks to god.

O come unto me. O Lord let us kepe
hs thysday without sinnes.

O Lorde have mercip upon
us, have mercy upon us.

O Lorde let thy mercip alight
ten upon us, as our comulg

in the.

O Lorde in thise houre of the
crede me never to be conuict

O Lorde in thise houre of the
crede me never to be conuict

O Lorde in thise houre of the
crede me never to be conuict

O Lorde in thise houre of the
crede me never to be conuict

C. M.

D.

Davenpott Falbott
**BAPTISTÆ MANTUANI Carmelitæ Theologi
ADOLESCENTIA, SEV BV.
colica, brenibus Iodoci Badii commenta-
RIIS ILLVSTRATA.**

His accesserunt Ioannis Murmellij in singulas Eclogas
argumentum, cum annotatione eiusdem in
loca aliquo obscuriora.

Accedit & index non illa vetus, & indigestus, sed
notius omnino, ac locupletior multo opera
Barthol. Laurentii.

Excedeant Gerardus Dewes &
Henricus Marsh, ex assignatione
Thomæ Marsh.

Anno Salutis. 1584.

CVM PRIVILEGIO.

**g INDEX VOCABULORVM AC
RERVM DE QVIBVS PER HÆC
BADIANA IN BAPTIST. MANTV-
ANIE CLOGAS COMMENTARIA MEN-
tio fit, copieſſor ſolito, & fideleſius iuxta ſeriem
Alphabetti digeffus.**

<i>Abdinus</i>	33	<i>Aſopij aſtinia</i>	34	Aveμος
<i>Abdua</i>	69	<i>Aſtim</i>	18	68
<i>Abel</i>	56	<i>Agnati</i>	8	65
<i>Abrahams</i>	ibidem	<i>Agroſiu vna</i>	4	69
<i>Ac</i>	6	<i>Agretij al. per eſcribe-</i>		73
<i>Accipiter</i>	51	<i>tur ſentimentum</i>	38	Antea
<i>Acerinus, 14. Aries.</i> 37		<i>Ahenus</i>	15	Ante & post
<i>Acta</i>	43	<i>Ahena</i>	71	Antenna
<i>Acteon</i>	14	<i>Alauda</i>	55	Amiquum
<i>Ad</i>	80	<i>Albon</i>	53	Anones
<i>Adam</i>	35	<i>Alcides</i>	32	Apella
<i>Adigere</i>	51	<i>Alchimia vel Alkimia</i>		Appendix
<i>Aditus</i>	60	50		<i>Apollini inneniu me-</i>
<i>Admeti ones. quis ali-</i>		<i>Alea</i>	59	<i>dicina</i>
<i>qua do pauerit.</i>	80	<i>Alexio</i>	26	Ararus
<i>Adorare</i>	47	<i>Alga</i>	80	Area
<i>Adria</i>	71, 71	<i>Aliger</i>	71	Argus
<i>Adriani inepta ſent.</i>		<i>Allia</i>	33	Ariſtens
	40	<i>Alma</i>	12	A'quus
<i>Adulari</i>	31	<i>Alter & alia</i>	34	18
<i>Adulta ſeges</i>	3	<i>Altum</i>	88	Arma
<i>Adulter</i>	44	<i>Alueus</i>	12	Armus
<i>Aedes</i>	9	<i>Amaror</i>	6	Arnicola
<i>Aegeris</i>	54	<i>Ambages</i>	5	Artocopi
<i>Aegon</i>	63	<i>Ambigo</i>	ibidem	Aρτοποιος
<i>Aegyptus</i>	27	<i>Ambire diuos</i>	33	47+
<i>Aegypti namina</i>	75	<i>Amenz</i>	8	89+
<i>Aenea Siluij affertio.</i>	8	<i>Amicus</i>	25	Aρτος
		<i>Anita</i>	86	62
<i>Enobardus</i>	41	<i>Amor</i>	3	Artocrea
<i>Eolus</i>	66	<i>Amption</i>	30	Arx
<i>Aer</i>	18	<i>Amphiſtrionides</i>	32	Aſylus
<i>Ararium</i>	40	Aμύοφοι	11	Asphaltus
<i>Es</i>	45	<i>Anynt:cuo.</i>	11	Aſſentator
<i>Aſopij patina</i>	43	<i>Anas</i>	64	Aſtria
				Aſtreas
				Aſtius
				Atheſis

INDEX.

<i>Atheis</i>	78	<i>Cacabus</i>	72	<i>Catulus</i>	50
<i>Aithos</i>	34	<i>Cacumen</i>	58	<i>Catus</i>	6
<i>Atrides</i>	33	<i>Cacus</i>	35	<i>Caula</i>	26
<i>Arylicus</i>	50	<i>Caduceus</i>	37	<i>Cansari</i>	9
<i>Avarus</i>	31	<i>Cadus</i>	68	<i>Centauri</i>	70
<i>Aucupium</i>	53	<i>Cacis</i>	33	<i>Ceramia</i>	30
<i>Auenans</i>	72	<i>Can</i>	36	<i>Cereopitheticus</i>	49
<i>Auerso</i>	24	<i>Calais</i>	36	<i>Ceres</i>	100, 65
<i>Auerstor</i>	ibidem	<i>Calanitus</i>	19	<i>Chabones</i>	69
<i>Augustus</i>	35	<i>Calces</i>	24	<i>Charibdis</i>	23
<i>Aureolus</i>	35	<i>Caldria</i>	72	<i>Chrisfeis</i>	33
<i>Auster</i>	3	<i>Caligo</i>	30	<i>Cicendula</i>	30
<i>B</i>		<i>Callus</i>	19	<i>Cicones</i>	32
<i>Babylonis</i>	7	<i>Calices</i>	4	<i>Cicera</i>	45
<i>Bacchante</i>	74	<i>Calypso</i>	25	<i>Cimex</i>	62
<i>Bacchus</i>	72	<i>Camaldula</i>	60	<i>Cineras</i>	35
<i>Bacillum</i>	40	<i>Campe</i>	68	<i>Circe</i>	25
<i>Balare</i>	76	<i>Campestris</i>	61	<i>Circus</i>	42
<i>Baldus.</i>	18	<i>Candidus</i>	63	<i>Cithara</i>	40
<i>Baleares</i>	53	<i>Canicula</i>	31	<i>Clavrum</i>	37
<i>Bællwo</i>	53	<i>Canu</i>	ibidem	<i>Claviculus</i>	15
<i>Bayathrum</i>	60	<i>Canis ac Catæ natura</i>		<i>Clavus</i>	43
<i>Bardi & Bardus</i>	55	<i>Cantharus</i>	62	<i>Clistunnus</i>	79
<i>Bardocucullus</i>	ibid.	<i>Capella</i>	66	<i>Cloaca</i>	64
<i>Batrachos</i>	80	<i>Caprea</i>	79	<i>Coarctare</i>	32
<i>Belides</i>	32	<i>Capreolas</i>	74	<i>Codrus</i>	42
<i>Belus</i>	ibidem	<i>Carbo</i>	17	<i>Canacula</i>	38
<i>Benacis</i>	12	<i>Cardiacus</i>	73	<i>Cogere</i>	26
<i>Biblis</i>	32	<i>Cardinalis</i>	40	<i>Concininare</i>	49
<i>Bifidus</i>	36	<i>Cardo.</i>	6	<i>Connus</i>	13
<i>Bilis</i>	56	<i>Carex</i>	72	<i>Colluere</i>	72
<i>Bimestris</i>	29	<i>Carmelus</i>	64	<i>Compilo</i>	55
<i>Biumum Pythag.</i>	55	<i>Carmelita</i>	75	<i>Compta</i>	10
<i>Boare</i>	76	<i>Carpere</i>	46	<i>Componere</i>	7
<i>Bombyces</i>	41	<i>Carthasis</i>	65	<i>Conor.</i>	25
<i>Bombycinus</i>	ibid.	<i>Casa</i>	18	<i>Concinnus</i>	37
<i>Boreas</i>	35	<i>Cassis</i>	28	<i>Concurre</i>	6
<i>Brucus</i>	68	<i>Cassiopia</i>	66	<i>Condere</i>	39
<i>Bruma</i>	68	<i>Castor</i>	33	<i>Confidere</i>	78
<i>Bryetus</i>	32	<i>Castrare</i>	64	<i>Consulere</i>	47
<i>Bufo</i>	49	<i>Catella</i>	49	<i>Consulti</i>	20
<i>Bustum</i>	23	<i>Catanes</i>	37	<i>Conus-ta</i>	49
<i>Buxus</i>	20, 13			<i>Cordatum</i>	48
				<i>Cornicis</i>	

INDEX.

Cornicis omen	63	perbia	39	Facula	52
Corus omes	ibidem	Dognas	88	Fax	53
Corylus	59	Dryades	22	Faginens	77
Cos	72	Drys	22	Fagus	78
Cosmas medices	49	Drys	ibidem	Falco	60
Cosmus	ibidem	Dumeta	25	Farrago	40
Craspis cuiusdam non		E		Fartores	49
Crassum dictum	40	Ebosos	32	Fasces	49
Creta	50	Effeminstum	33	Fascinare	6
Crinata	34	Eloēū	12	Fasili	62
Crocodilus	34	Elysij campi	26	Fatua	38
Crudus	40	Enucleare	4	Faustrus	13
Crumena	40	Epication	26	Faxo	39
Cuum	58	Epicuris sententia	18	Feralis	28
Cura	3	Epitophion	26	Ferre	8
Curate	25	Ebras	56	Fides	48
Cymbia	37	Ege Bevvog ibid		Fines	52
Cyprus	57	D		Fiscina	ibidem
Damon	6	Eremus	86	Fistula	4
Dan	82	Eridanus	11. 30	Fistulicen	55
Danaus	32	Erynnis	14	Flacius	27
Dawd	35	Eryphile	32	Fluentini	67
Deos utrinque sexus		Eunetus, & Euenta	21	Fluuius	62
filios esse	39	Eurotas	81	Fœnisea	49
Deduere	62	Eurus	73	Fœnus	ibidem
Deglabrare	35	Eurydice	38	Fœta	68
Deianira	32	Examen	68	Fœtare	12
Delphin	70	Excandescens	52	Fœtura	46
Demens	87	Excubitor	22	Formago	72
Demoliri	16	Exertus	74	Formica	39
Dentale	9	Exhaustus	28	Formicarum Fabula	1-
Desumare	52	Exilis	35	ibidem.	
Deculon	34	Exojare	4	Fortuna	45
Diana	6	Extare	87	Fortunatus	3
Dibapha	41	Extemplo	60	Fossafrons	29
Dies genitales	10	Extimo	18	Frigidius	28
Discrimina	18	F		Fuci	91
Disimilare	23	Fabella exorta nobilis		Fulica	46
Dinus	18	tatis	46	Fuligo	60
Dolia duo in foribus		Fabula militariꝝ mer		Fulminare	33
Iouis	12	celum	48	Funda	33
Domna	22	Facio	55	G	
Domini cuiusdam su.		Facul	30	Galathea	28
				Galbulia	

I N D E X.

<i>Galbula</i>	55	<i>Hyems</i>	40	<i>Iudsa</i>	70
<i>Galla</i>	3	<i>Hymen</i>	3	<i>Iunonis anis</i>	36
<i>Galrus</i>	73	<i>Hymenaei</i>	3	<i>Turgia</i>	19
<i>Ganta</i>	31	<i>Hypermnisira</i>	32	<i>Iurisconsultus</i>	20
<i>Ganeo</i>	32		1	<i>Inuenitus</i>	30
<i>Garganus</i>	63	<i>Iacchus</i>	10		K
<i>Gelida</i>	3	<i>Iactura</i>	66	<i>Kardia</i>	63
<i>Gemelli</i>	85	<i>Iberi</i>	38	<i>Kerios</i>	14
<i>Gener</i>	9	<i>Ibis</i>	64	<i>Kopos</i>	ibidem
<i>Genius</i>	34	<i>Ida duplex</i>	57	<i>Kosmos</i>	40
<i>Genethliaci</i>	39	<i>Ierichas</i>	34	<i>Kosmeo</i>	ibidem
<i>Geron</i>	95	<i>Izias</i>	3	<i>Kreas</i>	58
<i>Gestire</i>	65	<i>Iliros</i>	38		L
<i>Goliath</i>	35	<i>Illac</i>	20	<i>Lacertus</i>	13
<i>Gorgones</i>	ibidem	<i>Illarabilis</i>	12	<i>Lacteus</i>	39
<i>Grundo</i>	18	<i>Illepus</i>	45	<i>Letamen</i>	44
<i>Gregorij Tifernatis ex cellentia</i>	29	<i>Immaturus</i>	25	<i>Lati</i>	39
<i>Yeeyoqew ibid.</i>		<i>Impendere</i>	19	<i>Lanu</i>	72
<i>Gurges</i>	87	<i>Imperiosus</i>	31	<i>Lamia</i>	67
<i>Gynaceum</i>	70	<i>Implumis</i>	38	<i>Lamis</i>	67
	H	<i>Improbus</i>	31	<i>Lampyrides</i>	10
<i>Hamadriades</i>	22	<i>Imprudens</i>	45	<i>Lantitum, vel Lanicu</i>	
<i>Hareculus</i>	18	<i>Incalescere</i>	19		38
<i>Harpia</i>	36	<i>Incestare</i>	37	<i>Lanij</i>	49
<i>Hebrus</i>	24	<i>Inconsultus</i>	20	<i>Lappa</i>	65
<i>Herubus somnium</i>	57	<i>Indeffensus</i>	46	<i>Larius</i>	13
<i>Hedera</i>	25	<i>Indigna</i>	38	<i>Larus</i>	67
<i>Helena</i>	57	<i>Indocilis</i>	45	<i>Latus clavus</i>	7
<i>Helias</i>	60	<i>Inductus</i>	ibid.	<i>Lauerna</i>	64
<i>Heliscus</i>	ibidem	<i>Inepis</i>	ibidem	<i>Lauinia</i>	32
<i>Hercules</i>	40	<i>Iners</i>	4	<i>Laureta</i>	64
<i>Hernica</i>	31	<i>Infestus</i>	12	<i>Laxatns</i>	43
<i>Heroicum carmen cui debetur</i>	8	<i>Instixus</i>	72	<i>Lege</i>	39
<i>Hic</i>	12	<i>Ingemere</i>	3	<i>Lona</i>	32
<i>Hilarare</i>	32	<i>Insomnia</i>	25	<i>Leno</i>	45
<i>Hippodamia</i>	32	<i>Insomnis</i>	ibidem	<i>Lepor</i>	32
<i>Hippolytus</i>	ibid.	<i>Instar</i>	8	<i>Lencosia</i>	24
<i>Hippos</i>	32	<i>Instauro</i>	81	<i>Limitas</i>	99
<i>Hiramus sine cornibus</i>	46	<i>Instira</i>	15	<i>Lewis</i>	21
<i>Hissidus</i>	63	<i>Insulsi</i>	45	<i>Libra</i>	16
<i>Histerio</i>	44	<i>Internalluma</i>	67	<i>Librum</i>	ibidem
<i>Humor</i>	13	<i>Tor</i>	78	<i>Libetherides</i>	20
		<i>Jordanes</i>	ibidem	<i>Libethris</i>	66
		<i>Irretire</i>	31	<i>Liber</i>	60
		<i>Iste</i>	3	<i>Libs</i>	43

A ij

INDEX.

<i>Ligo</i>	49	<i>Mannus</i>	53	<i>Multra</i>	ibidem
<i>Lumbus</i>	15	<i>Mapalia</i>	20	<i>Multialia</i>	38.
<i>Linguosac</i>	67	<i>Maria cum visa</i>	55	<i>Multoties</i>	10
<i>Lquistur</i>	11	<i>Mariaca</i>	68	<i>Mundus</i>	41
<i>Lites</i>	81	<i>Marius</i>	16	<i>Murex</i>	7
<i>Lmuens</i>	17	<i>Martialis sentimentū</i>		<i>Myrmix</i>	80
<i>Liuor</i>	18	41		<i>Myrrha</i>	12
<i>Lixa</i>	49	<i>Martius</i>	39	<i>M</i>	
<i>Loliam</i>	34	<i>Masculus</i>	42	<i>Naamam</i>	82
<i>Lotb</i>	35	<i>Materterā</i>	79	<i>Naiades</i>	22
<i>Luci'lus</i>	40	<i>Matrone Herculi vi-</i>		<i>Napes</i>	22
<i>Ludere</i>	28	sa	55	<i>Narcissus</i>	14
<i>Lumina</i>	36	<i>Medea</i>	32	<i>Nates</i>	38
<i>Luna</i>	45	<i>Medicorum licetia</i>	50	<i>Nunci</i>	62
<i>Lups</i>	43	<i>Meditare</i>	29	<i>Neara</i>	33
<i>Lupanar</i>	34	<i>Medusa</i>	34	<i>Nemea</i>	65
<i>Lupus ubi nullus</i>	50	<i>Melampodion</i>	63	<i>Nemus Aegeria</i>	51
<i>Luscus</i>	6	<i>Melampus</i>	ibidem	<i>Neoptolemus</i>	45
<i>Lusitra</i>	57	MΕΛΟΥ	ibid.	<i>Nepa</i> . 86. <i>Nereides</i>	22.
<i>Lux</i>	20	<i>Melotus</i>	46	<i>Neronis sumptuositas</i>	4
<i>Lyans</i>	20	<i>Mercari</i>	85	<i>Nerui</i> 75. <i>Nerui</i> 97	
<i>Lycaon</i>	54	<i>Mergus</i>	ibidem	<i>Neue</i>	39
<i>Lycoris</i>	33	<i>Messis</i>	ibidem	<i>Nicolata</i>	70
<i>Lycos</i>	51	<i>Menania</i>	79	<i>Nitedula</i>	10
<i>Limbus</i>	15	<i>Midas</i>	45	<i>Noëma ubi vel plurim.</i>	
<i>Lympha</i>	38	<i>Miles</i>	63	<i>me, vel nulla</i>	33
<i>Lymphaticus</i>	8	<i>Milium</i>	68	<i>Nodus Herculis</i>	40
<i>Lympidius</i>	89	<i>Milii</i>	64	<i>Nomus quis datus</i>	57
<i>Lynter</i>	12	<i>Mimus</i>	44	<i>Noster</i>	11
<i>Luo</i>	32	<i>Mincius alijs Mintius</i>		<i>Nuga</i>	31
<i>M</i>					
<i>Macra</i>	80	<i>scribunt</i>	22	<i>Nugari</i>	28
<i>Macri</i>	ibidem	<i>Minotauris</i>	32	<i>Num</i>	25
<i>Maga</i>	31	MΕΙΩΚ	30	<i>Numantia</i>	35
<i>Magalia</i>	28	<i>Modus</i>	31	<i>Numerus</i>	58
<i>Magi</i>	34	<i>Mavor</i>	19	<i>Numinaruris</i>	63
<i>Maggis</i>	87	<i>Moleribus</i>	69	<i>Nursa</i>	65
<i>Maius</i>	75	<i>Monosyllabarum pr.</i>		<i>Nurus</i>	67
<i>Mais auibus</i>	45	<i>nilegium</i>	29	<i>Nympha</i>	66
<i>Malus punica</i>	75	<i>Mos varia</i>	19	O	
<i>Mantca</i>	6	<i>Moses</i>	57	<i>Obba</i>	12
<i>Mantes</i>	62	<i>Mox</i>	13	<i>Obdusus</i>	28
<i>Manto</i>	83	<i>Mugire</i>	76	<i>Obmissus, & Omisus.</i> 11	
<i>Mantua</i>	47	<i>Multa</i>	37	<i>Otiosus, 78. Odire,</i> 21	
<i>Mambria</i>	43	<i>Multrale</i>	38	<i>Oenomaus</i>	32
				<i>Oenone</i>	57
				<i>Oenophilius</i>	

INDEX

Oenophilius	10	Patina <i>Aesopi</i>	41	Populus	74	
Oenophorūm	10	Pauclus	10	Populus cījaura	69	
Oestrūm	68	Paulus	43	Post. 10. Posthabere.	19	
Ogdoas	70	Pauperies	7	Post. 59		
OIVOS	10	Peculia	69	Pracca	29	
Olympica	43	Pecunia	43	Pracordia	6	
Olympos	31	Pedestrisimo	51	Pratigia	6	
Omasiam. 49. Omen.	11	Pedes. 41. Pedicis.	5	Primitus. & proximis		
Onocrotalus	63	Pedum. 28. Pegasis. 64		dies	10	
ÓVOC	ibidem	Penates. 46. Penitus. 74		Prodigus	53	
Opera. 33. Operior.	56	Penula. 33. Peragere. 48		Propago. 83. Propriet. 13		
Ophusa	50	Perna	6	Proserpine	33	
Opulescere. 72. Ora	27	Permeiter	13	Prospercere	33	
Ora. 46. Orcus.	24	Però	76	Proximare	28	
Ordo potuum	66	Perseus	34	Pruina.	41. Pubes.	64
Oreades	22	Pessimum	15	Pubescere	73	
ÓPEYOMOL	4	Petafo	68	Puer. 33. Puerpera.	67	
Orexis	ibidem	Petulci. 45. Pernas.	6	Pplex. 59. Plas.	51	
Orgia. 14. Orithya.	36	Phadra	32	Purpurare	35	
ÓROS	65	Pharetra	27	Pyramis.	47	
Orpheus. 26. Offa.	30. 31	Philomela, &c. Philome-	3	Pyrra. 53. Pyrrhus.	42	
Orientum	15	na etymologia		Pythagoras	47	
Ouidy opinio.	28	Philitra	23	Pythomia	26	
Padus	30	Phylirides	59	Quam. 14. Quando.	3	
Palestra	4	Phineus	36	Quasio de magnorum		
Palmes	65	Phlegeton	73	aduentis	53	
Pampineus	29	Phœcis. 75. Phœbus.	70	Quarulus	36	
P.m. 66. Pannostus	17	Phœnix	77	R		
Papyrus	17	Phorcynides	76	Rubula	53	
Par. 74. Paradisus	63	Phillis	37	Ranarum fabula	46	
Pararymphis	71	Piaula	69	Rebecca. 32. Rebert.	23	
Paracene	17	Picens	69	Referre. 25. Regim. 24		
Parcert. 41. Paris.	57	Pietas	52	Reor. 17. Resipsicere.	20	
Parnassus, aut Parnaf-		Pierides	22	Restauro	86	
sus	26	Pierius liquor	19	Rodope	30	
Parthenope	14	Pignora	49	Rima. 6. Rimula.	36	
Participia an compa-		Pila. 49. Pilate.	30	Rhompha, &c. Rōpheia		
rentur	48	Pileolum	40	35		
Partimire	27	Pithecos	48	Romulifabula	43	
Pasiphæ	32	Plorans	48	Kostrum s. Rulla.	9	
Patillus	62	Polo. 52. Polenta.	46	Ruminare	9	
Patitum	48	Polynnia	30	S		
Patitor. 79. Pash.	5	Pondo. 21. Popina.	63	Sambucus	70	
		Populare	29	SACRUM		
		Populari	ibidem			

INDEX.

Sacrum offerre	92	Specimen	26	V	
Salax. 31. Salignus.	28	Spelaa	63	Valle documentum, 40	
Solomon	34	Spicatus	10	Valfassius	69
Saltidicus	32	Spineta	76	Vates. 83. Vcordia. 82	
Saltus. 20. Saltus.	77	Squarrofus	40	Vellera	48
Samson	33	Stero. 40. Simula.	43	Vena	50
Sarcinula	60	Stipit. 69. Stiria	46	Ventriculus	9
Sarmenta 23. Satā. 13		Stis. 9. Stratos. 4	4	Ventrosas	86
Scidi à Scindo.	33	Striges. 18. Styx	67	Venus	19
Scipioni dictum	75	Strophades	36	Ver. 90. Vermis.	70
Scorma	4	Styx	28	Venom. & Vermis	76
Scutari nidos		Succida	68	Verna	31
Scurrilitas	44	Sulfuris arx	39	Verona	71
Scilla. 32. Secare.	28	Super. 45. Supra.	5	Verix	18
Secundare	36	Surcalus	22	Vestigare	32
Securis. 45. Securus.	18	Susarion	3	Vices	73
Segnis	44	Suspicere	55	Vittus	38
Semiramis	32	Suturus	17	Videns	10
Sensim	52	Sylmanus	33	Villa	53
Senectus. 65. Santes.	68	Sylvestris	25	Vim.	4
Sepes. 36. Sepire.	80	Syrtes.	5	Vindemia	52
Septiforis	30	T		Vimia. 10. Vipera	86
Sepulchrum leue	23	Tabescere	23	Virus	36
Sepultus. 4. Seres.	43	Tantalus	9	Vis	80
Seria	iludeo	Tarpeia	32	Vitafungi	36
Sera. 60. Serra.	44	Taxus. 78. Teges.	73	Vitis	49
Seru error	41	Telun. 26. Tempe	30	Vitta	38
Seratum	28	Tentans	29	Vittula facro	52
Serus. 11. Setosus.	65.	Tesles. 8. Teihys.	65	Vlgo. 76. Vlna.	72
Simulare	32	Tetricus	17	Vmber	29
Sina. 27. Son.	35	Thalassio	5	Vmbria pars Thuscia	
Sirenes	14	Thesens	55	39	
Sirius. 31. Sirus	56	Thesylis	34	Vrendi cadavera mos	
Sicer. 9. Socrus. ibdem		Tiberis	30	23	
Sogona, alias Sagona.	52	Tibia	10	Vrna	23
Solifessor	48	Tibicen	34	Vt. 69. Vires	10
Soluagus	24	Tityrus	11. 26	Vuidus	75
Solivadus	44	Tonus	10	X	
Solum	3	Tragica vox	31	Xorxes	85
Solymi	81	Tricornis	87	Z	
Souipes	53	Triuia.	6	Zelus Halia, vide Hen-	
Sopitus. 28. Soper.	3	Troia	78	lias	
Soralle	61	Tumulus	22	Zeimus	36
Soritii digitis	4	Turg das	6		
		Tyndaris	32	FINIS.	

49
69
82
48
50
9
16
19
79
76
31
71
14
32
73
38
10
53
4
52
86
36
80
36
49
38
52
72
29
18
103
23
10
75
55
6
BAPTISTA MANTUVANVS
CARMELITA PARIDI CÆ-

RESARIO. 15. p. (Pari) 10. 11.
Vdi, o Pari, enigma perplexum, q. Oe-
dipus ipse non solueret. Ego quinque-
narius, & iam confundens, adolescenti-
am meam reperi, & habeo adolescentiam
simul, & senectam. Sed ne longa ambage-
te tenebam, nodū hunc dissoluō. Anno p̄x terito, quum
Florentia rediens, Bononiā pertenisse, intellexi a-
pud quendam literatum virum esse quendam libellum
meum, quem olim ante religionem, dum in gymnasio
Paduano philosophari incipere, ludens excederā, &
ab illa aetate adolescentiam vocaveram. Carmen est
Bucolicum, in octo Eclogas finis, quodiam distan-
quam abortuum putabam abolutum. Vbi id rescam,
Saturnina fame repente sum percitus, & cogitauit quo-
nam pacto possem proli mea inficere perniciem. Luu-
tibus ergo amicis, libellum mihi vendicauit, ut perderet
quem suspicabat erratis non posse non scatere. At ubi
intellexi, & alia quædam exemplaria superesse, vilum
est praefata hoc, quod vendicaram emendare, emenda-
tumque edere, ut eius editione, cetera, quæ continent
multa nimis iuuenilia delectantur. Hoc igitur sic configa-
tum duabus alijs Eclogis, quas in religione lussi, in cal-
ce subiunctis, tibi, o Pari, iuuenis antiquæ nobilitatis,
& studiorum, ac omnium bonarum artium amanssi-
me, nostræq. urbis decus etegium, libentissime dono-
vi quando tetricis illis philosophia ac theologie lucu-
brationibus, quibus assidue vacas, fatigatus fueri, ha-
beas iucundulam hanc lect' unculam, qua, tanquam lu-
do quodam blandula, sed liberali laetum legendō re-
paretur ingenium. Omnes autem, penes quos imma-
tura illa sunt exemplaria, quæ dixi togatos, volo, ut si
quid vnoquam fuit eis dulce meum, confessim exurant,
nec illo pacto superesse permittant. Accipe ergo Pari
suavissime, libellum & auctorem, & ambobus, tanquam
tebus tuis tuo deinceps viris arbitrio. Vale. Calendis
Septemb. Anno. M. CCCC. XCVIII.

A.

ANNO:

ANNOTATIVNCVLÆ ALIQVOT IN SVB.

sequens in librum ex epistola quædam Boarmi Murmeli, ad

Paulum Ruremundensem.

Sed ut (inquit) ex ordine à te quesitus respondeam, hæc
accipe: In terria ecloga, quod Thracius Hebrus Orpheo
fleu: se dicitur, rectè autem id ribi ex quarto Georgieon Virgilii
non constare, quoniam ibi non Orpheo, sed eius uxorem Euri-
dicens Hebrus flesuisse dicatur, Adducendum itaque fuit testi-
monium Ovidij, in secundo Metamorphoseos ita scribentis.

Te melle volvres, O pheu, se turba feraturn,

Te rigidi silices, sua carmina septè securæ

Fleuerunt silvae, positis se frondibus arbos

Tonsa comas luxit, lachrymis quoq; fluminadidicunt,

Increuissse suis.

Hic enim per flumina, Thracie flumij, &c. clavis primus
Hebrus, quod sequentia indicant, significatur.

Venio ad patinam Aesopi, cuius mentio sit in quinta ecloga.

Quodlibet autem ea fuerit, docet Plinius in decimo naturalis
historiae, capite decimo-quinto, his verbis: Maxima tamen
insignis est in hac memoria, Clodij Aesopi tragici histrio
patina, sexcentis sextertis taxata, in qua posuit aues cantu
aliquo, aut humano sermone vocales, numinis sex singulas co-
emptas, nulla alia inductus suauitate, nisi ut in ijs imitacione
hominis maderet, ne questus quidem suos reveritus, illos opis-
mos, & voce meritos, dignos prorsus filio, à quo duximus de-
coratas margaritas. Non sit tamen (ut verum facias) facile
inter duos iudicium turpitudinis, nisi quod minus est, sum-
mas rerum naturæ opes, quam hominum linguis conasse. ha-
bitenus Plinius. tertio loco quesitum est, super illud sextæ E-
clogue. Nec nemus Aegeria sonipes, nec vir bonus urbem.
Cur Aegeria nemus, quod ab Aricia nō procul abest, equi de-
fugiant. Huius rei causam apud Graecos Callimachus (testa-
Seruio) tradidit, apud nostros verò Ouidius in 3. Faistorum
inquit.

Vallis Aricina sylva præcinctus opaca,

Est locus antiqua religione sacer.

Hic la-

ANNOTATIVNCVLÆ.

Hic latet Hyppolitus locis distractus eorum,

Vnde nemus nullis additur illud equis.

Et ante Onidizum, Maro in sepeimo Aeneidos :

Vnde etiam templo Trinitæ, lucisque sacris

Cornispides arcenter equi, quod litore curvam.

Et Iunenum monstros pauidi effudere marinis.

Præterea cognoscere cupis, quem accipiendū censem per.
Nursiū senē in octāna ecloga, cuius fati iuga inclita dicuntur. Senex hic, diuīs pater Benedictus ingētēllicus est, qui in Nursia, vel ciuitate Piceni, vel provinciæ orius, monasteriū condidit primum in monte aliquo regionis illius, deinde cum religionis fratribus in Cassinum mōte migrans; ibi q. Apollinis phano in dīs Ioannis Baptiste sacellum cōmutato, virtutibus, miraculisq. clarus, & tandem vita defunctus, ibi q. in sacello prædicto sepultus, iuga illa mōta, immortali nomi-
nis suis memoria illustrans. Postremò rogas, quonā modo de-
fēdatur latinitas orationis illius in Ecloga nona. Hec armē-
sa quibus caput à tellure lenatur Alsius, & cui sit longa in-
ternodia crurum Mirario, enīs antecedentis pluralis numeri
subjectum alterū pluralis numeri, alterū singularis relativū.
Scito igitur figuram esse poētæ locutionē. Teste namq. Pri-
sciano, libro 17, diversi interdū numeri cōstruantur. Salustius
in Casilinaria : interea seruitia repudiabat, cuius initio ad
eum magnæ copiae cōcurrebat. Cuius enim singulare, ad rem
retulit. i. cuius rei seruitiorum, Tibullus : vos quoq. abesse p-
cul iubeo, discedite ab arū, cui suscit bēsterna gaudia nocte
Venus. Cui, subintellige turbæ, vel multitudini. Ita & hic,
cui gregi armentorum, vel armatio. Hattenus Mirmelius.

A D E L O N.

Totum hoc poēma cōstat dramatico genere. Nam auctor nū-
quā loquitur, nisi pastorali personæ assumpta, quam, ut inquis
Badius, interdū sub Cādidi nomine assūmis. &c. Contendit
idem Badius pastorale decorum, sermonisq. Bucolici tenuita-
tem hic magis anxiè obseruatam, quam in Marone. Quali-
tas carminis, hexametra, Bucolica stylus grātīs, bucolice sō-
gruens, personæ ferē argūmenti; nomen sortiuntur,

BAPTISTÆ
MANTVANI, CARMÆ
lita Theologi, adolescentia,
in decem Eclogas diuisa.

Ad Paridem Cærelarium.

ECLOGA PRIMA, DE HO-
nesto amore, & fœlici exitu, inscripta;
Faustus.

Ioannis Murmeli Argumentum.

Antiquos repeti vult Fortunatus amores,
Obsequitur Faustus, referens conubia lera.

COLLOCVTORES.

FORTVNATVS, ET FAVSTVS.

Sustine, precor, gelida quando pecus omne sub
umbra.
Ruminat, antiquos pardum recitamus amores:
Ne, si forte sopor non occupet, volta ferarum,
Qua modo per segetes tacitè inficiantur adul-
terii in pecudes: melior vigilancia somno. (14)

Fauste, precor, &c.] Hæc prima Ecloga de honesto amo-
re fœliciisque eius exitu inscribitur, non sine ratione.
Nam licet nondum religionem profesus, hæc veluti in-
genij sui præludia composuerat ad poësim haud dubie-
natus auctor, tamen quia ne tunc quidem quidquā in-
honestum, aut concipere, aut edere voluisse, nunc cum
recognoscet, si offendisse, nimirū reiecisset. Proinde,
ne si de amoribus titulum quispiam severius religiosus
lectitans, auferget, inscriptus de amore honesto, quo re-
vera nihil est homine dignius. Hic autem amor honestus
describiatur, quia affectione matrimoniali initus. Addi-
tur autem, & fœlici eius exitu, ut eos qui amare volent,
ad hoc

FAVSTVS, ECLOGA. I. 3

ad honestū amorem inuitet, quippe cuius felix est exi-
sus. Nam de lubricis & in honestis terē dicitur à compa-
triota eius, in consimili opere: Et quisquis amores, Aut
metuit dulcis, aut experietur amaros. Personæ, ut in
præambulis diximus, etiam hic ab officio, & rebus de- Fornuntus,
nominantur, Faustus, & Fortunatus. Nam virumque in Faustus.
bonum sonat. vi, Fortunate tenex, &c. Et, O fortuna-
rōs nimium, bona si sua nō sint, Agricolas. Et ruitus, o
fortunati, quorum iam memoria surgunt. Præterea For-
tunatus & ille, deos qui nō sunt agitantes. Faustus autem,
si ad vocem alludere lubet, videtur quasi fatis aut fa-
uore auctus, aut fauore stans. Ordo, quē non vbi que
quia opus nou erit, repetens, hic est: o Fauste, quan-
do]. i. quādoquidem omne pecus ruminat]. i. remādit
prius in vērem immissa, sub umbra gelida]. i. temperie
frigida. Persius autem dicit: Et parvula pecus omne sub
ylmo est. Ergo precor, recitemus amores antiquos, i, ho-
nestos, quales erant antiquis. Vnde Phauorinus apud
Gellium, libro primo capite decimo, ad iuvenem. Antiquum.
mis antique loquentem. Sed antiquitatem tibi placere
ais, quod honesta, bona, & sobria, & modesta sit. Viue Amor.
ergo mōribus præteritis, loquere verbis præsentibus.
Antiquum etiam solet accipi pro charo, quod amici &
vīnd, & cetera id genus, vt quaque veterima, ita char-
rissima nobis esse soleant. Vnde Macrob. in prim.
Saturnalium. Hinc est quod mihi quoque institutione
tua nihil antiquius estimatur &c. Veruntamen hīc po-
tius accepero pro honestis, & antiquis congruentibus.
Id autē epitheton decenter additur, quod sine eo Ser-
uius velit amores lubricos dici. Nam qui honestatis, &
religionis est, numero virtus efferti solet. Veruntamen
amores etiam honestos dici testatur Cicero in officiis,
sic dicens. Faciem honesti vider, quā si oculis cernet-
tur, mirabiles amores (vt ait Plato) excitaret sapien-
tiā. Recitemus ergo amores antiquos. Ne si forte so-
por. Id est, profundus somnus, nos occupet,] videlicet
scitanteis. vlla], id est, quoniam ferarum, quā invidiantur
modò tacite per segetes, adulcas, id est, maturas, sciat
A. iij. in p-

BAPTISTÆ MANTVANI

In pecudes,] quod docet Maro in Culice. Vigilantia
scilicet est, melior somno, generale Adagium quo sen-
tentiam confirmat.

Faus. Hic locus,hæc eadem, sub qua requiescamus, arbor,
Scit quibus ingemui curis, quibus ignibus arsi :
Ante duos, vel (ni memini male) quatuor annos.
Sed tibi, quando vacat, quando est iucunda relatu,
Historiam, prima repetens ob origine pandam.
Hic ego dum sequerer primis armenta sub annis,
Veste solo strata, sedi, iacuique supinus,
Cum gemitu, & lachrymis mea tristia fata revoluens,
Nulla quies mihi dulcis erat, nullus labor, & gro
Pectore, sensus iners, & mens torpore sepulta.
Vi stomachus languentis erat, quem nulla ciborum
Blandimenta mouent, quem nulla inuitat orexis.
Cerminis occiderat studium. Nam nulla sonabat
Fistula diffaribus calamis, odiosus & arcus,
Funda odiosa, canes odiosi, odiosa volucrum
Præda : nucum calice, culstro enucleare molestum :
Texere fiscellam iuncto, vel vimine pescem
Fallere, scrutari nidos, certare palestra,
Sortiri digitis, res iniucunda, voluptas
Magna prius, tanti diam mens erit infici morbi :
Colligere agrestis vinas, & fraga perosus.

Hic locus] sermo est, vt dixi merè pastoralis, & ita
aptus ac proprius. Scit quibus ingemui curis,] Testi-
monio rem firmat, & ad tela Cupidinis alludit, qui al-
tera manu tela, altera gestat flammas: vnde Maro Man-
tuanus, At regina graui iam dudum saucia cura, Vulnus
alit venis & exco carpitur igni. Nam vulnus telo fit,
vnde saucia curis dicta. Nam cura secundum Seminum
dicitur, quod cor vrat. Quocirca hic bene dicit: Inge-
nuis,] i. inquis, & in præcordijs, vel multum ingenii
curis, quia res est solliciti plena timoris amor. Quibus
ignibus:] quasi dicat, flagratiissimis, aut exercit, vt ille. Et
exco carpitur igni: Ignis autem aliquando amur dicuntur,
Ignis. vt. Si quos aut Phillydis ignes, aut Alconis habes lab-

des. Aliquam amatus, ut: At mihi se se offert vltro
meus ignis Amator.

Vel si meminim malè, quod factum non censer, quia
meminerunt omnia amantes. Quando, id est, quando-
quidē, lucida, latu, id. dum referatur, & recendetur,
vel vt referatur. Est autem posterius supinus, quod eo
modo cum nominibus adiectiis construi docet Vellā.
Prima repetens ab origine, Maronianū est. Sub pri-
mis annis, quia primus furor amorum gravissimus est,
cum inexperta exerceat pectora. Veste solo, id. per ter-
ram. Strata, id. extensa. Dicitur etiam solū hemi floribus.
Sed id, resedi defessus. Dum sequeret, id. sequi de-
bet. Iacutus, supinus, quod amentis est. Sensus iners, id.
sine arte, & industria. Mens erit sepulta, id. hebetata tor-
pore ex lāguore orio, ut stomachus lāguetus erat, quem
scilicet stomachū. Nulla inuitat orexis, id. nullus ap-
petitus, aut nullus vomitus, sive rustatio. Orexis enim
Græcum est, & idem est, quod appetitus. Ex vomitu au-
tem appetitus nascitur, unde etiam apud Plinium in e-
pistola pro vomitu accipitur. Erant aut, qui Latinè oris
exitum interpretantur. Nam os oris primam producit,
hoc autem corripitur, ut hic, & à Iuuenale Satyra sexta.
Rabidā facturus orexim, & Sat. 11. hinc surgit orexis,
hinc stomacho bilis. Caminis occiderat studium: id
comemorat ferē, quæ pastorem oblectare solēt, & pri-
mū fistulam, de qua Aeneidos tertio, de Polyphemo
loquēs, ait Maro. Solamēq; mali de collo fistula pēdet.
Disparibus calamis. Jeniphaticos quidē dicit, nec etiam
artificiosissimā, ut est disparibus calamis cōpacta, ut in
Buc. Maronis. Et mihi disparibus septem cōpacta ci-
critis, Fistula, & alibi, aut vñquām tibi fistula cera iuncta
fuit? Nam ut alibi dicit: Pan primus calamos cera con-
iungere plures instituit. Odiosus & arctus. Id plus est quā
si eius studium occideret. Id autem pastorale studium
est, unde illud, & figere ceruos. Etiam de venatu intel-
ligere potest. Funda odiosa, quia se pubes rusticā ad
futuram militiam exercere solebat. Nucum calices, id
est testas Enucleare, id est, nucleis euacuare, & nucleos

Orexis.

BAPTISTÆ MANTVANI

Enucleare
Exosillare
Fiscella.

extrahebas signum exosillare. Texere fiscellam, Id est, vas vi-
minicum, Maro in Alexi. Quin tu aliquid potius, quo-
rum unum indiget vasis, virginibus, molliq; paras intex-
ere iuncto. Et in fine Bucol. Dum sedet, & gracili fiscellā
texit hibisco. Est autem diminutiuum à fiscina, de qua
Georgij corum primo. Nunc facili rubea texatur fiscina
virga. Vel vimine, Id est, tenui pertica, seu virga. Scruti-
tare nidos] Maro : Parta meæ Veneri sunt munera,
Namq; notaui ipse locum, aere quo cōgrediēre palūbes
Cerare palæstra, Id curia & lucta. Sortiri digitis, Id
est, unicare, qui Italorum cīclodus. Erigit autem micant-
tium uterq; quot vult digatos, & diuinat, quot sint am-
bos erecti, & qui prior enuntiar, depositum sortitur.
Agrestes vuas, labruscas, & fraga, humi nascēta. Virg.
Qui legitis flores, & humi nascēntia fraga.

Mareban, ut pastu rēdicens philomelæ cibumq;
Ore ferens nati, vacto sua pignora nido
Cam sublata videt, rostro cadit esca remissa,
Cor super, & contrâ nidos super arboris alta
Frondë sedet, plorans, infelices hymenæos :
Sen veluti aniso partu formosa insuena,
Quæ postquam latas, aliis mugisibus agros
Compleuit, residens pallenti, sola sub umbra,
Gramina non capitur, nec fluminis attrahit undam,
Sed quid circuitu patro ribi tedia longo ?
Dum sequor ambages, & verba, & tempora perdo.
Summa hec, vitales auras inuitus agebam.
Quod si forte volens cognoscere singula, dicas,
Favisti, quis in Syrieis austri te impegerat ista ?
Me mea (verum etenim tuoi, Fortunato, favebor)
Me mea Galli suo sic circumuenierat ore,
Vi captam pedicis circundat aranea muscam.
Namq; erat ore rubens, & pleno turgida vultu,
Et quamvis oculo penè effici inutilis uno,
Cam tamen illius faciem mirabar, & annos,
Dicebam Triniæ formam nikkli esse Diana.

Moene-

Mōrebam, &c.] Similitudinem affert, quare sit clarior, Pastu,
sed rusticō non impertinentem. Pastu, Nomen est, ut sit
ē pastus seu pasta. Nam posteriora supina non ponunt
perītū cum verbis de loco, quod tamen imperitorū p̄-
cipit manus. Ote serens,] Virgil. de apibus:
Ote ferunt dulcem natis immixtis escam.

Philomela] dicitur luscinia, ea autem querula singitur
propter amissiōnē linguam, ut in Buc. Virgil. dici solet.
Quas illi philomela dapes. Legunt autem alij philo-
mella, non simplici, i. quia melos primam corrigit, ut sit
amatrix dulcis cantus. Nihil enim artificiosius canit, ut
auctor est Plinius, dicens: Est luscinis diebus, atque no-
ctibus continuis quindecim cantus, densante se frondiū
germine. Mira profectō res est, quod tanta vox in tan-
tulo corpusculo sit, tam perīnax spiritus, & musicæ per-
fectæ modularis sonus. Cantant inter se, & victa morte
quiescit, prius vita, quā cantu deficiens. Audit disciplinā
attentē & corrigit: propter hęc paria illis, ac seruis pre-
tia erat. In Stesichori poētæ adhuc infants cecinit, &c.
Alij verò Philomena per. n. legūt. sic Rostro reūnito,]
id est, non non amplius escam tenente. Negant autem
rostrum dici nisi si incurvū. Super arboris altæ frōde,]
antiquę ut Maro: fronde super viridi, & gemina super
arbore sidunt. Nam nunc, super frondem, dicimus. Vo-
lunt præterea, super, dici, vbi res contingitur, supra, vbi
distantia est. plorans,] id est, cōquerens. Hymeneos,] id
est nuptias, in quibus Hymenæus à Græcis inuocari so-
let, ut Thalassio à Latinis, quod in epithalamis, id est,
carminib. nuptialibus videre est. Ut autem docent Do-
natus, & Seruius. Hymenæum quidam Liberi, & Vene-
ris filium dicunt esse, qui primus certas nuptias instiue-
rit, ideoque per laudem cantari in virginibus nuptiis
ob huiusmodi meritum. Alij virum fortem Atticum,
qui raptas prædonibus vīgines, oppressis latronibus,
patræ restinxerit. Hic etiam inquit seruius, apud Roma-
nos Thalassio inuocatur. Cūm enim in raptu Sabina-
rum plebeius quidam raptam pulcherrimam duceret, ne
ei auferetur alijs, Thalassionis cuiusdam nobilis esse fi-
mulavit

Philomelæ

BAPTISTÆ MANTVANI

simulauit, cuius nomine fuit puellæ tuta virginitas. De
quare Liuius lib. i decadis primæ certus est auctor.
Plura tamen, & quædam his diuersa apud Plutarchum
leges. Alij, inquit Donatus, quod Hymen dicatur me-
brana quædam, qua est munita virginitas, quæ primo
instrum pitur cœtu, Hymenæum dictum putant. Alij
hymnum vocari virginalium nuptiarum. Ergo sic ac-
cepit hymenæum in nuptijs, quemadmodum in funere
vel in sacris hymnum. Ter. in Adelph. Verum hoc
mihī mora est, tibicina, & hymenæum, qui canat: hæc
ille. Hic autem aecipitur pro coniunctione quasi nup-
tiali. Seu veluti: Jalia similitudo rusticis cōgrua. Grami-
na non carpit. Sic Maro: Vlla neque amnem libauit
quadrupes, nec graminis attigit herbā. Dum sequor
ambages. I dubios, & longos verborū circuitus, & in-
volutra, ab ambigo, quod est circumago. Maro. Non
Hic te carmine sicto, Siue per ambages, aut longa ex-
orsa tenebo. Vitales auras] sic Aeneid. 1. Si vescitur
ara Aethetea, nec adhuc crudelibus occupat vmbrias.
Quis auster] quiuis ventus importunus. Maro, Date
clastibus austros: est autem meridionalis repore corrū-
pens, vnde amoribus quadrat. Maro: Eheu, quid vo-
lui misero mihi; perditus austru floribus, & liquidis im-
missi fontibus aplos. Corrumpe tem obsonia docet Iu-
uenalts. Et properat, velut vrgeat auster. Syrtes, sunt
loca arenosa, habētia vada brevia, in quæ si inciderint
naues, euelli nequeunt, de quibus Maro Aeneid. In bra-
via, & Syrtis vrget. Sunt autem in Getulia. Aeneid. 6.
Hunc ego Getulis agerem, si Syrtibus exul. Hinc me-
taphoricos aut allegoricos pro inextricabilibus amorū
nexibus. Nam qui amat quod obtinere nequeunt, lu-
pum auribus tenent, cum neque tenere, neque dimittere
cōpotest sint. Impegerat, Iab impingo, nam pango etiā
pegi facit. Ifas, Ituas, & viles: Pertinet enim iste ad se-
cundam personam, & ad cōtemptū. Maro: Aut quid pe-
ritis istis? Me mea Gala] In Iuuenale etiam tenuis clien-
tis vxor. Galla mea eit inquit. Profer Galla caput, &c.
Suo ore,) formositate oris. Pedicis, Ilaqueis, & vincu-
lis.

FAVSTVS, EGLOGA. I.

6

Iis pedū, sicut manicæ sunt manuum vincula : Geor. 1.
Tū gruibus pedicas, & rena ponere tenuis, Auritoq; le-
qui lepores, tum figere damas. Et Aenid. 2. manicas, at-
que acta levare, Vincia iubet Priamus. Est etiā manica,
manuum, & brachiorū tegumentum. Idem Et tunicæ
manicas & habent redimicula mitre. Et pleno turgida
vultu,) Ter. Succi plena, sed id urbanius. Nam turgida,
Id est, inflata non suo pingui, non nisi rustico placeat,
lufca,) Id est, altero oculo capta sed dicit penè, ut nō me
rē luscā, sed pætam, id est, tremulis oculis putes. Nam &
Venus pæta dicitur. Diana Triuiae,) id est, tres vias ha-
bentis: in cœlo, vbi Luna dicitur; in sylvis, vbi Diana
venatrix: & apud inferos, vbi Proserpina: quod singitur,
quia Luna lumen nunc superis, nunc inferis, nunc no-
bis conspicitur. Legi posset, ducebam,) id est, iudicabā
in animo meo : Nihil esse videlicet ad hanc nostram.

Fort. Ludit amor sensus, oculos præstringit, & aufer-

Libertatem animi, & mira nos fascinas arte.

Credo aliquis demon subiens procordia, flamnam

Concitet, & raptam tollat de cardine mentem:

Nec Deus (ut perhibet) amor est, sed amaror, & error.

Ludit amor sensus,) interloquitur Fortunatus: ne durior
sit perpetuus tenor vnius, Ludit, eludit. Oculos præstrin-
git,) Vnde præstigie & prestigiatores, qui Mercurium
principē habēt. Fascinat,) illigat quasi f. scie, quodā in-
cātamēto. Maro: Nescio quis teneros oculus mihi fasci-
nat agnos. Aliquis dæmō,) id est, vafer spiritus. Præcor-
dia). i. mēbranulas eorū pīngetes, iu quibus sunt affecti-
ones, seu passiones animorum. Conciter,) à cōcito fre-
quentatiō. id est, prouocet aut commoueat. De cardi-
ne) de stabilitate, & firmitudine sua. Nec deus,) Maro:
nūc scio quid sit amor, duris in cotibüs illum līmarus,
aut Rhodope, aut extreimi Garamantes. Nec nostri ge-
netis puerum, nec sanguinis edūt. Amaror,) amarities,
amaritas. & amaritudo, ab amaro dicitur.

Fauſt. Adde, quod optatis nec ſpes erat uilla poſiri,

Quamvis illa meo miſerata faueret amore,

Mon-

BAPTISTÆ MANTVANI

Monstrareq; suos oculis ac nutibus igneis.
Nam quocunque iisset semper comes afferat semper
Nupta sequebitur soror, & diuissima mater.
Sieque repugnabant votis convaria vota.
Non secus de muri canis ille inuidere pernas
Nititur, hic rimas oculis obsernat acuis.

Addit. &c.] Docet quomodo in Syrtis incidisse probetur. Nō secus,] id est, nō aliter. A c] i. quā scilicet tepugnat catus, id est, felis animal revera cantū, id est, vastrum & callidum, & corripit catus primam, vnde per t. simplex scribitur. Horatius I. carminum. Voce formasti catus, & decore. Veruntamen multi pro animali per et. duplex scribendū putat. Perna,] à pede dicitur secundum Varone in, quasi sit pes porcinus cum carne, pricipue priores pernas vocat, posteriores vero petalones. Rimas,] id est, fistulas, è quibus mus exiliat.

For. Qui satur est, pleno laudat ieiunia ventre:
Et quem nulla premis sis, est sussentibus asper.

Iterum interloquitur Fortunatus, cuius dictum si ad du-
rissimam matrem respicit, sensus est: matrem iam saturatam amoribus, non ignorare filiae amare incipienti: Si
ad cattum illum inuideri muri, aut sorici famelico cum
fanir sit, quia tunc pricipue venatai intendit, cum con-
tra faciat canis.

Faust. Tempus eras curva segetes incidere falce,
Et latè albebant flauenibus hordea culmis:
Affuit (ut mos est) natis comitata duobus,
Collectura parens, que præterit horrea messor.
Ignorabat enim, vel dissimulabat amorem.
Dissimulasse puto, quoniam data munera natæ
Nouerat, exiguum leporem, geminásque palumbes.
For. Pauperies inimica boni, est moribus, omne
Labitur in vitium, culpa & sceleris inque ministra est.
Faust. Farra legens, ibat mea per vestigia virgo,
Nuda pedem, discincta sinum, spoliata lacertos,

FAVSTVS, ECLOGA. I.

7

*Vt deces astarem, que solibus ardet iniquis:
Tecta caput fronde insorta, quia sole pernita
Fusca sit, & voto facies non seruit amanum.
Iam tergo vicina meo laterique propinqua,
Sponte mea delapsa manu frumenta legebat.*

*Nec celare snas, nec vincere feminam curas,
Nec differre potest, tantum levitatis in illa est.*

*For. Quisquis amat, leuis est, nec femina sola, sed ipsi,
Quos sapere, & praesarat alijs mortaliis annis.
Quos peroi latus fulgenti murice clausus,
Quos vidi elato: regali incedere passu.
Tu quoque sic affectus eras dementior illa,
Forsan & leuior, virgo data farra legebat,
At farra dabas, die, que dementia maior?
Perge, opus est verbis aliquando arcere soporem.*

Tempus erat curua segetes incidere,] Græcè & duriter,
vt rusticò competit. Nam Latinè dies, tempus incidenti,
auctori bus Seruio, & Valla. Virg. tamen Aeneidos. 2
dixit: Sed si ratus amor calus cognoscere nostros.

Collectura parés,] Hic locus videtur sumptus ex Ruth.
Pauperies intima bonis est mortibus,] id est rusticis
visum, quibus nondum intellecta deorum munera, aut
quia indigentem difficile est bene operari, aut reuera,
quia per paupertatem coguntur mulierculæ munera ac-
cipere, quæ diuitiis essent respuenda. Omne labitur
in vitio.] Sic Comicus: Inopia, & cognatorum negligē-
tia coacta. Et post, ita vt ingenium eū omnium homi-
num procline à labore ad libidinem. Est quidem hæc
sententia rusticò digna. Nam neq; paupertas vitio est,
neq; in vitium impellit, si eam ferre nouerimus, quin
munus deorsum à Lucano recte dicitur, sed nondum intellectu.
Verum quia proclives sumus ad libidinem, nostro,
non paupertatis vitio saepe peccamus, unde præcepit. 30.
aut egestate furor, & periurem nomen domini. Et tamen
idem dixit: Pauperes & honestas à Deo sunt. Dicimus
ergo paupertatem in spiritu, sanctam, sed difficilem
enī vitium. Pauperies propriè accipitur pro damno, vt si
qua-

BAPTISTÆ MANTVANI

quadrupedis pauperiem fecisse dicatur. Nuda pedem,]
Græcæ poëtæ locutiones sunt. Maro Æneid. i. Nuda
genus, nodisque sinus collecta fluente. Sunt autem orato-
ribus vitandæ. Spomè mea,] Sic & Booz ipsi Ruth si-
eri præcepit. Latus claus,] vestis est senatorum Roma-
notum, Murex,) cœchili genus, cuius sanguine fit pur-
pureus color. Dic, quæ dementia,] In prosa potius di-
xero, utræ vel vtrius.

Fauſt. Continuo aspiciens ægrè tulit aspera mater:

Et clamans, quæ, dixit, abis? cur deseris agmen?

Galla veni. Namque hic alnos prope missior umbra,

Hic tremulas inter frondei immurmuras aura.

O inuisa meis vox auribus, ite precabar,

Ite (malum) venti sceleres, dispergit vocem:

Si quis pastor oves ad pinguia pascua ducat,

Et veteres adductæ præfens decerpere gramen,

Vel si iam passas potum compescat ad ammem,

Et sic ibido ori satientem doneget undam,

Nonne importunus naturæ inimicus, & excors?

Illa mihi vox ipso Iouis violentior ira,

Cum tonat, & pluvijs terris irascitur aer.

Non potui, & volui frontem non flettere, virgo

Demissi in cilium de subuelantinis ora

Me aspiciens, moris blandè subrisit ocellis.

Id cernens iterum, natam vocat improba mater.

Galla operi magis intendens, audire recusat.

Vi pede, sic animo sequitur, cum prouidus ipse

(Namq; dolos inspirat amor, fraudesque ministrat)

Dunc cantu, nunc solicitans clamore metente,

Velamenta dabam sceleri, que credere possent

Et soror & mater, non audiuisse puellam,

Falce repellebam sentes, ne crura sequentis

Leuia, ne teneras assint offendere plantas.

For. Quisquis amat, seruit, sequitur capiennus amantem,

Fert dimita ceruice ingum, fert verbera tergo

Dulcia, fert stimulos, trahit & bouis instar, aratrium.

Con-

Continuò aspiciens, &c.] Recitat argumentum amorū
hūorum. Siquis pastor, Jūdicat si mīlitudine, quam in-
commode fuerat matris reclamatio. Nam sicut pastor
ouibus esset importunus, si eas à p̄sēntib⁹ herbis,
aut fluminib⁹, cūm famerent, aut sitirent, arceat, quæ
Tantali poena dicitur; ita importuna vīla est mater, quæ
p̄sēntia puellæ vertabat frui. Iouis violentior ira.]
Amatorie dices. Audīe recusat, id est, hic ut videtur
dissimulat. Vēlamenta labā sceleri, id est, fraudi, quæ
non semper scelerata est. Nam est in puella non audī-
ti monitis matrem. Sentes, id est, spinas & vepres.
Cnūra sequentis, scilicet virginis. Leuia, non aspera,
nec pilosa. Teneras planeas, Maro: Ah tibi ne tene-
ras glacies lebet aspera plantas. Quisquis amat, seruit.]
Ideo Ouidius. Num licet iniusto subtrahē colla iugo.
Fert, id est, patitur verbēa, satyricus. Solea puer ob-
lurgabere turbā. Bonis instar, id est, in statum, & in mo-
rem, quod Valli non approbat; vult enim instar, ad z-
quiparationem, non ad limiliitudinem pertinere,

Sentes;

Fert.

Instar.

Faust. Tu quoque ut hic video, non es ignarus amorem.

For. Id commone malum, semel insaniimus omnes.

Faust. Hoc animi tam triste bonum, tam dulce venenum,

Quotidie crudelē magis crescebat in horaz.

Vt calor, in nonam atra lux acriollit⁹ horam.

Pallebam atsonito s̄ milis, lymphaticus, amens,

Immemor, insomnis, nec erat ardore morbi

Nō s̄e genua, frans eīt animi mutabilis index.

Vt pater aduerteris, mihi se prebus vlera

Consuetum, quod & ipse suos experitus amorem

Sciret onus, blandioq; loquens humaniser ore:

Dic, inquit, dic, Faust, te, quid hoc, quod p̄dōre voluit?

Infelix puer, hac facies testatur amorem,

Dic mihi, ne pudeat curas aperire parenti.

For. Sit licet in narō facies austera parentum,

Acqua tamen semper mens est, & amica voluntas.

Faust. Ut facilem pater affectionem p̄ se tulit, vlt̄d

Rem confessus, opem perij, promisit & ans.

BAPTISTÆ MANTVANI

Quam brumale gelu borealib[us] crux pruinis
Spargeret, agnati vñanimes cum patre puerans
Despondere mihi, nec adhuc sine testibus illi
Congrediebar, eram medio sibi bundus in anni
Tanta us: o quoties missō cum bobus aratro,
Ut vacuus aliquando esset sola edibus, ibam.

Tu quoque,] Aeneas Sylvius, qui & Papa Pius, afferit
ne vinem ad trigessimum peruenire letatis annum qui no[n]
sumferit aliquando amoris ignem. Vnde proverbialiter
dicitur hic, semel insanuimus omnes. Q[uod] Maro in
Geor. lib. 4. sic dicit, Omne adeo genus in terris homi-
numq[ue], seruante, Et genus & quorecum, pecudes, pi-
ctæ que volucres infusias, ignemq[ue] ruunt, amor omnis
bus idem, &c. Hic,] id est, ex his a te dicitis. Lymphaticus,]
x. furore pereitus, ut hi qui lymphas, id est, nymphas se
vidissim in aquis credunt. Irrant autem qui vinum lymphati-
cum dicunt pro diluto. Amens,] id est, sine mente. Ter-
tius. Nam hanc incepio non amantium, sed amentium
est. Frons est animi inutabilis index. Proverbiale, sed
quia cœperunt homines dissimilare, dicit Iuue. Fron-
tis nulla fides, ea dieat a feriur vetricundis atque pudori.
Frons index. Sun ergo index, & similia, comunia. Cic.
Hac vocem multitudinem indicem. Ut pater aduertitur,] id est,
resciuit, agnouit, anno tauti animaduertendo. Mittem le
præbuit] tales prestandum docet Mito Ter. in Adel.
Vltra consuetum,] id est, præter consuetudinem: quia so-
lent patres esse senecti in mores filiorum, unde Menedez
mus Terentius in Heauron. Coepi non humaniter, ne-
que ut decuit animum & gromum adolescentuli tractare,
sed vi, & vi: pernulata patrum quotidie accusabam, &c.
Causa autem quare pater mitior fuit, addit, quod & ip-
se suos expertus, &c. Vnde & diuum Petrum tabi coti-
git, ut sciret agnoscere. Dic mihi, ne pudeat, &c.] ex lo-
co Terentiano, Sic licet in natos, &c.] Confirmat ut vero
simile quod ille dixerat. Agnati,] id est, affines. Despon-
dere,] id est, dispôderunt mihi pueram. Nec adhuc sine
testibus,] id est, arbitris, & presentibus. Illi,] id est, cu[m] il-
la

FAVSTVS, EGLOGA. I.

ta congre diebar, id est, licet mihi esset desponsata, ta-
men non licebat conuenire eam, nec cum ea loqui,
cum sola esset, quo custodiam elusa testatur pudicitia.
Est autem locutio Virgiliana. Nam Virgilius verba ad
certamen pertinentia, cum dario constrictis, quae alij cu
ablati o, mediane cum, vi Placidone etiam pugnabis
amori, id est, cum amore. Certat ubi, id est tecum. In
fœlix puer atq; impar cōgressus Achilli]. i. cū Achille.
Eram medio sitibundus in amne, Tantalus). i. Tantali
simili, de quo Horatius primo Sermonum: Tantalus à
labris sitiens fugientia captat Flumina. Quia enim de
orum secreta revelauit aut quia Penelopen filiū dijs e-
pulandum apposuit, hac pena apud inferos damnatus
dicitur, ut mento tenus, ito labiorum tenus habet dul-
cissima flamina, quibus dum sitim restinguere conatur,
delabuntur. Et naso tenus fragrantia poma, itidem dū
apprehendere conatur, subinterfugium. Signantur autē
auari, ut auctor est Horatius subdens ibidem. Quid ri-
des? mutate nomine, de te fabula narratur, congestis vn-
diq; saccis, indormis inhians & tanquam parcere saccis
togeris, aut pœctis tanquā gaudere tabelli. Ut zedibus.]
i. domibus priuatis, scilicet paternis, Vacuis) scilicet pa-
tre, matre, sorore, & reliquis familiari bus. Esset sola,)
scilicet domi. Ibam, scilicet ad eam.

Tantalus

Omnia casabar, si uam dentale ingumā,
Lora iugi, nullam deerant quæcunque, pesebam
E saceri lare, sola tamen deeras mihi virgo.
Non deeram mihi, piscator, venator, & auceps
Factus eram, & solers studia intermissa resumpsi.
Quicquid erat præde, quicquid fortuna rulifer,
Ad saceros ibat, gener officiosus habebar.
Nocte semel media suberuentem lūmina furtim,
(Sic etenim pœctus fueram eam virgine) furem
Esserati insuffere canes : ego protinus altaria
Transiliens sepe, vix ora latrantis fugi.
Hui tandem studijs hyemem transfigimus illam.

BAPTISTÆ MANTVANI

Ver redijt, jam sylva vireret, iam vinea frondes,
Iam spicata Ceres, ians cogitat hordea messor,
Splendidalis iam nocte volant lampyrides alii.
Ecce dies genialis adest, mihi ducitur uxori.
Sed quid opus multis? nōx expectata duobus
Venit, & in portum venio ratis acta secundo eis,
Tum Bone mactato gemina coniuia luce
Sub patula insfructis celebravimus arbore mensis.
Adfuit Oenophilus, multoque solitus Iaccho,
Tempestuosa dedit zoto spēcula vico,
Ex cum multifori Tonius, cui tibia buxo.
Tandem post epūas & pocula multicolorem
Ventriculum sumpsit, buccasq; inflare rubentes
Incipiens oculos aperit, cilijq; levatia,
Multotiesq; alis flatu à pulmonibus hanstro
Virrem implet, cubito vocem dat tibia presso,
Nunc huc, nunc illuc, digito saliente, vocavit
Pinguibus à mensis iuuines, ad corripita cantus
Salvidico, dulciq; diem certamine clausit.
Et iam tres hyemes abiere, & proximat astas.
Quarta dies rapidis, si qua est bona, præterit horis,
Si qua placent, abeunt, inimica tenacius harent.
For. Fauste vides, vicina pecus vinceta subintrat.
Iam, ne forè graui multa taxemur, eundum est.

Omnia causabar,] Pergit quod occuperat, docens Fau-
stum amorum suorum exitum, optatis videlicet nuptijs.
Omnia causabar, scilicet excusabam, seu acculabam &
in excusationem intermissæ operæ adducebam, vt in
Mæri: Causando nostros in longum ducis amores. Sti-
uā,] id est, manicam aratr, qua regitur. Dentale] id est,
lignum ad quod inducitur vomer, vt dicit Servius, ad il-
lum. 2. Geor. Duplici aptantur dentalia dorso, Rullā,]
id est, partem à ruendo dictam. E lare, id est, domo. fo-
ceri, scilicet futuri, quia desponsatione facta, non dec-
ram mihi] id est, officio meo, vt utilitati meæ. Studia
intermissa, tempore languoris, vt prius dixit. Gener] at

est coniunx filia, & dicitur ad sacerum & sacerum corre-
latiū. Iam Ceres, id est, seges, aut frumentū. Spicata, id
est, spicas habens. Lampydes sunt papilioes quædā,
quæ Nitidulæ, & Cicindelæ dicuntur, de quibus Sipot,
sic: Cicindula à Græcis Lampyris dicta, quidam Nocti-
lucam, quod noctu luceat Nitidulamque vocant. Non
ante matura pabula, aut post defecta conspicitur, nunc
pennarum hiatu resplendens, nunc compressu obumbra-
ta. Huius animalis stellantes volatus, maturitatis hordei
signum rusticis præbent, mira benignitate naturæ. Ab
hac lichnus penfili, quem vulgo lampadem vocant,
Cicindula appellatur, quæ nocte tota seruatur accensa,
& Lampyridos instar lucer. Mart. de Cicindula, Ancil-
lam tibi fors dedit lucerna, totaſq; simul exigit tene-
bras. Scribitur autem Græcè Lampiris, sed pro. u. etiam
y. scribi à nobis solet. Quia ergo hordei maturitatem
denqtant bene dicit. Iam cogitat hordeō melior. Splen-
didulus, &c.] dies genialis, id est, in quo gignendis libe-
ris in geniali thoro opera detur. Ratis acta, id est res de
qua parum sperabatur optatum sortita est exitum. Ge-
mina luce) solis, & rædarum. Sub patula.) id est, semper
patente. Oenophilus,] id est vini amator. Oenopho-
rum autem vas magnum in quo vinum affertur Iuuena-
lis: Totum cœnophorum sitionis, Lyæus Græcè dicitur
vinū. Iaccho. i. Baccho, hoc est, vino solutus, soluit &
enim ciras. Vnde Lyæus à Iyo. i. soluo dicitur, Lyber
pater. Tonius, à tonando dicitur, cantor, cui tibia buxo.]
Ex buxo enim ferè sunt nūc fistulæ, olim ex tibis grn-
um, vnde & tibiae dictæ. Multicolorem ventriculum] id
est folliculum quem inflare solent varijs paniculis te-
ctum, vulgo musam cornutam vocant, eo quod obcur-
uatum fistulam annexam habet. Buccas rubetres Tex vino.
Maltoties, satis humili aduerbiū, quo idonei abstine-
re dicuntur. Vtrem, id est facē illum ex torio. Pinguib-
à mensis iuuenes ad compita,) id est, loca, quæ plures pe-
tere solent in quibus rusticī choreas, & ceteros ludos
exercerent. Cantu saltidico,] id est, saltandi formam dictan-
te. Et proximat,] id est, proximè appropinquat, aut in-

Patula]
Oenophilus.
Iaccho.
Lyæus.
Tonius.
Tibia,
Ventriculus.

BAPTISTÆ MANTVANI

Rar. **A**etas quarta,) quia cœtate pro messe duxerat, dies rapidis, & cæt. Si qua, id est, aliqua dies, id est, tēpestas est bona, id est lata, prospera, præterit horis rapidis,) i. velociter transiuntibus. Id enim videtur latis inimica tenacius hærent. Generalis sententia, qua finem facit, plura tamen, ut videtur, dicturus, sed à fortunato ad correctionem pecoris auocatur. Viden') i. vidēsne. Pecus vicina subintrat vincita). i. loca vitibus confita vicina. Eendum est,) id est ire nos oportet ad custodiā pecoris. Netaxemur,) id est damnemur gravi multa, id est, pœna pro delicto danda.

ECLOGA SECUNDÀ, DE INSANIA AMORIS, INSCRI- pta, Fortunatus.

Ioa[n]nis Marmelij Argumentum.

Quæ Padus exundans tulerit dispendia, primum
Insanum memorat mox fortunatus Amyntam.

FORTVNATVS, ET FAUSTVS.

*Vr tam serus ade? quid te (iam s̄ep̄ima lux est)
Desinuit gregibus ne nocet hæc pascua vestris?
For. Fauste, Padus nostros, qui præterlabitur
agros*

*Creuerat, & rupidis ripas equaneras undis.
Nos cura gregis omessa, primata coegerit
Publicaq; utilitas, ripam munire diurnis
Nocturnisq; operis, fluviamq; arcere fluensem.
Faust. Fert Padus exundans malâ sepius omnia, noſter
Tyrrhus est auctor, qui pascua dixit, & arua.
For. Forfitan id verum, quando extra tempora, & ultra
Mensuram, atque modum subito concreuerit auctus.
Nunc autem id poscit tempus: Nam liquisur alii
Nix hyberna iugis implent causa flumina montes:
Se exonerant, flumisq; onerant, sic flumina rursum,
Que nos cunq; premunt, alieno imponere iergo.*

Cur

FAVSTVS, ECLOGA. I.

ii

Cur tam serus ades? In hac ecloga damnabitur amoris
 insania, qua Amyntam pastorem deperisse memorabit
 Fortunatus. Non enim nomini congrueret, ut Fortuna-
 tus amores experietur amaros. Amyntas à Marone iu-
 dicitur pastor æmulus, unde dicit: inuidit fultus Amyn-
 tas. Amyricos autem dicitur vindicatiuus. Talis autem,
 proximus est ad furorem & insaniam, quum cœptis des-
 literate cogitur. Ut rurq; deduci videtur ab *Æmilio Maro*,
 quod est vilescor, punio, repugno. Principium collo-
 quutionis est de inundatione Padis, quam Faustus accu-
 sat, quo minus affuerit illis dieb. cum pecore. Cur tam Serus,
 serus? id est, tardus, sed virtutq; sic accipio, ut ad tēpus
 referatur. Virgilius, Tardi venere subulci. Nam latus,
 piger, oscitatis etiam mane venire possit, serus autem ves-
 pere dum taxat erâ si celer, & præcep. Iâ septima lux,))
 septimus dies. Prima tamen lux, & primus dies differunt
 auctore Valla. Nâ prima luce facio quod in prima die;
 primo die, quod tote ipso die qui primus est. Gregibus
 ne nocet) Quasi dicat minime: quâ ager Mantuanus sit
 optimus, unde Maro. Et qualem infelix amisit Mâtuua
 campû Padus) Fluuius est maximus Italiz, in quâ iuxta
 Mâtuam influit Mincius, unde de vtrôq; dicit Maro, in
 Tityro. Hic inter flumina nota, Et fontes sacros, frigus
 captabis opacum. Nostros ergo agros, id est, Mantuanos.
 Nos cura gregis obmissa, aut omitta,) vulgares.
 Horatii secuti, deposito, b. dicimus omissa, & omisi, pri-
 ma breui Nocturnis, operis). L operationib. aut opera
 rijs. Nâ vtrûq; significat hæc opera. Fert Padus exudâs
 mala sepius omnia) id est, portenta, aut indicia futuræ
 calamitatis. Noster). i. nostras aut compatriota noster. Omnia;
 Titiryus,) id est, Maro: qui in primo Bucolicoru per Ti-
 tyrum intelligitur. Est auctor:) in fine primi Georgico-
 ru, post cædem Cæsar, quam tot mala sequuta sunt,
 quia fluuiorum rex Eridanus, campoſq; per omnes. Cū
 stabulis armata tuli. Idem enim est Padus, & Eridanus Edriane
 ab Eridano, seu Phætōte, filio Solis, qui in eo submersa
 sus dicitur, dent minatus. Idem dicit Horatius. i. Camni-
 num de Tiberi. Vidi mus flauum Tiberium retortis Lit-
 teris

BAPTISTÆ MANTVANÆ

tore Hetrusco violenter vndis, Ite deiectum monumēta regis, Templaq; Vesta. Qui pascua dicit, & arua] id est, Bucolica, & Georgica. Prudenter Æncida taceret, ut cuius lectio ad rusticum non spectat: Horatius autē in sermonibus recitet, quia tunc nondum erat emissa. Forstian, Bene forstian, ne potentis fidei prisorum e-
dere censeatur, quæ verò intempestiè sunt, nihil por-
tendere videtur præter se. Nam liquitur,] id est, lique-
scit & defluit. Virgilius Georgicorum primo. Vere no-
uo gelidus canis quum montibus humor, liquitur. Mo-
tes nominativus est, quia montes implent caua flumina,
id est alueos fluminum. Se exonerant,] videlicet mon-
tes & onerant flumina, flumina rursus onus suum in ma-
re demittunt. Nam omnia flumina intrant mare, & ma-
re non redundat. Vnde rusticè dixit. Pelagisque one-
rant. Quæ nos cunq;, Timesis, id est, incisio est, pro quo-
cunq; nos. Dicitur autem Timesis, non Timesis. Ali-
eno imponere tergo,] Vnde de Pharilæis saluator, Ma-
thæi vigesimo tertio, Alligant autem onera gravia, &
importabilia, & imponunt in humeros hominum, digi-
to ad eum suo nolunt ea mouere.

For. Sed iam contractum renocat suis aliueis amnem.

Faus. Decrescente Pado, dictu mirabile, noster.

Fortunat, lacus maioribus effusas vndis.

Vrbs natæ, obscuræ sunt cellaria fossæ.

Lyntre cados adeunt, labens ad vina minister.

Ridet, & in imis fertis grauis obba lacunis.

Multa, licet nati fuerint melioribus horis,

Multa, & magna ferent aliquando incommoda cixer.

For. Commoditas omnis sua ferit incommoda secundum:

Et sorti appendix est illæ tabilis omni.

Faus. Habenus Eridanus: nostros repetamus amores.

Quandoquidem nunc alma Venus mones omnia, caelis

Luce cepit nitida, illis viret, arua volucres.

Cantibus exhilerant vernis, nunc omnia fæiant.

For. Tu tua lufisti, sed nos aliena sequamur.

Namq; tibi nisi referam pastoris appressi:

Liquitur.

13

Vi doceam Veneris nihil esse potentius igne.
 Pauper & infesto natus sub fidere Amyntas.
 Sex visulos, soidemque parens atato innecas,
 Armenti que patrem ducens in pacata rurum
 Venerat ad corrum, nitidis ubi Mintris ondis
 Aluit herbosos fugiens pernititer agros.
 Arx noua propter aquas pinnata arcua muris
 Est Coitius, campo miles fundata palus tri,
 Hic igitur recubans, vitrei prope flumina undas
 Vitis ubi amplectens longis dures a laceris,
 In vada cornuta ripa supereminet umbra,
 Piscibus insulas rendebat aridante, et hamo.
 Messis erat solis rapidi violentia auctor
 Proscideras campos finem philomela canendi
 Fecerat, et neque lux passim mortisibus horribis
 Pascere oves poterat, neque nos humore cicadas.
 Domusque incubbit aquis, straxo que intendit manu
 Taurus ut audire est primum vexatus ab effuso
 Mox canibus demum furace a matre fulvo,
 Abditus ex tota confusim evanuit agro.

Sed iam contractum. Non interrogatiue, sed indicatiue legantur. Suus aleuus id est, proprius, aut debitus, aut hypallage, id est suum. amne. Detracte. Pado. dictu. id est, ut dicatur, vel dum dicatur, mirabile. Noster lacus vicinus urbi nostra Mantua, scilicet Benzeus. Mincius enim ex Benico fluit. Lintre, id est seapha, aut alia nauicula. Gravis obba, id est lageha. Persius sessilem vocat, eo quod lato fundo quasi sedeat, dicens Satyra quinta. Exhalat vapida lexsum picce sessilis obba. Melioribus horis. Vnde Iunenalis. Distat enim que sydera te exticiant, modò primos incipientem. Edere vagitus & adhuc à matre rubentem. Sed in Mincius. Ethnicis, quæ v. Christianis consonantius. Verum si Lymer. non trahimur, aut compellimus iniuti, ducimur tandem zelo, & incitamus. Appendix illatibilis, quia in hoc mundo non sunt solidæ, nec plena gaudia, quæ

BAPTISTÆ MANTVANI

nihil habeant amoris. Nam extremū gaudij luctus o-
cupat. Appendix dicitur quod appēditur. Illætabilis,
Appendix. De qua non est lætandum. Sic Aeneidos quarto: Hinc
Drepanti me portus, & illætabilis ora. Multa sunt pro-
verbialiter dicta, notariq; digna. Boetius dicit se didi-
cisse, in foribus Iouis esse duo dolia, alterum boni, ale-
rum mali, neminemq; nasci, qui non aliquādo ex ytro-
q; bibat. Hactenus Fridanus, scilicet dictus est. i . inun-
datio Padi. Nostros repetamus amores. Quando-
quidem nunc, scilicet in vere, præcipue dū nix liqui-
tur. Tunc enim Veneri potissima datur opera, Vnde
Vernæ dicti quod ferè verno tempore gignuntur. Al-
ma, quia diuā creatrix, ab alendo dicta. Nam propa-
gatione conseruat genus nostrum, atua volucres Ma.
Hinc volucrum concentus in avis. Exhilārānt, hilas-
ros, Græce, vnde hilatum Tereritius dixit facit hilario
verbū, quod est, hilarem, & lætum facio. Nunc omnia
fœtāt, i fœtus producūt. Tu tua lucisti, i tuos amores
felicitē cecinisti. Est enim ludere, res non graues cane-
re, Vnde Virgilius in Bucolicis, Et ipsam ludere quæ
vellem calamo permisit agresti. Et Ouid. Ille ego qui
fueram tenerorum fusor amorum. It genio pēri Naso
poeta meo. Ita, Mat in Culice, Lusimus Octavi gracili
modulante Italia. Atq; vt araneoli tenuē formagi-
mus oris. Sed nos aliena sequantur) Non enim For-
tunato vt dixi, infortunia amorum congruit. Ea enim
dicturus est. Veneri nihil esse poterit ius igne). Matto
Omnia vincit amor, & nos cedamus amori. Et ideo te-
pore, quo amant beluae, dicit Georg 3.

Tempore non alio catulorum oblita leæna
Seuior errauit campis, nec tunera vulgo
Tam multa informes vrsi, si ageat que dedere
Per silvas, tum se unius aper, tum pessima tigris.
Heu male tuas libre solis erratur in oris.

Et infesto sub sidere), i. molesto, & inferenti, quasi
vix, quod plus est, quam si, infausto, legendū sit. Ad
co-

poitum) id est, ad arcem sic dictum, duod estet an flu- Coitus.
 entem Padi, & Minci ex Benaco, ut dixi, nascens.
 Perniciter,) velociter. Axx noua, Jastellū notat Pro- Pernici-
ter.
 ter aquas. Si .iuxta. Virgilius Georgiorum tertio: Et Atq.
 viridi in capo templum de marmore ponam. Proprie
 aquā, tardis ingēs vbi flexibus errat Mincius, & tenera
 prætexerū arūdine ripas. Est enim sic vtilior nauigātib⁹
 aduerso præsertim flumine. Sed quxā, quū ille in lau-
 dem Minci ubi, tardis flexibus, cur hic dicat, fugiens
 perniciter. Sed dicemus id ad inundationēm perinere
 qua flumina tarda alias perniciē fūt. Lōgis lacertis. id
 est, brachijs, qui a labruscæ non putantur, nec resecatur
 Arūdine, & hamo, id est, humata acundine, id est vir- Scidi,
 ga tenue. Sciderat,) mutauit, fecitque. Prosciderat cā-
 pos, finem philomela,) & cæt. Nam scido scidi pio-
 rem corrigit Æneid. 3. Hesperium Siculo latiss absti-
 dit, atuaquæ, & ybes. Vbi Seniūs tāmē videtur sētire,
 debere produci: Nam metri, inquit, causa syllabā cor-
 ripuit. Verū non legitur correpta, q̄num contra sēpē
 reperiatur. Hora. 1. Caimi. Nequicquā Deus abstidit,
 &c. Posset forē legi. Soluerat, aut quid simile. Neque
 lux,) id est diurnūn tempū. Neque nox humore It,
 rōre. Virg. Dum; thymō p̄fcentur ape, dum rōre
 elcadē. Studioq; intendit inani, piscandi hamo, yndē
 parum vtilitatis cōsequitur, præterim prætermilla ou-
 rodia armentorum. Ab celso,) Vcspz genus est, sic
 Græcē à sono di um. Moz,) id est, pauli post vexa-
 tus à canib⁹, demum) i. tandem, aur vltimo. Ahditus)
 id est absconditus A milie,) id est, viro belligerō hu-
 milis cōditionis, vnde furaci addi. Non enim militē
 dicimus equitem auratum, sed millesimū queng; id est,
 quēlibet ē numero millenario, etiam vilissimū. Vnde
 milites Romani potissimū pedies vocabant,

Quod p̄p̄ u: nos sit, tumulum concendit. & alea
 Voce bonem clamans, longa rura omnia visu
 Prospicit, ut frustra nisi se compertit, arcum
 Corripit & pharetram, sequiturq; per insia raurum,
Elii

BAPTISTÆ MANTVANI

Illam per cœulas & per stabula omnia querens,
Per colles, Benace, tuos per confixa olimis
Ingera, per virides fuis, & visib[us] agros.
Veneras ad sublimè ingum, quod sulphurii arcem
Sustinet, & longis aperit prospettibus illino
Benacum, hinc campos longè latèq[ue] patentes.
Lux ea sacra fuit Petru, frondente fab' ulmo
Mixta etat ex omni pubes post prandia vico.
Ducebatq[ue] leues buxo resonante choratu.

Fauſt. Rustica gens, nula genus arte d[omi]nabile, ſemper

Irrequiem animal, gaudet ſudore p[er]acto.

Mane ſacra festaſ quando omnibus vīa luce

Ipsa vīa ac famis impatiens epulatur, & implet

Ingluſiem, audito properas tibi ne ad ultimum,

Hic furit, hic saltu fertur bonis instar ad aras,

Quam rastris uerfare nefas & uomere terras,

Calcibus obduſis, & inersi mole fatigat;

Ac ferit ac tota Baccho facit Orgia lice,

Vociferans, ridens, falſiens, & poenit[er] ſiccans,

Fer. Siliua, quid hac ſaris? ſolaria rustica dannis

Ruficrus ipſe ruis malus es, tibi pefſimus ipſis,

Fauſt. Dicta ioco fuerint noſtrum reperamus Amyritā,

Quod puer. Prolequitur historiā, aut argu rontū ceptam. Proſpicit porro aſpicit Aeneidos primo. Naue in conſpectu nullum treſ littore ceruos proſpicit errāteſ ut, id est, poſtquā. Per cœulas & per stabula omnia querens, per colles Benace tuos. Non longē ergo diſtat, ita vt de eo intelligi poſſet, quod dixi: noster lacus &c. Sulphuris arcem, à ſulfure denominatam. Benacum, qui vt Latinus ex alpibus augetur. Sacra fuit Petru ad viticula, vt videtur kalendis Auguſti. Buxo, id est, fistula ex buxo, Maro. Tympana vox buxulque vo- cat Berecynthia. Ipsiſ otī ac. Sic Maro in fine Geor- gicoru. Ignobilis otī, pro otī dixit. Nā vt hic otī ſcribas, verius non patitur. Bouis instar, id est, in morem, quod valla, vt dixi, improbat. Quam rastris, ſcilicet in

FORTVN. ECLOGA II.

14

In cetero aut alio loco sacro aut area publica. Fait Orgia Baccho). L. celebrat Bacchanalia. Orgia auctem generaliter dicuntur omni festa. Calcibus à nomi-
natio calces, sic enim scribeendum præcipiunt, estq; in-
certi generis Virg. errata calce fatigat. Alibi masc. le-
ges inertis mole), i. pondere corporis inertis. Tibi per-
filius ipsi,) confessus enim fuerat suos amores, unde
posset in eum dici illud Horatianum: *Quam te mere in-
hosmet lege in sanctius iniquam?*

For. Continuit gressum, baculoq; inoxus acerno,

Insermisit iter, donec misericet astus.

Ah puer infelix, astus te maior in umbra

Corripit, raudam videas ne in fonte Dianam,

Claude oculos, blandis neu des Syrenibus aurem,

Sors illa. Merciffo similis. Narcissus in vndeis

Dum sedare sicut properat, sicut amplius, at ru-

Exteriorum astus fugiens intrinsecus ardes:

Quam melius faverat, (nisi te sic fata tulissent)

Ad reliquum redisse pecus, seruasse suencas,

Amisisti bonis, equis anima dispensia ferre,

Quam dum conteris nil perdere, pendere seipsum

Fauſt. Sed post factum quis non sapit? utile non est

Consilium post facta dare, quod opportuunt.

Consilium post facta, umber post tempora frugum.

Continuit gressu) etl. qua persecutur. Baculo acerno)
ex acere arbore. Acer enim prima breui, huius aceris
secundū Priscianum, fecit: Vnde aeternus, et, um. Inter-
misit iter, quod habuit ad inquietandum taurū. Ah puer
infelix) Acclamatio Fortunat. Sic illic: Ah Virgo in-
fectix, quæ te dementia rospit. Nudam videtasne in fo-
te Diana, Claude oculos, h̄d est, aucte oculis tuos ac
videas vanitatem. Sed ad tabulam alludit. Actio enim
quia Diana imprudens nudā vidit, à canibus discepitus
est. Blandis neu des Syrenibus aurem.) Nā Syrenes, vt
aut̄ surda aure transire oportet, ut inquit diuus Hie-
ronymus. Fuerant autem, auctore Seruio in fine tertij

Aetion.

Sineres,

Aeneidos

BAPTISTÆ MANTVANI

Aeneidos, tres in patre virgines, & in parte volucres. Acheloi fluminis & Calliope Musæ filia. Harum una vox, altera tibijs, tertia lyra canebat. Et primo iuxta Pelorum in Capreis insulis habitauerunt, quæ illectos suo cantu, in naufragia deducebant. Secundū veritatem, meretrices fuerunt quæ transeunte quoniam deducebant ad egestatem, his ficta sunt inferre naufragia. Has Vlysses contemnendo deduxit ad mortem. Hec ille. Harum nomina dicuntur Parthenope, à qua, quæ nunc Neapolis, i. noua vrbis dicitur, olim fuit denominata Leucosia & Lygia. Dicuntur autem ab eo, quod est, εἵπειον quod significat connectere, & retinere, & aspiratio conuertitur in S. Harum canum ad vissim transfluit Cicero in carmine, cuius principium est. O Deus argolicum, quin puppim electis Vlysses, &c. Sons tua Narciso similis.] Is enim secundum Ouid. Metamorph, quarto, cum superbia formæ claris, cæteros contenneret amore sui in fonte visi exarist, & cum sui composesse non posset, in margine languens tandem in sui nominis florem conerti meruit. Dum sedate sitim properat, in fonte videlicet. Sitit amplius] amore sui illuc visi, Intrinsecus ardes, æstu amoris. Quam melius, id est, quanto. Sic Virg. in 7. Tam magis illa tremens, & tristibus effera flammis. Quam magis.] &c. Nisi te sic fata tulissent,] Imputat fatis, sed tamē malius, ut legitur apud Aulum Gellium, lib. 6, cap. 2.

Hei mihi, quid dannare portales numina cœli?
Effe aiunt etenim per nos mala, quium tamen ipsa
Vecordi præter fatua, sint mente dolores,
Multi ergo fatis imputant. Juvenal. Hunc ego fatis

Fatum.
imputo. Et alibi. Fata regunt homines. Et Manlius libro 3. Fata quoq; & vitas hominum suspendit ab astris. Sic scelus, aut triste venit per singula fatum. Verum fatum variè accipi solet; vt cunq; tamen accipiatur. Dicimus non impoñere arbitrio nostro necessariam, etiam si fata viam inueniunt. Cōsilium pestis facta est,] Inquit, Imber post tempora frugum, bene ad suum institutum conuer-

FAVSTVS, ECLOGA. II.

15

conuertit, ne non rusticus puteatur. Ut autem Maro inquit. Dulce satis humor.

For. *Vna puellares inter pulcherrima narmas,*
Virgo erat, alba ceras, alijs procerior, annos
Nana quaterquinos, vel circiser, ore nñenti,
Urbanis certare potens, & vincere nymphis,
Aureolis radians guttis: ad tempora limbis
Ibas & ad pectus clausum vñlamen alieno
Clausculo mediæ fulgenti fibula ferro
Stringis in angustum, noua candicat instita lapiſſa
Linea rugoso, pedibusque allabitor iniis.
Hanc puer ut vidit, perire flammisque tuendo
Hansit, & in pectus caeos absorbuit ignes.
Ignes, qui nec aquis perimi potuere, nec imbris
Diminui, neque graminibus, magicisne fufioris.
Oblitusque greges, & domina domesticæ, rorus
Vritur, & noctes in luctum expendit amaras,
Sepe g̃auescentem verbis compescere flammam
Nixus, & insanum iuuenis cohibere furorem,
Dicebam, miserande puer, quis te Deus istas
Misit in ambages? sed non Deus, immo satanum
Pessimus ex illis, quos noctibus atque diebus
Terribus, in terras fama est ex æthere lapsos.

Vna puellares,] Non attendiens ad interlocutionem Fæstinam, pergit Fortunatus, describens puellam, cuius amore exarsit. Nata quaerit quinos] i.e. viginti, quæ zetas rusticis vxore ad laborem experientibus grata, cum urbana iunior placeat: yi in Eunuchio. Anni quot? se decim flos ipse. &c. Urbanis nymphis] i.e. sponsis, aut pueris pro nymphis habendis: Est autem datiuus, more Virgiliano Montibus in nostris solus tibi certat Amynas. i. recum: & cum nymphis, sed durius additur, & vincere quum sequatur nymphis. Nam subaudire oportet eas. Aureolis. i. parum aureis, sicut à luce luteolum deduxit Maro. Limbus] i. vestis oblonga Alieno, no] i.e.

Aureolis
Limbis
Alieno,

BAPTISTÆ MANTVANI

no] i. laureo claviculo, i. sphinctre. Fulgenti ferro, ex v-
su aut artificio, aut ex eo quod album ferrum vocant.
Stringit in angustum] ut gracilior habeatur. Nam si
qua est habitior pælo, pugilem esse aiunt. Noua in-
stata linea] i. fascia annexa stola. Sunt autem duo epi-
theta, quæ Latina lingua refugit, nisi diuisim constru-
amur, sed tamen hæc tolerantur, quia perinde est ac si
dicat. Instata nota ex lino, quæ rusticè conuenit. Nam
instata lanea, & serica stola matronali cōgruit Allabi-
tur iinis pedibus] i. ad imos pedes defluit. Horatius Ser-
monum primo. Nil medium est, sunt qui nolint refigi-
se nisi illas, Quarum sub futa talos tegat instata veste:
est autem instata, tenuissima fasciola, quæ Prætexta di-
citur, vt inquit Acrón ad ductum locum. Lapsu rugoso] id est, in plicas cōtracto. Hanc puer vi vidi, perijt. Na-
fo: vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error. Flama
másque tuendo,] id est, inspiciendo: hic actiū accipi-
tur. Ignis, ignes,] Bona, & artificiosa repetitio, qui nec
aquis] &c. Vnde æditius apud Gellium libro deci-
mo-nono, capite nono.

Quid faculam præfer phylyros, qui nil opu' nobis,
Ibimus, hæc lucet pectore flamina satis.
Istam non potis est vis sœua extingere venti,
Aut imber cœlo candidu' præcipitans.
At contra hunc ignem Veneris, nisi si Venus ipsa,
Nulla est quæ posset vis alia opprimere. &c.

Susurras. Neq; graminibus.] Id conqueritur Apollo apud Na-
fones. Hei mihi quod nollis amio est medicabilis her-
bis. Magicisue susurris,] id est, incantatiobus, quæ ob-
scure remordente conscientia proferuntur. Quis te De-
us] ex veteri consuetudine interrogandi. Nam hodie,
cum vnum credimus Deum, inepta esset, nisi abusus,
vt dixi ex poëtico more inferos dicamus Deos, & amo-
rem, aut virtutes & vitia. In istas ambages,] i. inextricabili-
les errores. Sed nos Deus. Corrigit ergo quod dixe-
rat Deus. kno, inquit. Satanum pessimus à nominati-
no Satan, huius satanos, sicut titan Titanos. Pæan
Pæanos.

FORTVN. ECLOGA. II. 10

Pænos. Peccant ergo qui etiam Satanas satanæ tre-
dia breui proferunt. Ter iribus) i. nouem noctibus, &
totidem diebus ex nouem choris Angelorum.

Dic age, si nosti quenquam, reminiscere, si quen-
Videris hoc pacto disescere, surgere in altum,
Dilatare domum, maioribus horrea acernis
Completere his studijs extendere lariis agros,
Multiplicare greges, acquirere pascua bobus &
Inter eos populos, quos haber laetissima tellus,
Sunt qui nostra ferant mensis epulanda cruentis
Corpora, & humanos absumptos dentibus artus.
Sunt, inquam, quos tanta malis tot vexat Erinnys:
Sed nullū est iam immane genus, tam barbara nusquam.
Gens, que fæmineos non execratur amores.
Hinc veniunt rixæ, veniunt & iurgia, & armæ,
Sepe etiam diræ multo cum sanguine mortes.
Hinc quoque deletis eucras manibus urbes,
Ipse etiam leges, rubrisque volumina loris
Clausa vetans scelus hoc, & detestantur amores.
Vi leges audituit ad hæc respondet Amyntas.
(Civis enim fuerat puer, & versatus in urbe)
His monitis prudens, & circumspectus habet
Niteris: & sensu tetricos anteire Catones.
Error hic, hæc passim sapiens demensia regnat.
Ipse sibi blanditur homo, solerisque putari
Vult animal: tamen incantus sibi multa terendi
Retia, & in foueam cecidit, quam fecerat ante.
Liber erat seruile iugum, sibi condidit ipsi
Pondus, id est, legum (videlicet volumina) quas nec
Antiqui potuere patres, nec possumus ipsi.
Dec formare atas poterit ventura nepotum.
Aspice quam stulta est hominum prudentia: calvum
Sperat, & esse sibi sedem inter sydera credit.
Forsitan in volucrem moriens transibit, & altum

Spes

BAPTISTÆ MANTVANI

Spiritus assumpis traxabis ad æthera penni.

Tunc ego, quid latras legum Deus auctor, & ipsius.

Non parere sapit magnam nimis impietatem,

Faust. Grandia de magnis hec sunt certamina rebus.

For. Quid fuerim roris, quemvis pannosus, & asper

Si modo, tunc animo, tunc vi, tunc ore valebam :

Nec mihi sese alius poterat componere pastor.

Faust. Nunc quoque si rectus vultu gradire supino,

Alter eis Marius, raso ore videbere Carbo.

For. Talsa respondit sic obiurgatus Amyntas :

Facto homini Deus inuidit, concessa voluptas.

Visa bonum nimis excellens, & vota represso.

Legibus inuentis, ut equi legat ora capistro,

Ne quicunque libet, flectat vestigia secessor.

Quæ mea sit, me cogit amor sententia fari,

Liberaque ora facit : qui non communicat usum

Coniugis, inuidus est, limarem excusat honestas,

Introducta usu longi liuoris iniquo.

Nam dum quisque sibi retinet sua gaudia, nec vulnus,

Publica communis mos ac longeius honestas.

Factus, & hunc morem fecit dementia legem.

Inuida re amor est, res iudicosa voluptas.

Tunc ego non audens hominem contendere contra

Amplius, insano rediens ab amente, recessi.

Faust. Cernis, ut hic malus affectus, sic levina mentis.

Claudas in errores, ut sponie feramus apertos ?

For. Cernis ut à summo luuentia nubila Baldo

Se agglomerens ? oritur grando, ne forte vagantes

Tempestas deprendat oueis, discedere tempus.

Dic age:) Progreditur in detestationem amorum,
quo illum auertat, facitq; id quasi satyricæ, docens mul-
lum ex amoribus emolumentum, nullumq; per eos di-
toscere. Sunt qui nostra ferat:) Tiranni qui sanguine, &
sudore pauperū absunt: aut ad Cyclopas & La-
lungonas alpexit: aut ad Ægyptos à luuenale dam-
nates;

natos: sed verius ad auaros, qui quicquid pauperes subdore parum, deuorant. Euerse yrbes,] vt Troja, & alia, ut Horat. primo Sermonum (sentit) multæ:

Nam fuit ante Helenam eunus teterima bellum.
Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quæ Venerem incertam rapientes more ferarum,
Viribus æditoꝝ exdebat, vt in grege tauris.

Tetricos,] scueros & rigidos, a tetricis montibus appelle-
ris. Anteire,] collisio est, sicut in deinde, proinde, de-
se, fieri solet. Catones] duo nomothati sunt scuerosissimi,
maior ille Censorius, & minor Uticensis. Ipsi etiam
leges] vt lex diuina. Non moechaberis, lex humana, ut
lex Julia in adulteros. De qua Iuuenalis: Lex Tula
lia dormis. &c. Quas nec antiqui potuere patres. Sic
beatus Petrus. Act. 15. Nunc ergo quid tentis? De
um imponere lugum super cervices discipulorum, quod
neq; nos, neq; patres nostri ponare potuimus. Sapientia
dementia,] bona implicatio, sicut apud Iuue inter So-
craticos notissima folla cinados, quæcum, nichil sit magis
repugnans, quam Socratum, & cinandum esse, sed ut in
prologo Andriæ dicatur, multi faciunt næ intelligen-
do, vt nihil intelligant. Videntur ergo sibi sapientes,
quam sunt dementes, iniquam in se ferentes legem. Hor-
ratius: quam tenere in nosmet legem facimus in-
iquam? Quam fecerat ante.] Sic Daud incidit in foream
quam fecit. Forstian in volucrem.] Santa est amanti-
bus insania, vt etiam que fidei sunt, irrideant. graphicè
ergo docet, quam non sit sui comp̄s, quisquis amat.
Grandia de magnis,] Ne decori personarum immemor
videatur poëta. Videntur enim altior hæc disputatio-
 quam, vt rusticis conueniat, inducit alterum interloque-
 tent, quasi ninius habeat fidei, vnde Fortunatus more
senum, qui se laudant, & sua tempora, vt Nestor apud
Homerum, vnde Flaccus in arte poët. Laudator tem-
poris acti. Se puerο dicit in adolescentia se fuisse præ-
stanti ingenio, & prudentia magna prædictum. Quid
fuerim, roris, i. arbitraris. Quaunus pannosus,] id est,
veste multis panniculis conduta, & crastio panno: & a-

C. sper-

Roris
Pannosus.

BAPTISTÆ MANTVANI

spersum modo). i. pannis annilque oblitus, ut inquit eo-
micus. Nunc quoque si rectus vultu gradire Lupino

Alter eris Marus. Qui procerus erat, & ut Apianus do-
cet, vultu leuero, qui ex vultus dinitate cum nihil lo-

queretur, satis proferre visus, quam ingentem machina-
retui cædem. Papyri autem Carbo, illa tempestate,
qua cum innori Græco conspirabat, adhuc impennisus,
semimberbis erat. Vnde ait, rata ore videbete Carbo]]
alludens, ni fallor ad Carbonem, quo nihil nigrus. Ut
equi ligat ora capistro selli, i. qui infideli equo. Me co-
git amor) Non ergo sui furtis aut liberum le facetus, sed
amore coactum. Qui non comunicat viuvi coniugis,
invidus est] Vulgarerre, & heresi Nicolairarum etiam
coniuges debere cōmunes esse, & per inuidiam suam
que daram, & legē Julianā in adulteros latam, que res
quia honesta vix, luorem excusat honestas. Honesti-
tatem autem introduxit longas, sed iniquas, inquit, viuis,
que omnia sunt ab inlano, & deinde amore dicta. Un-
de quā vidit, non maritali affectione amavit. Inuida-
res amor est, i. inuidere faciens, quia nec regnabit,
nec fere Venus potest. Luitensis Lubigra & deinde, i. li-
uore, qui est macula plumbi coloris, ex corpore facta.
Tibullus. Tum succos herbasci, dedi, quicis liuor abi-
ter, Quem facit impresso muaja de me Venus. Et quia ta-
lem inuidi contrahunt colorem, ideo inuidi dicuntur, &
liuor inuidia. Baldo] i. à monte vicino. Est autem fu-
ture Eclogæ parœcne, id est preparatio.

ECLOGA TERTIA, DE

IN SANI AMORIS EXITU,

Inscripta Amyntas.

Ioannis Marmelij Argumentum.

Agricole duran sortem, miserique furores

Fortunatus & extium deplorat Amyntas.

FORTVNATVS, ET FAVSTVS.

IIIa

Illa hesterna ruens Baldi de veruce grando;
 Fortunatus fuit nobis immoxia dñus
E Graia nostra rām qdōbus est custodia frugum.
 Sed veluti ex illis vēiens, ait Harcūlus oris,
 Veronensem agrum, pecudes, & ovilia sic eſt
 Demūlū, casas & pefſoralia lecta
 Sic exerit ut agricolis ſpes nulla ſuperfit.
 Agricolis etenim poctis eſt ſubſtantia, & arua,
 His ſubiecta malis, utrāq; in theſaurū in arca
 Cribibus eſt, quem nulla queat contundere grando.
 Nulla p̄mina, gelu nullum, nullæ aëris ira.
 Neſcio quis venios, tempeſtatesque gubernat.
 Id ſcio, ed neque ſi ſcior, ſed ſamem auſtim.
 Dicere quid ritane ideo miltabon in ipſa?
 Nomina ſi, ut perhibent, orbem moderantur ab alio;
 Aeftimo nituros hominum curare labores,
 Aſpice quo tenuerū vobīm ſudore paramus.
 Quoī mala pro grege, pro natis, pro ceninge paſtor
 Fert miseriſſima aſlate calorib; ardor,
 Frigoribus riget hybernus, dormimus ad imbreſ
 Cotibus in duri, uel humi contagia mille:
 Mille preuenit morbi pecudes, difſcrimina mille
 Sollicitant, latro inſidias intentat, ouili,
 Atque lupus, milēſqm: luj o, furaxior omni;
 Ut manus aſſiduo detrita incaluit yſu.
 Squaluit orbi, ba obrigat, curia aruit aſtu.
 Una repenimmo rapit omnia turbine grando.
 Hoc ſuperi faciunt, quibus inclinamur ad aras;
 Et quibus offerimus facili, & cerea vota.
 Neſcio que pieras, & que clementia tanis
 Clidibus innudat paſtores, omnium egenos.
 Illa hesterna ruens] Facio ex euētu paſtorib; colloquio
 prolequitur. Fortunatus infelix amores Amyntz.
 Stylos, quia paſtoralis, facillimus eſt, quo circa breuillissi-
 mus ero. Illa grādo hesterna cuius meminit in fine pre-
 cedentis Ecloga, de vertice, id eſt, ſummitate. Verex
 C. ij. emna

BAPTISTÆ MANTVANI

enim dicitur summ̄tis, à qua vertendum est, cūm alti-
us ire nequeas, vt in capite, & monte. Baldus mons est
Baldus. Diuis. **Divis.** Hareulus Iustici nomen, quasi bo-
Harculus. nus cultor, aut aruicola, aut reiarius. **Opus** enim dier-
tur r̄ete. **Demolita**, i.e. deiecit, prostravit calamitatem
inferendo. **Casas** tuguria pastoralia, & pastoralia tecta.
Agricolis etenim. **Ordo** est etenim substantia, id est,
possessio & peculium, & agricolis pecus, & arua. Nul-
le aetis ira, id est, tempestates, quasi ab irato Iove,
qui & aer dicitur. illata. **Nescio quis**, &c. **Rustice** id di-
cit, sed graphicè. Sunt enim rustici impatiens cala-
mitatis, ita vt in diuerbio sit. **Qui sua amittit**, & sensus
amittit, **Vnde** & **Aeneas** amissa coniuge quanquā sum-
mus alioqui deorum cultor at **Eneidos** secundo. **Quē**
non incusat amens, hominimque **Dennique**? At quid
in euersa vidi crudelius v̄be? Et in **Bucol.** amissō nato,
Arque deos, atque astra vocat crudelia, mater. **Vitanc**
ideo multabor in ipsa, id est, anne ob id viuens puni-
ar? id quoque de more rusticano. Nam illis durum nō
videtur, quod differunt malum, v̄pote post fata. Numi-
na si vt perhibent. Epicurei enim negabant, vnde Ma-
rto in **Bucol.** Nec curare Deum credis mortalis quen-
quam. **Lucr.** Nec bene pro meritis capitur, nec tanguntur
ira. **Horat.** primo **Serm.** Credat Iudaeus **Appella**, Non
ego, namque deos didici securum agere æuum. **Iudæum**
vocat appellam, id est, sine pelle præputij, hoc est cir-
cumcisum. **Securum æuum**, id est, seorsum à circa mor-
talium. Vnde **Epicurus** iactabat se leuasse genus huma-
num duobus summè malis metu, & superstitione deo-
rum. Metu quidem, quia dixit vnum esse spiritus huma-
ni, & belleinī interitum & ita non esse metuenda, quæ
post mortem eueniunt, & superstitione) id est, anxia re-
Extimo, **Æstimo.** ligione, cum dij non curent mortalitia: sed vtunque im-
pium, & scelestum est, omnem pietatem, & religionem
destruens. **Extimo**, pro existimo, id est censeo & iudico
per x. plurimi scribunt. **Æstimo** autem id est, ætis pre-
Discrimina tria constituo, & liceor, per. æ. & s. **Discrimina** id est,
peritu-

pericula. Milesq; lupo furacior, miles dicitur, quicunq; miles.
suspendum belli gratia suscipit. Vna grando) Vna ca Grando,
lamitas, quæ dicta est, quod calamitos a culmos segre-
terit, est autem in sermone multiplex pathos. Quibus
inclinamus] adorando, & sacrificando, nutu. Sic Harbas
Æne. Dicitur ante aras media inter numina dlocum,
Multa loutem manibus supplex ocallo supinis. Et iusti-
nos munera templis Quippe tuus ferinus, famantq; to-
uemus ananem. Incalluit) i.e. callum, hoc est, tumore, &
duruiem induit: pastores omnium egenos. Æneid. pri-
mo: Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos.
Faust. Fortunatus, scelus nobis hec omnia nostrorum

Ingerit, ætherei sententia iudicis æqua est.

For. Quod scelus? an fruimus Christi vitæ insidiati?

Faust. Iurgia, furta, iræ, Venus, & mendacia, rixæ.

For. Quid meruere boni? nec enim scelus obruit omnes,

Et tamen una omnes pariter pessundat Erynnis.

Faust. Hoc nescis. male de superis sentire nefandum.

Hic igitur, que scire nefas, nescire necesse est,

Posthabitum, curas iterum repetamus Amyntæ,

Quas sumus experti, quas ignorare negatum est.

Res vulgaris amor, studium cōmune iuuentæ.

For. Maror, & affectus alij de cardine mentem

Sæpe levans, animo sermo venit æger ab ægro:

Faust. Intellecta, licet, pro re, pro tempore fari,

(Sic habiebat Cosmas sapiens) incognita nunquam.

For. Fauste, sapi: notos igitur repetamus amores,

Resistat Amyntæos postrema in fasa furores

Dicere, & in misero lachrymas impendere casu

Fortunate &c.] Ne approbanda videatur ienitentia
Fortunati, castigat eum Faustus, dicens illud notum
verbum. Omnia mala quæ patimur, peccata nostra me-
rueunt. Ætherei sententia iudicis æqua. Augustinus enī
docet occulta quidem esse interdū diuina confilia, sed
tamen nunquā iniusta. Hoc Mario Æneid. 6. Aut æquis
amavit Iuupiter, & 10. Ænei. - Rex lupitur omnibus idē-

C. iiij. Quod

BAPTISTÆ MANTVANI

Quod scelus, graphicè exprimit rusticorum opinionem, qui se intontes putant, dum capitalibus criminibus vacant. Respondet autem Faustus: Quod scelus iurgia id est, cōtentiones quæ frequentes inter rusticos sunt, ynde pro magno bono duxit Maro septem dicēs, Hinc tibi quæ semper vicina ab limite sepe, &c. Venit id est luxuria carnis. Quid meruere boni? Non respōdet ad hoc Faustus, aut quia fessinat ad narrationem exitus amornm Amynta, aut quia non decuit rusticum, quæ Theologoram sunt, evadare. Vnde dicit nefas esse de factis dei inquirere. Satis enim esse debet, quia deus id vult qui nihil iniustius velle potest. Ideoque ubi diuina est præceptio, nulla debet esse percunctatio, ut Abraham nobis præclarè ostendit, dicente D'lio Augustino. Nā, filium non dubitauit mactare, in quo tamen propaginis promissionem accepserat. At si quereras, cum boni cum malis puniantur, dicetur tantum temporaliter puniri bonos, ut plus mercantur, malos autem ad vindictam. Et ita præiosa in conspectu domini mors sanctorum eius. mors autē peccatorum pessima. Nesche necesse est] Altiora te ne quæsisieris. Mitte arcana dei, &c. Posthabitatis id est, prætermisssis aut minoris habitis, ut: Posthabui tamen illorum mea seria ludo, &c. posthabita coluisse Savo. Quas id est, curus modi sumus experti, quia hoc commune malum servat insinuimus omnes. Mœror & affectus alij) i.e. affectiones & passiones, & perturbationes. De cardine, id est, de stabilitate. Saxe levant, id est, amovēti. Animò sermo venit aegri ab ergo] quia ex abundantia cordis loquitur. Vnde Flaccus in arte. Format enim natura prius nos in ius ad omnē fortunatum habitum, iurat, aut impellit ad iram. Aut ad humum mœrōe graui deducit, & angit: post efficit animi motus, interprete lingue. Sic habitus Cosmas sapient. Cosmas (ut opinor) Medicis Florentinis ille ditissimus & memoratissimus pater Laurentij, & avus Petri Medicis hic intelligitur. In postremo] Lamenta, fata] i.e. mortem usque in pendere] id est, imperita in misero casu] id est, in felici exiū.

Cardine.

Cosmos.
Medices.

Pro.

Preteriens illac parua post tempore, rrasum
 Insanire hominem video; & miseratus amantem.
 O iterum, dixi, mens inconsita, veneno
 Ebria fatali, populo iam fabula factus.
 Non respicis adhuc? & adhuc in amore seplius,
 Te rapit atque tuos pecus, atque mapalia tecum.
 Vs quondam moriens rapuit secum omnia Sampson.
 Quis senio curvatus eris, si forte senectam
 Fara tibi dederint, quis suscitabit ineriem,
 Somnolentum, inopem, cum iam defeccris omne
 Robur, & ingenium, sensuq[ue] recesseris omnia?
 Hec tibi cuncta feret, nisi mors praeuenierit etas.
 Esto domi, vigila, obserua, super omnia semper.
 Profice quo rendas, & quo venisse dolendum est.
 Irre caue, discerne vias hominemq[ue] memento;
 Non ad delicias, non ad muliebra natum
 Blandimenta, ut iam perniciofa iuuentae.
 Ipse ego, cui pecudes, cui lac, cui caseus, & gre
 Vtiam ago, tanta agros omneis inuasit egestas,
 Torsu[rum] rerum euentus, incomoda passim
 Tanta, sor aduersis rotus conuoluit orbis.

Prateries illac) Principium narrationis. Illac) id est per
 locū illum, vbi dixi. Amyntare amore languorem iace-
 re. Paruo post tempore) Sic Maro. Respexit tamē, & mul-
 to post tempore yecit. Unde post, & ante gratia excelsus,
 ablatiuum regunt cum suo, si volumus, casu, ut post
 dictam diem parua tempore. Sine autem casuali, via
 dentur aduerbia, ut postea & antea. O iterū] bonus est
 versus, quia in principio carminis monosyllaba vocalia
 nō abiciuntur. vt: o vrinā, o ego neq[ue] corripiuntur, sicut in
 terdū in medio, vt in Buc. Te Corido, o Alexitrahit sua
 quemq[ue] voluntas. Mens inconsulta id est, imprudēs, cui
 nihil est consilij, aut pensi. Capitur enim inconsultus
 passiu[m] pro eo qui non est datum consilium, vt Æncid. 3
 Inconsulti abeunt, sed emiq[ue] odere Sibyllæ. Et tamē co-
 sulti videntur, qui consilium dant, sed reuera qui consu-

Post & ante

BAPTISTÆ MANTVANI

luntur s̄pē] id est, à quibus prudentibus consilium petitur. Vnde non solū iurisconsultus, sed etiā iure cōsultus dicitur, quasi in iure, aut de iure. Veneno ebria fatali,) id est, amore, ad fata, (id est ad mortem) ducente. Est enim amor venenum, quia per venas īt vnde Vulnus alit venis, nec tamen fato imputandum, sed nobis: vnde D. August. Super illud; Ego dixi, miserere mei, sana animam meam, quia peccauī tibi, ait: Eg., peccauī, non fatum, non fortuna, de hoc tamen plura iam diximus. Populo iam fabula,] id est, argumentū fabulandi, non tamen dicit, iam fabula facta, quia ordo est, factus iam populo fabula. Resipiscis. Id est, iterum lapis, & ad sapientiam redit. Pecus atq; mapalia,) id est, casas & caulas. Dicuntur etiam sic à Virgilio, ut raris habitata mapalia villis, & magalia, sed prima lōgar vt Æneidos. i. Miratur mōlem Æneas magalia quondam. Rapuit secum omnia Sampson] vt ludi. 16. latē describitur, nota ei historia. Senectā fatatib⁹ dederint. Qui enim, vt Sc., neca dicit, ad extremum fati peruererit, senex morietur. Posuerunt antiqui multiplicem mortem, vt fatalē, quæ quatuor cursus Saturninos explebat, id est centum vingt⁹ annos, vlt̄: quos, tata, id est, deorum constituta, negabant posse viuere. Et naturalē, quæ tres explebat, id est. 90. annos. Tunc enim natura deficit, diciturq; mox merita, id est, pro merito in remedium tot malorum quæ sequantur, concessā. Et fortuitam, ac violentam, quæ etiā in primo cursu contingere possunt, quæ omnes tangit Maro Æneidos quarto, ad finem.

Nam quia nec fato, merita nec morte péribat,
Sed misera ante diem, subitōque accensa furore.

Hæc tibi cuncta ferēt.] Vnde Flaccus in arte poēt. Multa ferunt anni venientes commoda secum, Multa receives adimant. De incommodis senectaz, vide Iunius nalis Satyram. 10. In qua dicit: Sed quām continuis, & quantis longa senectus plena malis? Prospice quo tēda: Id est, ad quem statum, Per sius. Est aliquid quo tendis & quād: i. ad quem statum. Ordo est, & caue ire est, quō venisse dolendum est. Esto domi, aut simpliciter dicit.

dicit, aut quod Persius. Tecum habita, & noris quā sit
ibi curta supplex. Leui]. i, facili, & incōstanti. Te duri
rerūt cūntus) Līcet vt Valla docet in plurali frequē-
tius dicatur cūnta genere neutro, tamen etiam cūntus
legimus, vt Aenid. 6. Cūcōsque volutat cūntus.

*Accipe rem non auditam, non tempore factam
preterito, sed quam lux hęc mihi protulit ipse.
Vt mos, autumno pecudes crescente totondi.
Mane foro exposui lane venalia, pondo
Sexaginta hodie grande as confare purabam:
Vix vitam gregis eduxi, vix pabula possum
Mercari hibernis niibus, quo cætera pacto.
Sic victura dimis, nondum mihi constat Amyntia
Quisquis amat, domine munuscula mistat oportet.
Tu vero, cui vix rectum fortuna reliquit,
Sub quo luce habitat, sub quo pernoctat egestas,
Quid poteris cupide gratum donare pueris?
Mittere mala decem satis esse solebat amanti.
Purpurei flores: & raptus ab arbore nidus,
Gramen odoriferum, memini quo tempore magne
Credebantur opes: ventum est a grymne ad axrum.
Regia res amor est: hac tempestate recessit
Mox uetus, & quedam mala lex inolevit amandi,*

*Accipe rem non auditam) Continuat sermonem, quem
ad Amyntam habuit, in quo quod Amynta dicit, om-
nibus dicit, qui simili capti sunt morbo. Recitat ergo ar-
gumentum pro re excogitatum. Non auditā,] q̄ia fal-
sa sunt saepe auditā. Vnde Plautus. P̄lus valet v̄nus o-
culatus tellis, quām auriti decem,) id est, v̄nis qui se vi-
disse dicat. quām decem qui se audiisse dicant. Au-
tumno tōodi) alibi in Maio tondentur. Sexaginta pō-
do,) id est, libras. Mittere mala decem) Virg. in Bucol.
Aurea mala decem misi, cras altera mittiam. Purpurei
flores) Idem. tibi lilia plenis & cœferunt nymphæ ca-
lathis, sed id amasij poëtz vberiūs dicunt, & rap-
tus ab arbore nidus. Idem. Parta meæ Veneri suntu-
nera*

BAPTISTÆ MANTVANI

sera: Namque notavi Ipse locum aëris quo congressus
re palumbes. Gramen odoriferū. Idē Tū casia aq; ali-
is intexens tuaib; herbis Mollia luteola spargit vac-
cina caltha. Credebantur opes, vnde: Qui ponit violas
addere diues erat. A gramine ad aurū) Quid. Meli? nūc
omen in auro est. Regia res, Id est, regalis, quod potius
dicerē, sed tamē & mōrbū regis vocant, qui regalē ex-
petit lumentum. Hac tēpestate, hoc tempore iubilēto.

Talia suadens, soror mihi resulit ore.
Si cupis optatam mihi, Fortunatae salutem,
Da quod amo, nostro hec una medieina dolori,
Cetera, que memoras, mihi sunt tormenta, renellū
Ex animo furor iste nequis, mea pectora imago
Virginis obedit; mecum est, mecum itaque, reditque,
Excubat, & dormit mecum, caput, ossa, medullas,
Cor complexa, potest cum sola excedere vita.
At veluti quoties aliena ex arbore secto
Surculus, inseritur trunco nostra duorum
Iungitur, & mixto coalescit corpore virga.
Sic domina dilecta mihi se immersis imago,
Et fecit duo corda unum, duo traxit in unum
Pectora: sensus ineft nobis, & spiritus idem.
O me fālicem, si cum mea fasa vocabunt,
In gremio, dulciq; sīnu, nūneisq; lacertis
Saltem animo, caput hoc languens, abeunte iaceret,
Illa sua nobis morientia lenonia de xtra
Clauderes, & tristi fleret mea funera voce,
Siue ad fālices vadam post funera campos,
Seu ferar ardenter rapidi Phlegitontis ad undam,
Nec sine te fāli ero, nec tecum miser unquam.
O Driades, florū neque de e, nymphēq; decentes,
O memorum Sylvane pater, seruare precanor
Collibus in vestris, gelidisq; in vallibus omne
Sylvanam rurifq; decus, circumdate saltus
Sepibus, & prohibete pecus, ne floribus obfir.

Ista precor domine seruage in funera nostra.
 Tunc omnis spargatur humus, redolentia ferta.
 Texite, que circa tumulum, supraque iacentem
 Conponantur heram, vestes ad busta puelle
 Pierides aderunt, & lamentabile Carmen
 Ore canent mazido, signataque verba relinquent.
 Ista sepultura, religenda nepotibus olim!
 Hic regit vox orgo: cui nil quin diua vocari
 Debuerit, daeras, nisi dona fruisset amanti.

Talia suadent? Recitat respousum miseris amantis, sola
 pueram depositris, ut Charinus Terentianus: nihil a-
 illud volo nisi Philumenam. Bene dicit suadenti) & no
 persuadenti). i. quia nihil efficit. Furor iste). i. quem tu
 commemorasti, & dixisti in me esse. Excubat). i. excubias
 agit, hoc est, vigilat in eum: Aeneid. 4. illi ab his absenti
 auditque videtque. Id quoque Phaedra opiat sub a-
 Thalde fieri in Eunuch. Me ames, me desideres, me so-
 nies, me expectes, de me cogites, me speies, me te oblige-
 es, mecum tota sis. &c. Caput) unde furor in amante.
 Osca medullas) Aeneid. 4. Est mollis flamma medullas
 Inter ea, & tacitu viuit sub pectore vulnus. Unde hic ad-
 dir. Cor complexa) Hinc enim dicitur cura, quod cor vix.
 Surculum). i. irrita, quae pullulat, virgula. Duo corda
 vnū) Unde Cor. 6. Et enim duo lu carne una. Hic autē Surculum,
 non ex re sed ex affectione dicitur, qui, iundum adhæ-
 sit, qui autem adhaeres, ut ibidem dicitur meritici, v.
 nū corvus efficitur. Et spiritus) id est animus, quia Gre-
 ca & vēlos spiritus, seu vētus dicitur. O me felice) gra-
 phicē exprimit affectionē miseris amantis, cui dulce vi-
 detur in complexu amatæ morti. Virgil. in Bucol. Hic ip-
 so tecum consumeret auro. Illa sua nobis &c. ex Tibullo
 fere sumptus locus, aut epistolis Ovidii. Tristis vōce
 nenia canendo. Siue ad felices campos), illi lysis, de
 quibus Aeneid. 6. Denunere locos, & amara vixeta
 Fortunatorū re norū sedēsq; beatas. &c. Hos paradisi
 vocamus. Phlegeto) flauius infernalis ab ardore cinctus,
 Nec siue te felix ero, nec tecū miser vñquā) Ex affectio-

Esiam,

ne,

BAPTISTÆ MANTVANI

ne, ut dixi, loquitur, non ex debito consilio, itaque non est putandum, eam esse poëta mentem. Quod dico proprius imperitos, qui non discernentes, quando ex sua sententia, & quando ex alterius iunctu loquuntur poëtae, indifferenter citant, quasi ita senserint. Maro autem sentit etiam amores perducare post fata: vnde ait in eodem. Curz non ipsa in morte relinquunt. Quin putauit easdem permanere affectiones, dicens, Quæ gratia currum Armorumque fuit viuis, quæ cura nitentis Pascere equos, eadem lequitur tellure reposos. Iuxta quod dictum est: Qualem te inuenio, talem te iudico. Et ita quia æterna est damnatis peccandi libido (non enim in mutari possunt) meritò est æternum supplicium. Sed ad rusticum redeamus Amyntam, cui insanus amor non persuasit, quod prophetæ diuinitus persuasum erat, dicens: Non auertas faciem tuam à me, & similis ero descendantibus in lacum. O Dryades) id est, nymphæ arborum, & præcipue quercuum, quia Drys Dryos, quercus diciuntur. Florumque deæ, quæ Napez dicuntur, Nymphæque scilicet aliarum rerum, ut montium, quæ Orcades; & fluminū, quæ Naiades dicuntur, & mariū, quæ Nereides, & arborum quoque, quæ Hamadryades. O nemorū Sylvane pater) vnde à sylvis denominatur. Hic quoque aduenisse dicitur ad Gallum amore percutientem, à Virgilio in bucolicis.

Venit & agresti capitï Sylvianus honore,
Florentes fernulas, & grandia lilia quasians.
Napez. Vnde dicit Seruate, preciamur, quia nymphe amare, & amari solent. Seruate, inquit, decus,) id est, ornatum florum & herbarum, ne floribus ob sit Virg. Georg. 4. Nec oues, bœdieu petulci floribus insulcent, aut erras bucula cāpo Decutiat rorē, & surgētes atterat herbas. ista) id est, vestra dono, dominæ nostræ. Sic enim, & Graeci & Latini, & Barbæ vxores vocant. Vnde Maro in Diris. Quod mea non mecum, domina est. Circa tumulū) Credebât enim veteri superstitione beatas animas, quarū corpora molliter requiescerent. Vnde Persius. Nuc hō cinis ille poëta felix? non levior Cyppus -
nunc

nunc imprimat ossa? Landant coniuæ, nuc, nō ē mani- Sepulchrum
bus illis, Nuc nō ē tumulo, fortunataq[ue] fauilla Nas- leua.
centur viole? Et Iuuenalis. Dij maiorum vmbbris tenuē,
& sine pondere terram, Spirantesq[ue] crocos, & in vrna
perpetuum ver, Qui p[re]ceptorē facti voluere parentis
esse loco, et Martialis: Sit ubi terra, quis, molliq[ue] regaris
arena, Ouid. Ossa quieta, precor tutâ requiescite in vr-
na. Et sit humus cineri non onerosâ mo. Cōtra impre-
catur. Tibullus: O tu qui Venerem, docuisti vendere
primus, Quisquis es, infelix vrgeat ossa lapis. Tristis ad
busta pueræ Pierides, id est Musæ. Iuuenalis Pierides
prosit mihi vos dixisse pueras. Bustum dicitur quasi
bene vstum: locus vbi vina condebat: vna autē ab
vrendo dicta, quod vstorū teneret cineres. Ideo autem
Romani, qui tunc vt nunc faciūt, terra condere solebāt
corpora defunctorum, cooperat ea cōcremare, quia per
bella, & inuidiam eruia videbant aliquando ossa, Di-
versitatem tan[er]ē hanc ex philosophis citram putant, vt
qui ex terra potissimum sumptia putarent, terre mandar-
ent corpora: qui ex igne, & igni. &c. Lamētabile car-
men JNæniam funebrem, aut corpore nondum sepulco-
epicedion, & eo se pullo epitaphion. In daphnide au-
tem dicit. Maro: Et tumulo superaddite carmen. Rele-
gerenda hepatibus, Jid est minoribus, aut posteris.

O virg[ine], si te tamen consumeret ardor,
Per centum Scillas ad te, per mille charibdes
Tranarem lanoris opem. Tu se uix hydra,
Me fugis, at culpæ nihil est in virgine. Nam me
Nescit adhuc: si sciret enim succurreret ultr[ior]e,
Nec puio sub misi tam ferrea pectora vultu,
Signa tamen vultus fallacia suo cure molli
Mens fera, sub blanda sunt corda impmania fronte.
Alloquar, & faciam nostras intelligat igneis.
Si tamen illa meos vultus auerterit, ibunt
In lachrimas oculi, triste in suspiria pectus.
Oderit illa licet semper fugiaq[ue] sequentem:

BAPTISTÆ MANTVANI

Ista tamen quocunque ferar, me cura sequetur.

Itē procul medica, non sum sanabilis artes:

Itē procul magico qui (quod nec credere dignum est.)

Carmine pallentes animas revocatis ab Orco.

Itē procul vanis precibus qui festere diuos

Creditis, zdiuersum est, & inexorabile calum.

Me rapit impatiens favor & iuuat ire per alios

Solus agum mones, & per lustra ignota farragin.

O virgo) Rec. Sunt verba Amyntæ per apostrophen
puellam absentem alloquétis. Per centum Scillas) nu-
meras sicutis pro numero infinito, Scilla autem, & Cha-
ribdis, perieula sunt maxima in mari Siculo. Fingun-
tura autem à Poëtis esse monstra marina, ex puellis trax-
sinuitata. Nam Scilla Phorcæ fuit filia, Charybdis Imy-
jiervorax. De Scylla dixi in Bucolicis. Quid loquar
aut Scyllam. Nisi aut quam fama tequanta &c. de Cha-
ribdi, & etiam Scilla Aeneidos primo. Dextrum Scil-
lalatus, levum implacata Charibdis Obsidet. Et ita,
quia ut dixit Horatius in arte: Dum vitant fulti vita,
in contraria currunt. Duceit enim in vitium virij fugas,
si caret arte. Ideo de eo, qui unum periculum evitans,
in aliud incidit, dici solet. Incidit in Scyllam cupiens
vitare Charybdim. Tu saeuior hydra) quam hercules
tandem exauit cū amputato uno capite illi semper bista
repullulare videret. Erat enim, lacus quem exauit: &
locum fertillem reddidit, sed serpens aquatica singitur.
At culpæ) id amatorie. Nam semper amicas, aut pur-
gant, aut non credunt peccasse. Vnde ille, Nec si mihi
credere tantum, Signa tamen vultus fallacia) scilicet
sunt. Iuuenialis. Fronti nulla fides, quis enim non vi-
cas abundat Tristibus obscenis? Mens fera. Vnde
notus, sed minus idoneus auctor. Omnis que nitido
volueris plumescit amictu. Non est, si simulat, vera
columba tamen. Sæpe sub ignota latet hirtus pelle Ly-
caō, subq; Catone per perfidus ille Nero. Si tamē illa
meos vultus auerterit) videtur hypallage, vt sit, si auer-
teret suos vultus a me, Id enim indignabudi faciūt Ae-
neid.

neld. 2. Diua solo fixos oculos aures tenebat. Sed si ac-
cipiatur auerto sicut auerter, & auerter accipi solent,
pro eo, quod est per indignationem auerterudo contem-
no, sicut Seruus fieri posse afferit, qui dicit auerto & a-
uertor in una significacione declinari posse: dicitur
recta locutio, & non figurata, qualis est illa apud Boë-
tium: Heu, heu, quam turda miseris auerteratur autem. &c.
Vnde est frequentatius auerter, quo frequentius uti-
mum. Quid in falso. Officioq; leue non auerteratus ho-
norem. Medicorum artes] Vnde Apollo apud Quid. Meta-
mor. primo dicit: Inuentum medicina meū est, opifexq;
per orbem Dicor, & herbarum subiecta potētia: nobis
Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis, Nec
prosunt domino, qui prospicit omnibus artes. Ita pro-
cul. &c. I quia Romanis etiā erat odiosa professio. Vn-
de Aeneid. 4. Magicas inuiram accingit artes, quod
necessitatem dignum est. Vnde de Pythonilla quia Sa-
muēlem extiterat dubitant theologi, an Samuēlem re-
uera, an nequam spiritum in illum transfiguratū, quod
Augustinus potius afferere videtur. Animus reuocans
ab Orco]. i. ab inferno regente. Vnde Orcus quasi vr-
gus à quibusdam dictus videtur. Sic in Bucol.

Has herbas, atque haec punto mihi lecta venena
Ipse dedit Mæris, nascuntur plurima ponto:
His ego sape lupum fieri, & secundere lylis
Mæris, sepe animas imis excise sepulchris,
Atque latas alio vidi traducere meties.

Vanis precib[us] i. impietate: sed, ex amentia amantium E-
picureo ratiō dignitas. Soliuagū non in sole, sed so-
lium vagantes. Soli autem sibi videntur amantes, dum
sunt sine amato. Perlustro) per latibula, aut latebras.
Ignota] scilicet hominibus, hoc est iuuia. Aeneid. quar-
to de Didone. Semperq; ieiuncta Sola sibi semper lon-
gam incommittata videtur ire viam, & Tyrios deserta
quære terra, Eumenidon veluti. &c. Id antem tunc e-
rat illi, & est, nunc futuræ mortis indicium.

Talia iactantem, verbis conabor amicis
Flectere, sed vulnus mihi insatibile curat.

BAPTISTÆ MANTVANI

*Illum per campos nox impestina silentes,
Illum exorta dies inter diemeta videbat
In somnum semper, & arid sylvestria poma
Carpentem, & posu conservum simplici unde.
Post longis gemutus, exhaustaque lumina flevit
Affiduo, post lamenta, & comulsæ frequenti
Pectora singulæ, moriens fravuit amores.
Exanimum corpus tumuli sine honore relæctum,
Nocturne obsumpsere feræ, volucrèisque diurnæ.
Faus. Hen funesta tues, fatalis machina, paſſim
Corda venenatis penetrans humana sagittis,
Aequiparans hominem pecudi: que pocula Cyrcis?
Que pesora inquam potius dare phœnix Calypso?
Que Styx: quis Phlegis? gravior? que major Erinnys?
O stulti, quicunque deum dixisse, Amorem.
Num natura nicens Deus est? ubique inque locorum
Sit Deus, est homini clementi, innoxius, aequalis.
Fort. Hen miserande puer, genera, sublare, inuenta,
Que tibi nascenti luxerunt sidera? que tam
Noxia pars cœli est, ut te nil rade merentem,
Leserit, & primis infortuniaris ad annis.
Nec tamen omnino cœlum tibi defluit, omne
Carmen, & anguis quicquid modulans asenie
Doctus eras: nisi te mors immatura tulisset,
Dignus eras hederis, dignus Parnassi de lauro.
Nec melius cecinit pugnas, ac tristia bella,
Hordea, & agrorum cultus, & pacua noſter
Tityrus à magno rancrum dilectus Alexi.
Namque tu præcox animi solertia, nobis
Cognita iam pridem, magnam producere frugem
Cæperat, & specimen tulerat virtutis & artis.
Non vulgare tui poteras iam gloria dici
Ruris, & etatis decus indelebile noſtre.
Te Padus, & noſter lugubri Mincius ore,
Cum nymphis fleuere suis, ut Thracius Hebrus,*

Orpheus,

AMYNT. ECLOGA. III.

24

*Orpheus, se tristes onus feneret magistri.
Vt Daphnem luxurie ferant : te pacuia & agri.
Vndeque & audita est eosis querimonia campis.
Spargite. Pastores tumulum redolentibus herbis.
Atque sacerdotum cantus ac iusta quozannis.
Dicite, & aeternam requiem cantate voete.*

*Faust. Tu itamen arua ienes patrie melioris, & alium
Incolis Elysium, nos hic te flemus Amynta.*

*For. Flendum hodie nobis fuerat. Nam tristia nocte
Nescio que mastis cernebant insomnia formis:
Sed iam vesper adevit, & sol se in nube condens,
Dum cadit, agricolis vicinos nunciat imbrevis.
Cogere & ad casas pecudes conuertere tempus.*

Talia iactantem) Fortunati est in sua persona loquens,
& impietatem, atq; amentiam Amyntae dominantis. Aeneidos primo. Talia iactani, &c. Verbis amicis,) id est,
qua amicos deceni. Est enim amicus, a, um, adiectiuum:
Vnde amicitior & amicissimus legitur. Conabar] id ve-
re, quia sine affectu conamur. Sed nihil). i., nulla res.
curat id est, purgat vulnus insanabile. Nullu tamē est in
moribus tale ante suprema fata. Aut vulnus insanabile
nihil id est, nihil curat verba. Inter dumers, vbi dum i,
& vepres crescunt. Insomnem) id est, nullu somnum ad-
mittentem quod miser animantium est. Aeneidos quar-
to: At non infelix animi Phoenilla, nec unquam solui-
tur in somnos, oculisue aut pectore noctem accipit. S, I-
vestria) poma in sylvis nascentia. Exhaustaque lumina)
id est, oculos exhaustos. Mortiens finiuit amores. Vnde
& comicus. Hanc nisi mors mihi admet nemo, Dixit
tamen Maro. Curas non ipsa in morte relinquens. Fine
honore tumuli) id est, insepulū. Fatalis machina. Allu-
dit ad equum Troianum, de quo Maro Aeneidos secu-
d: Scandit fatalis machina muros. Fatalis igitur machi-
na) id est, instrumentū ad extitum fatale ducens. Aequi-
parans hominē pecudi, Vnde fictae sunt transformatio-
nes, quas Circe in socios Ulyssis exercuit. Psalmista Ho-

D

mo,

BAPTISTÆ MANTVANI

mo, quum in honore esset, non intelligit, &c. Philtra) id est, amatoria pocula, ad amorem inducentia. Circe autem & Calypso ex Odissea Homericâ notissimæ sunt, ad quas Vlyttes appulsus dicitur, &c. De Circe quidem Solis filia ad principium septimi Aeneidos plura videbis. Calypso autem auctore Hesiodo Oceanî & Tethyos, aut Homero iudice, Atlantis filia, insulam à se denominatam, in mari Ionio tenuit, ad quam Vlyttes ut à Circe discellerat, naufragus peruenit, & amatoriè illustratus, septem annos permanuit, vixque diuelli potuit. Philtra autem dicuntur, quia philos amator dicitur, pocula, aut caramina, aut alia ad amorem inducentia. Quæ Strix) infernalis palus à tristitia dicta. Phlegeton) fluuius ab arbore denominatus. Erynnis) dicitur furia. Num) id est, nunquid natura nocens. Physcè hoc dicit. Nam virutes naturales, deos dicebant. Vnde Plinius lib. 2, naturalis hist. Fragilis & laboriosa mottalitas in partibus illa digesta, fragilitatis sive memor, ut portionibus quisq; cole et, quo maximè indigeret, &c. Vim ergo amoris cupidinē generè masculino, quia deum dicebant. Quæ tibi halcenti luxerunt sydera) iterum facile putat. Vnde ubi de fato loquuti sumus, coluius desuit Id est, benigna influentia coeli. Doctus eras. Quemuis ergo, sui temporis doctum desierit, sequuntur Maroneum in Daphnide. Mors immatura) i.e. ante matritatem veniens. Id enim dicitur immaturum, quod nondum est matrum. Præcox autem, quod ante territus matrum, quasi præcoctum, & præcoquum. Illud autem inquit Quintilianus, præcox ingenium, haud temere ad frugem peruenit, quia præcoxi ingenio prædicti, aut cito moriuntur, aut studia deferunt. Dignus eras hederis) quibus coronantur poëta, eo quod sunt in tutela Liberi patris, qui eis coronatus ex India rediit. Horatius: Me doctarum hederæ præmia frontium dijs miscent superis. Persius: Quorum imagines lambunt hederæ sequaces. Iuvenalis. Ut dignus venias hederis, & imagine in cœta. Virgilius in Bucolicis: Atq; hanc sine tempora circum Inter vicitices hederam tibi serpere latros

AMYNT. ECLOGA. III. 26

lauros. Et iterum: Hedera crescentem ornate poëtam.
 Dignus Parnassid lauro,) id est, in Parnaso mōe Pho-
 cidi Boëtia n̄ versus, Musis & Appolline sacro nascente. Parnassus.
 Est ergo Parnassis Patronissimū à patria luptū. Sed hic
 pro nomine patrio ponitur, quā si sit Parnasica. Nec
 melius dēcīps pugnas) ut in Aeneid. Et agrorum culvus
 vt in Georg. Et pascua) id est, pastores, vt in Bucolicis
 Nam etiā pascua in Georg. dicit. noster, id est, nostras
 hoc est Mātuanus. Tityrus, id est. Virg. qui se per Tity-
 rū in primo bucolico carmine siḡificauit, a magno a-
 lexi] id est. augūto. Præcox solenia, quia ante barbā.
 Et specimen tuleras. scilicet præte, aut abstuleras speci-
 men) id est ornamentum. Nō vulgate) egregium. Cum
 nimphis fleuerē) sic Maro de Daphnide in Daphnide,
 vt Thracius Hebrus) scilicet fluuius. Orpheus) scilicet,
 fleuit vt quanto Georgiorum innuit poëta, vt Daphnem
 de qua in Bucolicis Virgilus latē. Spargite pastores)
 Sic in Daphnide, Spargite humūai follis, inducite fons
 tibus vñbras Pastores) mandat fieri sibi talia Daphnis.
 Et tumulum facite) Et hæc pro epicedio sunt, q̄ cani-
 tur ante inhumationē. Sequentia e petaphij, quod post
 inhumationem canitur, vicem habent. Tu tamen ar-
 mata tenes) Hoc quidem videtur minus quadrare superi-
 oribus. Nam quum furor & amentia, atq; impieras in
 superbo, & vilipendio legum in amynta, dixerit, & ita
 mortuū, nec penitus significauerit, nō videtur con-
 grue dicere. & altū incolis Eliſi) id est paradilum. Sed
 purgari potest tu quod pastoribus hæc dicuntur, tum
 quod afferendo Elysi incolere tacitè pœnitentiā egisse
 significat. Cernebā in omnia) Phantasma nocturna,
 quasi futurę lachrymationis prognostica, idq; su persti-
 tioneristica. Vicos nūtar imbræ) Georgiorū primos
 Sol quoque & exoriens, & quāt̄ se condet in vndas.
 Signa dabit, solem certissima signa sequentur, &c. Sed
 Illic de ortu dicit, quod hic de oceas. Addit enim.
 Ille ubi nascit̄ tem in aculis violauerit ortum,
 Conditus in nubem medioque resulserit orbe.
 Suspecti tibi sint imbræ,

BAPTISTA MANTVANI

Cogere, & ad caula.] id est ouilia. Virgilius in Sile-
no. Cogere, donec oves stabulis, rumerumque referre
iussit. Tempus cogere] pro cogendi Graeca loquutio, ut
Et iam tempus equum suinaria soluere colla.

ECLOGA QVARTA, DE

NATYRA MULLERVM, IN

scripta Alphus.

Ioannis Murmellij Argumentum.

Amisum in memorat caprum, puerisque tuorem
Lanus, & ingenium notat hinc Alphus muliebre.

ALPHVS, ET IANVS.

Ane, capri (video) macer est tuisseesse solebat
Acer, & elatis in calum cornibus ire: (bam
Nunc deictus humi flacci piger atribus, her-
O facit, & summis attingit gramina labris.

Ian. Languet, & ex isto languore facetia surgit.

Quae quoties memini, risum ciet, edita nondam est.

Edita quam fuerit, rotus mirabitur orbis.

Alph. Ian, soles narrare sales lepidissime, & ore

Suauiquo, dic ergo, tuus cur langueat hucus?

Ian. Res non ficta, deus testis, sed facta recenter.

Ad dulce id facinus non est narrabile gratis.

Quid pretij sperare licet? quia dona reporto?

Alph. Ian, ubi concessis rudos philomena, docabo.

Ian. Qui leuis ter sponderet, promissu eludit inani.

Alph. Qui non credit, inops fidei, sed pignore rurum

Te faciam, duo tela mea depronze pharetra.

Ian, ciper] Princiū huius Eclogæ, ex tracie capri, rap-
tat occasione facetæ narrationis de pastore morecario
qui captus amore puellæ, in foueam sciris posita incidit:
vbi inuenitur, & à vicinis rusticis extractus, turorē amo-
ris non destituit, cuius occasione, graphicè mulierū in-
genia distribuntur. Macer est, qui solebat esse acer, &
lanus, &c.] Vnde, quod in Hecyra de hostiis dicitur

tiam

tiam quibusdam belluis coepit; profecto hoc sic est
vt puto omnibus nobis: ut res dant se, magni atq; hu-
miles sumus. Flacci auribus Id est, auriculis laxis & pe-
dentibus, quia mollibus. Herbam olfacti] id morbi in-
dicum est. Risum ciet) i.e. excitat, a Ciceo secunde co-
ljugationis. Est enim presentis temporis. Tots mitabi-
tur orbis) rusticatim illi & garrulitate hoc dicit. Nam
si ex persona poete dicatur, vere illi dici posset: Partu-
riunt montes, nascetur ridiculus mus. Quid enim miru-
si rusticus imprudens in fontem cecidit? Ianc, soler nar-
rate sales) ii. non insulso apologetos. Vbi cogessit) La-
tinus Maro: Namque norum plebs locis, ac ne quo cog-
gessere palumbes. Nam que ferre, aut tendere ad locum
significat: ut conuenio, confluo, congerio, aduerbiū ad
locum desiderant, & non in loco. Potest tamen dici. V-
bi cogessit) id est concinnauit, & construxit, postquam
allata fuit materies. Qui leviter spodei Proverbiale est,
Nam fere vnu venit, ut qui cito promittunt, difficulter
promissa exhibeant, & e conuerso. Qui no creant. Alio
diuerbio ex arte Rhetorica respoderet. Qui no creant in-
ops est fidelis, quia qualis quis est, et talis iudicari quem-
libet, & ita, qui fidus non est, neminem fidum extimatis.
Deprimit) id est, exime. Duo tē] id est duo spicula, aut
duas sagittas, que sumi pastoribus apta. Virgilius, Cum
Daphnidis arcum fregisti, & calamos.

Ian. Inaipam, nymphae Parnassidae, ora moyses,
Et memorare mei dira infortunia capri,
Ac philomenas Alpho concedize nidos.
Conductus mercede puer praefectus omili,
Affidus pascetabat oineis, caprini, atque capellas.
Seruitum nobis pueri fuit, dulce, donec
Virgine conspecta, que rumbuc veniebat aquarum
Tabuis, ex illo uocans iam tempore factus.
Trigidiis curare gregem, conseruare casus
Capit, & exhausto subuicire cuncta cerebro.
Cum sopitus erat, poterat vigil esse videri.

D iij

Nugaba-

BAPTISTÆ MANTVANIA

Nugabatur enim quando vigilabat inerti
Corporis officio, soluebat somnia membra.
Hunc ergo in salu luctans per cornuta caprum
Vnimib[us] validis inter dureta ligata,
(Quarta dies hodie) tentans an vincula possit
Vincere cervice, ac predura et robore frontis,
Questum interea, nidos nemus omne pererrat,
Corda subi virgo, dilecta, ecce gitas ora,
Ora, sinus, & que fori pudor, amnis, reliqua.
Lux fugit in rea capri redit immemor alba
Nocte recordatus siurgit, psuiaq[ue] per umbras
Dum graditur, ruis in fossam que frondis fuligine
Caprandis obducta fatis, & stramine fico,
Instar eras pueri fundo irremebilis alta.
Est caper in vinculis, puer est in carcere, puer
Nullus ones curat, lux terrena luxerait hora.
Miror, dues refero, ac numero, capramq[ue], requirens,
Obstupeo, puerum clamor, megala luxero.
Vera loquer : Magicæ ne foris liquoribus unctus,
Extimui, ascens, migrasse, in aera capro
Namque streps, tali feme est ope, nocte organus,
Al quedam longinqua procul sonuina fers.
Attonitus tandem pecudes ad pascua duco.
Piamq[ue], nemus subeo meditans necum, ecce per umbas,
Ecce procul caper in dienis strepit atque relaxans
Cornibus aduersis contra sua vincula pugnat.

Incipian. Sic Aeneidos secundo. Iucipia Fracti bello
Etc. Nymphæ Parnassides) id est, Muse Parnassū frequē
tare solite. Ora mouete. Virg. Pandite nunc Hélicona
dex, cantusq[ue] inquit. Sed quis præcipiat? Hor. in
ante. Nec deus interfit, nisi dignus vindice nodis inci-
derit: v. debitur quibusdā non apta invocatio, quia non
debet deus invocari, aut induci difficultate dissolu sse,
nisi restata sit, ut opibus humanis fieri, aut geni nequē-
at. Vrgum poterit aliquando ridiculē, aliquando luxa
assimilata

estimationem inuocantis inuocationem faciunt. Vnde Iuuehal. descriptus rho: b: dicit Satyra quanta: In-
cipe Calliope, hie thic considere, nō elt. Cātandū, res
vera agitur, narrare puelle Pierides: prosi mihi vos
dixisse puella. Hoc autē ridiculē dicit, hic vero loqui-
tur rusticus, cui quā dicturus est, res lūmā difficultatem
habere vīsī est. Vnde prius dixit. Totus mirabitur or-
bis. Philomenos] quos philomena cē gessit. Cōdu-
ctus] ergo mercenarius. Scrutinū] i., fanulatus. Tabu-
it] id est, lēnta tābe exhaustus est. Vecors] id est, prau,
aut perniciē cordis, Frigidus id est, negligentius, sicut
in re diligēt̄ dicit per contrariū Maro: Feret̄ n̄pus. Ex-
hausto cerebro, nimia sollicitudine effero. Quā sopitus
erat] i. somno obtutus, poteras videricē vigil. Anga-
batur enim] i. sc̄rū inaniter loquebatur. Horatius: Ne-
scio quid meditans nugatū, persius. Nugari solitus. Lu-
dens] i. ad ludū, ut curam animo premeret. In saltu, in
pascuis vbi pecudes soliunt. Tēcam] i. peragilum faci-
ens. Quæsitū p̄ errā] i. penetrando] i. quæsitū, non
enim constituitur prius supinū sine motu, saltēm laren-
te. Et quæ farī pudor sc̄ilicet est, id est, grem iū, & intra-
gremium pudenda. Fronde saligna, id est, salicūm lo-
lix. Obducta, id est, obstruēta in superficie, captandas
feras: id est, ad captandas ferae. Lam tentia luxorat ho-
ra, sc̄ilicet posterioris dici. R̄ effero Recensco, aut separe
magalta, i. casas, & tuguria. Striges] sonileḡ, & magici
v̄tēces, ad quædā longinqua] i. enim sibi perseadente
demonibus illux̄. Ecce] quasi diceret. vrāter spem.

Terruit incantum subito feralis imago,

Et nil tale ratum firmato je Tore tandem

Noso animal, subiensq; rubos, seco vincula runcas

Sq; donum rediens, video per pascua longè

Tribunā exultantem risu ius enaliter alto.

H̄o prope constiūmus, meq; agnouere, saluant,

Ez̄ tuus ecce, iūsmt, puer h̄ic, o Lane luporum

Brunis ē fonsis, dum nocte perambulas agros,

Inuidis in casses, & sic iumentus vterque,

BAPTISTE MANTVANIA

Et capr. & pastor. Caper luci incommoda passus,
Languet adhuc. Puer imprudens, insanior hinc est.
Virgo superbiuit mox, ut se audiret amari,
Et pueri simulans curam ignorare, pudorem
Fingit, ut ad formam facies pudor, ora, simulacrum
Ornat, & in terram versis infedit ocellis.
Callida vulpina rem simplicitate gubernat.
Hec studia, his cassis, haec sunt mulieribus arma.
Ille sua sperans Galathia aliquando poterit.
Contempta mercede, suos s. elatur amos.
Propstera planstro, stina, bobusque relatis, gemitus
Ad pastoris opus redeo : subiecta furori
Ista iuuentus leuias, rura omnia vexat.

Fera.

Terruit locarum) Rem prosequitur. Feralis, id est terribilis, ut fera, id est, mors. Nam si dicatur iustago feralis, i. ipsius ferre, non videatur ratio carminis late. Nam sera primā corni ipit, feralis producit, Aeneidos, qu. nra. Solaq. culminibus ferali carmina bubo, luctum. & nib tale ratu. Firmato pectore tandem nosec animal scilicet vbi proprius acelerat. Seco, id est, a bus poenitencia, quibus in veribibus alligatus erat. Incidit in calce, in souē in laqueos. Ouidius incidit in calces præda perit mox. Virgo superbiuit) Princiū principalis narrationis. Et pueri simulans curam ignorare) Non simulans curam, sed simulans se ignorare curam, amorum. Nam simulamus id, quod non est, esse dissimulamus id, quod est, non esse. Pudore fingit, id est, simulat & fallitciter præse fert. Ori simuq; in quibus est muliebris species. In terra versi, id enim pudicas decet. Vnde Aeneidos p. simo. Tū breviter Dido vultu dimissa profatur. Hec sunt mulieribus arma. Mulieribus natura ante penultima corni pit, sed necessitate producit, Lutarius. Si quis Deum soboles, si qua est mulieris origo. Sua Galathea) puella lactea, sed rustica, Vnde Maro, nāq; fatebor enim dum me Galathea tenebat. Nec spes libertatis erat, nec cosa peculi, Contempta mercede scilicet quam à Iano acceptat.

Seco.

Simulare.

Dissimulare

Galathea.

Lutitas.

ALPHVS, E CLOGAII.

perat, ista) scilicet viliis. Levitas, id est, inconstans propter amores, & leves mores.

Alph. Quod nequit ingenium, casus facit, ô stupor, ô sars

Ingeniosa, ô res nisu celebranda bimestri.

Iane, uides seruanda tibi philomela laboras.

Sed quod tam uafro memoras de virginis astu,

Retulit in mentem, que psallere sepe solebat

Curmina fiaminea olim de fraudibus Vmber.

Ian. Dic Vmberi, dñe, si quid habes, meditare per unper
Et verba & numeros. Vmberi est memorabile carmen.

Alph. Est ut ait, sed non gratis memorabile carmen.

Quas referes grates, & quid mercedis habebo?

Ian. Aceipe promissis absoluo, & spicula reddo.

Alph. Dum uado ad ventrem post hec correcta leuandum,

Iane, meum tu coge pecus, ne uisibus obfit.

Ian. O aries aries, qui tortis carnibus attrum

Dæmona præsentas, semper vineta subintras,

Non sèpies, donec fessa tibi lumina fronte

Eritero: Non sunt porretta in iugera centum

Pascua sat, nisi pampineos populeris & agros.

Quod nequit ingenium, casus facit] inter loquitur Al-

phus ne vnius sermo fastidio sit. Sensus autem est: Mul-

ta, quæ per ingenium excogitare nequeas, casu in mēte

veniunt. Risi bimestri] id est, duo menses durante. Tibi

Philomena laboras, id est, nidiſcat. Vnde Maro: Sic

vos, non vobis, nidiſcatis aues. Fœminæ de fraudibus

Vmber] homo ex Vmbria] Sunt qui Antonium Cäpa-

nun intelligant. Dic Vmbri, Ordo est: Dic inquam, si

qd habes Vmbri, i. de Vmbro, aut de carinibus eius

Virg. Quin age: si quid habes, in me mora non erit uilla.

Et, iterum: Si quos ait Phyllidis ignes, aut Alonis ha-

bet laudes, auriurgia Codri. Meditare Jexerēe, experire.

Virg. Syluestrem reuui musam meditari anena. Et

verba & numeros idem. Numeros memini, si verba te-

nerem. Non gratis] id est, non sine mercede. Promis-

sis) scilicet palumbinis pullis, & spicula, i. sagittas. Dum

Bimestris.

Vmber.

Meditare.

yado

BAPTISTÆ MANTVANI

vado ad ventrem. Hoc profecte nimis rusticè, tametsi
rurlico congruit; facit tam-n poëta ad exprimendū mo-
rem rusticum. Tu coge) id est compellere id ynum &c di-
uagetur. Virg. Tytere tu coge pecus Ne vitibus oblit; depascendo pampinos, aut viuas decatiendo. O aries,
aries) alloquitio rusticæ ad pecus. Sic maro ad arbores,
Et vos ,ò lauri carpam , & te proxima myte sic posic
quoniam suaves miscetis odores. Non abjectior autem,
nec corripitur,ò, quia vox monosyllaba in principio car-
minis posita. aërum demona). i. spiritum male callidū,
qui cum pingi verē non potest, cornutus tamen pingi-
tur. Non sapiens) i. sed non eris sapiens, & fugiens malo-
rum, donec ego enero tibi lumina. ecclor., & hac frōte
folla). i. perforata, & excavata eu. lis oculis, populeris).
i. deprædris, spolies, agros pampineos]. i. v. neas in qua-
bus vites sunt, quarum frōdes pampinos vocamus. Dis-
citur etiam populo. Virg. in Æneid. i. Nqn nos aut Ly-
bicos ferro populare penates Venumus.

Alph. Iane, recordatus redeo, sed plurima forsitan,

Nondum tota tibi referam, cognoueras Vmber
Omnia que fas est horaini perdiscre, calos,
Sydera tellurem, venos, mare, fluminia fonses,
Videras & Rhodopen, atque alta Cerania, & ossa,
Gallicz regna, Ararim, Rhodanum, Tiberimq, Padumq,
Attica Romanis referebat carmina verbis,
Ore utroq, potens, & lingua primus utraque,
Hunc unum nobis inuidit Gracia, & ipsi
Archades, & Thracum saltus, & Thessala Tempe.
Candidus illius semper documenta fecutus,
Non procul hinc haec : ille tenet, nos ille dorebat,
Sed iam septiforem flatu experiamur auenam.
Ante tamen nymphæ præcor, vi libethridæ adsum:
Præserium que plus meminisse Polymnia feruor.

Iane, &c] purgato alio redi ad narrationē. viderat haec
peraphrasí videatur Gregorium Tifernarem dicere, quia
ea tempestate vixerat. Nā γεγυορεω significat vigile
vigilare est multa ydere. Viderat ego Rhodopen).

Thraciā, ubi rhōdōpe mō. est, atq; alti Ceraunia. Jamō-
 tes Epis jā fulminibus dictos) & Os̄. s̄. nō tem̄ Thessa-
 liae. Aram J qui à Lugdunēsibus nūc Sogona dicitur.
 Utetq; aut, tam ater, leu à aris, quam Rhodanus, Lug-
 dum confluit, ad cuius cōfluentem erat olim illa ara
 de qua Iuvenalis aut Lugdunēsem rhetor dicit iūns ad
 aram Tiberim J. fluuium Herrunt, qui Romā perfluit.
 Padū, fluviorū ēge in Italia in oare Adriaticum ex Al-
 pibus inferioribus incidentē. Vnde Homerus Eridanū,
 qui & padus dicitur ex inferis, ad superos rēdere dicit.
 Attica J. i. Græca, & potissimū Antica, quia Attica lingua ē
 quinq; Græcorū linguis cultissima c. Romanis J. i. La-
 tinis verbis. Nam ab alter ea non intellexisset rusticus. O-
 re utroq; & Græco sermone, & Latino. Et primus J. i.
 peritissimus vtrāq; lingua. Hunc vni nobis inuidit Græ-
 cia J. i. inuidit nobis esse cōspexit, quum simile non ha-
 beret quod in vita Aronti Cāpani etiam de turcs cō-
 memorant. Verūm hic t̄. cernat in intelligā & ipsi ar-
 cades. Ipsī emphasiū habet quasi dicā, peritissimi mu-
 sici, & cātare pares, & respondere parat. & Thraci s̄. lus.
 ubi Orpheus, Amphion, alijs complures versati sunt
 vates. & Tēpe J. i. amēnissima loca thestaliz, in quibus
 etiam musicus chorus versatus est. Cānidus illius. &c.
 Per Cānidū credo poētam intelligi, cujus exterior ve-
 stis, vt Carmelatis ceteris, & meus ferā cānida, est hēc
 .i. documenta vmbra. Sed iam lepniphore J. Mēptē fo-
 ramini habent, Virg. est mihi. dū patibus ep̄ē cōpacta
 cīcius fīstula. Libethrides nymphae J. i. Musæ, aut Li-
 bethrū locum quendā in Thracia, aut Libethrū fontē
 in magnesia regione thestaliz adiuncta incolētes. Ma-
 ro: Nymphæ nostrī amor Libethrides, &c. pr̄sentim
 que plus subāndi ceteris aliqui dixiles plurim̄: po-
 limnia τολύ. i. multū μνεῖα i. memoria, vt à me-
 moria dicitur, cuius filii muse sunt, aut πολυμνία
 multarum laudum. Horatius, nec Polyhimnia Lesbo-
 lai, fugit tendere burbiton.
 Femina tē servile genit, crudelē, superbum,

Rhodope.
Ceraunia.

Ostā.

Aris.

Tiberis.

padus.

Eridanus.

Attica.

Tempe.

Libethrides.

polymnia.

Polyhimnia

Legē

BAPTISTÆ MANTVANE

Lege modo, ratione caret: confinia recti
Negligit, extremis gaudet, facis omnia voto.
Præcipit, vel lenta iacet, vel concita currit.
Fœmina semper hyems, atque intractabile frigus:
Vt canis Ardentes conristat sidere terras,
Temperiem nunquam, nunquam mediocria curat.
Vel se ardenter amat, vel se capitaliter odit.
Si gavis est, mœræ sorvo nimis hermica vultu,
Si studeat comis fieri, gravitate remissa
Fit leuis, erumpit blado lascivia risu.
Et lepor. in molli radiat meretricius ore.
Flet, ride, sapit, insanit, formidas, & audet,
Vult, non vult, secumque sibi contraria pugnat.
Mobilis, incostans, vaga, garrula, vana, bilinguis,
Imperiosa, minax, indignabunda, cruenta,
Improba, austra, rapax, querula, sunda, credula, mendax,
Impatiens, onerosa, bibax, temeraria, mordax,
Ambitiosa, leuis, maga, lena, supersticioza,
Desidiosa, vorax, ganea, studioza, palatum
Dofta, salax, petulans, & dedita mollissima;
Dedita blandissima, curvanda dedita forme,
Iræ odijque tenax, in idonea tempora diffusa,
Vlsciscendi animos, infida, ingrata, maligna,
Impetuosa, audax, fera, litigiosa, rebellis,
Exprobata, excusat tragica sua criminava voce,
Murmurata, accendit rixas, nil fadra pendit,
Rider amicinas, curat sua commoda tanquam:
Ludit, adulatur, defert, sale mordet amaro:
Seminal in vulgus nugas, auditaque lingue
Auger, & ex humili tumulo productit Olympum.
Dissimular, simular, doctissima fingere causas,
Ordiriq; dolos, fraudiq; accommodar ora,
Ora omnes facilis casus imitania motu.

Fœmineum servile genus.] Multa in muliebre sexū
superciliosè dicuntur, quæ orationia in malas dici pos.
sunt

ALPHVS, ECLOGA. III. 51

sunt sed rarissime sunt bona, secundum Luciliū qui dicit: **Hoc** facul est homini inueni, bona sc̄iina nesciam: ubi facul, pro facile antiquè dixit. Et Sulziorum Megarensis antiquæ comœdia princeps. **Audi** et populus Sulziorum; hæc dicit filius Phyllimi Megarensis tri-podiscus: Malum sunt mulieres, sed tamen, o popula-
 res, non adest inuenire dominum sive malo. Multa tamen
 etiam in sanctis litteris in bonarum commendationes
 dicuntur. Sed mulierem fortē quis inueniet? Modo
 id est, moderatione, de qua Horatius. i. ser. Est modus in
 rebus, sunt certi deniq; fines, Quos vltra citrāq; nequit
 consistere rectum. Extremis gaudet] que ambo mala
 sunt: quia vni virtuti duo viae opponuntur, alterum
 per abundantiam, alterum per defectum peccans. Aut
 canis] id est, canicula, aut syrius. Odit) præteritæ est
 vocis, & ita producitur, nec reperties apud idoneos odio
 nisi semel in Cicerone odii. Nimiris Hernica] i. aspera,
 ut Hernici montes in Italia asperrimi. Gravitate remis-
 sa, fit leuis] quia dum vitant stulti vita, in contraria
 currunt: Dicit enim in vitium, vitij fuga si caret artes.
 Lepor mereiticus] i. suauiloquium, & blanditiae mere-
 tricibus, dignæ. Sibi contraria] i. inconstans, Vnde ad-
 dit: Mobilia, inconstans) Aeneid. 4. Varium, & mutabi-
 le sensu. Fœmina. Imperiosa] i. affectatrix imperij.
 Indignabunda] fastidens frequenter. Cruenta] cruo-
 ris, & sanguinis appetens, & maxime, vt Iuuenalis do-
 cet, vindicta. Improbata] id est, improbanda. Auara] quia rapax, sed tamen iuufiliter expedit. Iuuenal. Pro-
 diga non sentit pereunteum fœmina censem. Ac velut
 exhausta rediuius pullulat area, Nummis, & è pleno
 semper tollatur aceruo. Non vñquam reputat quanti
 sibi gaudia constent. Rapax ergo, vt expendat. Quæru-
 la] quia vt dicit Iuuen. Aut odit pueros, aut ficta pelli-
 ce plorat. Magia] i. sortilega, magice arti intendens, vt
 Iuuenalis docet. Hic magicos affect canunt, hic Thessa-
 vendit Philtra, quibus valeant mentem vexare matut. Len. Ietiam filianū venditrix, Iuuen. Scilicet expectans
 vt tradat mater honestos, aut altos more: quam quos
 habet,

BAPTISTÆ MANTVANI

habet, vtile, porrò Filoliā turpi vetulæ producere tor-
pem Supersticioſa) quod idem luuenem: ſexto docet, ut
cetera ferē. q; i e hic habetur. Ganeſ] ſic & alij Chri-
ſiani poëtæ, ſed Ganeo primam producit Satyricus,
Occulat Ganeo pulces. P. lauum docta), i. delicate. Sá-
lax] id est luxurioſa. Tragica voce] id est quale viuntur
tragici, dum infortunia regum lamentantur. Litigio-
ſ] q; na nulla ferē cauſa eſt, in qua non ſemina liteni
moueri. Niſ] i. nihil pendit ſeſderā. Ludic] i. illudit. A-
dulatur, defecſ] i. collide reprehenſione. Seminat] i.
diſpergit in vulgus Nugas] i. res friuolis. Ex humili-
tumulo producet. Olympu] i. ni ſibi non promittit
poſſe efficere. Ora omnes) Ordo: accōmodat, inquam,
ora imitantia facili motu omnes caſus] i. cœnta om-
nia, hoc eſt, ſicut ſe accommodare rebus, & rideare cum
rideantibus, & flere cum flentibus, mo interdum viru-
que ſimul.

'Non potes inſidiias enadere, non potes aſſum
Vince e, tante artis, ſolertia tanta nobenai.
Et quenquam videtis oculis præſentibus, audet
Excufare nefas: potis eſt eludere ſenſus,
Sedulitate animi, nihil eſt quod credere poſſis,
Et nihil eſt quod non, ſi vult te credere cogat:
Hifc ſcient exempla fidem. Que criminæ non ſunt
Fæni nea tentata manu? Dedit hoſtibus arcem,
Decepta ornata brachii Tarpeia ſiniſtri.
Se uijt in naros manibus Medea cruentis,
Tyndaris Augē ſi onerauit nauib; undas.
Scylla hifc in ſequitur, pati furata capillu n.
Eratrem Biblis amar, ſibicit ſe Myrrha parentis
Conuictus nati longeuz Se niranis ardet:
Cruſa neis nati coniunx fuit Amphiarao.
Oci lere viros noſtarnis Belides armis.
Orphez membratim Cicones ſecuere poëtam.
Cognita lucernis perſtantia Pasphaei e:
Phaedra pudicitian contrā crudeliter anſa eſt.

Décē-

Decepit Iudea virum Rebecca, suamq;
Progeniem, uelans hircino guttura tergo.
Porrigit Alcida coniux fatale venenum,
Decipit Hyppodame patrem. Laninia Troes
Implicat anticipi bello Bryseis Achillem
Depulit e castris, demens Chryseide factus.
Fulminat Atrides, & sentit Apollinis iras.
Eius genus nostrum falicibus expulit aruis.

Non potest] Eandē rum prosequitur, astum] i. astutiam
Nihil est quod credere possit, quia & quanquā videas
oculis, &c. Inuenitis nihil est audacius illis. Deprensis
iram atq; animos à ciimine sumunt. Quæ criminā non
sunt feminina tentata manu) Quasi dicat nulla noui
sunt, & ita omnia sunt. Tarpeia virgo) ut atmillas, quas
in brachijs hostium vidit, haberet, tradidit illis arcem
Capitolinam. Vnde armis brachiorū obruta interiit.
Dicteur autem hic brachi pro brachijs quia aliter versus
non staret. Sæuunt in natos) virg. Sæuus amor docuit na
torum sanguine matrem cōmaculare manus; nam Me
dea ab Iasono spreta omnes cōmunes liberos prater
Theslalum trucidauit. Tyndaris) i. Helena Tyndaris (vo
putabatur) filia, à Paride raptæ, aut ipsum secuta nulle
carinis a Graecis reperita est. scylla) Nisi Megareum re
git filia, ab hecillo purpureo capillo, quæ pater sacratum
habuit, ad Minoa hostē pertulit: biblis) vi Ovid. metra
9. docet, exardet amore Caunii fratri, a quo fuitca, in
fontem sui nominis cōuersa est. Subicit se Mirthina pa
tenū) Icilicit Cinarat: de quo lib. 10. metra, quæ etiam in
Myriam arborem illic cōuersa dicitur. Est autem in
verbō subicit, syncopa nam si (vt debet) subiect scri
bereetur, esset positio brevis. Fecerunt tamen id alij
quoque, Semiramis) regina Babylonias, & regni assy
riorum moderatrix exarist amore Nini filij, quem diu
simulauerat, vt lusi, docet lib. 1. Causa necis vati
coniux fuit] id est, Eriphile, De qua in Thebaide
Statij multa leguntur. Belides] Beli neptes, filii Belides
Danae fratris Aegypti regis, qua quinquaginta nupse
runt,

Scylla

Biblis

Semiramis

.

BAPTISTÆ MANTVANI

rūt, totidem patruelibus) .i. patrui *Ægypti filij* coacta
ab eo : sed à patre, qui ab oraculo habuit sibi cauendū
à tali genero, persuasæ, prima nocte omnes maritos suos
interfecerunt, præter *Hypermetram*, quæ *Lino* pes
Cicones. percit, à quo *Danaus* obtruncatus. **Cicones**] *Mulieres Thraciæ*, ut auctor est *Virgil.* in fine *Georgicorū*. *Pasi-*
phae] *vxor Minois regis Cretensium*, amore tauri incensa, se in ligneam vaccam à *Dedalo* effictam includi fecit, sic cum tauro concubens, & postea cum *Mino Minotaurum* genuit. *Ordo* est, perulantia luxurie *Pasi-*
phae] .i. ipsius *Pasiphae*] scilicet, est cognita *Phœ-*
dria, *Pasiphae*, & *Minois* filia, *Hippolitus* priuignū, cui desponsato, sed non tradita à *Theseo* fuerat, interpellauit de stupro. At cum ille renuerit, ne patri iniurius sit, detulit ad patrem, quasi ille interpellasset ipsam, unde credulus pater à *Neptuno*, siue à patre *Ægeo* impetratis *phocis*, marinis belluis equi *Hippoliti* in furorem verbi, ipsum dissoluerunt: unde *Hippolitus* ab *hip-*
Hippos. *Lyo.* pos, quod est equus, vel equa, & lyo .i. dissoluo, dictus præfigio quodam videtur. Nam ab *Hippolita* matre
Rebecca. id nomen prius habere potuit. Decepit *Iudæa* *Rebec-*
ca viru[n] scilicet *Isaac*, cuitus oculi caligaverunt suamq[ue]
progeniem] .i. filium chariorem *Iacob* velans hirci no tergo .i. pellibus hircorum, aut caprorum, ut pilosus
Deianira. perciperetur, ut erat *Esau*. *Coniunx* scilicet *Deianira*,
Alcidæ. *Fatale venenum*] .i. tunicam sanguine venato *Nessi* int[er]ctum dedit. *Alcidæ*] .i. *Herculi* alci nepoti putatio. Nam *Amphytrionaides* dicitur, cum iouis sit filius. *Hippodamia*, *Oenomai* *Helidis*, & *Pisæ regis* filia, patré decepit, qui: *Penelopi* in patris perniciem nupsit. Erat enim infatis tunc patrem decestorum, quando illa nuberet. Nupsit autem superata in cutuli certamine, dolo tamen *Myrtilli* aurige. Dicitur etiam *Hippoda-*
Lauinia. *mnia*, quasi equorum domatrix. *Lauinia*] *filia Lavinij*, Turno desponsata à matre, *Amara* & *Aenea* per oracula, & patris assensum. *Troianis* multis exiti causa fuit,
Bryseis. *Bryseis*, quæ *Achilli* sorte obuenerat, quam abducta *Chryseide*, quæ *Agamemnoni* obuenerat, hanc *aga-*
memnon

ALPHVS. ELOGA IIII. 33

nemnon quoniam vi absulisset, effectus ut Achilles iratus armis abstineret, multos & regorum interrimi finierat, donec Patrocli amicorum necem viles sci vellet. Atrides i.e. Atreus filius, (aliquem putatius Agamemnon, fulminat) ira & amore effusus factus deuens Chryseidem, i.e. per amorem Chryseidem, filiae Chryseis sacerdotis Apollinis, qui cum insulatus in exercitu Graecorum filiam expediti veniret, nec obtinuisse, scena pestilentia ab Apolline impetrata, tandem eam abduxit. Sentit ergo iras Apollinis, i.e. pestem qua totus exercitus multabatur. Felicibus suis] patet ad ipsi.

Credite pastores, per rusticam numina lato,
Pascua si gregibus vestris innocua vultu,
Si vobis omnia cura est, si denique vobis
Grata quiete, pax, vita, tenes prohibere pueras.
Pellamusq[ue] procul vestris ab omnibus onus,
Thesyles, & Philyb, Galathaea, Neera, Lycoru:
Dicitque tristis mulier descendens ad orcum,
Et redi est posuit si non male sana fuisse
Ex iudice reuehi, per quas descenderas umbras,
Rupta sequi renuis sebam Proserpina matrem.
At plus Aeneas redi remeanuit & Orpheus,
Maximus Alcides, & Theseus, & duo fratres,
Vnus equo alter pugnis bonus, atque palestra,
Esonoster domo, unde salvo, & nunc resurgit.
Hoc sunt, Pastores, Hec sunt mysteria vobis
Advertenda, animis fugientibus obscurata viriles,
Fammea loca delectant infamia mentes.
Vt semel in scopulos vento consortus, & unda
Nauta, scit incanus monstrare parvula navae:
Sic senior longo factus prudentior usus,
Preteritos meminit casus, aperita, frumenta
Temporis euenevit, virtusq[ue] pericula monstrat.
Si fugiens aquilam feliciter si revia certa,
Si agnali lappon, si dama canem, malicieba car non
Blandimenta fugit, tantum tibi noxia Pastori
Credite pastores) Converterit sentionem ad pastores

E.

quo-

BAPTISTÆ MANTVANI

quorū docendi gratia hæc de sceminiis dixit. Per tu-
ticas naminas] Id antiquè, nisi ad Deum, & sanctos, qui-
bus anima cunctio fuit, referamus. Thestylis, &c.] Ha-
rum, &c., meminimus Virgilius in Bacolicis dicens. Thestylis
de rapido tellus in celoibus æstu, Alli serpillumque
herbas conandit olentes. Et iterum. Iampridem à me
illos abducere Thestylis orat. Itē Phyllida mitte mihi;

Thestylis: meus est natalis, lola, & Phyllida amo ante alias, nam
me discedere fletur. Item: Malo me Galathea petit lasci-
ua puella. Et hoc ades o Galathea, &c. Item ille Ne-
ram dum souci. Item: Tua cura Lycorn, perq; niues alii-
um perq; horrida calita secuta est. Dicite ingeniosa
excogitatio. Raptæ leguntur mulieres ab insectis, & verè
rapiæ, sed non redire. Erudice.] Orphæ coniux, cùm
eam Amisœus pastor inlequeretur, a serpente, qui in her-
bis delitetur extinxerat, ab Orphoo cithara beneficio re-
dempta ab inferis fuit, ea lege, ut ea non respiceret, quod
tamè fecit unde reverè coacta est, quod quanto Georgi-
con, ad fidem graphicè describitur, & a Boëtio non
legniter. Proserpina] Cereris filia, è plutone surrepta, &
à Cerere matre impensa redempta fuissit) si nihil apud
inferos gustasset, sed grannum pomum gustauit, ut non re-
diret. Unde Georgicæ. Nec reperita sequi erat Pro-
serpina matrem. Et pius Aeneas rediit postquam illuc
duce Sybilla patris viæ endi gratia dilectuilleret, ut e. A. E-
neid. late dicitur. Renauit & Orpheus felicitatem
coniuge. Maximus Alcides] id est, Hercules, ut Pin-
thoum redimeret. Virgilius. Quid Thetæa magnum.
Quid memorem Alcidem? Et duo fratres Jynus scilicet
Castor, tamè Virgilius ponens nomen pro nomine,
dixi. Demius Polluci habitus. alter pugnis scilicet
Pollux. Fratres gemini in celum translati, ubi Gem-
inos constituunt lignum tam latum ut dum alterum oc-
cidat, alterum oriri incipiat, unde tabula locus est, ut
alter mortalis, quippe à Tyndaro genitus, alter immor-
talis ab Ioue satus dicatur, sed mutua charitate ina-
veniunt, ut immortalitatem communicarent, & altero
monere, alter reuulcat, unde sextio Aesidos. Si fra-

Erudice.

UEN

ALPHVS. EGLOGA IIII. 34

trēm Pollux alterna morte redemis, Inq[ue] redit q[ui] viam toties. Melius autem legitur alter, quām aliis; quia al- ter de duobus, alijs de pluribus dicitur. Et nō er[et] Deus] dominus noster Iesu Christus, qui descendit ad inferna, & tertia die resurrexit a mortuis. Avertenda] con- sideranda. Animī viriles fugiunt obsecra[n]ta natura[n]ter quidēn[que] adeo, ut qui non fugiunt, esse minati dic- cantur, aut emuliebres. Vnde est illua fuit apud Octo- tohem in i. de officijs. Vos etenim inuenitis animos ge- ritissimuliebres. Illaque virgo[rum] sibi Feminengata ac- ledant infamia mentes. Id quidem de cupido verum est. Senior] Vult sibi in eis exerto si de adhibent, si- cuit sanctis veteratis de periculis marini creditur. Phil- ex] aves sunt marinae. Do certas belias prædictiores ei- se in fugiendis noctuis, ac infidiosis, quam nos sumus.

Alter.

Alius.

Fulcia.

P[er]t[em] in eis p[er]petri crocodilli, astutia hyene:
C[on]dam flet, q[uod] appellas se blandius, insidiosior.
Femineros. P[er]f[er]at fugo[rum] sunt retia, rutila.
Non animi, non intimes, non virilia sib[us].
Eidiro, non cypio, cuius munimine. Perfume
Vidit sacrifice calubras impunè Medusa.
Monskna p[er]sequens multi domuero gigantes,
Emptore vobis, legem impulerit marini.
Fluelli[bus] Imperiu[m] fuisse oram, & monitionis Apria.
Sacra coronauit manto terramina, sed que
Cuncta subiecterant, non à maiori subiecti.
Rex, q[ui] Pastor et si fonda, spoliaq[ue] doma
Inclitus, q[uod] natus qui temp[or]a Sicilia fecit.
Primus, q[uod] excellens rotulio robeo Sampson.
Feminorum subiecti lugorumini, effici ignis,
Baxa minus, quipha[rum] fiducia, rarus bullia, minus mora.
Nec forme contenta sua splendore, discutitur.
Anges mille modic milles, frumenta loqui aperte.
Purporat arie genas, q[uod] collocat arie capillo.
Arie regis gressu, q[uod] bonina semper arie.
Cauriz, ut in latebris ludens perducat amantem.

BIA P AESTHE MANTVANI

Vult dare, sed in pietas simplex, & honesta videris.
Denerat, & pignorat, sed vult super omnia vincere.
Pumina tactuca res mira, similia vento est,
Quia irat, expellens monaces nubila flatus.

crocodus.

Est in eis pietas crocodili. Crocodilus est animal terrestre, & aquatile, crescit ex minimo ad decem, & septem, & amplius cubitos, quibusdam Egyptiorum crocodili sacer sancti sunt, quibusdam non sunt, sed velut hostes exagitantur. Vnde Iygen. Crocodilon ad oras pars huc. Est autem bellum hoc, quia eora parit instar anterorum, contra fugacest et ubalit: contra insequentes nocte fugax, habet et oculos habet in aqua, extra aquam decem milibus est, cospicio lucis emittit lachrymas, mox appropinquante deuorat, unde facta est praecepsium: Lachrima crocodili de his, qui sunt specie plenatis homines falluntur. Graphice ergo dicit: Est in eis pietas crocodili. Hyena autem animal est, in Africa praecipue nascens, utranch; et naturam esse nonnulli existimant, & alio modo animi matrem, alterius feminam. Hoc Aristoteles negat. Collum ei & iuba continuatur spine potrigitur, necque nisi circumclusu totius corporis, non potest. Humanum sermone inter pastorum tabula assimilare dicitur, non enque aliquibus illucere, quem foras enocatum dilacerat, vobis quoque etiam hominis imitari ad sollicitandos canes, quos inuidit. Soler præterea id animal sepulchra eruere, & corpora inquinat. Hac Sipontinus, ob quæ recè dicitur, astuta hyena. Fidito confidito. Non vespere, scilicet crystallo ipius Palladii, cuius immunit ne projectus Perseus, Medusam interemit, è ruis sanguine natus singulat Pegalus equus atlatus. Erat autem Medusa vna ex illis Gorgonum, quæ unu habuisse oculum, quo vice summum viserentur, dicuntur: hoc est vniognathus seu margaritam. Erat autem pulcherrima, unde se inspicientes in superbum traxit, & ita in laxa vertere dicta est. Hanc enim visam Neptunus, ardens amore, in templum usque palladii in sequutus, illico oppressit. Vnde itata dea ipsius capillos, quibus Neptuno placuerat

Hyena.

Fidito.

Medusa.

emperat, in angues mutauit, deditq; ut omnes eam inspi-
cientes in lapides vesterentur. Perseus autem dicitur Da-
niel, Acrisij regis Argiorum filiz, ab Ione opprellit si-
llus. Monstra peremuit multi] vi Hercules, Theseus,
Perseus domuisse gigante, vt dij in bello giganteo, &
Hercules Autem in Lybia Geronem in Hispania,
Cacum in Italia, & alios alibi. Buentevibes, Aut Scipio
Carthaginem in Africa, & Numantiam in Hispania,
Graci Troiam, & alij alia. Legem in posuere ma-
rinis fructibus, vt Caesar, & Augustus Lutetiae lacui.
Xerxes, qui pontem super mare extruxit & cum diru-
tum videret, flagellis cædi iussit. Ex montibus asperis,
vt idem Xerxes, qui Athos montem exquirit solo, &
pro parte navigabilem fecit. Iuuen. Velificatus Achos.
Dicitur autem asperis, per syncopem pro asperis. Sed
qui cuncta subegerunt. Iuuen. S. Nunc patitur longæ
pacis mala, sculpsit armis Luxuria incubuit & victimum
vleuisit orbem. Rex qui pastor erat] David funda-
qua Goliath stravite. (pholioque leonis) quem se adhuc
pastorem interemisse dicit, inclitus, & iato. Id est, filius
eius Solomon, qui templo Sionia] id est Hyerosolymita-
na. Nam Sion principalis pars Hyerosolymæ. De
his in libris Regum & de Sampsoni lib. Iudicatur.
Rompeha) framea, quia angelus a paradiso terruit A-
dam, & Eve, Plebej at animales sunt vesiculi:
Adam, Sampsonem, Loth, Dauidon, Solomonem.
Fecmina decepit, quis modò rotus erit? Prodeam ligat
autem quod crinale vodam, am. (excito) pacem, seu au-
rato. Purpurat] id est purpura facit, haerili, subicun-
da. arte] scilicet fucatoria. Lunam] id est oculos cur-
rit. Ut hi latebras ludens perducat arantem. Unde pos-
erit. Malo me Galachea spexit fascina pochia. Et fugib
ad saices, & se cupit ante videli. Aut ad eam respicit
de qua Proverb. 7. mirans modum graphicè loquitur
Solomon, omittit verba quia in manubib; sumivnib; da-
re scilicet stuprum, & copiam sui: sed vult super omnia
vinci, vt vim sibi illam dicat. Cœcato vero] Cœcis
at enim trahi ad se nubes, quas alii venti propellunt
ad eam.

Xerxes

Sion.
Rompeha

Purpura.

E. M.

Quis

BAPTISTÆ MANTVANI

Quisquis es (experius moneo) tenere recusa
Dum licet huc fragilis quos habet fastidia sexus.
Immundum natura animal sed queritur arte
Munditiae, id luce opus est, ea somnia nocte.
Deglabrit, atque lauat pinguis, ffruit, ungis & ornauit.
Tota dolma tota aris, tota histrio, tota venenum.
Consilio speculi gerit omnia, labra mouere
Discit, q[uod] inspecto vulsum componere virtus.
Discit blandiri, discit ridere, iocari:
Incedens humeros discit vibrare, natesq[ue] sap, exsiccat.
Quid sibi vult nudum pectus? quid aperia superne?
Rimula, que bifidam deduxit ad ubera vallem?
Nempe nihil, nisi quo viru penetrabile sensum
Plus premat, & Hriga rapiani precordia flammem.
Hi immixtum scopolii Syrtes, Scyllæ, atque Charybæs;
He immunda Phinei volvres, que ventre salato,
Prolunis feda, thalassos, caracula, mensa, cœlo sap
Composita, venena, virus, agros, mare, flumina, monsos.
Incessante denti hæ sunt Phœnixides ore molos.
Monstrifico extremis Lybie que in finibus olim.
Afficit mūtare homines in saxa solebant, vnde atque
afficit.

Quisquis es (experius moneo) parenthesis est, repa-
tare] i. attenuare & periculum faciente recusa, dum licet
indigno subtrahe colla iugo. Et iterum. Principijs obstat
sero medicina paratur, Cum mala per longas conualuer-
ere moras, Fastidia] i. superbos contempnas. Immundu-
m natura animal] si anjho rituperandi hoc diceret,
ineptiret. Nam si natura immundus, & cura, ac artis mun-
da sunt, huc ventient laudandæ quod autem naturam cor-
rigunt: verum apimo dehortandi ab eam illæ febris &
fasciæ venustate, id dicit. Id luce opus est] i. nihil aliud
faciunt noctes, & dies, siue noctu & interdiu. Deglabrit
id est leuem & glâbrâ facit cuorem, ungis & pilis amotis,
Striat] intricæ colligit capillos. Taka scilicet ens aut
existens dolus tota histrio] ludicra & scurrilis, tota ve-
nenum] quia virile, videndo fœmina, & tractu inficit.
Vnde

Vnde quidam. Est tactu viscus mulier, visu basilicus,
Humeros dicit vidrare). id nimium petulantes faciunt,
que humeros agitant sicut in amplexu. Nam honestæ
matres student esse dimissis humeris. Natesque q. claus
nes. Sayricus. Tremulo descendunt clome pueræ. Ri
mula). i. scissura vestium in sinu inter mamillas, que bi
fidam). i. in binas parte diuisam. Virtus) id est, vene
num, quo visa inficit. Flammæ Stygia) id est infernales,
potius dixisse Phlegetontes. Ecclodia, sumi temues
membranæ circa cor, que dignatur affectionum, sive
passionum sedes. Hi iunctum scopuli, syres). i. bre
via vada arenosa, in qua qui incidet, difficulter ena
dit. Allego icè ergo summa pericula intelligi, sicut
sunt Scylla, & Charibdis in mari Siculo. I manidae
phinei volucres). i. Harpyæ, de quibus Aeneid. Fixit
piunt Seraphades, Graio stenomine dictæ insulæ in
Ionio magno quas dira Celeno, Harpyæq. colunt alia
phinea postquam Clausa domus, mentisq. aera liquore
priora, Tristius haud illis monstrum, nec sciuor illa
la pestis & ira Deum Stygijs lese extulit vndis. Virgi
neis volucrum vultus, fcedisi ma ventris proludes, un
caque manus. & pallida semper Ora fame. Phineus aqu
atem rex Arcadiæ liberis novicam subinduxit, colique
yt illi complaccat, exactus ob quam rem irati diui ei o
culos susulerunt, & ipsi miserunt Harpyas, que illuc
bum abriperent quod & diu fecerunt. Sed quia argina
ntas hospitio suscepserat, miserunt ad eum Zetam &
Calaimi. Boreæ regis ac Venti Thracæ, ac Orithyæ ab
eo rapta filios iuvenes alatos, qui eas ad Seraphades
usque pepulerunt. Crenacula akiora domus, aut pro
loti, in quibus crenatur. Incestare). i. pollucte, & non
castu reddere. Aeneid. Et totam incestar sapere classem.
Haæ sunt phorcynides), i. Gorgones. Quid. Finibus ex
tremis Libies, vbi feruida tellus accipit Oceanum de
missio sole calentem. Squallebant lacæ phorcynidosa
rua Medusa.

*Carmina doctilioris cursum recitavimus. Umbri, i. o
Que si uisa tibi nimirum prolixæ, vamento cuiuslibet*

OJSA

E. iny.

Ipsius

Bifida.
Virus,
præcordia."

Harpyæ.

BAPTISTÆ MANTVANI

Ipsius id rei vitium, non carminis esse.
Non longum est carmen, mulierum amentia longa est.
O memoranda senex, quod se versus Umbria tantum
Iactas, & ipse tue Tiberis conterminus urbi.
Marta non abs re tantum te Roma vocabat.
Ipsa tuas ares, & non triuialia noras
Carmine vita funeris fovere Latinae.
Naiades, & Graiae, tua molliter ossa quiescant
Semper, & in summo mens aurea vinas Olympa.

Carmina doctiloqui] Hunc, ut dixi, licet aut Antonium Campanum intelligere, aut Franciscum Petraracham, aut alium quemvis ea tempestate doctum.

Ipsius id rei] contra artem producit syllabam. Nam quinta declinationis nomina, non producent e ante i, nisi precedat i & ita rel, speci, fidei, plebei penultimam corripiunt. Possimus verum emendare sic: ipsius ele rei vitium, non carminis, illud, Non longu est carmē) Vnde Martialis: Non sunt longa, quibus nihil est quod demere possit. Martia Roma) aut bellcosa olim, aut martem auctore habens, vnde Luius in praefatione, Si cui populo licere opōret cōsecrare origines tuas: & ad deos referre auctores, ea belli gloria est p. r. vt cum suum conditorisque, sui parentē Martem potissimum ferat, tam hoc gentes humana patientur & quo animo, quam imperium patientur. Et non triuialia) non vulgaria virg. Non tu in triujs indocte solebas Suridēti, onserū stipula disperdere carnē? Te vita functū). & defunctū.

Niades, Graiae. Latine Naiades j. i. fluviorū, & fontium Italorum nymphæ: propter sermonem latinum. & Graiae] id est, Graecæ, propter Græcum. Tuā moltiter ossa quiescant vnde prius, ubi de sepulchro Ieuiloquiti sumus, discerimus, hoc ad veterem pertinet superstitionem: Nam verius Mar. dicit: Facili tactura sepulchri, & Seneca. Quid refert, humili an in sublimi pucescam. Mens aurea] i. pulcherrima. viuat Olympo] id est celo: hoc catholico viro dignum est: Olympus autem Macedonia mons altissimus, pro celo a Græcis potissimum ponte solet.

ECLO

E CLOGA QVINTA, DE CON-
SVETVDINE DIVITVM, ERGA
poetas, inscripta, Candidus.

Ioannis Murmellij Argumentum.

Ocia Sylvanus miratur inertia vixit,
Candidus abiectos queritur nunc esse poetas.

SYLVANVS, ET CANDIDVS.

Candide nobiscum pécudes aliquando solebas.
Pascere, & his gelidis caelis inflare sub umbris.
Et misere sale simul & certare palestra, & bussa.
Nunc autem quasi pastores & rura perosus,
Pascere sponio fugias, & trabis otia cantu.
Cand. Vix quibus est res ampla sum, quibus ubera videntur?
Plena ferunt quibus alba greges multe rauis complentes.
Cymbia laeti minent, & pinguis brandia sumunt.
Carmina laudatis, si quid concinna extit,
Plauditis, ac lati placidas extenditis aureis,
Pro numeris uinas lautes, & inania verbis.
Reddito, interea paffor fuit, et fur, et elget.
Syl. Nonne potest curare greges, & dicere versus?
Cum uocat, & positis visam traducere currit?
Cand. Omnes operam gregibus pastorum inspendere oportet,
Ire credere, lupos accere, macula s. sepe
Cingere, mercari paleas, & pavas, vestum
Querere, nil superest vel invulnibile carmen, n. flum.
Omnem operam totu. neque capet, Sylloge, qui tunc
Grande virumque opus est, & nostris virtibus imparet.
Quam cecini satio, silenti pocula nemo
Porrigit, irridens aly: t. si penitus accut,
Candide, trita, genu nudum, h. p. d. b. r. b. s.
Lambytac implumer, & t. i. m. i. i. montibus eluet,
Iraso, doleo, indignor, fori annua dicta.
Lanuina, fatus, & mates, nos uenientius agnat,
Sed qui lac pascuus, premium nibil, ale, a. sc. a. n. d. i. g.

BAPTISTÆ MANTVANI

Candide, nobiscū, &c.) Argumentū huius Eclogæ, est detestatio tenacitatis diuina in poëtas, quotū ingratiudine, & auaritia, aurea vena in poëta extinguitur. Per Cädidum autē mihi, verisimile sit, poëtā posse intelligi, per Syluanum quēvis diuī ē auarū. Inducit tamē vtrumq; pastorem. Vnde dicit: sub his vmbrib; quāsi dicat, sub quibus sumus, nec quicquam aptius Syluano, quām esse in Syluis. Est autem siccæ eadem farrago, quæ in Iuue. Sat. 7. Et miscere sales: id est, leporēs sermonis. Sopito i. oppresso, & neglecto cāu, quæ res doluit Siluano. Nam diuīes auarii, licet nihil conferunt in poëtas bonos, admirantur tamen eos, & oblectantur eorum carminibus, vnde Iuuenalis in dicta satyra. Spes nulla vltior, didicit nam diues auariss. Tantū admirari, tantum laudare disertos. Ut pueri Iuononis aueū i. paouonē admirantur, & laudant, quia laudato nihil porrigit, sed si possint plumas auferunt, Plena se rūnt.) Maro significans distincta dixit. Alba multatralia id est, multatras hoc est, vase in qua mulgetur, lacte albicacia. Cymbia id est, vase, incurua in morem cymbarum facta. Carmina laudatis) sicut iam Iuuenalis dixit. Si quid concinns i. modulatius, & vt Persius. Si quid tamē aptius exit. Plauditis i. appauditis, vanas laudes, quia nihil commodi afferentes. Nam probitas laudatur & alget.

Alget, quia nudus, & ita algore conficitur. Iuuenalis, Tazia tunc subeunt animos, tunc séque suamque Terpsichōrem odit faeunda, & nuda senectus. Et post, neq; enim cattare sub antro Pierio Thyrsumque potest contingere. Sana paupertas, atq; æris inops, quo nocte, dieque Corpus eger, satur est quum dicit Horatius. ohe. &c.) Omne operam gregibus Iuuē: Pectora nostra duas non admittentia curas: Magnæ mentis opus &c. Mapaliz i. casas, & tuguria. Sepe) sepimento. Est ablatius à nominat. sepes. Nil superest otij pro otij. emerat autem negotia pastoralia, volens à consimili etiā alia intelligi. Tibi penula i. veltis exterior artrita. Sylus implumus. i. folijs spoliatate. Fert omnia vinctus i. auferit, Sicut Maro, Omnia fert atas, animum quoque. Vinctus autem)

CANDIDVS, EGLOGA. V. 38

aurem] id est, necessitas edendi ut vijas, aut victus] i. cibis, quo uiuas. Fer] id est, absunt. Lanū] i. lanā fecutusq; mares, id ethariates, & hredos aculeatoz reliquos. Non vendimus agnas) quia ad futurā propagationē recipiūt eas. Lac paleut] i. fugunt, & absunt dū pascuntur. Premiūt nihil] i. nō sit caseus mollis. Maro & pressi copia lactis. Vbera siccant) ex Marone est, ut alia multa.

Panicit ingenuū, si quid mihi panitet artis,

Panitet & uiae, postquam mihi nulla secundans,

Ec tot syderibus, quorū sunt in nocte serena,

Hac tenuis, ut nō pī, gravis cantanimus, et

Indigna pauciorum, mercer fuit: altera longe

Conditio semī, quod nunc subit omnium egenos.

Reddit & extintus lacri spem viribus auffert,

Mox erit utendom patris, modo querere tempus.

En formica brevis, sed prouida bestia condit

In brimū noua farra causis astant latetris,

Nene renascanur fruges, secat ore sepulcas.

Syl. Scire generib[us] ac fatalia sydera dicunt,

H[ic] sub mercuria vates, & sub lione reges,

Magnas esque locant, atq[ue] dat Jupiter aquam,

Atque magis h[ab]et, dat. Maiae filius illis,

Ingeniūm, linguisq[ue] baras & carnatic etrem.

Haec tua sorte, quid queris opes? Deus omnia in omnes

Dividit, ut melius nobis videt esse futurum,

Sorte tua contentus abi, sine cetera nobis.

Cand. Sunt tibi dimisi, mihi carmina, quid peris ergo

Carmen, & inuidas patreis, Sylvane alienas?

Syl. Non tibi surripio carmen, nec Apollinis armas,

Sed dare dulcisomis aureis consentibus oppo.

Cand. Si gaudere meis igitur consentibus optas,

Nos gaudere tuis opibus, Sylvane, de coquantes.

Syl. Ille meis opibus gaudet, qui diligit, odit

Inuidas, atque animo bono fert aliena molestia,

Cand. Sic quoque tu nostris absens gaudere camini.

BAPTISTÆ MANTUANIA

Sas potes, hec artis sas sint tibi gaudiæ, nostra.
Carmina sunt artis conuicia; casus oris.
Si cupis auditus fac nos gaudere palato.
Hoc amor, hoc pietas, hoc vult Deus, omnia non datur.
Omnibus, ut nemo sibi sit satis, indulgetque.
Alter ope alterius, que res coniugii in unum.
Omne genus, Gallos, Massos, Italos & Iberos.

Iudigna.

Pœnitentia ingenij) Prosequitur Candidus querelas suæ. Penitentia ingenij) id est, habere ingenium ad carmen aptum, si quid mihi) scilicet est ingenij. Multa secundant) id est, prolixa sunt, videntur, & fluctus secundus) id est, sequens, & à tergo veniens navigantibus. Quot sunt, id est, apparent. Non enim plura sunt gratis, nisi ne mercede, sed atas) scilicet, iuuenilis, Indigo) i. indigens paucorum, non enim subiecta est morbis nec tanto eget munimento contra frigora. Quod scilicet seruina nunc subit) id est, subrepit, non animaduertentibus nobis. Omnia egenos reddit: Vide Iuuenale. Extinctis lucri spem viribus auferit. Mox erit viendum partis) id est, acquisitis in iuuentu nunc querere, pro querendi) id est, acquirandi, tempus libandi est. En formica) Salomon proverb. sexto. Vade ad formicam o piger, & considera vias eius, & disc sapientiam, quæ quæ non habeat ducem, nec præceporem, nec principem, parat in æstate, cibum sibi, & congregat in aestate quod comedat. Et zo Formicæ populus infirmus, qui preparat in aestate cibum suum. Hotatius primo Sermorum: Sicut parvula, Nam exemplo est magni formica laborans, Ore trahit quodcumque potest, atque addit accruo: Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri. In brumam) id est, ad brevissimum diem, ut eum in solstitio hyberno. Ordo est. Condit) i. abscondit, æstate) id est, per æstatæ causis latebris farra noua. Neue) pro neque, & herrenascantur) id est germinent, secat ore) i. germen auferendo dirumpit. fruges sepulcas) id est, absconditas in terris. Genethliacos) id est de genesi & natuitate iudicantes, qui inspecto nativitatis horesco.

Burmam.
Neue.
Condit,

CANDIDVS, EGLOGA. V. 39

po, futuram vitam praedicunt. Hi scilicet, genealiosi & mathematici, locant sub Mercurio] id est, hora nascendi, qua Mercurius dominatur. Vates] id est, prophetas & poetas, & omnes prudentes, cautos ac ingeniosos. Et sub Ioue reges magnatesque] Vide secundum Homerum in Illade. Honor autem ab Ioue est. Maiz filius] id est, Mercurius, dat illis] scilicet variis sub se natis ingenium, & ita yulcos contentos esse debere sua sorte, dicens, Soni tua contentus abi: sine] id est, derelinqui, cetera] id est, diuitias & opes nobis] id est, qui ingenium & carminis artem non habemus. Quid petis ergo carmen] id subtilis obiectio. Non tibi, surripio carmen, Callida quoque responso. Nec Appollinis alma] cytharam scilicet, cuius est inventor, ac cetera instrumenta musica, quia in medio residens complectitur omnia Phœbus, est enim princeps musicarū. Horatius, Lyra solis & cantor Apollo. Vnde secundū Pliniūn Heroicā carmen oraculis Appollinis debemus. Et video Augustus illi adēm consecravit, ad quem carmina Phœbo digna ferantur, de qua Petrus. Ad sacra yatum carmen affero nostrum, & Iuue, musarum & Appollinis adē relista, &c. Si gaudeje] Rursum acris obiectio, & subtilior purgatio, sed subtilissima iuris relectio] Carmina sunt autē consula, causa oris] Pulsatorium & proverbiale] id est. Quæ res coniungit in unum] id vere dicit. Nam proprie egestatem, & mutua auxilia sunt inter variae nationes commixtae, Iberos] id est, Hispanos.

Syderi vnguibus, facio milius luctuus additis,

Et tibi Mercuriu nobis dabis omnia feso,

Pileobon, ungam, osnaras nodum Herculis alas.

Syt, Vana superuacuus incuicas pluvia verbis.

Cand, Vana inquis, que domna eius inferre gubernat?

Divinitus, si vis, nostras audire cantaraz,

Erue sopitan de sollicitudine mensem,

Vult hilares animos tranquillaque pectora carmen.

Torpeo, ut eseriem patiens ex frigore milius.

Iam diuidum squarrosa cutis, suis occupat ora.

Nec pecus in stabuli, nec in agro farra, nec anurus.

BAPTISTÆ MANTVANI

In loculis, & vī positis me vivere curis?
Non facit ad nos̄tos talis medicina dolores.
Fac alacrem, tege, pasce, grāni succōte senectas,
Inuentes prōprium verju, & cantare paratum.
Plena, domus curas abigit, cellaria plena,
Plena pecus, pleniq; cadi, pleniq; hagene,
Hotrea plena, rēges Leli, grāsiā ære crumenas.
Tunc iudeat hybernos noctū vigilare Decembres
Ante focum, & cineri ludoz inzare bacilloz,
Torrere, & scipidis rostas operire fāuillis
Castanas, pleniq; sūm restingare vitro,
Fabellaz, inter nentes ridere puellas.
Tytius (ut fama est) sub Mæcenate vētūtoz,
Rura, bones, & agros, & Martis bella carebas
Altius, & magno pulsabat sydera cantus
Eloquium fortuna dabat, nos debile vulgus,
Pauſos, macte affectos, faragine pastos,
Agnes fugiunt Muses, contemnit Apollo.

Faxo. Sidēra inngamus Id est, Iouem cum Mercurio. id est]
Fileolum: communica mihi dona Iouis, & communicabo tecum
dona Mercurij. **Faxo.** i. faciam ut Mercurius hostiū i.
poētarū patet, & ingenij largitor, det tibi pileolum,
id est, galero, qui Mercurio assignatur, quod semper
fere radijs solatibus quasi galero iectus sit. **Virgam** i.
caduceam Vnde Maro Aeneidos. Tum virgam capit,
hac animas ille enoat orco. Palleentes, alias sub tristia
Terrata mittit: Dat somnos, admittit, & lumina mor-
te resignat. Illa fretus, agit ventos, & turbida trahat Nu-
bila. Id autem ex ultimo illatos somptum videntur, qui
locus sic versus est: Tū virgā capit, hac oculos deus ex-
citat ipse. Hac dulces suader somnos, & lumina claudit.
Macrobi. lib. 1. **Satyr.** dicit caduceum duebus draco-
nibus ornatum fuisse, mare & foemina in nodā obli-
gati, in uicem parte media voluminis sui. Vnde Mart.
lib. 7. Cyllenos, cœliq; decus, facunde minister, Au-
sea cui torso virga draconē viret. **Citharas** (quia terra-
chordum

CANDIDVS, ECLOGA V. 40

thordum inuenit, id est, quatuor chordarum, quum Appollo septem chordarum inuenisset. Vnde Horat lib. 1. Carminu. Cutuz lyraq; parentem Nodum Herculis) id est, inexercibilem¹, qualem Hercules inuenit, qui, nec principium nec initium habere videbatur, qui tamē dissoluerit, dives erat, hunc in caduceo iam ex draconibus conseruus diximus. Alij Herculananum nodum dicunt non ab Hercule invenitum, sed à Mercurio. Vestrum ab Hercule dissolutum, non quidem arte, sed vis, quod, & Alexandrum Magnum fecisse dicunt. Vtero; tamen, & Mercurius mercium, ac mercatorum deus, & Hercules, diuitias, quibus sauent conferre dicuntur. Vnde Horatius, Diues amico Hercule. Et Persius. Si sub rastro creper argenti m̄hlseria, dextro Hercule: Antiquitas enim (vt scribit Diodorus) fabula est Herculem dixisse, postquam ad deos transflatus erat, qui sibi decimum honorum dicarent, vitam felicem ducturos, quod Luéullus ditissimus, & alijs Romano- rum plurimi fecerunt, usq; adeò ut ex decimis illi templum egregium trans Tiberim edificarint. Per nodum ergo intelligam difficultatem acquirendarum cūtitiarum, quas vires consert: Mercurius quidem, vafra mente & ingenio cauto: Hercules vi, qua ante mala abstulit. Alas) quibus à dijs oratus mortuus, vt Aeneid. 4. H. c primum paribus nitens Cyllenius alis, Cōstitit &c. vult hilares animos. Vnde Ouid. Carmina proeuvione animo deducta sereno. Squarrosa cutis) Squarrosi dicuntur quorum cutis exurgit ob assiduam illūsiuem. Lucilius: Verorum ac rapidum squarrosa incondita rostra. Promptum versu id est, ad versum. Videt potest datus antiquus. Plena domus) scilicet diuitiarum, curas abigit, quod tamen multis contare uenit. Nam ut didicit Iuue. Crescit amor nummi quantu ipsa pecunia crescit. Horrea plena] Legā melius, hordea plena. Greges lati) id est, piogues, qui latitiam assertunt dominis, aut bene curati, & ita reuera lati. Gravis ære crumenta) id est, marsupium, ut quidam dicunt, ære pecunia, quia ærea primum fuit. Vnde xratum quem

Cithara.

Nodus.
Herculis.

Lucullus.

Squarrosa

BAPTISTÆ MANTVANI.

Crumen. quem fiscum nunc appellant, Ludos inarare) id securi faciunt rufuci diuidare facientes quicun fuscum ier. ger.
Aerarium. Ant. Bacilio) paruo baculo, & dicitur in non inatiuo
Bacillum. hoc bacillum. Tityus. Id est Virgilus. Farragine) pul-
Farrago. mentario ex farin effectio. Aoniz) quæ in Phocidis mō-
Aoniz. tibus, quos Aones olim habitauerunt, frequentes sunt.

Syl. Si speratæ mihi dederis fortuna quod opto,

Candsde. præsentis te sollicitudine solnam.

Cant. O vitam, Sylvestre tibi tanta voluntas,

Quanta est hec etiam tibi tempestate facultas.

Ton ego dimissas Cosmi, non Scruta posco.

Pallia, non Tyriæ chlamides, non prandia regnum;

Non patinam Aelopi fameo chrysopœum Minervæ.

Nol opus est regn turibus, cui ferrea, non enim,

Tradidit, aut si grans non fallitur, cneea harba.

Hec me iam pridem memini dedicisse sub Umbro.

Poëstudo vestrum peto, victimæ sub lere patro,

Cerisior istud opistotis non defore vise.

Sint tibi Pythagoræ mensæ, Codriæ, spellex.

Sapè alios, quæ psem dederint inuenimus ore

Magnificos, sed re modicos, tibi frânius vns.

Tu nihil si fauoris mendax precidistis oramus

Spes, ut solitudo sian photomela reverso.

Murus in clypeis; suspendere poëstibus arma

Tempus eris et clavisque abigi spe& acutæ circa.

Si speratæ, &c.) Graphece ostendit quo! Ouidius dicit, quia, pollicitis diuitæ quilibet esse potest. Non ego Cœsilia, Cossij Alij Cœsiae legunt, illius Florentini
diuissimi. Sed & Cœsini multi fuerunt diuitæ, congru-
q; est diuitib; nomen. Nam, ~~h~~oc uos dicituromamé-
tum & mundus. ~~h~~oc uero idem quod ornio. Vnde, & La-

tini mandum pro ornamento accipiunt, dicentes mun-
du m muliebrem, quæcumque ad mulieris ornatum faci-
unt. Non serica posco pallia) Seres populi sunt tunc. In-
dissim,

CANDIDVS, ECLOGA V. 41

diam, apud quos sunt arbores langieræ sine vermisbus,
 quarum frondibus canitie depeccunt aqua perfusa, ex quo
 vellere vestimenta conficiuntur, quæ ferica appellantur,
 ut auctore est Plinus. Unde, & M. Velleius, ut fo-
 liis depeccunt, rehinc Seres. Errat autem Serenus qui Fer-
 rica à bombycibus conatæ vult, quoniam bombyces non
 apud Seres, sed in Arabia, & insula Coo peculiariter
 proveniant. Qui quidem bombyces vermiculi sunt, telas
 que aranearū modo texunt, ad vestem luxuriæ scemi-
 natu, quæ bombycina appellantur. Iuue. Quarum de-
 licias pannus bombycinus virit. Nō Tyrias chlamides
 id est veste ex purpura dibapha, id est bis tincta, ut a-
 pnd Tyriū siebat & idecirū in magno erat pretio. Non
 prandia regum id est, prædiuū. Persius, in luxurie, &
 prandia regum. Non patinā Aesopī id est, qualem pro-
 curauit Aesopus, non fabulator ille Phryginus, sed Ros
 manus histrio, qui filij ex questu histronico due éties
 scitentium reliquit, quas operi filij absumperint. Unde
 Horatius secundo sermone: filius Aesopi, detractam ex
 aure Metelle, scilicet ut decies solidū ex opere aceto.
 Diluit in usignē biccam id est margaritam, seu uniuersum
 prætio decies festeria, ac oliquefecit, & absorpsit. Et
 ita filius hic notaretur, qui etiam Aesopus dici potuit.
 Literæ enim omnes diffimili patinam Aesopī. Unde
 & Beroaldus: Lati patina Aesopī cē lat, iam luxurie Apia-
 i & Ptolemeiorum prodigi luxurie. Clypeumq. Mi-
 nerue, quæ præstentia denotat, quia pectora sapientiū
 manantur. Nil opus est regis laribus, id est dominibus
 aut eisdibz, cui ferre, &c. Quidam Pyrrhus intellige-
 rent, qui (ut Serenus tradit) quoniam à patre vocatur
 Neoptolemus, postea dictus est Pyrrhus, à colore pilo-
 rum, quia subratus erat. Ego autem intelligo de Nerone,
 aut maioribus eius, qui arcam dicti loci habent barba, s
 atque Aerobarbi vocati. De qua re nō dicit Sipontinus
 Aerobarbus, hoc est, sualā quasi etiam barba habet:
 fuit cognomen Domitorū, ex qua familia Nero fuit. Au-
 gorem autem originis pariterq. cognomini habet L.

Bombyces.

Bombycina

Dibapha,

Aesopī
patinam;

Pyr. lux-

Aenebar-
bus,

Domitorū

BAPTISTÆ MANTVANI

Domitium, cui rure quondam reuertenti iuuenes gemini
augustiorie forma apparuerunt, iusseruntq; nunciari se
natui, ac populo Romano victoriā, de qua adhuc incer-
tū erat, atq; in fidem maiestatis adeo permulisse ma-
las, vt ē nigro rutilum æriq; assimilem capillū redde-
rent, quod insigne manisit, & in posteris eius, ac magna
pars rutila barba fuerunt. Vnde C. Domitium Nero-
nis atauū, qui tribunatu suo pontificibus offensior fu-
erat, quod alii quam sein patris sui locum cooptasset,
ius sacerdotū surrogandorū à collegijs ad populu trā-
tulerat, ac in consulatu Allobrogibus Aluernisq; supe-
ratis; elephantovectus fuerat, turba militū quasi inter
solēnia sacrificij prolequente, Lucius Crassus orator dix-
it non esse mirandum, quod æneam barbā haberet, cui os-
ferreū, cor pītēbeum esset. Hac ille. Quia ergo Nero-
nē constat palatiū sumptuosissimum extruxisse, estō; de
Aequobarborū familia de illo intelligendum, putē. Vn-
de dicit Suetonius in eius vita, quod nō in alia re dam-
nosior, quā in ædificando fuit. Nam domus à palatio
Exquillias vsq; fecit, quā prīno transitoriam, mox in-
cendio absumptā restitutāq; aureā nominauit. De cui-
ius spatio, atque cultū sufficeret hæc retulisse. Vestibū-
lū eius fuit, in quo Colossus ducentorū viginti pedum
staret. Ipsi effigie tata laxitas, vt porticus triplices mil-
arias haberet, item stagnū maris instar circumseptū adi-
ficijs, ad urbiū specie. Et reliqua quæ prosequitur. Tran-
quillus, ibidem. Dubitat autē an ferrea barba illi nomē
dederit, vel quod ferreas, i, durissimus esset, vel quod os
ferreum dictus est habuisse Domitius, vel quod rusticō
congruit de nominis causa dubitare, sicut illi: In medio
duo signa, Conon, & quis fuit alter? Descripsit radio
totumq; qui gentibus orbē, hæc me iampridem memini
didicisse: Valla diceret non esse dicendum, iampridem
didicisse, quia persistente rationē, & praesens tempus
eflagitant iampridem, iamdudum, iam olim, aut nūm
iam. Verū n̄ licet durius, posset dici, Iampridem memini;
At Agr. tuis negabit recte dictū Memini dixisse. Vult
enī memini cum praesenti constituendum, sed Valla
contrā

CANDIDVS, ECLOGA V.

43

contrà sentit, in Ränderi. Vnde, Petrus! Nee me in bici-
cipiti somniasse Parnaso memini. Sub Umbro) de quo
prius dictum est. Id autem addit, ne conga decortum pes-
ritior haberetur pastor; aut ut preceptor suus ingratus
non sit, quem nescio an Sipontinum dicam, à quo plu-
rima sumptu[m] viderur. Sunt mihi Pythagoræ mensæ]
qui carnis abstinuit, & ventri indulxit non omne le-
guinen, quia etiam fabis abstinuit, sed herbis vescitur ras.
crescetibus in ho[ri]tis; vnde epulis possit centare Py-
thagoreis. Codriq; supplex] pauperis Poeta ac Phi-
losophi, de quo Iuu. Sat. 3 Lectus erat Codri pacula
minor vrceoli sex, Ornamētu abacis nec nō, & parvulus
infra Cātharus, & recubas sub eadē marniore Chiron;

Pithago,
Codrius.

Iamq; vetus Græcos seruabit clista libellor,
Et diuina opici rodebant cāmina mures.

Nil habuit Cōdrius quis enim negat, & tamē illud:
Perdidit infelix torū nil. Hæc ille. Ore)i. pollitionib.
Magnificos sed re]i. exhibitione pollitorum.
modicos. Tibi fidimus) i. confidimus. Ego siam philo-
mena reverso solsticio) quia mutus, & elinguis) i, nihil
canā, sicut nec philomena, qua in verē præcipue canit.
Suspendere polibus arma tēpus erit: Arma) i. fistula &
plecta, & cetera instrumenta musicalia: alludit tamē ad Arma:
arma pugilū, qui ad postem Herculis fīgebāt arma sua,
quando essent emeriti, aut amplius exercere nollēt, si-
cū & ceterorum officiorum dījs sua, quicunq; amplius
vti nollent suspendebāt arma. Et sepus erit abigi spec-
tacula] id est spectatores. Circus] id est, theatro clauso.

Circus.

Syl. Candide, vidissi Roman, Sanctig, senatus
Pontifices: ubi tot vates, ubi copi retinēti

Tanitarum: facile est illa discēdere campis.

Cand. Deciperis me uelle phans dieſcere, uesci
Et lupiter amal crudis exſimiar eſci.

Tu q; putes uelis, qua in pede claudere passum.

Non ego distari cupio, sed uiuere paruo.

Fac habeam tamen sine ſolicitudine uictus,

Fij

Hoc

BAPTISTÆ MANTUVANI

Hoc contentus eam Romana palatio vidi.

Sed qui a Roma pusa mihi prolixus Sylvane?

Decidit Augustus: nūquā rediitrus ab Orco.

Si quid Romæ dabit, nugas dabit accipit aurum,

Verba datur hinc Rome nunc sola per omnia regnat.

Exilium virtus patitur, sperare subemur.

Vndeque, & in tota vates spe pascitur orbe.

Syl. Dic pugnas, dic gesta virum, dic prælia regum.

Vertere ad hos qui scepera tenent, qui regna gubernant.

Inuenies, qui se de sordidis erueris istis.

Cand. Inveniatis qui me deridat, & subsannet,

Tempestate ista remenissa tanta poesi,

Quanta luctuari, quid me, Sylvane, lacefisi?

Syl. Non decet obscurus vatem probrampere verbis.

Cand. Non possum non vera loqui, si vera faciat.

Forse velis, leibus me parce lacefere dictis.

Syl. Vixit consilium praestare, lacefere non est.

Candide vidisti Romam? Dilerte describit morem
baritorum, qui ne huius alio, mittunt opes implorantes.
Sanctique Senatus pontifices id est. Cardinales, si-
xent carminis clarae: senatus apostolorum, quoniam cardina-
les representant. Facile est: illis ditescere campis) ubi
scilicet tot diuitiae sunt. Deciperis, me velle putans di-
tescere. Non enim quero ditescere, sed viduum, & va-
stitum, quibus coquenter quis sitivesci. Ordo est: Eu-
lupus existimat i. ecset & indicat omne animal vesci cri-
diu i. incoctis efcis, scilicet carnibus, quibus ipse vesci-
tur. Tuq. Ji. & tu puras alios claudere passum id est, in-
gradleo pede, quo tu i. moueri ea affectione, qua tu.
Per pedes enim sepe intelliguntur affectiones, hoc est,
quia tu cupis ditescere censes omnes id cupere. Tenet
sine sollicitudine victimum) Non ergo affluentiam petit,
sed securitatem, quam tamē Saluator sine sollicitudine
a se sperandam docet, vetans, ne solliciti sumus, quid bi-
bamus & comedamus. O Sylvane) Spondacius versus
non ineptus, quia, & languorem animi loquens, & pon-
dus

CANDIDVS, EGLOGA. V. 43

dys rerum habet. Augustus sed eis, beneficis in Poetas. Augustus
Virgilium, Horatium, Tuccam, Varrum ceterosque Nugas.
principes. Nugas) pollicitationes inanes. Sola pecu- Peçunia,
nia regnat. Horatus: Et genus, & formam regina pecu-
nia donat. Quid. Dacvensis honores. Cenit amici-
tias, pauper ubique iacet, luenalil. Quatrum quis-
que sua nupt. mortum seruat in arca, Tanum habet & fiz-
dei. Et rursus Horatius. Hoc siunt sapere & bepeviue-
re, quorum Conspicitur intidis sonata pecunia vil-
lis. Et iterum luenalil de Romanis loquens.

Quandoquidem inter nos sanctissima diuinitatum
Majestas, eti funesta pecunia templorum
Nondum habitas, nullaque numinorum extensus ar-
ras. Vi colitur pax arque, &c. Ex ilium virus patitur.)
Idem Iunc. Aude aliquid brevibus Gyaris & carcero
dignum. Si vis esse aliquid, probitas laudatur & alget,
Criminiis debetur honor, &c. Vates spe pastuntur
omnes, quia nihil recipimus. Dic pugnas, dic gesta vi-
rili.) Aliud subversum avari. Veneris imperative à
vertor, i. sis cōuersus, & verte te ad hos) i. ad eos quāte-
nēt sceptrā) i. ad reges, & subfannet) Iterū spōndajus,
Versus consimili ratione cōpositus. Quāta lupanari) i.
prostibula, aut prostitutis. Lupas vocabat olim prostitu-
tas: vnde & prostibula lupanaria. Hinc fistū volūt Ro-
mu sū. à Lupa atriū. Nō deceat per alium, se castigat lab-
ubus dictis. i. nō paruis, aut modicis, sed vanis, aut eb-
tumeliosis, sicut mulieres leues, quibus p̄stituta est pri-
dicitia: dicitur & mores leues qui incōstat. Me parco
Iaculere) Parce) i. abilite ut Aeneidos primo. Parce
metu Cytherea.

Cand. Consilij locuples ego, sed pauperimus acri;

Qui pugnas, qui gesta virili, qui prælia regna;

Dicet inops vates, cui nec quo fistula possit;

Aptius intidi, fieri q. foramina cultar;

Aspice, ut excussis laxata manubria clavis,

Pz dentata acies, veterque simillima ferræ.

Hoc leue, sed mensa gravis & intollerabile diamant.

BAPTISTÆ MANTVANI

Vile consilium firmas, sed inuisile menem.
Frangit, & extenuat vires, animumque rupundit.
Magnates dare parva pudet, dare magna recusant.
Addo quod & nostri curant ita carmina reges,
Ut faundatio aquilonis mare libi, vinea pruina.
Ipsi ad delicias reges, & ad otia versi,
Quod celebrant, laudari operant, hinc carmina manant.
Perdita de studio Veneris, de scurrilitate,
De genea, de segnitie, de infamibus acti,
Quae casuum, capitale nefas, celebrare poëiam.

Confilijs locuplēs ego, sed pauperissimus aurum) Horat. e-
tiam gentino cōstruxit, dicens: Horum Semper, ego o-
ptarim pauperissimus esse honoruit. Qui i. quomodo. au-
quo id est quare dicit inops vates pugnas, &c. Cui nec i.
s. est culter, quo fistula possit aptius incidit] & s. quo for-
mina possint fieri. Aspice ut nianubria) s. cultorum i.
capuli quibus captiuntur, & tenentur in manib. I. sunt.
Laxata) i. laxa & dissoluta. Clavis) i. claviculis quibus
compinguntur. Excussis, hoc dicens ostendit cultrum
suū; Et aspice ut id est, qualiter, Acies, scilicet cultri) i.
acuta eius pars. Sit dentata] i. in modum ferræ, in den-
tes efficta. Vide addit: veteri q̄ simillima seire, quā De-
dalum inuenisse quidā volunt, ad similitudinē maxillæ
serpentis. Hoc damnū scilicet de iuramētis, & vestitiū.
Est leue) id est, tolerabile. Sed menis) id est, vietus est
grauē & intollerabile. Magnates dare parva pudet] quia
vi dicit Horatius: Magnos magna decit. Sed hec vastra
mente scimus nonnullos usos, dicentes, perebus magna,
indignos esse, qui magna recipiat, & exiguum qui-
dam orantibus se non decere tam exigua nūnera con-
ferre. Ut frōdes aquillo) qui eas nihil facit, ut libs vetus
libicus eut arimare) in quod sepe seuit. Et ut pruina) i.
ros congelatus, aut gelu matutinum: Curant vineta) i.
vites, quod etiam nihil est, quia etiam congelantur. Ip-
si ad diuitias) id est, delectationes & illecebras car-
nis. Et ad otia,) i. desidiam, Optant laudari quod ce-
lebrant

Manubria
Laxata.

Seriz imē-
cio.

Libs,

lebrant i. oblectamenta sua. Studio Veneris] id est, a-
moribus impudicis, De scurilitate i. inhonesta dicaci-
tate. De genea) i. cauponā, & gulositate. De segnitie) i.
desidia, dicūtur enim legnes seorsim ab igne, qui Acti-
uissimus est, tepidi & ignavi. De infantibus actis) i. pris-
uatis, quā gesta fere sint publica. Melius autem (auctore
Valla) acta, q̄ actus in hac significatione dicimus. Quā
castum capitale nefas, celebrare poetā) i. de sancto & ca-
tholice sentit in eo op̄sculo cōtra impudicē scribētes,
vnde explodēda est C. aullana sententia. Nam castū esse
debet p̄iū poetā ipsum: versiculos nihil necesse, qui tuto
deniq̄ habent salē & leporē. Si sunt molliculi ac parū
pudici. Cui tamen multi gentiliū subscripterunt. Vnde
ad voconis poētam Adrianus imp. Lastiuus verbi, mē
te pudicus eras, Et Ouid. de se, Ciede mihi mores di-
stant à carmine nostro: Vita verecunda est, usq̄ iocos
sa mihi. Et Mart. lastina est nobis pagina, vita proba;

A 82.

At qui dura manu gesserunt bella potenti,
Fortiter utentes ferro, non mollixer auro,
Dilexere graues musas: heroica facta
Qui faciunt reges, heroica carmina laudant.
Ut cessere viri fortes, & mascula virtus,
Dicendum altiloquū nihil innuere poētae.
Occidit ingenium vatum, ruit gloria poēsis.
At si fortē aliquis regum gerat aspera bella,
Et decus armorum studijs belloq; parauit,
Nil genus externum, venturāq; sēcula curat:
Laude sue genis satur, & presentibus annis
Barbarus est, neque carmē amat, vel auarus in auro
Mergitur, acq; Mide curis flagrātibus ardet.
Est & apud reges rudi, inuidaz, rustica turba,
Mimus adulator, leno, assentator, adulter,
Histrio, scurra, quibus virtus odiosa: poētas
Mille modis abigunt, ut quando cadanera cornu
Inuenēre, fugent alias volucrēs q; a ferasq;

At qui dura, &c) at particula aduersatiua, locum habet
F iiiij. vbi

BAPTISTÆ MANTVANI

¶bi contraria negligimus iam dictis, vt dictum de Aenea
in fine tertij Factoꝝ; hic sine quiete, subdit de Dido-
ne princeps quarti: At regiva graui iam dudum saucia
cura. Pulchre ornat carmen epithetis, quæ sic cōstnun-
tur. At qui gesserunt potēti manu dura bello forte &c.)
Dilexere graues Masas reges qui faciunt heroica facta
laudant heroica carmina. Ut i. postquam. Vini fortes
cellere] id est, ē medio sublatis sine, quia fortes cedere
nelciunt & mascula) id est, vinili virtus: At si forte, bea-
ne occurrit argumēto, quod iam cuitis in promptu est.
Nam si heroica gerentes, heroicis gaudent carminibus
quaratas cur ad illos non abeat, illolique canat Cand. Ad
quod respondet rarus quidē esse qui heroicè viuāt, &
si qui sint, eos nō habere curā de æterno nomine. Midz
curis) id est, avaritia, qua ductus petuit a diis ut quecūd
contingenter, autū heret, quo impetrato, inedia, h[ab]itump-
tus est. Nam & cibis, & potus in aurum versus est. Et
& apud reges, &c] Alia causa, cur apud reges nō sit po-
ësis locus, quia illie sunt litterati, & probitatis hostes,
repote ruidis, & rusticis turbis, cum poëta sint pauci, vr-
bani, & eruditii. Mimus) gestu corporis motu imitatur,
cum poëta grauis tem mole philosophorū severè nar-
ret. Adulatur] cum poëta sit leverus, Lenos) cum verus
poëta, sit turpitudinis omnis hostis, & expulsor. Assem-
bator] cum poëta sit virtutis laudator. Adulter] cū nihil
mūhis sit magis contrarium, quā in adulterium, cū quæ-
cunque poëtae plantur casta sunt, ut Pierides, Miner-
ua, Daphne, sones. Histrio) cum poëtae sunt dignitati
consulant. Quibus) scilicet omnibus virtus est odiosa,
Poëta mille modis abigitur) quasi à præda inuenta, ut
quādo cadavera cornu inuenire. Aptior eslet similitu-
do, si honesti a rebus honestis abigantur per in honestos,
ut apes à floribus per araneas.

Sunt etiam vates quidam sine lege petulci:
Qui sine lege aliis, sine præceptoribus audent,
Quicquid amant i. ges, & amant infamia foliæ
Scribere: Nam vase, etiam dementia uixat.

CANDIDVS, ECLOGA V. 45

His se nescio qua mentis levitate poët:z
 Esse volunt, postquam trivialisbus ora cicutis
 Applicuere sibi, applaudunt sua carmina iactant.
 Injūsi, illepedi, indociles, improuidi, inepti.
 Qui solans huī vacas prebtere ambagibus ayses,
 Id vitium commixta pura, doctisque resūtis
 Variis, à vero indoctis discernere fatione.

Syl. Candide, per superos, per Olympica numina nōro,
 Me sibi (si veni) vēiant ad vela secundi)
 Lasrun auxiliorum: meliora in tempora vīne:
 Nec parvissper adhuc mecum sperare rēusa.

Canā Si mihi sic opes, tibi sit Sylnane, quod opes.

Syl. Opto equidem, diciturq; fides non sera loquetur.

Cand. Vade malis anib; nūnquam rediturus, anare;
 Et facias subito, quicquid trahaueris, aurum,
 More Mida, quando virius tuus viuor auro.

Sunt etiam vates] Docet tentam caulam, cui poëtis
 non sit apud reges locus, quæ est, quia multi versicolos
 rū inceptorum factores & turpes vīte hominaciones, sa-
 crū poëtarum nōnen indignissimè sibi usurpan, quod
 xgerimè paritur Horat. dicens in arte: Descriptas ter-
 uate vices operumq; colores. Cur ego si nequeo igno-
 roq; Poëta salutor. Petulci] i. petulantes, audentes,
 qua non possunt. Nam Vates etiam dementia vexat,
 Non equidē graues sed leues & futilis Trivialibus ora
 cicutis. Cicutis est herba fistulosa qua pastores canere
 solebāt. Maro: Est mihi disparibus septem cōpacta cicutis
 Fistula. Idem: Non rute in triuijs indocte solebas, Stri-
 denti miserum stipula disperdere carmen, quod in cō-
 pitis, & triuijs ab indocta rusticorum pube in cōpitali-
 bus, & ambaruſibus cantari solebat. Sibi applaudunt] i.
 sibi placentes, sua carmina iactant, existentes insulū)
 i. sine salibus sermonis. Illepedi] i. sine lēpore ac venu-
 state sermonis, indociles] quia discere nolunt, & ita in-
 corrīgibiles. Improuidi] quia non videntes se ad in-
 teritum tendere, & alios ducere. Inepti] i. ambi, &

ab om.

BAPTISTÆ MANTVANI

ab omni aptitudine tum verborum, tum factorum ab horrentes. Ambagibus] .i. verborum inculcationibus, cùm artem veram non habeant. Id victimo cōmune putat, & ita rejicit bonos proprios malos, à vero indoctus] Id est, nesciens discernere fallum. Candidè per superos] Videns Sylvanus Cādidiū virtutis amatorem verum-
q[ue] poëtam, pollicetur operis cum iuramento, nihil tamen confert in eum. Per olympica] .i. per cœlestia. Nam, prouerbiale] .i. si res prospere mihi succedant, & suerint mihi, quæ opto, meliora in tēpora viue.] virg. Aeneid. .i. Durate & vosmet rebus seruare secundis. Paulisper] per paululum temporis. Fides non sera] .i. non tardè faciens quod dixi. Nam fides videretur, autore Cicerone, dicta, eo quod fiat dictu, siue quod dictu & conuentu est. Candidus autem non contentus pollutionibus, imprecatur in abeuntē omnia mala dicens, Vade malis aubis] .i. malo auspicio: quasi dicat in rem malam, nunquam redditurus. Auare] hoc autem videatur dicere in absentem, quasi obmurmurando, postquā se nihil recepturum sperauit. Et facias subito quicquid tractaueris aurum, Mose Midz] de quo iam dixinus. Quando] L quandoquidem, virtus tibi vilior auro] scilicet est, cùm tamen Horatius in epistolis contrā dicat. Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.

ECLOGA SEXTA, DE ciuium & rusticorum discip-

tatione, inscripta Cornix.

Ioannis Mirmellij Argumentum.

Cornix enarrat discrimina ruris & urbis,
Et pergit varios fultorum carpere mores.

CORNIX, & FVLICA.

N Ingis hyems, rugit boreas, à culmine pender
Stiria, depositis bobis requiescit arator;

Dormit

CORNIX, ECLOGA. VI.

46

Dormit humus, clauso pastor truncatus omili,
Cessat iners, sedes ante focum famosa Neera,
Atque polenta coquit, prius inolerabilis estas,
Nunc lundatur hyems astu leuata molesto,
Displicet opstorum dannat praesentia frigus.

Ful. Omne bonum præsens, nimis est, sperata vidensur.
Magna, velut maius redditus distantia bumen.

Corn. Delicias habet omne suas, & gaudia tempus.

Affice ut impexi, tristisq; in veste ligati,
Cede suum pueri exultanti, inflatur in usrem
Immissis vesica fabis, sonat, & micat acta.
Nunc pede, nunc cubito, stricto nunc obvia pugno,
Si cadit, attollant, cum su labor atq; recursu
Brunam abigit glaciale gelu, pilæ rustica vincit.
Nos tamen hic melius tepido sub stramine foci
Transfigimus tempus, dum lac coit igne recedit.

Ful. Pauperiem declaras hyems, improvida certe
Turba sumus iumentes, securi estate vagamus
Immemores hyemis: nostrum es, sibicinio omne est.
Vi redit è Scythia Boreas, nidoque volucris
Frondibus offendit nudata cadentibus arbor,
Frigemus nudi scapulas, dorsum, ilia, plantas,
Statim declarat hyems, sapientius urbēs
Congeriem nūnquam accumulant, & ad ilia vulpes
Melotasq; strahunt, maculosq; tergora hincis.

Ningit hiems] Contentio est inter Cornicem pastorem, qui partes rusticorum agit, & Fulicam, qui ybanorum, de præstantia fortunæ, ytrorumque occasione, cuius multa quasi satyricè dicuntur in mores potius ciuium, quam rusticorum. Videntur autem tam Cornix quam Fulica pastorum nomina: Utique enim se iustit cum profiteretur & masculino genere nominat, Hyems, id estem, pesta pluviosa, & nivosa, Boreas) ventus frigidus à septentrionali plaga, quæ frigida est, flans. Migit] mugitum imitatur flatu, alto, Stiria] id est, glacies concreta, A culmine] à tecto, Dorminthumus] sopitur niue,

BAPTISTÆ MANTVANI

Nesca. niue, & non exerceatur. Pastor tunicatus, qui a otioso, vnde dictum est a poëta, nudus atra sere nudus, hyems ignava colonis. Neæra coniux rusticæ, fumosa, quia fera ligna virida aut male secca comburunt. Atque polenta coquit. Ouidius. Quod coxerat ante polenta. Reperitur tamen & foeminae, cum hoc solum inter latina primæ declinationis reperiatur neutrum. Omne bonum præsens minus est. i. minoris astimatur, quia nemo contentus sua forte; vnde Hor. in principio Ser. Qui fit Mæcenas, ut nemo, quam sibi sartem, leuitatio dederit, seu sors obiecet, illa, contentus vivat, laudat diversa sequentes? Veruntamen id contra usum venit, ubi minime opus, quia bona terrena ead quod præsentia sent, plus nos delectat, quam cœlestia que futura speratur. Alpice ut impexit. Docet exemplis non rerum, sed animorum esse discrimen. Nam pueri nudi etiam in hyene oblectantur varijs, ut cede suum] id est, porcorum, ut vesicam habeant, cuius agitatione brumale frigus superent, & rustici pilam magnam ventro inflatam manibus pedibusque agitantes glaciale gelu non curant. Pauperiem declarat hyems, id est paupertatem. Est tanus interdù daninum, ut si quadrupes, pauperiem fecisse dicatur. Nos iuvenes sumus, turba improvida, quia securi æstate vagamur. Nostru[us] pecunia nostra, est tibicinis] scilicet canensis ad choream instituendo. Congeriem nummum], i. nummorum per syncopen, & ad illa] scilicet fœunda, & cooperienda, trahunt i. contrahunt. Vulpes]. i. pelles vulpinas, & μελατας], i. pelles ouinas, grecum est, catena nota sunt.

Corn. Desipiunt omnes, nec nos in criminis soli,
Ipsos uexas granior dementia ciues,
Verum illis mater, nobis fortuna nouerca.
Nos premis infelix sors, est dementia, fac sim
Fortunatus, ero locuples, ero primus in urbe,
Audiar, affurgent omnes, me vertice nudo.

Vulgaris

CORNIX, ECLOGA. VI.

47

- Vulgaris adorabis, me plebs, me consulit omnis
 Turba, magistratus etiam, populusque patresque.
- Ful. O cornix, Cornix, non est fortuna, sed ipse
 Quo sapienter homines, animus, fortuna poterem.
 Non facis, imo Deus: arsum recitabat Amynas turbas
 Corn. Est fortuna Deus, sed quid recitatur Amynas,
 Dic preterea, in causis erat ita genitus, & lucer.
 Ante tamen palum pectus, & trascopia vise.
 Vnde, ed, calor est post frigora dulcior.
- Ful. Astringit nix alia genua, recta res tuis c
 Tanto operi sublum acer in vertice furni
 Pyramidem fecit, metaque effrigit aqua.
- Corn. La pecore cordum, & pupilli, foramina clandes
 Si paties hiis, & rediens letamine mortis
 Limina nulla, ergo gravior, quam frigora, pectus.
 Lamme adest, & quenam haec solito proverantia, maior?
 Ful. Sollicitum me reddit hymen in frigore, & igni:
 Maxima strenuitas fano reculare calentie
 Absconditur, tam accubita post frigora dulcis est.
- Corn. Incipe, & erra discrimina ruris & urbis.

Desipitum omnes, id graphicè docet Horat. Sed ne
 mirum, quia stultorum infinitus est numerus. Nos, id scilicet
 tu deus, unde se rusticos assesunt. Versu illis reuter
 id lepide, q. plinius de natura dicit, quæ nobis multa
 edulit magna, & saua nra: cede, ita ut non sit facile e
 xstidmare, parens ne melior, an sequitur nouerca fuerit. In
 foxlix sors est p: upi stra, & ienni's fortuna est dementia
 id est, reputatur dementis quicunque pauper, vnde Horati
 us in Epist. Hos soldos aiunt sape & bene viuere,
 quorum conspicitur nitidis fundata peccata villis. Af
 furgent id est, rei eridentiam, & honorem assurgentes
 impeder. Vnde genitor adorabit, & fortunis gestu honorabit.
 Nam adoramus etiam statuas, ac simulacra domini, sed
 orantur tantum ratione habentes & sensum. Conclu
 get id est, consilium posset. Non est fortuna id vere Fortuna,

Dement
quis.Adorare
Orate.

Inues

BAPTISTÆ MANTVANI

Juuenalis. Sed nos te facimus, fortuna, deam. Est fortuna Deus id ex falso opinione, & rusticè. Nam cum deam neget nostra fides, etiam forenam Deum dicit. At id facit poëta, quod nomina putabatur vtriusque sexus. Vnde de Venere Aeneidos. 2. Deleēde, ac ducentē deo. Et de Alectro, aut Iunone. 8. Nec dextræ deus erranti affuit, vnde in Cypro erat barbatæ Veneris simulacrum. Vnde dictum est: Pollentemq; deum Venerē. Videtur autem Cornix dominus, aut saltē maior quam Fulica, quem mittit ad caulas, qui abiturus dicit. Atingit nix alta genu. In vertice furni] ubi minime consistere posse videtur propter ignem, quod panis in eo coqui solet. Pyramidem] i. cumulum muis in Pyramidis formam. Est autem pyramis structura ex lapidibus in more ignis aszendentis cuius vertex acutus est extrudens, quales in Ægypto leguntur miræ altitudinis suis, de quibus Martialis in principio. Barbara pyramidum sis leat miracula Memphis. Addit autem Cornix. Da percori cordum] id autem dicitur scenam quod autumno siccatur, sicut corda frumenta vocantur, quæ serò matu relunt. Lxiamine munij] i. simo. Iam ne ades, intelligendum est aliquantulum morte interfuisse, & interea tacuisse Cornicem. Omnia autem faciliora sunt quam ut expositionis egeant.

Pyramis.

Cordum.

Jul. Hoc igitur tantum roris discriminis, & urbis Taliter exortum noster recitatbat Amyntas: Principio rerum primaq; ab origine mundi, Cion miliebre matrem sociale federe iungens Cali opifex (sic namque deum appellabat Amyntas) Nomen adhuc teneo natas producere nusse, Atque modum docuit fieri, quo pignora possent. Accinxere operi manata fideliter implentes Sicq; virginam de populi csi seruata fuisse. Fæminæ sit mater puerum parit, atque puellam, Atque puerperio similis secunda quotannis. Auxit in immensum generis primordia mortali. Post tria instra, deus redit, dum pignora peclis.

Fem.

CORNIX, ECLOGA. VI.

48

Fama prospiciens, venientem à limine vidit.
 Ad A Maber al, securus omes pascet, adulter
 Nullus adhuc suspectus erat, sed multiplicatis
 Connubij, fraudata fides, sine cornibus hirci
 Facti, & Zelotypu coninx suspecta marito:
 Nam que quisque facit fieri sibi flora veretur.
 Erubuit mater, nimiq, libidinis ingens
 Indicium rata iob natos abscondere quosdam
 Accelerat, fano sepelit, paleisq, recondit.
 Lam, lares deus ingressus, saluere penates
 Iubet, & hoc dixit, mulier sua pignora profer,
 Femina maiores natu producere mandat.
 His deus arrisit, velut arridere solemus
 Exquis amissi pullis, patruisq, catellis.
 Et primo beratus (ait) cape regia sceptra.
 Rex eris: at ferrum, & bellum dedit arma secundo,
 Et dux, inquit, eris: fasces, populiq, secessores
 Proculi, & vites, & pila insignia Romæ.
 Lamque magistratus celeber partitur in omnem
 Progeniem, humanos racius valuebat honores.
 Inuera mater rebus gauisa secundis,
 Euolat ad candalas, quos absconderat, ultrò
 Protulit, nec dicens, nostri quoque pignora ventris,
 Hos aliquo, patet omnipotens, dignabere dono.
 Sossum albebas paleis caput, haeret armis
 Stramen, & antiquis que pender aranea retic.
 Non arrisi eis, sed iristi turbidus ore,
 Vos fænum, terram, & stipulas (deus inquit) oletis.
 Vester erit stimulus, vester ligo, partina vestra,
 Vester erit uomer, iuga vestra, agrestia vestra.
 Omnia, aratore, eritis, pecarumque magister,
 Fanifex, solifusores, nauise, atque bubulci.
 Sed tamen ex uobi quosdam donabimus urbes,
 Quia sint fortiores, lam, lice, artocopique.
 Et genus hoc alijs soliti sordescere semper

Syda.

BAPTISTÆ MANTVANI

Sudare, & toto seruire prioribus eis.
Taliter omnipotens fatus, repetius olympum,
Sic factum seruile genus, sic ruris, & urbium
Inductum discrimen, ait Mansus Amynt. 29.

Hoc igitur Apologo rusticano discrimen urbani & rusticorum cōmemorat à deo factum, sicut, & mercedum nostrum nulli sic dicunt institutam differentiam. Nam quum mechanici à deo quantum mercedis extigerent, exquisissent, assigilatetque suroribus, & epidarijs, & pluribus alijs quotidianā mercede cōducendis denarios binos, latomis autem, & fabris lignarijs, ac carpentarijs senos, disquisierunt priores quantum possessionis ex tātula mercede compararent, respondit quantum satis esset ipsi & liberis, quotannis iugerum. At reliquis quātum compararent petentibus, respondit, quotidie tantū ter- se posse comparare, quantum per crura & trorsū bipen- ni proijcerent. Conati autem p̄r agaritū in longum proiecte in podicē proiecerū, in quē ferē magne met- cedes nunc quoque proiectiuntur. Præterea dicunt ra- nas & simias sic effectas, cum muliercula, scilicet Eua, aut alia nimis fœunda vereretur venienti deo omnes li- beros prodere, occultit quosdam in furno, & quosdam sub vase elixorio. Reliquis autem beneficio donatis, & negante plures habere, iussit deus qui in furno essem in simias cōuerti, qui sub vase, in ranas ac busones. Talem igitur apogum, ac fabellam anilem hic prosequitur auctor. Modum docuit Iucens: Crescite, & multipli- camini, per coitum scilicet. Accinxete operi id est, o- peram dederint diligenter liberis procreandis. Man- data fideliter impleri. Iucundus narratio quia hodie quo- que ad illud præceptum plus & quo inclinamur. Post tria lustra id est, quindecim annos. Nemo autem sit inhi tam ineptus, vt Historiā putet à poeta narrari. Hirci sine cornibus id est fœdi adulteri. Nā quē quis- que &c. Proverbialiter, & discretus quā illud. Quā fuit in furno, socium sibi querit in illo. Saluere penates Iu- familiars, & omnes in domo habitares. Tua pignora) id est,

Pignora.

id est, natos. Nam pignora natorum dicuntur, pignora
terum. His Deus arruit. Id est annuit, & blandus atque
affabilis fuit. catellis] i. canis foemini & primo] scilicet
omnium. Vnde ad prime geniturgi iura alludit. fasces] Fasces
qui erat ex virginis, in quibus securis erat colligata, fere-
bantur auct' a Hecoribus post eos magistratus, qui in cor-
puis, & sanguinem animaduenter poterant. Securis] à se-
cando dicta, quod interfecat, ut collum nocentium, &
vites] quibus cemurisnes & exterti duces milites cede-
bant. Nam ex vite erat baculus, non ex alia arbore, ne
seuiores habentur, saltem in concives. Nam alios
virginis cedere licebat, luenalis Satura octava. Nodo-
sam post hanc frangebat vertice vitem. Si lensus pigra
munt, et castra dolabra, Et pilæ] que sunt Romanoru-
tela. Lucanus: Signa, pares aquilis, & pilam minantia pi-
lis. Has erat armi] id est, humeris. Stimulus] quo bo-
ves instigantur. Ligo. instrumentū rusticoru, & pasti-
num, quod bifurcum est ferramentum, quo pastinatio, &
repastinatio vinearum fit. Feniſecæ] id est secantes frē-
num. Persius: Feniſecæ pingui vitiarunt vaginæ pul-
tes. Solifoslores] fodientes terram, est autem una pars.
Nam si dux essent soli secundam produceret, quam co-
posita corripiunt in medijs syllabis, dummodo etiam in
nominatiuo] i. habent ut feniſeca, solifoslor: quid
dico, quia quanticunque à nominatiuo quantuscunq;
aut quantuscunq; producitur, ut qualcunque à qua-
liscunque. Fartores] qui sarcimen faciunt, Lanij] id est
carnifices. lix] aquam ferentes. Arrocopi] panifices
aut panem incidentes. Et genus hoc alij] sicut dicimus,
id genus, pro eius generis: sic ponit hoc genus, pro hu-
ijs generis. Mantou] id est Mantuanus, sed Mantou
dicitur à Manto, nymphâ, matre Ochi, qui Mantiam
à matre denominavit. De quo Mato: Patidice Man-
tus, & Thusci filius ampis. Amyntas autem is est de quo
in Amynta visum est.

Eor. Mirabar, si quid refi dixisset Amyntas.

Cinis trax, semper nobis urbana iuuentus,

Eus nibil est preter stria huc commenta negoti.

Fasces

Securis
Vites:

Pila.

Stimulus.

Ligo.

Pastinum.

Feniſecæ.

Solifoslo-
res.

BAPTISTA MANTVANI

Ludit in agrestes semper iocularum: & urbis
Talia gaudias, & vaniloquentia singit.
As neque de superis pides has componere nugas,
Itē iocus manifesta gerit convicia secum;
Sed in rati rudi eis, cum pleno inflatus omalo,
Ut neque perpendas isto te scommate carpi?
Nos quoque paulisper invenimus extendamus ad urbis
Stultianas, ne ferre putem sapientius illos
Vivere, qui splendent auro, quā murice fulgent.
His oculis vidi, tunicis plenisq; superbis
Vestiri, atque foro regali incedere gressa.
Quos secreta fames, premit, atque domestica egestas,
Stultus his certe nihil est opulentia ficta.
Panpernas: & segnissies & inertia visu.
Vera, quid est aliud quam despiciens vera?
Vidi etiam patres (ð rem indignam, atque nefandam)
Dum segnes dormire volunt, & vivere laete
Prostituisse suas vulgo cum coniuge natus.
Quid peius, quid perfidius, quid Stultus unquam?
Ful. Quid si vitam alio nequeant traducere pacto?
Corn. Cum totidem, quot nos, habeant animasq; manusq;
Dic, cur vitam alio nequeant traducere pacto?

M. rabar, si quid recti dixilet Amyntas] Quasi dicat,
iuuenis ille, inianus amore, & rusticis odio habens,
Cui nihil negoti] pro negotijs, i. oriola, iuuentus] id est,
multiudo iuuenium urbanorum. Cōuilia] contumelias.
Omaso] i. intestino pingui, tarditatem ingenij affe-
renti, vt Horat, & Persius attestantur. Isto scommate] i.e.
irrisorio-dicteno, Te] qui rusticus es. Carpi] id est, re-
prehendi. Nos quoque] id est, vicissim. Qui murice] i.e.
purpura. Prostituisse] i.ad turpem questum in lupana-
ribus & prostibulis ita quod, quasi pro foribus, vbi luxu-
ria perditos expectant. Quid] scilicet dicas, aut quid fa-
ciant, & est inanior desidioserū purgatō, quam ut re-
fellatur. Vnde dicit Cornix. Habent cives urbani mā-
nus & pedes, vt nos; cur non querunt sibi victum labo-
ribus, & parsimonia, vt nos.

Eft

CORNIX, ECLOGA. VI. 58

Est etiam, cuius vecors industria vanas
 Querat opes, ubi nullus opes inuenit ab aeo,
 Aes laetis herbarum succis, & vertere in quavis
 Aestimatis, ac nigra temper fuligine palleat.
 Est, qui dum taliore latens desiderat aurum,
 Das magicis operam studijs, & tempora perdit.
 Quid leuis, quid furilis, qui: inanis unquam
 Omnia, ut veniant ad opus telluris, & agri,
 Omnia pertentant, ut agant nihil, omnia versant:
 Semper agunt, nunquam peragunt, ex favore videntur
 Infamem ex quo: querunt: vi, fraude, dolio q, laborant:
 Mille vijs opibus, mille infidientur honori.
 Nos capras, & oves, armataq, pacificans illi,
 Accipitres, carulos, & equos, & cercopithecos.
 Rusticus est cuium pastor: volucrum, camam
 Cine: vulturum melius, te iudice, nobilisque?
 O Fulica, utilitas unde, & opulentia maior.
Pul. Si venit ex nostris operis opulentia maior.
 Ciubus unde igitar tantorum copia rerum?
Corn. Ex via, fraude, dolis: vi, fraude, dolis q, laborant.
 Nonne vides, insane, ut noi crudeliter urgent,
 Quo capiunt astu? nos irretire logendo.
 Sacrum offerre putant, & opus sublime, piisque,
 Huc uires oculos q, augunt: huc ora mani, que.

Est ediaro] Adferat alia urbanoꝝ vitia, & feret oppositam
 segnitie, dices. Est etiam, felicet ciuiꝝ, cuius vecors] i.
 peruersi cordis industria, querit opes vanas] i. vlt̄ra
 quam fatis sit, & non iusta ratione, ut qui per artem vt
 (dicunt) alchymix i. adiuuamini, adiuuando nau-
 ram sperantes, aut argentum vertere in aurum: qua via
 nullus, inquit, haec tenus inuenit opes certi est multos in-
 uenisse pauperiem, dicunt tamen eius rei studioſi inuen-
 tos, qui ad intentum peruenient. Fuligine nigra] quia
 vapore fumeo; sed quomodo pallens nisi hoc ad anxie-
 tate referatur, non constat. Est qui, &c] Alius error eorū
 qui magicis artibꝝ, & characteribus, nescio quibus, spe-

Vecors:

Alchimia:

BAPTISTÆ MANTVANI

Sperant posse intueri thesauros absconditos. Omnia, ne veniant ad opus telluris, & agri, omnia, inquam, pertentat. I.e. experjuntur, ne siant agricultæ, quo nihil honestius, nec iustius. Semper agunt, nunquam peragunt. I.e. perficiunt nihil eorum quæ incipiunt. Ex seno est id est, usura. Accipitres] i.e. aves ad predam. catulos] ad venationem, & equos] ad venandum, aut aubus, aut canibus, cercopithecos] i.e. caudatas simias. Nam nèplos dicitur cauda, wîthnos simius aut simia. Sunt ergo quos catos marinos quidam vocant, capite, ut dicit plinius, subnigro, & pilo ashinò, quibus deformitas decori est, suntque ob cautum ingenium diuitibus in delitijs. Ciuis] est pastor volucrum, & canum, quia eos pascit. Quo astu] i.e. qua calliditate ab ὥστῃ i.e. ab urbe, ubi a-

Astu.

Iretire.

stutiores sunt. Irretire] i.e. in laqueos & retia illigare, hoc est circumuenire & decipere verbis putari. Sacrum offerre] i.e. arbitrantur se obsequium prestare deo, quando nos decipiunt. Huc] i.e. ad hanc operam, ut nos decipient. Adigunt] id est, applicant ora] i.e. omnia quæ dicunt. & manus] id est, omnia quæ faciunt.

Ful. Vnde urbanarum tibi tanta peritia rerum?

Corn. Hæc didicì quondam, ductis in mania capris,

Quam lac vociferans ibam venale per urbem.

Mansi apud ariocopum, sapiens, & ad omnia propius,

Furta erat, & etiam ferro subradere panem,

Ipse, ut erat mores urbis dosifissimus, ista

T: adidit, affirmans nihil esse nocenius urbe:

Se quoque furari didicisse aiebat ab urbe.

Sunt etiam qui parta ab auis patrimonia fundunt

In meretricum usus, quid fædus, improbus? q?

Dic, ubi mæcandi ars, homicidia, seditiones?

Nonne inter ciues, atque intra mania regnant?

Quid reges, qui regna hominum per vulnera querunt?

In mortemq; suis adiungunt? quid pectora miles

Obijcens telis, per milie pericula vadens?

Pro

Pro stipe dat vitam, nulla est infania maior.

Gloria preferunt vias, quid gloria? qui d' laus?

Quid fama est? quid honor? voles, & opinio vulgi?

Omnia longa dies aboles, quum vivere cessas;

Omnia sic abeunt ut luna cunctis sole recedit.

Qui mare sollicitant remio, cum vivere possint?

In patria, studiis, ventis qui creditis, & vnde sit,

Stultus: diuitiae tuis sunt & negligit vii,

Studius: qui de natis curules patrimonia, patris

Affinet, & genium fraudat, stultissimus: & ou-

Que facere ipse posset, natus facienda relinquens.

*Vnde yrbana (ut) Bona interrogatio, vt decoris letuc-
tum, & verisimilis narratio. Artocopus (ut) videtur accipit
pro panifice, seu (ut dicitur) pistore, qui Graece dicitur
artotopos). Lartopodus, quia aetos dicitur panis, &
mola facio. Sed artocopus sic inus, quasi labor panis.*

*Nam κούρος Iuuenalis videtur accipere pro pane, di-
cens Satyra quinta. Saluta sit artocopi reverentia. Vbi
tamen pro pistore accipi potest? ut si maneat & sceretio
panis, qualem artocopus fecerit. & ita obseruando eius
iussum fit ei reverentia. Sed ad Poetam nostrum. Ipse
vt erat mores urbis doctissimus. Hoc exemplo euin-
cere possumus participia comparari. Nam si nomen sit
doctissimus, non regeret accusatum: quocirca ego qui-
dem morum potius dicere. Hic tamen versus mores
potius docet legendum. Neg: ianen omnino inaudi-
tum, si superlativa à participijs accusatum regenti-
bus deducta, accusatum regunt, quum aduerbia &
præpositionibus orta id faciant: vt proxime Hispani-
am Mauri sunt, inquit Salustius, Sunt etiam) Aliam af-
fert yrbana (ut) stultitiam, qui patrimonia ab aliis parta-
cum meretricibus absunt. Qui reges docet, & Re-
ges & caeteros bella pro domino aut inani gloria ger-
tes, urbes ferre incolete: stipendiarios autem, qui inuo-
cati nomina sua dant, etiam yrbanos esse, & max'm &*

G. iii.

inf.

BAPTISTÆ MANTVANI

Insanire, quum pro modica lipe periculum vita subeunt, quod rustici non nisi coacti faciunt, pro libertate patriæ & cōiuge &c liberis. Qui mare sollicitantur. Rursum aliud genus stultitiae (quod persius quoque prosequitur) eorum, qui quum satis habeant, nauigant tamen cum auarus. periculo vita. Itero stultus est, dicitur cuiusque & negligit vti) ut auarus. Nam vi dicit Seneca tam deinceps auarito quod haberet, quam quod non habet. Unde de sene auarco. Horatius: Quærerit, & indenius miser abstinet, & timet vti. Et primo Sermo. Coges si yndiq; facies indormis inhians, & tanquam parcere lacris Cogeris, aut pietatis tanquam gaudere tabellis. Stultus, qui ut natus tumultet, &c.) Quia sepe absumunt. Unde Persius: ut natus iste nepos olim satutus anseris extitit, &c. Vide Satyram vltimam, vbi totum est argumentum. Et genium) i. naturam. Est enim genius Deus naturæ & loci natum, quem qui alimento naturæ debitum subtrahit, detrauadat, dicuntur. Terentii in Phormium detrauadans genium. Quæ facete ipsi potest? quod per tabellam, seu apologeticum de cassita pulchre recitat Gellius.

genius.

Qui numerentur illas, & se comprehendere faciat.

Possit putari, statim: verum dementior ista.

Naturam cuiusunque Dei sciatatis, &c. ander.

Fugere in iniuriam, in lucem etiam debile humerum.

Forrata fides, melior: etiam ratione coactus.

Difficile assentit, natus nos omniaq; verbis.

Credimus, & plures fuculas ascendimus aris.

Eiusibus est infida fides: inquit enim nesciunt.

Mente sinistri arcuus dei, scutamina secesserunt.

Effet opus, posterum nobis se ostenderet. Verbum.

Quia loquere volunt, quid vestigare necesse est,

Quae nos scire negant ipsi qui canela gubernant?

Nostri: a etiam pietas prelate posterior verbis.

Namq; viri, qui sacra canunt, templisq; ministrant,

Quanta legunt ruri paucis almerita diebus?

Vnde ego quæsius exire, in mania plenus

Puppis.

CORNIX, ECOLOGA. VI.

52

Puppibus inferri pieras ea rivotica fruges.

Stalorum est aliud genus intermedicabile quoddam

Cavus, iuxta rives, raudusq; forenses.

Nummarum auxilium dotti legantq; tyrannis

Aem patrocinium vendent, producere causas,

Et liceo pendere diu vindicta quedam est.

Sunt ex equestre genus medici, qui tangere venas ab

Dominumquam illicitas audient, et poros e queclam

Dominusfectio temeraria nomina mrois.

Hic, ex si senectas palpant, est sancte potestas

Ecclesiendi rego, hominesq; impune necandi.

Qui vero populus prefiant, potuisseq; gubernare

Quo plus iuris habent, quantoque uenturam

In sinu solent canit amplus, o' ubi sancti

Reptores, ex misericordia amici.

Quos patres sero ante focum memorare solebant?

Omnia nunc aberunt pessum, spoliata queruntur ad

Templa, gemant moper, vidant lacrymantesq; huius.

Quam causa malis? quia stat pro lege libido.

Qui numerat stellas, ut astronomi, & se comprehendere
faciat, ut astrologi, genethliaci, & mathematici. Naturam
quicunque perterritatur) Vnde illi: Mitte arcana deo: Et
alius: Altiora te ne quæsictis, & viroq; maior: Noli nisi
mis sapere, sed ad sobrietatem docens. Nostra] i. rusti-
codrum, cuius ratione coactus id est, rationibus innitens.
Plures sagassis] id est, redas, & cæreos tortos. Mente si-
punct] i. desinunt. Poterant nobis se offendere) Argu-
mentum quo verisimile sit, dicum non velle a nobis nos-
sci, quum se non probaret noscendū. Quid vestigare] i.
inquirere necesse est ea, quæ ip[s]i qui gubernant cuncta]
scilicet superi, negant id est, prohibent nos scire? Qua-
si dicat nihil. Quan[do] lo] i. quandoquidem. Nostra eri-
am ploras] id est, charitatis, ut dicunt, exhibito in cle-
molyne ergo andis. Legum] id est, colligant, stultorum
est aliud) In pragmaticos, & cauldicos inuehitur qua-
si Satyricè. Utile apte personam Cornicis assumptis.

Facula.

BAPTISTÆ MANTVANI

Rabula. rabulæque forentes). i. forum iudiciale, seu causæ stantes. Rabula secundum Festum dicitur multis intentus negotijs, paratusque ad radendum quid, aut auferendum, vel quia est in negotijs agendis acrior, quasi rabiosus. Secundum Marcellum autem, Rabula à rabie dictus est, quem nunc aduocatum vel causatum patrum dicimus. Cicero: non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, sed doctissimum, atque perfectissimum quarimus. Sunt ergo salmæ (M. iterū Nonius attestatur) litigiosi. Aucupium). i. captionem ab aubus capiendis. Comicus, hoc novum est Aucupium. Legumque tyrranni) quia suorum ius, summa malitia est. Ære patrocinium vendunt) Enumerat causidicorum virtutem. Vindemia quædam) id est, lucrum, ut in vindemias quæ est vini collectio: ut mellis frugum. Sic equestre genus medicij Et hoc quoque satyrica. Equestres sunt, quia multis fere videntur medici. Venas illicitas) ut se mora mulierum. Nomina temeraria). rebus non convenientia, quæ singunt, ne ignari deprehendantur, si tenebras palpant). i. cœxi & ignari sunt. Est facta potestas) a legibus quæ medici permissunt interdicere, ut curen: qui vero populi præsumit. In præmetes, & optimates, & magistratus ihue hunc. In planis latenter tanto amplius) qui tamen vel lege in alijs scelus, in illis maximus sit. Unde iher. illi: O nimis animi vixi tanto conspectus in se Crimen habet, quanto qui peccat maior habetur. Abegunt pessimi). i. pessimis amur, & percuti. spoliata queruntur). i. comburuntur terrena.

Ful. Isti ita, & Cornix excedentia finis. i. .
Transit honestatis scelus omnibus obiectis omniere.
Innocuos habitan: homines & in Urbe mementa.

Corn. Non habitant colubri quedam Balearib[us] et[us]
Próxima, (non memini nomine) nec noctua Cretana.
Nec nemus Aegetia sonipes, nec vir bonus virhem.

Ful. Vir bonus est animal rarum, paucisq[ue] per urbes.
Et per rura locos habet et rarissima virtus.

Corn. Insanis, Fulica, insania, sot in urbibus hostes.

Sicut

CORNIX, EGLOGA. VI.

53

Sunt tibi, quos cives, hi nos tondentque pilant;
Non habita nostri capitis ratione, coarctant.
Nos ad funta, ipsi mox ad suspendia mittunt:
Fas igitur si quid nostris se se unguibus offers
Radere, & insidijs, ac nostri indagine capros,
Deplumare, leni tactu sensim, & pede pressim.
Si videt excusa, se sunt secreta, negato
Furia: quod occultum est, non est iniuria, furium
Quidquid habent, noster labor est, industria nostra est.

Ista tua à Cornix excandescentia) id est, vehemens ira, furies) id est, limites trahit honestatis. Balearum insulae sunt in Hispania, Græcis dieta à fundatū lactu. Nā βάλλω

Fines,
Baleares,
Bállw.

significat iacio, tollitur autem nunc l. Balearicos autem contra glires à senatu auxiliū ut petuisse constat, quoniam in quibusdam aruis vicinis, non possent vivere serpentes: ea autem arua sicut in Eboso, quæ est insula inter Ophusam & Pythousam. Ebosi enim terra serpentes fugat, omni obnoxio veneno foris anithalium expers: eadem cuniculos gigantem populantes menses Balearum. Dicit Eboso autem se nomini immemorem, ut detorū seruetur. Nā non congruit rusticus longinquatum insularum nomina scire, sicut Maronitanus rusticus oblitus erat non omnis Geometra dicens. In medio duo signa Conon & quis fuit alter? Dispersi radio totis qui gentibus orbem. Nec noctua Cretam scilicet habitat, cuius nomen non ignorat, quia sub Venetorum ditione est. Noctua autem, quæ in Creta negatur, plurima Athenas est, vixque adeo noctuas Athenas, aut in Athenas, i. fertis, qui merces eō vbi abundante inutiliter transuenit, ac si aquas in mare vehat. Aegeria autem nemus est, vbi Numa populus secundus Romanorū rex colloquiū cū Aegeria nimpha uxore sua de rebus religiosis habuit, vbi sonipes negatur vnicere. Est, a equo a sono pedum sic dictus. Aeneid. 4. stat sonipes, ac trena ferox spumantia mandit. Nec vir bonus vībe scilicet habitat, sicut nec Albionem, sonipes, seu

BAPTISTÆ MANTVANI

seu Britanniam maiorem tūpus. Vir bonus est animal
rarum & Māro. Vir bonus & sapient, qualem vix repe-
rit vllum, Millibus è cunctis hominum consultus Ap-
pollo, Index ipse sui. Iuuen. Is. Rari quippe boni. &c.
Habet id est habiebat, residet. Sunt tibi scilicet rustico,
pilanique Horatius cowpilo secundū longa po-
suit: ne me Crisidini scinia lippi. Compilasse putas, ver-
bum non non amplius addam. Est autem notum Gallus,
vocabulum: quod si trachū est à pilo, natura primam
corripit. Inde autem trachū voluit per apogēum Ac-
sopi, quo qui duas uxores habuit, alteram laue oculam,
quæ canōs deceperit radicitas, alteram grandem natu-
rā, qnā ut sibi eonfirmem haberet maritum, nigros cap-
pillos fastulit, calvus & depilatus manet, atq. ita nuda-
tus & priuatus intelligitus fuis: quod efficeret, pilare est.
Coarctant id est, compellunt nos ad furtū, quia exi-
gunt quod sine furtū nōs habere nos posse scītū, & mir-
tant mox ad suspendia. Poluit nosc. Candilius, quem
alij ex agro Parmensi, alij ex Manuay, auendū dicit.
Nostris vnguibus) Argute quia cornis, se fulica ma-
nu bus discipiunt, i. est, imperceptiblē, hoc s. pa-
latim, & pedepresum, id est quasi prece pēde, sine suspi-
tu. Deplumare i. quia aues id. avibus faciunt. Si vir-
det scilicet quispiam furtū, excusat dicens videlicet
locari voluisse. Si sicut secreta negato, furtūm quod nō
cultū est, non est: iniuria, quia quicquid habent, scilicet
cives, est noster labor, & industria nostra. Hæc autem
Cornici potius quam bono pastori conuenient, dicero,
quia furtū nō illi licita sunt; nec sua sibi vēdere sine su-
perioris autoritate perantum. Vnde dicit Fulica.

Ful. Iam longè egreteris metuam ratiōnis, & aqua.

Cor. O Fulica, improbitas urbana coinqūat orbem,

Vnde tot in terras veniunt: estate procelle,

Inimici, venti, aves, grandi? Vidisse recordor.

Tellure nō tremere, & postes, & iecta labare,

Solēs obſit, azi, noctu obſernebi eſerte omam.

Qur

CORNIX. ECLOGA. VI. 34

Eur segiti lolium, messa dominatur avena.
Vua in capreolos transit, caligine tenui.
Deperit flores mala pastoris omnia nolis.
Hec ciuile nefas: paret quoque plura deinceps.
Vnde venis furor armorum, bellorum tumultus?
Qui genus omne malo secum vebit? omnibus urbs est.
Fons, & origo malis descendit ab urbe Lycaon.
Deucalion Pyrrha cum coniuge rusticus, ille
Intruit illudem terris, hic abfuit, ille
Abfuit, hominam terris genus, insulit iste.
Si terra (ut perhibent) flaminis abolebitur unquam,
Istud grande nefas villa descendit ab urbe.
Enl. *O Cornix, iam pone modum sermonibus iſis,*
Audio iemadum pueris de pulce loquar.
Cetera si quidquam superest, post prandia dices.
Pulci indulgendum moneretur vrbibus hora relatis.

Iam longe egredens metam rationis, & aquilij quia urbano deplumare, si elam fore speramus subulis. Coinq. inerat) eo et amnatis, polluir orbem, id est, vniuersum mundum vnde tot in terras) dicit omnem tempestatem importunam, omnemque calamitatem propriei urbanoru sceleris a deo deviniti. Qui legeq; Virg. Grandia se pe quibus mandauimus hordea fulcis, infelix lolium & steriles dominatur avena. Est autem lolium de quo saluatoris Nonne bonu semine seminasti. Vnde ergo habet zizania, in iuvic horro supersem inauia. Vua in capreolos) i. accidas quasi chordulas, quibus sese ait palis & rami alligant, quibus etiam vesci solent diuites. Caligine) i. aere nebuloso & obscuro, atque ita infecto. Parturit) pro parit, i. prouocat, ciuile nefas) i. nefandum ciui sceleris. Descendit ab urbe Lycaon) que ad perfidiā Iupiter in lycon, id est lupum transformauit, & occasione huius sceleris diluum, secundum Ouidium superinduxit. Deucaliō Pyrrha cum coniuge) i. vxore, rusticus) i. fuit, quia in montibus Thessalie habitauit, ubi inter saxa de gen

BAPTISTÆ MANTVANI

gens ad se se profugientes tempore particularis diluvij
benignè recepit, quo circa humanum genus iactis post
terga lapidibus seruasse singitur. Ille) scilicet Lycaō, hoc
est, icelus eius, intulit illudem) i. inundationem aquarū,
hoc est diluvium terræ) i. interras. Ut inferēq; deos
Latō. Hic) scilicet Deucalion cū Pyrrha abstulit) s. Il-
luīlē. Ille) i. Lycaō abstulit) genus humanū interris. Iste) s.
Deucalion, intulit) i. in terras genus humanum, q. se-
cundum fabulas perierat, aut secundum historiam il-
lic perijset si non seruassit. Si tetra, ut perhibet) Id du-
bitat rusticus aut ex E:hnici sumptum, quibus non est
fides habenda, nisi eadem in sanctis quoque literis ha-
beantur. Nos autem credimus ignem conflagrationis
diem iudicij præcessurum. Sed & Ovidius aliquan-
do mūdum igne peritum afferit Metamorph. i. Else
quoque in fatis reminiscitur afore tempus. Quo ma-
re, quo tellus, correptaq; regia cibiparēat, & mun-
di molēs operosa laborat, &c. Istud grande nefas) sci-
licet propter quod mundus ardebit. descendat ab vī-
lla) id est, a qua uina vrbe, & non ab agro. O Cor-
nix, iam pone modam) id est, finem sevnonibus istis) sci-
licet tuis improbis, & contumeliosis. Audio tamdu-
pum pueros] id est, minorē famulos, aut liberos, lo-
quentes de pulchritudine] id est, instare horum prandij. Si quis
quam superstes] id est, reliquā est. Gellius docet su-
peresse super id quod satis est esse. Horat, scilicet pran-
dendi, moner indulgendum) id est, operam dahn-
dam esse. aut inuigilandū, pulchritudinem] id est, cibo illi tu-
stico, quo Romani diu vixerunt. vibibus) id est, contu-
melijs de yrbi bus relicta.

ECLOGA

ECLOGA SEPTIMA DE CON-

V E R S I O N E I V V E N V M A D R E L I G I -

ON E M Q V V M I A M AV C T O R A D
religionem aspiraret, inscripta

P O L L V X .

Ioannis Murmellii Argumentum.

Galbula pastores ad sydera laudibus effert,
Et canit ut viso versus sit nomine pollux.

A L P H V S , E T G A L B V L A .

*Albula quid sentis? Pollux doctissimus olim
Pistulicen, subito quodam quasi nomine tactus,
Destituit calamos, tunicas, armenta, sodales:
Bardocuncullatus caput, ut campestris alauda;*

Quatinus ante dies in religiosa recessit

*Claustra ferunt illum, pecudes dum solus in agris
Pasceret, effigiem quendam vidisse deorum:*

Cetera non memini: sed tu quid, Galbula, sentis?

Galbula) Si friuolum non sit, dicam non sine ratione
in hac septima Ecloga agi de conuersione iuuenum. Nam
septenarium numerum, qui ex primo impari, & proximè illum subsequentे pare conficitur, constat habere
nescio quid misterij non solum in sanctis litteris, sed etiam
apud poëtas, vnde est illud. O terq; quaterque
beati, &c. Nam te iam seprima portat Omnibus erant
tē terris ac fluctibus ætas. Dicūt præterea, septimo quoque
anno immutari nobis ætatem, vt primis septem an-
nis sumus infantes, proximis pucri, tertis adolescentes,
quartis iuvenes, qua ætate constituendum est nobis ge-
nus vitæ, quos, & quales nos esse velimus, & in quo ge-
nere vitæ. Bene ergo (vt. de cæteris ætatibus, quæ pa-
ri ordine subsequuntur, taceam) in hac seprima Eclo-
ga agitur de iuuenum ad religionem conuersione, unde
de hactenus adolescentiam suam (sic enim inscripti o-
pus) poëta cecinisse putatur, deinceps canturus iuuentā,

&c

BAPTISTÆ MANTVANI

& yirilem ætatem, in duobus videlicet ylatis carminebus, qua in religione composuit. Sed linguiam hæc argutioribus. Per Pollucem hęc loco intelligo poetam. Fistulicen id est, canens filula, vt nostra ætate: sicut tibicen, canens tibia gruis, vt olim factitabant, & nunc quaq; nonnunquā. Quodā quasi nomine tactus) quia spiritus vbi vult spirat. Bardocucullatus caput). i. habens Bardocucullum capiti tegendo aptū. Bardi autem dicebantur olim stulti apud Gallos. Bardocuculus, vestis est Gallici grossioris villi, facta cōpositione ex bardis qui poētæ erant Gallicani, & cucullus: Cucullus enim vestis est grossior capiti tegendo apta. Bardi item dicebantur olim stulti, apud Gallos, vt possis accipere bardocucullum vestem tuis Gallicam, stultorum, & vilium hominum. Vnde Maritalis in distichis. Gallia Sōtonico vestita est bardocucullo Cercopitheconum penula nuper erat. Bardus ad hoc auctore Festo, stultus à tarditate ingenij appellatur. Grècè autem bardos dicitur. Præterea, vt idem inquit bardus Gatticē cantor appellatur, qui virorū fortium laudes cauit, à gentē bardorū. De quibus Lucanus. Plurima securi fuditis carmina Bardi. Nōnius autem dicit bardū esse propria vi, & ingenio tardum. Nam græci bardos tardos dicebant. Plaut. in Persa. Nimis equidem pro barda, & rustica recr habitam esse. Ex his & lijs multis, Ut de alpibus patet Gallicam quoq; linguā immutatā esse. Nam multa nūc aliter, quam olim dicebātur, à Gallis dicuntur. Vi cāpestris] i. in campis versari solita. Alauda] i. avis cucullata, & plumēa cristam habens. Effigient quandam vidisse deorū] vt in processu patebit. Videlur autem diuam virginem intelligere, aut quæ Hercules occurrerit à Cicerone memoratur, de qua suo loco dicam. Cætera nō memini) id enim & rusticō cōuenit, vt iam s̄apē diximus, & cōconomia, utq; argumēto hius eclogæ. Nā intendit narrando duo facere, colligere videlicet laudes pastorum, & perfectionem religionis, præfissum Carmelitanæ, que prima est.

Gab. Ut dixere patres, faciens primordia rerum

(Magni)

POLLYX. EGLOGA. VII. 36

(Magna canam, nobis que quondam tradidit Umbra)

Infirmus deus agricolas, pecorisq; magistros;

Primus agricultor rufus, immonsuetus, & asper,

Quibus humu segnis, lapidisq; rebellis atraro,

Ast ouium primus pastor, mihi sima proles,

Inflar quis, que bile caret, quis lacte redundat,

Mitis erat, nullis unquam pastoribus asper.

De grege sepe suo sacrum ponebat ad aras.

Nunc uite, nunc panguim vivula faciebat, & agno

Sepiu& ex magno dino ambibat honore,

Sic profecit apud superos, sic numina flexit,

Ut fuerit primo mundi nascens ab ortu

Tempus ad hoc, calo pecoris gratissima cura,

Affyrios quosdam (sed nescio nomina, curae

Diminuerunt animuras) deus ex pastoribus olim

Constituit reges, qui postea marice, & auro

Conspicui gentes bello domuere superbias.

Quem Paris Illicet tria nūmina vidit in Ida,

Aut Paris, aut aliis, puerum qui obituncat ad aram

Pastor erat: quando cælesti exterritus igne,

Venit ad ostensionem pedibus per pascua nudis.

Pastor erat Moses, Moses a flumine tractus.

Exul apud Grajos Amphrisia pastor Apollo

Rara veraque quis posito deitatis honore.

Cælestes animi Christo ad præsepiam nato,

In caulin cecinere deum pastoribus oratum,

Et noua diuinis partibus miracula docti

Pastores, primi natum videre tonantem.

Et sua pastores infuns regnator Olympi

Ance magos, regisq; dedit cunabula scire.

Se quoque pastorem deus appellauit, oueisq;

Misibus ingenij homines, & mentibus æquas

Et ne vana putet hæc somnia, nuper ab urbe

Rus veniens, picto pælegi hæc omnia templo.

Sunt pecudes pictæ, parni sub matribus agnì

BAPTISTÆ MANTVANI

In tellure cubant, ingens equitatis ab alto
Monte venit, radiant asso diademata diuolum:
Et suspensa tenent vaga lumina prætereruntum:
Non igitur mirum, noster si numina pollux
Vidit, amans villas & oueis, & ouilia diu.
Simplicibus præsens deus est, offenditur asinus.

Vt dixerat patres) ut probet verisimile esse pastori numerum visum, altius orditur laudes pastorum, docetque quod verum est. Abelem primum iustum fuisse pastorem, multosque reges, vt Abraham, Danid, & similares fuisse pastores. Christum ad hoc se appellasse pastorem dicentem. Ego sum pastor bonus. Et recens naum primò à pastoribus agnatum atque visum, & multa id genus a lia, quæ legendo paterbunt. Vt dixerat patres) Virgilius, Arunci meminere sene. Rustici enim non ex libris, sed ex maiorum relatu historias sciunt. Deus faciens primordia rerum id est, in prima hominum genesi instituit agricultoras, vi **A D A M**, & primogenitum Cain, pecorisque magistros. Vt Abelem quia autem dicendo primordia, rerum visus est altius ordiri, bonam facit parenthesim, dicens magna canam, nobis que quondam tradidit Umbra, cui totam doctrinam suam ubique acceptam fert. Primus agri cultor scilicet Cain, ac qui um primus pastor id est, instar Abel id est, in statum, & morem, ac similitudinem, quod Valeria negat, que bile id est, cholera amaritatem animo adserente. Sacrum ponebat ad aras. Historia patet in principio Genosios. Vitulo faciebat scilicet rem sacram. Sed facio, & operor per se positam, de rebus sacris intelliguntur. Nec dices: Faciam vitulam, quia id tauri est: sed vitula, aut vitulo, subaudienda rem, diuinam, vt in Bucolicis Maro: Quu faciam vitula pro frugibus, ipse venito. Diuos ambiabit id est, ambientium more venerabundus adorabat. Sic id est, usq; adeo, numina flexit, vt cura pecoris fuerit a primo ortu mundi nascentis scilicet usque ad hoc, id est, nostrum tempus, gratissima, id est acceptissima, celo id est, cœlestibus, assyrios, vt Abraham, Lot, Iacob, & cæteros patriarchas,

Bilis.

Facio.

Operior.

POLLYX. ECLOGA VII.

57

chas. Qum Paris) Alexander, quia & Paris pastor fuit.

Nam cum Helenus ipsa genita vita esse gelasse etat.

Iuxi faciem vel tamto, quia tunc Troilus incendebatur, id-

quis ad Parvulum resulisset, & ille ad somniorum, & pha-

talium inveniens, responsum accepit filium & dicit,

qui Troilus remanda occasionem dare, quo ceteri pater

quicquid perire, interfici possit. Mater autem non interfir-

et led expostus nisi seris dedit, ubi a pastoribus inuen-

tus ab illis qui quo educatus in viam crevit, asque ad

Oenone excepit adamatus eis, iudicium inter tres de-

as dedisse certa. Quam vero optionis esset aihela, &

cum Hector congrellio cum viceret, ab eo interemptus

fuisset, nisi frater agnoscat tandem pro Helena promissa

in Graciam profectus, fatalem attulit predam. Unde

Statius in Achilleides Sollicitat Oebalio pastor de lis-

tore classe Dardanorum Paris ergo suis aliis, quia de no-

mine, ut suffici dubitat, cum vidi tria materna, scilicet

Iunonis, Palladis, & Veneris de prestantia formae

concertantia, in Ida uidet, iua sic dicta. Iliaca sed est.

Troiana, Quid addatur, ad distinctionem Idae Critica-

sis erat pastor puerum qui obtrusus est adamum J. A.

braham, qui id facere vultus erat pastor. Pastor erat

Mos. quando celesti exterritus igne, scilicet in mundo.

qui non comburebatur. Venit ad oponendum haec enim

culum atque ponens, ut vigilat lucem dinx genetris

cis Christi. Pedibus nudis, quia iustus est carceramento

exere. Moyses in qua a fluminis tractus L. & filii Pha-

raonis regis Aegypti quem effet in his soli super aquas

natans, unde nomen accepit. Apollo spoliatus diuini-

tate pauit Adinam regis armata nouem annis, unde

Nomus, id est, pastoralis, est dictus: patru. aucteni apud

Amphrysum sanguinem Thessaliz, spoliatus dico diuini-

tate propter insecessos Cyclopas, unde in principio 4.

Georg. dicit Virg. Et te memorande caueamus. Pastor

ab Amphrylo. Ideo hanc secundum Macrob. lib. 1.

Stat. sing. vir. quis Apollo ipse fit sol, qui omnia pas-

cit. Deitatis. Latinus diceretur diuinans, sed Carmen

id non accepit. Coelidis animi). I. Ipirinus. Unde: Qui

Paris.

Hecuba:

Iliaca:

Mos.

Nomus:

In causis:

Eti

fecit

BAPTISTÆ MANTUVANIO

fecit angelos suos spiritus. In caulis sedet baptis pastor,
qui, ubi faciebam virginias super grevenum.
caspreclare memorat. Ante magos, & ceteros apiontes
Petrum, & Iudonum, quia ea nocte qua datus est
quidam ipius ad minimum decimo tertio die pium v.
sus sit. Dico ad minimum, quia contrahet enim
cadem anno, ac alio. Ante magos, reges. Unde mago
gos pro regibus accepimus propter librum Reges Thalass.
&c. Se quoque pastore deus apostolus dicens. Tui
golum pastor bonus. Queso addens. A meo ob
meas & cognoscunt moniez, non invento predictis
minis. Picto legi fiet omnia tempio. In partibus
fabi. Vbi pictura est diuidim scriptura & ideo dicit, per
legi. Maro. In 8. Qui potius omnem predictum. Magi
nam enim est conuenientia pictoris & scriptoris. Unde et
os Flaccus equidem, tunc. Pictoris aro, notes. Quidq;
libet audiendi sepe sunt equa portetas. Sunt pecudes
pastoris, qui Christi uicerunt. Ingens Simplicius. In tri
um regno. Diademata diulum sicut rego, sicut angelorum
Christi, & parentum eius, hoc est, matris vestre, & patris
legalis, ac nutritiui, & naturalis a quibusc pugnat. Et
infelix tenet vagabundina. oculos pretermissus. Non
cognit prædicti volentes immorari donec illa per
spexerint. An et villas, domos rusticas & ouci, & ouili
dus. Simplicibus praetens dicitur. Id lucte, & mora
itter.

Sed hære
ticè.

alpha. Verare referi, peccati sunt innoxia nostra. A rigoribus
Pasche, tudi asinus, tudi presape, bouem, levantem
lam memini turbauemus, et nana videbas. Indicatio
nem. Indicatione video, regum sua dona ferentibus. In
Vnam orationem, quenam Pollice occoris imago, ut in qua
Gallibus, si nobis, ne sis labor omnia satis. Propterea
Orib. Et nonne memorare libet, ut una relata,
Responda audiri, pia, sancta, inimitabile factum.
Duris, & hauris patet, auge superbum nosfera
Pollicem, et cum ore in quo preffera humanus.
Tempore, quam unice ammos nostra suggerit etas.

BAPTISMALE MIA

ROLLYX, ECLOGA VII. L. 13.
 Bona lumen incedit in tempore nullum
 Desiderio, malorum oculis invenit et rursum, minime
 Conspicuit tenet fugam, et rura volentem
 Audire, dum sentit, nimis impudenter amabat.
 In primis communis amor invenitibilo annis
 Res est fortior amor, violenter fortior iustus
 At tales absens (militiamque foliis ac amore)
 Exceduntur fons) meliora deinceps
 O virgin, lacryme ne rite loquuntur decessu
 Quam se tam ducere ceteras an amissus pectora
 Killa ne discessu dantes suspiciuntur si quis
 Tunc mihi credelis erit foris iniurias impensis, causis
 Nquam latet ne suum potuisse foliis fieri pathagis nisi
 Pectus quod roties tot lumina flexibilis impletus
 Tunc trabes crebroz georgicus, & pallida post
 Cerno oculos, cerno lachrymas, cerno anxia corda
 Virginis heu tantum qua diffundunt dolorem
 Fas erat arces dolor duplex mea pectora torquens
 Illius asque meus: sed si mihi flere, quod illi
 Non licet accinxere, longe magna est tua ignis
 Incolumen mihi tua dona seruabis illam
 Vi quando exilio reperam mea rix- p. actus
 Fias amor felix saltem semel ante senectam.

Verarefets approbat Alphus, vidi asinum & bouem &
 præsep) sic licet domini, qui in eo ante asinum, & bo-
 uem est positus. Vidi, inquit, de pictura intelligens, lam
 memini turbaverient, & ego videor mihi sicut vi-
 dere ora Indica. id est, Indoniam regum, ab Indra ve-
 nientium, & videor videre ora regum ferentum, id est
 offerentium dona, scilicet sursum thym, & myrrham. Et
 noui & memorare libet, quia recte digna restitu) id est,
 ut referatur, & recceleatur, & factum, scilicet Pollux, est
 imitabile. Unus & unitus pater) Est mihi namque domi
 pater est iniusta inuicta. Videor autem haec vera vita
 ipsius poëta descriptio. Grauiore Hugo) quia nimis ri-
 gidi, & scueri cratis, vt in prima ecloga docuimus. Et quu
 H ij inualidæ)

BAPTISTÆ MANTVANI

Indalidæ. Est enim ex ætas imbecillis, & inops consilij.
Nullumq[ue] odium scilicet parentum, arte) stellæ filij.
Constituit centare fugam, id est, discedere clam à parentibus tam duris, Error enim communis. Vnde prius. Semel insaniimus omnes, Re[st] est fortis amor, violentia
fortior scilicet eis. O Virgo) Quænula dicessio ab amica:
cruelis) quæ amantem non redamas, Maro. Ah cm:
delis Alexi mihi mea carmina curas, &c. Quod lumina)
Legendum videtur tot, ut sit pectoris, inquam, quod im-
plete toties lumina rot flebilis. Dolor duplex illius, at-
que meus: illius, scilicet virginis, quam occulto zeluans
te putat amore, & le qui manifesto absunitur igne. Exi-
lio peracto) quia in exilium voluntarium, ut patris se:
uiri, & nouercale odium deuitet, abscedere destina-
uit. Fiat amor felix, ut popularum amica saken semel, Id
amatorie & modestie.

Talisa pergebat memorans, voluitq[ue] reuerti:
Tantus amor iuuenem, vis tanta furoris agebat,
Sed iam iacta fuga cunctis erat alea nota:
Fronde sub Herculea fessus marore sedebat.
Ecce procellati virgo stipata corona,
Ora manus oculos, habitumq[ue] sumilla Nymphæ
Et talia affixa est puerum ferritione dolentem:
Chare puer, quo tendit iter? vestigia verte.
Nesci[us] heu nescio, quo te via ducat, & andes
Ignoris errare locis nihil infidiarum
Per campos ratus herbosos, nihil esse ptericli?
Omnia tua puer, & quod plectit, vibile credis;
More iuuentutis solidæ, collectus in orbem tu[m] in magna
Sepe latet mollis coluber sed graminis umbra.
Est facile incautos offendere: parriculus infans
Innocens rutilum digitus extendit in ignem.
Nec nisi iam lesue vires intelligit Ionis,
Hac regio intrantes aditu conspernit amano:
Fallere, delicias offert, & gaudia: verum
Ingressus, quam triste nito! superesse paterat.

MAVIANA ELEGIA
POLYX, EGLOGA VI.

Mille parva laqueas, & mille pericula proferat.
Quem hic, ut collum gressa superaueris illum.
Dicit in umbrosam fuligine cruentis ferarum.
Hoffnunus, loca testa fuit, & caligine opaca.
Quisquis eo deceiverit abit remeare veraque.
Et picea primum velutum lumen ruit.
Deinde per omne nemus dometa per offera Hoffnunus.
Transit in effigiem manus, dum volvere linguis.
Atque loqui vult, magis: dum assolere secesserat.
Credit omnis gradum quadrupes, neque suspicere afferat.
In iusta, ienebrosa vallis facie cognoscere nunc.
Oculis, & nigris rons plurimis humeris. Ordine
Hinc uale in Stygias latentes, macilentes bavantes,
Principes dantur, rapidaque Voragine merentur.
In Styx, & eternas Elysia rapundunt in umbras.
Huius quoq; pastores ipsi amboziam dicti.
Cum spiegatis perierte lus, ego scedula semper
Monte iter, sic ad operam virgine inde fessa formidans.

Talia degebat memorans) Commemorata que Virgo,
vila sit Polluci, quantoq; fugantur certe decesserat. Et
autem quia in Carmelum ne uaderet, & virginem coro-
nam fecum traxit, non impie putauit diuina Virginis
Mariam, cuius protectione, et humanae insinuita nunc
Carmelitana religio, quam auctor tollerat professus est.
Quoniam adeo Eclog. 8. id manifeste docet. Aliudq; tam
ad eam que Herculi apparuisse dicitur, unde dicit ap-
paruisse taciti Frolide sub Nectante, responde quoque
ad diuinam Pythagorica litteram, de quo in obituario
Manoliano abside diximus. Ut vero scimus quae Hercu-
lii apparuerint, audiamus Ciceronem, & officium ita
dilectionem. Imprimis conditum est illi, quos nos &
quales esse vellimus, & in quo genere vita, quae delibera-
tio est omnium difficultissima: Necesse enim adolecen-
tia, cui inest maxima imbecillitas & confusio, tunc id fibi
quique genus eratis degend? constituit quod maximus
admirauit. Pratique ante implicatur aliquo certo genere.

H. iii. cursus;

BAPTISTÆ MANTVANI

POLLYX, EGLOGA VII.

60

populea. Ora manus &c.) Synechoche est, ut Acneid. 4.
 Omnis Mercurio similis vocem, coloremq; &c. Per
 campos herbosos) iuveniles, & tua adolescentiam no-
 nat. Se puerus) Maro: Frigidus, o pueri fugiti hinc,
 latet angustiambusha. Pernume infans) Alludit ad Mo-
 sen qui ralicio aura, carbonem ardorem in os suum
 intulit, quo se innocentem adhuc declarauit. Adiuu) i.
 introitu, ameno) delectabilis, & voluptuoso. Trames
 hic) scilicet tam amenus. Pronomen hic, amens est,
 vnde hoc loco corruptius adverbium autem semper pro-
 duci vult. Crucis hostium) appositorie, sicut Aene-
 id. 6. Itur in antiquam lymnam, ita obla alia ferarum Si-
 tu) i. mucore & lamigine infinita. Reheare veratur).
 Maro, Facilius descentus auroi. Nodis argenti dies patet
 atri ianua atri, sed revocare regnum superas fidei uade-
 re ad aetas. Mosopus, hic labor ob paucis, quas lequis
 amabit Luppater, aut endem eorum ad arcta vixit, vijs
 geniti potueris. Riegit virtus, iu caligine ignorancie & des-
 perationis, velatur lumina). habet oculos velatos. Est
 enim Grata locatio, virtutis) uulnus, quibus ligari solent
 decolorantur loculi. Transiti, transformati in effigie
 & sentimotri. Doceat quid metamorphoses poetarum si-
 bi volunt, quibus Vilia socij in se, & pecudes certi
 diligenter, quia homo voluptati deditus, te bestialis, a-
 nimatus autem homo non poterit ex quae sunt spiritus
 dei, unde auctor supradicere) Ubi sunt insipient abstrusa; ima oc-
 cupati. Huiusque velutina in temo carnis desideriorum.
 Mors plurimis) difficitur, & operculata, quae in hinc
 rotundata, laudes Stygius & uulnus aquas tristis
 inferni induit. Sed est, profondum, barathrum, ro-
 tagnotum & stylig, id est, tristitia & uerualem, & tristitia dictum.
 Declinatur ager, haretus, buntus Stygios. Unde hanc
 Strygia ac consiliosus, tibi a deo sine h, scribunt,
 diciturque deus ob similem. Et seruos obseveras al-
 citur. Ego illi virtus aut bona inspiratio, indecessa. inde
 facilius. Multa pretereo, quia nota sunt enim pueris.
 Mortis ruga blanda propinquus
 in ceteris. Q. 102

Adiuu.

Vita.

Strygius.
Barathrum.

BAPTISTÆ MANTVANI

Que contra Idalias fluctus mibi tollit in atra
Aera Carmelus vixi caput arbore cinctus.
Primus his antiquis patribus spelæa domis
Præbuit, arboreas insta nemus ilico densas.
Ex hoc in vestros deameta cacoepina nomen impedit
Religio venit, scis de fonte perenni
Flumina, ex uno multis genitora nepota.
Illiis in flos, abiles ubi pluviana surgis,
Pinguis ubi picee fudis liber ex tempore,
Innocentem polycham statuerat exbris, etenim
Mox tua misericordia renomabusta annis
In loca se tollere meliora viventia supererat.
Immortalis eris, diuina comes ire per astra
Intra Hemisphaerias, ex Oreades aique Napeas,
Flore coronatas caput ex pedolimibus herbis.
Fas erit, ac super ex subter cognoscere celos.
Tolle moras) Prosequitur verba virginis sua. Polluci
apparuit, Blanda atria mortis propinqua) quia ducunt
in bonis dies syos, & in puncto descendunt ad inferna.
Et alibi, stulte, hac nocte rapient anima tuam. Tunc
oram id est, montis Carmelis qui cœra Idalias habet
id est, Gyprum, protenduntur mithi, aut diuina virginis
sancta inspirationi. Nam omnis religiosi professio Hes-
chiam & Helicem exeterisque filios prophetarum habet
autores, etiam Hieronymo sensisse. His ergo Carmelis
præbuit primus antiquus pasiphus. Vix dicta spelæa, i.
spelæas, domos arboreas), sub arboreas immixta ne-
mus, desum illicet), in nemore alicibus plena. Unde di-
xit, caput eius cinctu visidi arbore. Religio venit deca-
pta ex hoc caeumine, i. ex hoc vertice Carmeli, in ve-
stros nobis) qui s. in Eudipa sum. Nam dico diuina Lu-
douico, primu in Gallia translati sunt, sicut flumina). s.
deducuntur, de fonte perenni) i. per totum annum, &
in perpetuum fluente. Flumina enim fere in montibus
fonte habet pro capite. Illius in sylvis) Ordo est, Post-
quam egeris loculiciter znu in quo cum in sylvis illius) s.
Carmeli,

POLLUX, ELOGA VII. 62

(carmeli, ubi). In quibus surgit pluvia abies, & liber)
i. cortex interior picea.) Icilius arbore pinguis, qui
picem exudat, & liber berberinchi ludat, scilicet resins,
& picem. Allegorice vult illuc tranquillam, & sine pe-
nuria esse vitam, qua qui omnia derelinquit, Christum
sequentes, centrum recipiens, & vitam eternam pos-
sunt debent. Mutata opinio. (In eternitate qui erant tran-
sitoriae, ut alia inter haec uades). Nymphae ar-
borum, & Oreades, Nymphas monachas, & Naperas).
nymphae uirorum, inter corus virginum, fas ene) quia &
ipsa uirgo. Haec iupt, qui sequuntur agnum quo cuncti
res. &c. A super & subter), quia in medio erit.

Sic effusus est uirgo discessit in auris.

Tunc fuit turbans Pollux manus reponere

decedere, ex exemplo ultimam expirasse furorem.

Non aliud quam flamma caelis se ardenterque agnoscit.

Efficit, & facias precepit. Raduocumus undas;

Sic agens crudelis Amor, qui sepius phoretrem.

In iugementum principia oblitero, amaranthus, non

Dama sepe ut timide ensanisq; uenit, foret amorem.

Sic igitur Pollux in Claribea fiducia uenit,

Alph. Sunt quibus astrent oculis nolidibus olimbi mus

Sunt quibus insensi sine causa, & criminis diu fundo.

Galo. Quid nos in pecudem in nos id uiris madent, dico.

Hoc rus scire sat est, sapienti sublimioris orbe.

Sic docuit rediens aliquando ex urbe faverdus

Iamus, & in magno dicitur sibi codice actionem.

Alph. Sol cactus, & Baldi uix summae cactumque templa.

Nos quoque non sere, eum solo recedere tempore.

Gallibus serpentes te se uita ferre molestemus,

Penitentiam leuis inf. ut morte hanc, mortis patitur.

Ferra labor ferd, granitumane, sed uitis pendit, uita

2000 pacus duacim miliis pars tripliha laboris, action-

il, 1000 ha cunctis, uita, in qua uita, in qua uita, in qua uita.

Sic effata) Bene, effata, quia sic dicuntur oracula.

Virgo) aut virtus, aut diuina virgo, discessit in leues au-

ras).

BAPTISTE MANTYANI

cas) i. euauit. Tum sua iuravit Pollux) ideo jurant
quia i. iusticie creditis. Siue d. thome Aquilitati con-
tagille dicunt, qui accinctus humbo, pollo, Venerem
ad orei non tenet. Et extemplo) i. inde e. vellere
factu ab angustibus Volum, qui designato tempore dices
Extemplo, quod ex templo quo dicto tubero abieceram. Furore
aniates. Non aliter & feliciter ut aqua extinguit fenum.
Qui consumptus in lucte omne pueritiam. Iohannes
vires suas, dum orationis oblitus est. i. o. de v. v. 18
aut liberet iuxta illud: Principis obit. et. 1 annis te-
per) i. dum animis an audito est, facili morte nunc aut
illuc impellitur. ac tristis infans) i. adiutorio amore &
pudore afficitur, & nondum tormentis in illecebriis. Sic
etiam Pollux in clausa feliciora regnabat, in modiram
habet venam ne libere canat. Sunt quibus asperent
quia spiritus vbi sunt operar. Sunt quibus iusta sine
causa & crimen datur. Id impie, nisi rufice: quia
confusia dei lape occulta sunt, nunquam autem iniusta.
Videntur autem i. insensu bonis & inontibus, quan-
do maxime amici sunt, Hoc est, quando tribulatio-
nem, ut meliores evadant in immitius. Minores infir-
mitate perficiant. Quis ergo rufice id non ministraver-
tunt, videntes bonis affligi, dicunt Domini insensum,
cum minime sit. Veritatem si sit, non tam inobstus
est, qui non habet praeceptam legem. Unde dicit Gal-
bula, Quod nos in pecudes) Ordo est, dicit habent id
iuris in nos, quod nos, i. habemus in pecudes. Hoc rus
scire sicut) i. rufice, i. epian sublimius urbes), urbani.
Sic docui, ridens) i. veniens, cum illic habitant tere-
predicatoris, & tamen dixit ibi lectum in magno codi-
ce) feliciter detrectorum, aut biblionum. Sol cedit) Pro
more suo finem parat Eris) i. doces esse discedendi re-
pus. Galbula, i. mola, i. Ordo est. Quantula, ne sit
tibi finis, sed tu perehere) i. auferre, i. colligere, sacri-
nulas, i. per nimis tam pastoralium facilius sit) sc.
nostra i. quia penitus & exeta equitare in se dicit leuis.
Unde dicunt Adopum, cum aliis accinctum ad iter, li-
gantes, i. iusticie testiculum patens. Hec ponderosissima est,
ut rufi in iusticie, i. iusticie rufi, i. iusticie rufi (omnia
i. (251)

POLLUX, ECLOGA VII. 6.

quia nouit in itinere immunitumiri. *Cantharus*) i. poculum quo Sylene viri dicitur in Buc. Virgilij: Et grauis arrita pendebat cantharus ansa. *Cantharus* ergo leuis quia exhaustus. *Partus labor* est ferre omnia) scilicet cibi & potius repositoria. *Sero*) i. vesperi & graue pondus, sed utile est ea omnia ferre manus. *Ipsa*) scilicet ego, ducatu pecus). I. gregem nostrum.

**ECLOGA OCTAVA, DE
religione Rusticorum, inscri-**

pti Religio.

ADDITIONE XVII
BAPTISTÆ MANTVANI

Nilla magis præfens, quondam *Patagonus*, regem
Tradidit horum vre fuit castanea, ex aqua,
Tradidit, & dixit, solus medicamen habebit.
Dic ubi castanea putes? ubi copia maior?
Gloria! in excelsis fontes, ex passuas rudi
Montibus, arrocreas, & pinguis polenta comedit,
Sunt populi fortissimæ robustissima furens,
Latæ pèdes, callusa humeræ, persuosa laceris,
Hispidi, asperguntur, molis undos effusa sonata.

Horrida solsticio tellus sit! In hac ecloga, que inscribi
tur de regione patagonum, habentur primo landes mo-
tioni, quas candides natus occasionem ex calore sol-
sticiali, quo virginis montes petere saltus, ac contumelias,
nō immemor (sic est sentio) Carmeli sui, quem incole-
re jam animo constituerat, & cuius landes prosequi in-
tendit. Solsticio scilicet etiæ palus non brumali. Est enim
duplex. Alterum quo sol stare dicitur, quod aliud assur-
gere in epicydo suo nequit alterum, quia profundius
descendere non potest, ut in bruma. Ad lositos scilicet
Candidos, gregi claus. Nam Alphus montes ignorat.
Ordo est. Tempus moneta deducere, & dicere perducere
aut producere. Nam deducere in artuum invenitum est.
Hec armens ad motes solitos, ubi ros est in granine,
& festas initio. Ita temperandor, quia in summis möti-
bus tempore vero frigus opatum est. Montanus ager
qua fruge redundans ex hac questione nascetur occa-
sione manutinatur descedendo. Quia inde ingenium,
versatio] Constructio ad rem respiciens, non ad vocem,
sicut apud Comitem. Scelus qui major erit, pulicum] prius in communem habet h[ab]et r[ec]o[nd]a vox. Cimicium] Cimi-
ces sunt vermes tereti, parvibus, & lectis inhaerentes,
& vbiunque vapor est aquatum, frequenter, ut culices,
pulices, musæ, & id genus bestiolæ. Lutina] potius ter-
ritus. Inter talices squalide in locis humidis nascuntur.
Plus] i. herbis, & palustres & papyros] i. arundines, que
in Egypto raro nascuntur, ut ex singulis inter nodis fa-
ciant na-

Deducere.

Cimer.

RELIGIO, ECLOGA VIII. 63

cient naticulas. Habet autem membranam tenuem, in
qua olim scriptilabat. Vnde nunc abutetur vocabulo,
papyrum pro chartis dicente. Et nasci pendere id est,
non plus sacerdoti, quam nati, quod aut patram est in-
cis, ut priscianus & cyprianus sentin: utr graui fabe-
quu se aperit, ut Semius vult: aut venonulli, mucor naticis
priusquam condensatur in nucleus. Sonitur autem pro
nibilo, aut re minimi preijs, & valoris. Vnde suunt am-
nes Iquia ferè in montibus orti: n habent, ybi rata mar-
mora ceduntur. Locandis] i. conti uendi templis] i.
ad constituta templo antenha. I. malos traherfas.
Sæpe melampodion Melampodium genus nigrum helle-
bori à Melampode quodam, qui eo yri in diuinationi-
bus solebat. Dicunt autem à pastore eiusdem nominis,
qui primus hanc hierbam inuenisse dicitur, dum capras
eo putgari animaverit, dat eis, eorum lacte fuentes
preciosas sanaria. Vnde Mero dicit se or. 3. Inuentaque
hocce artes, colere magistrum phyllinides chiton, amy-
thaoniusq; melampus. Interpretatur autem melampus, Melampus,
nigri pedis. Votant enim melampus nigritum, & vobis
dicitur per. Eustath. alius Mates] i. vates insignis, medicina Mantes.
capillis nulla magis present] i. presentius, & citius, sa-
nans. Quondam Valsinus & gon] Ne contra decorum
medicinae peritus teletatur, dicens accepisse ab Aegone
pastore, quem Valsafini à illo nominat. Dic vbi stanex plures, videlicet, quam in montibus. q. de nus-
quam. Artocreas] i. panem cui caro includitur, Pastil
iù vulgo vocant. Artos enim dicitur panis, & artos
caro. Lata pedes] i. habens latos pedes. callota hume-
ros] i. habens humeros callosos ex labore, aut pulpo-
sos. Neruosa lacerto] i. habens lacenos neruatos his-
pida] i. pilosa, molli serenda] i. ad molem serendam]
id est quodvis onus portandum. indefessa] id est inde-
fatigabili.

Antennæ
Melampo-
dion.

Mantes.

Artocreas.
Pastillum.
Artos.

Vellibus ex illis, anera ut marmala certe,
Confluit huc, nullum est hominum genus epium orbis.

Sime

BAPTISTÆ MANTVANI

Sue frigum ferre è stabulis, haurire clausas,
Larrinas curare, ruramq; aperire caestis, et molo capi
Sordibus, & scadis pueros descendere in altas.
Ingenio callentem, duro robre pollent,
Sed quid quis multus? Sube non aperte, populeo iungit
In forume, focoq; signis cumulare, & iniquo iungit
Arufici dorsare manus, dare liberta fanno
Spirantem, bonis ventres ad flumina ferre.

Venire humum, immundam scopis adorifima geni est.

Quodquid magis moris semper sub ponere currunt,

Cordis in dura orrisuntur, & arcuq; videntur.

Per inga cum capreis habent spela, & ex sum.

Adde quod in cælum brevis est è montibus alacria

Transitura rectum, caputq; squa ad nubila tollens,

Nubila transcedunt, aliqui piso sydora tangunt;

Effe locum memoranti, ubi surgit ab aurore Tlapanco.

Qui (nisi dedidici) contingit vertice lumen;

Et uixisse illuc hominem, sed postea abactum

Improbitate gula, quod scilicet omnia prima.

Manderet, & magno seruares nulla Tomati, in allege.

Hinc diu, sancti que patres in montibus aliis

Dilegere domos tacitas, & tribus artificis.

Carmelius, Garganus, Athos, Laurea, Haerma;

Et Sina, & Sorastis apex, ambo sanguine vallis,

Ex iuga Norfini faso senis interplexi, atque

Abiesibus curvata caput. Gethalibus sanctum,

Catena præterita. Nec enim servonibus esse.

Omnia complecti charuo, monanza frequenter

Cubrimus etiatis, sed anas, & meritus, & ambi.

Ibis onocratalus, milui, fulcraq; palustres.

Vallibus ex illis). i. inter montes istos, aut loquitur de planicie que est in montibus. Enumerat autem Jordida misericordia, ad quæ se è aptiores sunt in montibus orti, sic ut ad omnem laborem. Vnde Iuuenalis Satyra secunda.

Et II-

RELIGIO, ECLOGA VIII.

64

Et illud agdure, poscis motarum vulgus aratris, pos-
set tamen videt levium de mortuis & censibus pa-
tis. Ut ergo et honesta munifica, & stolidiora. Sed de
his qui in montibus nascuntur homines, quia dicin-
it: Coribus in gulis oritur, & regam de illis loquitur, il-
qui in Franciam venient pugnare, cloacas & summae,
idque quasi Saraceno nigris, ut ne clavis annuleret, an y-
tius urinare eos, nisi quis tuus quod amores laudandi,
cu' etiun' uile misericordia tua me sit, laudabile
videtur ex his, igitur valibus, quas sunt sub vertice
montium inter montes sanguinis. Opponit huc, ad hac
plana, loca subaudierat, ex superioribus suis humeris
tus, ut surrexopera pavalia, & pugnare expeditum
Castrari, n' emasculari aut excoriat, seu scindere. Id si
est, incide, & amputare, tagos, menses glandulas, &
phallus, & pomedendo, dicas. Non autem intelligo
ut roborata faciant aut celarium, ad quas sagittae pugnae
vnde est. Tisi pocula ponam sagittae, e celatum diuinis
opus. Ad medontis Cloacae non cypre subirentur, Cloacae.
perox. & fardes in finis dimicentur, & cordibus coactis,
id est, ut ingegni sis & compactissimi, aquae ductus, & clavis
tun. In aliis puris sed ruris pugnali gratia propinatis. Pugnali
culinis. Dicere libera sumo ipsam, & pugnare
ritia, vulgo exanimis vocari. Veneris uoluntina seruantes
forbes abuimus, atq; in festina peccati magistrorum, semper
sub pudentia cunctantur, quod in talibus ortis non con-
guunt. Quod in primis quod resipiunt, coribus in deris
orientis, & inter caues, & lata alpina, Spelze), it spes
luncas, sed Griseum est. Adde quodd in cedum. Id se
marci soe, eator, & ieruscana simplicitate, quas in qua-
si sunt & ait seruant in celis. Nubila transcedunt
aliqua. At nos enim est vltia median regione aeris, &
que ad celum in eo neq; nubes neq; venui sunt, sed linea-
res ex sacrificiis derelicti, ne perjaniut anno peracto in-
digent. Et sic locum meipsum, & Ieiuit peractum ter-
retrem, quem quidem sub lunari globo ponunt. Quod
scilicet omnia ponat. Id quoq; pastorali loco non ca-

FCI.

BAPTISTAE MANTVANI

ter. Hinc diu, sanctique patres. Hoc videtur principale literis intendisse, ut tandem Carmelam laudet. Carthusia non longe à Gratianopolis, in Delphibatu, prima domus Cartusianorum, viorum profecto celestium, quibus, ut soliti sibiens. Christiana fulcitur religio. Carmelus antiquitate omnes excellent, & observatione candida religionis, ceteris non inferior. Ganganus Idac Michaelis mos insignis. Athos mons Thracie in confinibus Macedonie, mira altitudinis, in quo est Poidea religione insignis, quia cineres in aris deponuntur, illuc distracti negantur. Laureta) ubi dux Virgo habet adem excellentissimam, & miraculis, ac Donis clarissimam. et aeterna) dea que à funibus solebatur. cui ades erat iuxta Lachernalem portum, que in Christiam conuersa est vnum. Et Syna) mons est et dicitur Gala. 4. in Arabia, sepulchro diuiz Cartarum religionis, & praceptis Moysi datis olim tam illustris, aperte Soractis) apollinis observatione olim preclara. Vix. Summis deum, sancti cultos Soractis Apollo. Nunc quoq; quod illuc sub Constantino nondum etabuesso delinuit. Si hiester Romanorini pontifex insignis & valens dicitur umbrosa, in qua ille delinuit, iuga Nursini fato sensi in Lyra) à Nursis oppido in montibus posito. Eneidios Septim. Et te mōtoz misere in pīsā Nurse. Vsens, insignem lama, & felicibus aruic. Et Camaldola turrata caput sanctum), i. habens sanctum caput Turritum), i. quasi turribus insignitum. Abiesibus, que arbores in montibus nascuntur, sunt: quae sappinos vocant. Et autem non longe à Florentia, Edicole, ve Michael, & ceteri angeli. In Sina auditi. Alauda) animal immunditia aquarum gaudens, & mergens ad limum tendens, & anfer), etiam illustre aquarū patens, & ibis) ve Ciconia, cui similis est, serpentibus nutita. Apice etoralos eniam absconitatem amans, ea ab yōca, quod et in quōmo, deduci videtur. Milui) aves rapaces, & obsecenes viventes. Fulice) aves circa littora terpēti viventes, quaziliantes. Frequentant scilicet paludes.

RELIGIO, EGLOGA VIII.

65

Alph. Inter montane rantes regionis hanorum,
 Cur de messe nihil, nihil est de palmis dictum?
 Hec namen humanae dico subterranea vise.
 Maxima monsicula venienti e rupebus ad nos
 Hordeae mercatum, toruifugine traxi,
 Serapi et marie affecti, lacerti de siueis.
 Indigena ostendunt, qua sit natura locorum.
 Sed quod montanis de religiionibus inquit,
 Resistit in mensem, qua de Pollice fecerunt.
 Que dea (si nos Es) uisa est, que et andida synoptica?
 Die age, nunc capsum certamen trahile nobis,
 Vellior sermo de religione tenendum.

Cand. Galoula qui solius pacides in pascua secundus
 Duxere, se fatis hoc poemis docuisse, quod operam
 Alph. Plera quidem Pollice super narrata, sed ipsam
 Nec docuis Nympham, nec me quae fuisse recordor,
 Quicq; subiit mentem, cum religiionis oborta est
 Mensio, & illarum uisa est mihi maxima laetitia.
 Cand. Non erat illa Dryas, neque Libethria, nec Orcas,
 & operas est curo superlata regula, romantia
 Maser amhelaus pacem iusta inuenire.
 Hunc Teuthys, hunc alma Ceres flamulantur, & ipsa
 Aequoreis ventis quis frenas in antrio.
 Hanc Deus astrorum flammas super, atque volantes
 Solis equos, supra fulgentem Cassiopeiam
 Eritulus, & sacra biffene sydere frontem
 Cinxii, & adiecis subier vestigia lunam.

Inter montane? Obijcit Alphus nullam esse mentionem
 factam de frugibus, quas uberiores in aquore, seu pla-
 nariae nati confundit. De melle) l. de frugibus, de pal-
 mitis) , yerbis, Mercatum) supinum à mercurio, id est,
 emptum, torui) quia imiu fere sunt fronte, usque adeo
 ut immures dicantur in cotibus orti. Vnde Maro in Bu-
 colicis. Nunc scio quid sit amor, duris in cotibus illum
 Ilmarus, Aut Rhodophe, aut extremi Garamantes, nec

BAPTISTÆ MANTVANI

Serof. nostri generis paucum, nec sanguinis edunt. Fuligine J. pingui fimo. Serof] i. est hirsuti. Inuenit. Hispida membra quidem, & dura, per brachia sericea, rotundata atroccem animatum. Sino si.) Valla docet serofum esse in vase. Licenter auctor hic usurpat situs, qui per regulam fieret serofus. Indigena] inde geniti, hoc est, ut loc accipitur, ucale. Sed quod] tendit ad principale, quod est, declarare quam virginem esse vsum Polluci, hoc est, poëtae ciuii laudes accumulare, & poëtae in religione vitam paucis significare. Galbulæ de quo in Pollici ratis dictum est, videtur per diminutionem dici à Galba, de quo, inuenit. Nec vallis Galba tulister Pollici super. J. i. de Pollici. Hac in anallophæ. Super autem accipitur eam ablatam pro deo, vt. Aeneidos primoz Multa super Præmio rogantes, super. Multa multa. Nunc habebit mentem] i. reat in mentem. Non erat illa Dryas] i. dea arborum, & principiù quaregam: ut diximus. Neq; Libethris] i. una Mulatibus, neq; Libethrum incolant, nec Orcas] i. dea mortuorum. Nam ògog mons dicitur. Iopanis] i. veri Louis, cuius est ornare, hoc est, I. B. A. V. C. E. T. I. filij. Deo noster] i. scil. Maria: inuenient amantibus] i. laborantibus periculovitez, pacem] i. tranquillitatem, in aliis Tethys] i. magna dea mari, vxor Oceani, facitque Tethys in genitivo, & utramque producere potest, vt. in Georgicis:

"Tequē sibi generum Tethys enat omnibus modis.
Ceres] dea frugum dicta regina Siciliae alma, quia nos suo imuento alit. Et ipse Aolus] i. rex ventorum datus, quod illonim usum mari fecit absissa sylva, que impeditamento erat. In antris sequorci] i. viciniis sequori: Aeneidos primo: Aoliam venit loca facta forentibus astris, &c. Prænat] ibidem. Illa se latet in aula Aolus, & clauso ventorum caicere regnet. Deus exultat. Nam] scilicet diuina virginem super flammam affrotum, vnde canitur. O gloriosa domina, excelsa super lydera, quia assumpta es Maria ad ethereum thalamum. Arque volantes] id est, pernices: equos solis, quos Cuid: in principio secundi Metamor. potuit ut alibi diximus. Supra fulgen-

Indinx.

Galbala.

Dryas.
Libethris.
Oreas.

Tethys.

Ceres.

Aolus.

RELIGIO, ECLOGA VIII. 66

fulḡtem Cassiopeiam] quæ est in circulo arcteo, effigies tamen corporis ad extiū circulum peruenit, quā capite & dextra manu tangit, quam prope mediam diuidit circulus lacteus, non longē à Cephei circulo locatam, ubi occidit cum scorpione, exoritur cum sagittario. Hanc Euripides, & Sophocles, & alij multi scripserunt gloriam olim fuisse, quod Nereidas corporis pulchritudine superaret, propter q̄ in silique astro conspicitur sedens, & vertente se mūdo resupinato capitō ferri videretur. Bisseno sydere] vt Apocalipsis duodecimo: Miser amicta sole, & luna sub pedibus eius.

Cassiopeia

Mph. Candide mira canis, nullus passeribus unquam
Cognita, quid Tethys ē quid fulgens Cassiopeia?
AEolus equoreis ventos quis frenat in antris?
Qui sunt solis equi? magna atque ignota recenseret.
Sydera sunt parsim, parum sumi numina prisca.
Quonia que Pollux mihi quoniam narrasset, in edem
Duxit, & ista sacer partes, at, omnia monstrat.
Picthus erat paries signis, & imagine multa.
Omnia non memini, mens est mīhi debilit̄, ita
Vix renni, dum sepe animo vollo, atque resolu.
Sepe recordari, medicamine fortius omni.
Ista potest nigro depellere rubila celo,
Ista potest siccis fluminis dare frugibus imbræ,
Quæ volet, ista nouos dñris immistere campis,
Quæ volet, emissoe poterit arditiq̄e fontes:
Qui modo sunt steriles, & nudi gramine campi,
Si volet in pinguis poterit conuertere ḡebas.
Frigida Saturni quæ hydrea suscipit alto
Scorpius hospitio, non austera hordea granda,
Nec domus ardebit: Nam tunc hec omnia a celum
Dicunt iras in terram effundere ab astris.
Si volet, hec nobis custodes omnia vi go?
Si facet hec nobis, complebunt horrea messe,
Ad cinctaque gregi semper futura gemellos.

I. q.

Si pe.

BAPTISTÆ MANTVANI

Si pecus infelix erit, & sine vellere solo
Ipsa potest mutu dare lac, dare vellera & agnos.
Et curare greges omnemque auertere morbum.
Nil opus est modo Pana sequi, neque cetera ruris
Numina, que vetere frustra coluisse feruntur.
Vidi ego circuon aram nymphæ pendere capellas
Plaustra, bous & oves, hic Iani vidimus hircum.
Es memini inscriptam versu hoc legisse subellanam.
Votum pro salvo Ianus brene reddidit hircos.

Candide mira canis] Ne contra decorū maiora, quām
quæ pastoribus conueniant, cecinisse puitetur, castigat
poëta, dicens se à Polluce didicisse. Sydere sunt partum] ut Cassiopeia & iste facer paties) scilicet qui erat in æde
sacra. Sæpe recordari, subaudi est fortius omni medi-
camine. Flumos, imbræ) i.e. effluentes & abundantes;
Nouos fontes emittere, quod vsu veniente varia loca
prædicant. Frigid. Saturni) id enim prognostichon est
futuræ calamitatis) id est, culmorum per grandinem
deiectionis. Vnde dicit Maro Georg. primo, Hoc,
metuens coeli menses & sydera serua. Frigidæ Saturni
sele quæ stella receptet. Quia vt auctor noster interpre-
tatur, dum in Scorpium venit, grandinem generat Sa-
turni sydus: sed diuia virgine intercedente, non austere
hordea grando, nec domus ardebit) id est, comburen-
tur fulm. ne. Fœtura) id est, secunda productio fœturi.
Maro: Si fœtura gregem suppluerit, aureus esto. Adij-
cite, scilicet ad gregem, gemello;) id est, geminos fœ-
tus. Si pecus infelix) id est, morbidum & miserabile
fuerit: bene autem convertit sermonem ad rem pasto-
rialem. Solu nutu] solo indicio capiunt. Pana) deus
pastorum. De quo Maro. Pan curat oves, omniumque
magistres. Cætera numina) vt pana, Apollonem, Fa-
unos, Syluanos, Ægipanas, Satyros, Cæciliæ, Bacchū &c.
Nymphæ) i.e. diuæ virgines, æterni patris sponsa. Ca-
pellas) i.e. capras cereas, hic cum Ianu) i. quen Ianus pu-
tarat amissum, quum à puerio in vespibus alligatus es-
set, vt prius vidimus. Est autem artificiale hoc dictum.
Nam

Pan.

Nympha.

Capella.

RELIGIO, ECLOGA. VIII. 67

Nam sic prius dictam veram historiam asserit. Erat autem hircus ceterus, aut depicetus, ut patet ex carmine: Morris est autem Italorum in tabellis votivis, depingere casus suos, & miraculosas liberationes, aut recuperationes. Unde & Amatus poëta,

Nunc dea, nunc succurre mihi: te posse mederi,
Picta docet templis multa tabella tuis.

Dumque ea perlegerem, Pollux haec carmina supplex
Arce aram genibus positi in marmore dixit:
O dea, que seruas urbes & rura, precemur
Ne Padus exundas, ne strix nocturna per umbras
Haurias infantes, nec eans per compita larue.
Dina, fame agricolis, salpas occide malignam
Aggeribus pestem, gelidis sata leia pruinis
Quando bruma uenit, conspergere, diua, memento,
Ne tinea rodant anno frumenta sequentia.
A Bore & floru pingues defende mariscas,
A gruis ore fabas, & ab ansere farra palustri,
A serpente boues, à uripe, & fure cohorem,
A bracho erucas, à bruma & grandine vites,
A vi & fraude lupi pecus, à rubigine fruges,
A rabie canulos, à flamma & fulmine villas,
A murum insidias pessaronem, à milite pernas,
A campe & pigris, pigris hæc cætera nescit
Mens oblieta sequi, numerus me in verba reduxit
Sepine: ad numerum rediens, obliuia forsitan
Mente abigam retro gradior numerumque recurvo.
A murum insidias pessaronem, à millite pernas,
A campe & pigris, virides lymacibus horros,
Alphe, uidenque via numeri? iam cætera cerno
A tonitru reboante cados, à frigore scatas,
A granibus viciadas astris, à gusture porcos
Anguino, operas pubes ne rusticæ perdas.
Magis & dea, nec iordanæ excrina fuci,

BAPTISTÆ MANTVANI

*Neu milion furentur aues, neu vellera senser.
Succida, neu lappas apprendat lana sequentes.
Dina gubernatrix hominum, custodia vasum,
Dina laboranum requies, medicina dolensum.
Et tutela gregium, nosferis precor ambe votis.
Talibus orabat Poltux, ego postibus herens,
In baculum pede porrecto, recitata norabam
Altius, ac memoris condebam singula mente.*

Dumq; ea perlegerem] Ostendit Pollucem in religione memoré pastorem, atq; orare pro rerum rusticarum conseruatione. Vnde carmen eius deprecaitorum recēser. Perlegerem] scilicet oculis, non ore. Nam (vt dixi) pictorū sunt indoctorum libri, ea] scilicet quæ dipicta dixit: in marmore] super marmor paumentium. Nē Padus exunder] quia s̄apē vt Maro dicit, fluuiorum rex Eridanus, camposq; per omnes. Cū stabulis armamenta trahit, ne strix nocturna] i.e. rusticorum superstitione, qui putant striges, & lamias noctu volare, quæ infantes auferant edendos: quod dictum est ad terrorē puerorum ne noctu vagetur. Auctor est Porphyrius ad illud Horatij in arte poëtica.

*Ne quodunque velit, postat sibi fabula credi,
Neu praniz lamiz viuum puerum extrahat alio,*

Strix. Perottus autem dicit de strigibus sic. Striges nō à strigendis infantium corporibus, vt quidam falsò existimant, sed à stridore nomen habent, fabulo sumque est, quod eas tradunt vbera infantium labris immulgere: aues sunt nocturnæ, Lucan. Quod trepidus bubo, quod strix nocturna queruntur. Constat ramen & it maledictis iam esse, & etiam apud vetustissimos fuisse, accipit: pro maleficiis mulieribus, quæ noctu gradientes, infantium corpora sanguinem fugendo exhausti. Hæc ille. Hauriat igitur] i.e. exhaustat sanguinem fugendo: nec laruz] id est, cacodemones, & lemures, hoc est, nequam spiritus, qui vagari putantur, & dum inocul sunt,

RELIGIO, ECLOGA. VIII. 68

sunt, lares dici. talpas] appositorie malignam pestem,
 aggeribus] i. cumulis terra. Nec sine] scilicet nouis,
 aut alij vermiculi, vt limaces, bruchi, bichez, blattz, ma- Marisca.
 ricas] id est, sicut, amfere palustris] i. in dohito, in pa-
 luditibus versari solito, à serpente botte; & quia in aliquid
 immixti solent, cohortem] i. gregorum à brucho] i. ver. Bruchus.
 miculo, caules, & ericas, quae satates sunt herbas, & epas
 scete solito, à bruma] i. brumali frigore, à rubigine] i. in- Bruma.
 festa pluvia que rubiginem inducit, carulns] i. catel-
 los villa] i. domos in agro: petaso nem] i. anteriova
 crura suum: a milite] id est, stipendiario, Franci arcite- Peraso.
 nentem Francum appellant, à campe] i. vermiculo il-
 lo, hortensis maxime herbas & arborum frondes ero- Campe.
 dere solito, vnde Columella. Nec solùm teneras audet
 erodere frondes, implicitus conchz limax, hirsutaz, cä-
 pe. Fingit autem rusticum, oblitum carminis, vt decoru
 seruet. Quæ vis] i. virtus, numeri] i. rythmi & metri,
 quia metra tonant animos] i. memoriam. Vnde ille,
 Numeros memini, si verba tenera à tonitu roborante
 cado] i. vasa vinaria, in quibus per vehemens toni- Cadu.
 triu vina obueri solent, & in vappa mutari. Fortas] i. Fœta.
 grauidas oues, cœstris Iquos Latinus astos vocant, Maro,
 Georg. 3. Cui nomen asto. Romauum est: oestrum
 Graij vere vocantes: Vinalos ardepte sole nimium
 excruciant, & in fugam quasi furentes vertunt à guttu- Oestrum.
 re anginoso. Is enim suisibus peculiari est morsus. Angina.
 peras] id est, labores diurnos, fuci] vespa sunt inhi- Opera.
 tiles apes, aut muscas non mellifacientes, led spella, hu-
 rantes. Vnde dicit Maro de apibus, Ignavum fucos
 pecus à præscipibus arcent. Examina autem sunt apium,
 seu apium foecuræ. Iuuen. Examenque apium longa
 consideratvua. Milium] legumen, vt quidam volunt
 à mille dictum, quod milleimum reddat, tamen per
 manit corripit, vt Georg. 1. & milio vnu annua circa
 vellera succida] id est, cum lana nondum iota. Sen- Sente.
 tes] id est, spinæ & vespes hirsutæ. Lappæ] id est, nodu- Lappa.
 los hirsutos in lappa herba crescentes, Memori me-
) ut vero simile faciat,

Alpæ

BAPTISTÆ MANTVANI

Alph. Candide, Polluci pro sollicitudine ranta.

Pro precio officio, pro religione pusane.

Dandum aliquid nobis pietate peculia crescent.

Can. Quid ni aliquid dandum est? opus est per sonere crates.

Alph. Rusticus es, crates etenim pro gratibus inquit.

Can. Crates & grates parvo discrimine distans;

Dandum aliquid, ne bis detur sine pascha reuers.

Quando sacerdotes commissa piacula solutio.

Alph. Quid dabimus? Vixi! gravis est iactura: vel agnum,

Vel leporum, pieras etiam laudabilis, anser.

Can. Dona docet tempus, lepores brumalia dona.

Quando nix hyberna clorendi erepta facilius.

Anser ad autumni finem, nouasque Kalendas.

Pertinet astasis, corili noua poma racemi,

Munera lactantes hodi sunt: veris & agni.

Tunc si de cordis aliquem conspexis agnum,

Ac tenuem, qui nec vendi nec vivere possit.

(Munus erit solenne satis) donabimus agnum.

Ipsa mihi quoniam iam regredi post prandia vellam,

Carmina de Nymphie solennibus eritis fastis

Tradidit, & dixit, si quando grauabere curio,

Hec case: pro mentis medicamine carmen habeto.

Candide, Polluci ostendit poëta hoc figmento pastorum animum ad gratitudinem, ut ad eam inuitet, non immemor professionis suæ: pietate) i. & elemosynis pie exhibitiis, peculia hæc est, possessiones. Opus est per se-
tare crates) vt hisimi exciter, facit resilem crates pro
grates dicere. Dandum aliquid, sed ne bis detur, sine)i.
permittit pascare tu: ti. Piacula) i. peccata expiatione
digna solunt) i. absoluunt. Iactura) i. amissio. etiā in-
ser est pietas) i. elemosyna laudabilis. Dona docet re-
pus) i. pro tempore danda sunt dona, quia habent & ob-
sonia sua tempora: Vnde leporis etiam debent dari in
media hyeme, quando nix alta impedit aufugere. An-
ser ad autumnum, & Kalendas Novemboris pertinet.

Corilli

Peculia.

Corilli.

RELIGIO, ELOGIA. VIII. 69

Corib[us] iuuenientes, & noua poma, & racemi sunt munera
estatis. Hœdi & agnii lactantes [i.e.] adhuc lac si gentes,
sunt munera veri [i.e.] verni temporis. De cordis [i.e.] feasts
autumali, qui nec vendi &c. Morem rusticorum satyricæ
describit, qui donant quod retinere non possunt. Car-
mina [i.e.] scilicet frequentia, de Nymphæ foliæibus erat,
fastis [i.e.] id fastorum libris.

Quando Molorchæo Tiran descendit ab astro,
Pronus, & Astree iam limina virginis intrat,
Virgine leseatur pubes, & cana senectus,
Transit ad superos, & Olympica regna petuit,
Ogdoas ut toro iam tercia fluxerit orbe,
Festa dies iterum, natalia virginis aras
Ignibus illustrans, offert noua liba sacerdos.
Libra redit, noctiles properans equare diebus.
Exultat Picenus ager, vehis Actia puppes
Ilynicæ, & Chamias; canit creibus adsum
Thuscæ, Umbri, Veneri, Siculi, Larrejica templa
Cum donis turmarim aderant, uenitq[ue] salutis,
In sublimi ingun leti ad commercia tendunt,
Et quem Thessalicas cursu breviore sagittas
Sol subit, & frigent urentibus arua pruinis;
Clausæ gynæcæ sacris penetratis, hauis
Corde deum soto, propriis obliis parentes.
Et quem semif[er]ti fugiens Chironis ab arcu,
Langues, ad hyberni glacialia limina capri,
Inducti ornatas, & mas & famina vespes,
Letitiae, diem celebrant, quo semine sacro
Conius arnosus granidam pater imbiuit aliam,
Illa dies etenim sanctæ primordia nymphæ
Fecit, & in nostras vetus descendere fordes.

Quando Molorchæo Docet quibus temporebus agan-
 tur solemnia festa diuina virginis: vi festum Assumptionis
 in medio Augusti, quando sol dereliquit Leonem,
 & ingreditur Virginem. Unde idem in Parthenis-
 ce Mari-

BAPTISTÆ MANTVANI

ce Mariana: terga sece Titan Nemæz extrema tenebat,
Fulgentem cratera inter claramque coronam; Sequi-
tur autem in hac re opinionem Nigidij, quu. hunc Leo-
nem tradidit à Luna iussu Iunonis in terra Areadica, &
regionem Nemæz educatum, & deinde in exitium
Herculis demissum, quem Hercules iussu Euristhei cla-
ua quā à Molorcho hospite accepereat, interfecit. Itaq;
posita clava pro gladio, pelle pro scuto vsum Hercole
fuisse. Leonem vero à Iunone nuci sydera relationem, qui
ad occasum spectans, supra caput hydra constitutus
est. Quando igitur Titan id est, sol: descendit prouus,
ab astro Molorcheo id est, a leone clava Molorehi in-
terempto. Est autem longe peritum epithetum, & in-
trat iam limina Virginis Astræ] id est, Iustitia virgi-
nis, quæ Astræ dicta cœlum petiit, sed ut dicit Virg.
Ultima cœlestum terras Astræ reliquit, Tunc scilicet
pubes] id est, iuuenes pubescentes, & senectus cana] id
est senes canescentes, Izetar virginem) s. Maria, quia
scilicet tunc transiit ad Imperios, & petivit regna Olym-
pica] id est, coelestia. Ogdoas) descriptit festum nativiti-
atis D. virginis, dicens. Ut id est, postquam, tercia Og-
doas] id est, octaua aut tertius octonarius, numerus. Est
enim oīy dōs avdlos numerus octonarius quo ter re-
plicato post assumptionem, habetur natalis virginis,
fluxerit iam toto orbe) iterum scilicet, est festa dies,
quia natalia Virginis illustrant aras virginis, ignibus,
scilicet luminibus. Sacerdos offert noua liba) i. liba-
mina. Libra) scilicet signum reddit, properans) id est fe-
stinans, æquare noctes diebus) quia paulo post est æ-
quinoctium autumnale. Maro: Libra die noctisque pa-
res ubi fecerat horas ager Picenus exultat) scilicet fe-
sto solenni. Adria) id est, mare Adriaticum, vehit pup-
pes illyricas & Chaoniis) id est, Epiroticas; id est, ve-
hentes Illyricos & Chaones, seu Epirotas Lauretum
visentes. Thusci adsunt cum mirebus) id est, rebus ve-
naliibus. Umbri &c. In sublime iugum, ubi a deo est di-
ne virginis. Et quum Thessalicas) descripti festum præ-
sentationis, ciuidem virginis, quod celebatur quum
sol subie-

Molorchus.

RELIGO, EGLOGA. VIII. 79

sol subit cursu breviori, quia tunc bruma est, sagittas
Theſſalicas) id est, ſagittarium ſignum quod Chyron
Theſſalitus conſtruere dicitur: quia tunc clauſa ſacris
penetralibus, ſcilięt templi gynæcei, id est, ſecreti vir-
ginum. Eſt enim γυναικεῖον (id est, gynæceum) locus

cynæceum,

vbi mulieres verfantur, vbi clauſa hauſit deum toto
corde, oblita proprios parentes) quia loll contéplatio-
ni diuinae vacabat, nil terrum ſapiens. Hoc autem
festum celebriſtūr vndeclimo Kalendas Decembriſ. Et
quum ſemeſteri fugiens Chiron s & c.) Describit festum
conceptionis eiuſdem, diuine virginis, ſequens ordinem
Kalendarij, non registræ. Quia prius concepia, quam
preſentata fuit. Et quum ſol fugiens ab arcu Chito-
nis) ſcilięt ſagittati, ſemeſteri id est centauri. Cen-
tauri enim ſunt populi Theſſalix, qui primi equos il-
lic ascenderunt, vnde procul viſi, crediti ſunt vagabilio
tenus equi. Vnde fabula orta, vt inferne equi, ſuperne
homines dicantur. Langueſ) quia parum habet caloris
ad limina glacialia, id est, ad ingreſſum frigidæ capti. i.
capricorni hiberni, id est hibernalis ſigni, tum ſcilięt
& mas, & foemina induat ornatæ yeltes) id est, ornent
ſe, & celebrent lætitia) ſcilięt cum lætentur, diem,
quo pater) ſcilięt Ioaſhim, vt potior eſt ſententia, an-
nolis) id est, vetulus, Imbuīt ſemine Iaco) id est, pre-
uenio ab originali macula. Alumini coniugis) ſcilięt
Annæ grauidæ. Etenim illa dies fecit primordia) id eſt
concepium, sanctæ Nymphæ) id eſt, ſponsa altissimi
patris, & vetus descendere in noſtras ſordes) ſcilięt o-
riginalis peccati, in quod omnes de viri ſemini nati de-
ſcenderunt.

Centauri.

Quoniam volat imbrifera Lenpas Phœbea ſub urna,
Ad vernos reditura dies, iam proxima veri,
Ite murus omnes, ſacros altaribus ignes,
Thura focis, faciliꝫ manibus date, ducite pompanam:
Autulic in ſeptimum noua dona puerpera virgo.
Quando gregis princeps aurato vellere fulgens,
In ipiet Lephyris ape: ire ſepentibus annam.

E8

BAPTISTÆ MANTVANI

Et dare maiores luci quād noctibus horas
Alliger occulam redeas paranympthus in adem.
Et noui miranti referat mandata puelle,
Festa Dies Thuscis populos de collibus omnes
Cogit, & Arnicolas vocat ad Florentia templa.
Tum quoque, sed tenui virgo prius internallo
Nupsit, & haec teneris lux est celebranda puelle.
Quando sub extrema Cancri testicudine Phœbus
Voluit, & rerehis vicina Canicula morbos:
Thure piam celebrare diem, redit hospita mater
In proprios à matre lares, alesaria circum
Primitias Cereris gemina suspenditæ matr.
Ista dedit Pollux, vigilans que in montibus olim
Fecerat ad pecudum casulas, dum nocte serena,
Militiam cali, sparsosq; examinas ignes.
His quoque plura dedit, sed carmina plora referrit
Non finire xtremum deponens vespera solem.

Quum volat) Docet quando celebrandum est festum
Purificationis, aut verius præsentationis, & apparatio-
nis Christi, quo præsentatus est à diuina virgine in tem-
plo. Ordo est. Quum lampas Phœbea id est, solvo-
lat sub vrna imbrisfera id est sub Aquario adhuc exi-
stens redditura ad dies vernos) qui incipiunt in Mario
jam proxima veri. O nurus id est, nuptæ omnes ite,
date sacris altaribus ignes, date focis thura, date mani-
bus vestris faculas, ducite pompam id est, lætas supplic-
ationes, seu processiones, quia virgo puerpa) id est,
quæ virgo permanens, puerum perpercat, attulit in te-
plum noua dona] quia puerum, qui datus est nobis hoc
est, deum incarnatum, & de virgine natum, quæ duo
maxime sunt noua, nec prius vila, nec deinceps viden-
da. Quando gregis princeps] Deterbit festum Annun-
tiationis, & incarnationis dominice, quod in Mario
celebratur, sole existente in principe gregis, id est, A-
riete. Paranympthus id est, pronubus Gabriel archan-
gelus aliger) quia alati pinguntur angeli, Miranti) quia
turbata,

RELIGIO, EGLOGA. VIII. 71

turbata est in signo eius; *Lucas* primo. *Nona* m̄datta) quia Ecce concipies in v:cro, & paries filium; *Arni-
colas*) id est. *Antonii* amorem colentes, cuius accolae
quidam Fluensinos volunt appellando: *Vnde* non se-
mel pro Florentia Fluentia, & pro Florentis Fluen-
tia leguntur. Id autem festum Florentini pr̄cipue ce-
lebrant. Non est autem legendum arnicolæ, quasi ar-
ua colentes, quia illi vñque sunt, Arnicolæ in Thuscia
tanum. Tum quoque) Tangit festum nuppiarum, quia
prius nupferat. Nam quum esset despontata, missus est
angelus, &c. *Tenui*) id est, modico : intervallo] id est
spatio temporis. Est autem spondactus. versus. & hæc
lux) scilicet nupiarum: pueri & teneris) nubere speran-
tibus. Quidam sub extrema cancri) Diserte docet fe-
stum, qnd visitationis nomine celebratur sexto nonas
Lulia, potius dicendum reversionis, quia statim vt co-
cepit, abiit enim festinatione in montana, & mansit illie
mensis tres, & que post nativitatē dñi Ioannis pr̄cur-
soris domini. Quando igitur Phœbus) i. sol. voluitur
sub extrema testudine cancri) i. extrema parte que te-
studinata videtur, & canicula) scilicet cœlestis.
Vicina) i. mox origura reuehit morbo, celebrate diem
piâ) i. p̄ officij thure, quia mater) i. pregnans virgo,
que exiā ab Elzabeth mater vocata est, quic dixi: vñ-
de mihi hoc, vt mater dō mi ni mei, &c, quod de ea po-
tius quam de alia pr̄gnante dicitur: quia per eū que ge-
stabat, certa era etiam partu futura mater. *Hospita*) s.
Maria, redi: à matre) i. Anna, in proprios fares) i. suas e-
des, suspēdite ergo circuī alearia gerintz mati) s. *Mariæ*
& *Elizabeth*, quia à quibusdam vocatur festum *Elizabeth*.
Primatias Cœtrix) d. est nouas fruges; quæ nunc
mature sunt. *Ista* dedit *Pollux*, &c, d. i. exanimat ignes).
Id est, dñm virtutem scutatur astrorum; *vespera*) id est
vesperus, au. *vesper*, & *hesperus*, & *vesperugo*, *stellailla*
vespertina, que mane Lucifer dicitur.

EGLOGA

ECLOGA NONA DE MORTI

BVS CVRIAE ROMANAE POST

RELIGIONIS INGRESSVM

edita, inscriptaque Falco.

Ioannis Murmellij Argumentum.

Faustulus expertus Romani frigida tractus
Pascua, pastorum mores exponit iniquos.

FAVSTVLVS ET CANDIDVS.

Andide, quo casu patrijs procūl actus ab oris
Hæc in rura venis? hic pascua nulla, nec amnes,
Nec liquidi fontes, nec ouilia rata, nec umbrae,
Et tamen assiduos gregis hæc pascuntur in usque.

Cand. Faustule, me noster Corydon qui plurima quondam

His armenta loco habens, magnamq; pecuam
Congeriem fecit; pecori me credere adegit,
Esse salutares iſſis in montibus herbas.

At postquam segnes agro, et inertia saxa
Vidimus, et seccis arenem fontibus undam,
Panituit longæq; via patriæq; reläche.

Fau. Postquam te incolamen salsus intrare Latinos

Contigit, antiqui potes hec mea recta subire.

Iure sodalitatis: sunt hæc mihi pauperi agri

Iugera paucæ meæ uix sufficientia vise.

Quidquid id est, communæ pura: tibi forsitan villa

Prospéra fons aderit, fortuna sumillima vento est.

Cariceq; succede case, dum præteris astus,

Dum grex in gelida procumbens ruminas umbra.

Pone pedem, dis. umbra parior, recreabere possit.

Potu opus est, potu iste graui compescitur astus.

Pocula prende, fluei melius post pocula sermo.

Cand. Pocula quis tanta demens astare recuset?

Fau. Vina sum minuent, animiq; doloribus obstant,

Vina

Vina ut amicitias, virens ita corporis augent.

Candide pars et bonos (si patria vina) racemos.

Eau. Funde iterum, potare semel gustare . secundus

Collusus os potus : calefacta refrigerat ora.

Tertius : anima sui bellumq; indicere quartus

Agreditur : quenam pugnat, victoria sexti est.

Sepinus (Venophilus sens h.ec doctrina) triumphas.

Candide) inscribirur haec Falco, quod composita est in gratiam Falco nisi Sambaldi patritij Romani, protontarij, apostolicorum fasci custodis de quo in epigrāmatis memio frequens, estque de moribus curie Romanorum, Iudicetur autem Candidus persuasus à Corydone cum pecore Romana proficiisci, relatis patrijs pascuis, cuius incepit cū sero penitiat. Occasione cuius multa dicuntur in defestationem avaritiæ Romanorum curiæ. Haec in rura id est, Romana, Præteribo enīta quæ nota sūt. Iure antiqui sodalitij id est, sodalitatis, & hospitalitatis. Fortuna simillima vento est, id est maximè incēta, & inconstans. Caricez casti Jy, recte carice, quæ est herba acuta. Maro. Et carice pastus acuta; Pone] ipone, aut depone, ut quiescas.

Pedum) id est, virginem pastoralē, quia pedes ovium capiunt, & dirigunt. Inuitat autem ad potandum, nec abnuit. Candidus : ut si qua peculiaritus curiam Romanam dignatur, à potiū dicta conservatur. Animiq; doloribus obstant. Vnde Bacchus, Lyzeus, quod curas soluat, & liber quod ab eis liberte, dictus est. Vina ut amicitias, quia comportando trahitur magna familiaritas. Comicus, quia compotix clus est. Salomon, & Cicero conparant Vina, & amicitias in hoc, quod utraq; quod veterior, eo meliora potentur. Hac oratione regio, parit bonos racemos, si haec vina sine patna. Ita in hac patria nata. Vnde Paulus ex postu magis quam verbis intentus, inquit Funde iterum, quia potare semel est gustare. Ita puerilē duntas, Secundus potus) id est han-
dū, collusus) id est, ritus ut perimus orū. Tertius refrigerat orū

Carex.

Pedum.

BAPTISTÆ MANTVANI

ora calefacta. Quartus aggreditur indicere sibi adhuc
prædominanti bellum. Quiatus pugnat. Victoria est se-
xti) lictor et haustus. Scipio noster triumphat scilicet de sibi.
hæc doctrina est sensus Oenophili. amatoris vini, ut
prius docuimus.

Can. Res est consilij secura fidelibus uti:

Vitile doctrinus præbere senilibus aves.

Victa sitis mens agra manet, curæq; superfluant.

Pax. Ut sedata sitis, sic mens sedabitis agra.

Fundit merum, bibe, cardiaco medicina dolori hæc.

Visiunt ad curas isto medicanum Roma.

Can. Omne opus, atque labor ante internalla quiescat

Obba parva, contra muscas impone tabellam.

Non mader imbre diei, nec habet nox humida rorem.

Crescere nec obris possunt in cotibus herbae,

Importuna fames, labor improbus, aeris ardor

Confecere iugem matie, uix debitis corpus

Spiritus aeger agit, vacua cute porrigit ossa

Clavis, ex exiliis cause contrahit ilia venient.

Hic aries, qui fronde lupos cornuq; perebat.

Nunc ore debilior, pauidoque fugacior agno est.

Hec mihi sed minium me ardenter vota ferebant.

Omnia diuino predixerat omniæ cornis,

Fix egressus eram lumen, cum tristis portans

Angora, & dextru venis, regensq; simplicem

Cylindrum confessis, pressoque minaciter ore

Vociferans, iter ambiglio prohibebat apertis.

Hec pecus infelix, quod lacte, & prole solebat

Affluere in nostris licheni dampni pastore campis:

Gramina dum queris, succi plus perdis ewendo.

Quam referas pastu: simul hic rakescimus ambo:

Tu tenui uictu, cuius ego vietus sumaris.

Res est consilij. Graphicè docevit quid curæ valeant,
quia victa sitis. A. est, mens a grā manet, curādōne su-
perfluant. At quod Faustus: ut sedata sitis est, sic mens
sedabitis

scdabitur ægra. Cardiaco medicina dolori hæc) Hæc medicina, felicer frequens potus, est medicina dolozia cardiaco) id est cordis quem qui patiuntur, nimium sitiunt. Vnde Iunenalis Cardiaco nunquam eathum missurus amico. Dicitur autem àn d TNS καρδιας,

Cardiacus.

quæ Græcè dicitur cor. Quiescat obba]i sagena lato fundo. Vnde à Persio dicitur sessilis obba. Impone tabellā contra muscas) tege ne a muscis inquietur. Importuna famæ) quæ importuna est de via sessis. Labor improbus) id est assiduus, & ita improbandus. Maro: Labor omnia vincit inprobus. Et ardor æris conserere gregæ macie) id est, emacera et runc sed plus est confici macie, quam emecetari quia quod conficitur, deficit. Venter exilis) quia vacua. Diuino omne) i. à diu portento aut diuinandi vim habente. Maro: Sæpe malum hoc nobis, si mens non laua fuisset. De celo tactos memori prædicare querens: Sæpe sinistra causa prædixit ab ilice cornix, A dextra venit) Cicero tamē lib. i. de diuin. scribit eorum à dextra, à sinistra cognoscere ratum. Vnde hic potius videtur dicendum, à laua, verum addit, tegetisque sinistre Culmine consedit) vbi scilicet vila est. Et quia sola, insusti est augurij, vt Plin docet. Tege dicitur tuguriū. Vociferas) est enim infelicitas garrulitas avis. Auspicio aperito) i. manifesto. Prohibebat iter) id est, profectionem. In nosfus) scilicet Mariani, quam referas pasiu) id est, è pascendo, est, enim nomen. Simul hic tabescimus ambo, tu) scilicet infelix pecus et bestias. s. tenui victus) id est penuria victus, & inedia, ego) scilicet tabesco, vi-ctus cursus amaris.

Obba.

O nostre regionis opes, o florida prata:

O campi virides, o pacua leta, feraxque

Et nonquam sine fruge silum, currentia passim

Flumina per villas, rixi per rura, per horios.

Hinc pecus hinc agri pinguis, sub sydere cancri;

Cum tristis sonas passim, cum Iuans ardet,

BAPTISTÆ MANTVANI

Ardu virent, sexu & lenso de vimine sepe
Poma ferunt, redolentes, ipsis in verib[us] herbes,
O nemorem dulces umbrae spollésque suæ tria.
Quos recum memini gelidæ carpisse sub umbra
Turturis ad gémivis, ad hirundinis, ac philomela
Carmina, cum primis resonant arbusta cicadia.
Arva brevens folijs nō memorum veniebat ab Euro.
Et bacata super tendebat brachia cornus.
Ipse solo recubans, pœciles gestire videbam,
Atque alacres tenteris luctans cornibus agor.
Post somnos, per granum hunc hanc ore supino,
Aut flacu impletans calamos, cui voce canebam
Pectore nunc prono rutilans fraga levobam.
Eam. Vixere sum felix poteras, dicione beatus
Sed bona quod nondum fueras expertus acerbam,
Vallis erit tibi, regi ideo fortuna reliqui.
Quando iterum venies, (venies si forsitan amquam)
Sicut capreolis farsum nitenibus harenz
Stipibus vites fixilinguntq[ue], renaciter vobos.
Eic illam su prende manu, n[on] u[er]o defere pressatu.
It, redit, effugiem mutas, nec imagine confiat
Par Lamij, qu[is] nocte forunt errare per umbras.
Mobilis ut facies, ha mens deludere gaudens,
Quod dederat tollis: pensi nihil, omnia casis.
Quis nimis metulit, sapientiae repellit, & odit.

O nostre) Contigua sunt verba Candidi. Nam Fan-
tulus se latu[m] significauit, atque in sua patria esse.
Omnia autem usque adeo facilita sunt, ut vel minima
expositio videatur inanis: nihil tamen est abiectius di-
ctum quam huic stylo congruat. Arua virent Virg.

Vt quantum longis carpent armena diobus,
Exiguus tantum gelida ros nocte reponat.

Sepes poma ferunt] Miram narrat fertilitatem, sed non
tarant statim, ubi in vnis hortis, poma, vite, fruges, &
legumina non semel uno anno colligas. Redolent ipsis
in verpi-

In reprobis herbe) id est quoque verum, quia rose ha-
scuntur. Mollesque sulfuris) scilicet frontium, & apum.
Maro: Scps leui somnum suadebit intre susurro. Est Susurrus.
autem sulfurus, rauca & lene murmur, gelidis sub ym-
bris) idem: Hic inter flumina nota. Et sonus lacros
trigus capitibus opacum. Turturis ad gemitus) quia cius
cantus, et gemitus, Idem: Nec gemere aeria cessabit
turab ab vimo. Ad hirundinis ac Philomelz car-
mina) Hx enim suiclx dulciter canunt, Maro?
Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras, quod de
Philomela intelligi posse docet Seruus. Cuius pri-
mus, idem: Sole sub ardenti resonant arbusti cicadis.
Ab Euro) id est oriente, cornus baccata) aut brachia
baccata, id est, baccis ornata, hoc est cornis, Idem: Vi-
.ctum infelicem baccas, lapidosaque corna dant rami.
Et in eodem, 3. Aeneid, Baccatique ingis Naxon. So-
le recubans) Idem: Recubant sub tegmine fagi: gestire si.
gestu alacritatem prodere, aut vox, Idem: Nec cala-
mis solum equiparas, sed vox magistrum. Rutlandia,
quia matuta fraga. Vnere tum felix poteris dicique
beatus, sed bona fortuna erat tibi tum vilis, quod no-
dum fueras expertus acerbam) Id vero verius est, Vnde
dici solet. Dulcia non meruit, qui non gustauit amara,
& sic: Dulcia non sapiunt cui non gustantur amara. Et
Ideo quia despacta tibi fuit fortuna, reliquit te, id quo-
que moraliter, quo suaderi presenti uti fortuna, quia
multis dilatio nocuit. Vnde Lucan. Tolle moras, no-
cuit semper differre parati. Quando iterum veniet,
scilicet fortuna, veniet si forsitan vnguam, bona pare-
thesis, qua faciundinem fortunae significat. Sicut
vites habent stipitibus) hot est, ad palos, capreolis). i.
chordulis quibusdam ad hoc natris. nitentibus li. ten-
denter suis. Sic prende manu illam, scilicet for-
tunam, nec) neve desere prensam), i. tunc comprehen-
sam. Fortuna, it & redit, & mutat effigiem, nec constat
imagine) nec seruat semper eandem imaginem, par]. i.
similis, Jamis) id est, mulieribus, quae se transfigurate
dicuntur, penit) i. excoigitati & deliberati, nihil, scilicet
habens,

Baccatus.

Capreolus.

Par.

BAPTISTÆ MANTVANI

habens omnia casu, scilicet faciens: repellit, & edit)
qui minium metuunt, vnde dictum à Marone: Audas
ces fortuna iunat, aut ut alij legunt audentes. Ve] pro
vel qui nimium sapient] quia ut Philosophus docet,
quanto plus est sapientia, tanto minus formæ: quia sa-
pientes sunt prudentes, omnia prospicentes plus quam
cueniant, & ita paucæ eis à casu & fortuna obviunt.

Can. Delicias patrum quoque reminiscimur agri.

Ferre tor seruinas anima non possumus agere.
Sed quò mente feror, casu afflatus acerbo
Vnde magis eructer, felicia tempora voluo?
Mætus adeq; florem vites, humilesq; genitile
Iam spicata severs, malus iam punica malo
Flore rubet, redolent, sepes albente sabbio
In patria, per rura Padi, per pas'ua Minch.
Hic verò nec dum incipiunt pubescere montes
Quid si Vero solum torpe, quid frigora bruma,
Solissimumque feret, gelidis quam terra pruni
Albicat, & rapido cum calore incanduit astre.
Sunt ramen hic armenta, quibus cuth unido certat
Non signata rugis, gemino frontis ardua cornu,
Luctansq; toris pectus, nisi papula exraps,
Non erit hæc tanza humectum plingendæ corporis.

Fan. Hæc armens quibus caput à tellure lenatur
Alius, & cui sunt longa internodia crinorum,
Cuncta vorant, herbas primi mnox ore (vino
Arbores frondes, summaq; cuminum syne.
Hoc imbellè pecus, quod huoni nascitur rotundum
Gramina decerpit, vacris ieunias in artu.

Cand. Quid verbis opus est: cunctis unlamentabilis res est.
Conditio, semper majora minoribus absunt
Agna lupo, mites equis suis preda columbie,
Innocuos delphin venatur in æquore pisces.
Vnde fit hoc? Cerse res prodigiosa videtur,
Hæc l. ca si procul hinc videtas è rupibus aliis,

Pinguæ

FALCO. EGLOGA. IX.

75

Pingue salum, & multo verbisum gramine dicas,
 Quo magis approperas, tanto magis omnia sordens.
 Fan. Hoc est Roma virum, quibus quod noctua: irango
 Infides, & ranguata volucrum regina superbo.
 Nationis a longe plebem vocas. In sua frondis
 Turba coit, grandes oculos mirantur, in aures, pacienti
 Turpe caput, rostrumq; minaciu acutum adunca, soni
 Danno super uirginia uigili tenuisse feruntur.
 Nunc huc, nunc illic, alijs vestigia fistum
 Illaqueat, retinente alias lita vmma visco.
 Prædaque sunt omnes verus us torcenda faligni.

Delicias patrij) Permanet querulus Candidus, ut tandem perueniat ad mores curuz R. notadoz. Vnde Magis crucier, quia summum infelicitatis genus est, fusile felicem. Maius, scilicet mensis floridus. Iam spicata id est, in spicas formata. Malus punica, id est, quæ aurea malæ fecit. Albente sabuco, scilicet floribus cum actinos nigerimos habeat. Per pascua Minci) pro Minci, per apocopem aut synenesin. Pubescere id est, frondescere, Quod si vere, id est, verno tempore, de quo dictum est. Nunc omnis parturit arbos) Torpe, constrictum frigore iacet, quid frigora brumæ) scilicet ferent? Quid solstictium scilicet astriuale ferent? Bruma) inquam, gelidis quam terra pruinis albicit: solstitio autem, rapido quæ cœlū incaduit æstu, curis vuida) id est, glabra, & nitida. Horatius. Me pingue m & nitidum & bene carota cute vises: tenuix non signata lugis) id est, quæ hondum portauerat iugum. Luxuriansque rotis postus) quod indicium bonum indicat: Virgilins Maro Allegoricos autem vult diuites omnia ingurgitare, vt docet manifeste Faustulus. vnde addit. Candidus. Semper maiora minoribus obsunt, agna est lupo præda) Mites columbae sunt præda aquilis, delphin qui balenæ & cetæ ale re dicitur, quia intrat eorum ora, & egreditur, cum sequentes piliculi in aluum balenz demittantur. Vnde quidam latronem appellant: venatur) id est insidijs K ij caput,

BAPTISTÆ MANTVANI

capit, quia nihil est perniciosius eo. Multa autem per allegoriam dicuntur. Hoc est Roma viris id est, captatrix. Ostendat enim se placidam & opulentam, & aduentantes inedia confici finit. Quod nostra auibus] quæ admirationi est eis, & ita circumvolantes captantur aut visco, aut reti. Lira id est, lira, à linoz viuina) id est, virgulæ, aut perticæ patuz, sunt præda torrenda veribus: alij veribus leguntur. Sed & Mazzo veribus dicit: pars in frusta secant, veribusque tremunt figura. Salignis autem i), ex salacibus, quia talibus utuntur rustici.

Salignl.

Cand. O bellum, hoc poterit dici nihil aptius unquam.
Sed procul en coluber tortos in puluere gressus.
Flactit, & ex fersi sciens feris æra linguis.
Pan. Candide que monieo memori sub pectore seruam.
Quando inter fylas graderis, defende galero
Lamina. Namque rubi præsundunt spicula longa
Denibz, & curvata decerpit pallia mucro.
Nec depone pedum multaque armare memento
Cote suum, ne te subito nouis opprimat hostis:
Et perone pedem tegito, spineta colubris.
Plena hominum vita mortuæ insidiantur amaro:
Et nunc longa dies astu facit acre venenum.
Mille lupi, solidem vulpes in vallibus istis
Lustra canent. Et quod dirum ac mirabile dictu est,
Ipse homines (huius ranta est violentia cali)
Sepe lupi effigiem morisque assumere vidi.
In fumum sequire gregem, matitaq; madere
Cede sub pecoris, factum vicinia ridet;
Nec scelus exhorret, nec talibus obsuidat ansi.
Sepe etiam miris apparent monstrua figuris,
Quæ tellus affecta malis inflaxis edit.
Sepe canes tantum in rabies veruntur, ut iofes
Vincant cæde lupos: et qui inutile fuerint,
Hostiles inquit: grimos, & onilia mactant.

O bellum

FALCO, EGLOGA, IX. 76

Ob bellum) hoc Aſſentatorum more, vt Persius indicat, laudat dictū Faſtuli, quod tamen hic apicē fieri potest: verum ostendit colubram insidiari canticibus. Exſeris linguis) ab ex & fero. Maro & linguis nicatoris trisulcis. Defende galero) i. largo pilo rufiſco. Curnus mucro) i. pugio spinarum. Nec depone pedum) i. baculum paſtoralem. Multa coe) i. duris lapidibus. Nouus hostis) i. improrūſus, & inexpectatus ſerpens. Et perone) i. calceacamento rufiſco, trudio corio cura ambire ſolito. Spineta) i. loca spinis & vepribus cōſita: Maro. Nunc virides etiam occultant spineta lacertos. Sæpe lupi effig.) Maro inpharmaceutia: His ergo ſæpe lupum fieri & ſe condere ſylvis Micerin, &c. Id autem Arcadibus dictum eſt euenire ſolitum, ſed ſic intelligo lupos fieri, vt ſocij Vilissim facili ſunt & vriſi & leones, ac porci, quod eorum mores aſſumpterunt: vnde furaces, & rapaces ſignificant, ſed ad fabulam quoque reficit: iam effigiem dicit & mores. Auguſtinus doceſt in Iuſta viſum eſſe quibusdam quod in ahnos eſſent verbi, ne ea ſubire onera à coniugib⁹ imposita, more aſinoriſi. Malis influxibus) malis influxiſi. Acti profecto ateo eſpergir Ro, quaſi verò cœlū iofaciat. Canes ouilla ma- etat. Nota allegoria in prelatos, qui ſubditos ſpoillant.

Fama eſt. Aeſyptium coluisse animalia quedam
Et pro niminibus multas habuisse ferarum.

Iſta ſuperſticio minor eſt quam noſtres ferarum, inquit
Hic aris habet omne geniu, conoraria certe

Naturæ res, arique deo, quod diſculpam
Prepoſuiffe hominum cunctis anatomisib⁹: arique

Sæpe etiam morboſa iſtas, & peſifer annus
Ingruit, & paſſim languens pecus omne per aris

Sternitur, exinde dona bales ad ubera matris
Agnus obit: moritur diuina ſuſa pondere ianthus.

Nec modus eſt morbo, non eſt medicina venena:
Sed vicina domus uice ipso a timore mortem,

Hauit, & affidue ſumunt contagia vires,

BAPTISTAE MANTVANI

Ista feras raro pestis rapis, usque semper

Ferr pecus, eximetas caudas epulantis atrocis.

Dente lupi, nostraque fera iactura opibuscaunt,

Eos. Heu heu quam preceps miserum me insania gravit;

Credere fallaci gravis est dementia fame.

Romuleus colles, Tiberim, Romanaq; tecla

Andieram, & studio mens est accensa videndi.

Ducendique bonis in tot praefantibus eum.

Accessi cum parte gregis tentoria: demens

Totum penè larem cum pastoralibus armis,

Trans iuga summa tuli, meditralia, cymbia, ahena,

Et cacabos, & quo formaster caseus, orbem

Fagineum, impensam, atq; operas amissimus omnes,

Fama est Aegypti) Docet omne genus ferarū habere

aras suas Romæ. i. omne genus viciosorū esse in hono-

re & pretio. Quod Iuue Satyra 1. graphicè docet, alle-

ys, nō nisi flagitosos exilio & carcere dignos sublima-

ri, & ideo inquit: Aude aliquid breuibns Gyris, aut

carcere dignum, Si vis esse aliiquid. Fama est Aegypti)

Idem docet Luven. Sat. 14. Quis nescit voluci Bythy-

rhyntice, qualia demens Aegyptus portenta colat, Cro-

coëilon adorat pars hæc, illa pauet satyrā serpétibus i-

bin &c. Multas ferarum Id est, multas feras. Hæc scilicet

Aegyptiorū superstítio, Superstítiosorum & deli-

rantium religio minor est quam nostra) i. Romana.

Quia ferarū hic aras habet omne genus. P rrepositus

in paradiſo, Gen. i. Dominatini píscibus maris, & vola-

tibus coeli, & vniuersis animáribus, que mouéntur super

terrá. Sæpè eiā morboſa zesta) hoc quoq; verū, pecus

omne, Id quia pastor dicit, sed & homines plurimi pe-

stientia absumi illuc quotannis solent. Dum balat id

Balare. propriū est ovis, vt boare bōvis, & mugire tauri, mo-

Boare. ritur duro sub pondere tauri.) Hæc omnia nimis gra-

Mugire. phicè habentur Georg. 3. Ecce autem duro sudans sub

vomere taurus Concidit &c. Nec modus) i. his est

morro, non est medicina veneno) i. infectioni veneno-

FALCO. ECLOGA IX. 77

sz, ibidem: Quæ sitaque nocent artes, celiere magistri
Phillyrides, Chiron, Amythaoniusque Melampus. Ita
feras, raro pessis rapit) id quidem verum & tamen non
ita multiplicantur, ut pecudes. Opulescutit). Opulé-
tz, & diuites sunt, ut feræ sit nomen. Nam si feræ scri-
bitur, referunt ad lupos. Credere fallaci grauis est de-
mentia famæ] Proverbiale: sensus autem est, se tractum
fama, quæ erat, omnes qui Romam accederent, dita-
ri, illuc cum pecore commigrasse, & cum armis pasto-
ralibus, quæ graphicè enumerat. Mulctralia) vasa in
quæ lac trahunt & mulgeant. Cymbia) vasa in morem
cymbarum, in quæ transfunditur, Ahena) id est, lebe-
tes ex æte factos, & cacabes) aliud genus vasis, quidam
caldaria vocant. Et quo formatur caseus orbem) id est,
vas rotundum quo imprimitur. Vnde à forma forma-
ginem vocat Apuleius, Vnde Gallicum vocabulum.
Hunc ut charum ostendat, fagineum) i. ex fago com-
memorat tornatum. Impensam) scilicet, pecuniam. At-
que operam annisimur: omnes) quæ erat vox cornu ali-
quando Romæ venum expositi.

*Quid faciam? quo me vertam? Sperata negantur
Pabula, ros casus, tor ubique pericula: cogor*

In veteres remeare casas, & copia faeni

Confilijs egressa malis, iterumq; per astus,

Et montana pati longos per saeva labores.

Hen pecus infelix, & leuo sydere pastor

Huc auelle: fui mulso prestanius istud

Ignorasse solum patrisq; in liruine tutoz

Consumpsiisse dies, gelidus senusq; sub antris.

Atque Padi circum ripas, Athessiu per agros,

Aut ubi per virides campos, & pascua noia

Mincius it, vel quæ vitreo nataz Abdua croza,

Concedisse gregem pausisse salubribus herbis.

Fay. Te tua credulas & me mea fallit in horas:

Vidi ego supreme qui prosperitatis habebant

Culmina, dum lauda: a petunt, ecclidisse, nec unquam

Emer-

BAPTISTÆ MANTVANI

Emersisse malis facit experientia cautor.
Hi prius explorant & non laudari sequuntur.
Omnia laude carent, que sunt: metiora fuerint
(Non nego) que famam resinem ac nomina seruant.
Cuncta suis pollent vicibus. Luna, Adria, Troia,
Salvia, quas nobis memorabat sepius Vmber,
Nomine sunt solo, de leuita cœtera tempus.
Si minor est patrie (forsitan modo) gloria nostra,
Res tamen est melior. laudate gloria Rome
Quanta sit, in roto non est qui neficiat orbe.
Fama quidem manet, utilitas antiqua recessit.
Illi, præsca quibus maduerunt pascua fontes
Nunc humbre carent, venis aqua defuit hastis.
Nulla pluit nube, Tiberis non irrigat agros.
Tempus aquæ ductus veteres contrinxit, ò arcus,
Et castella ruunt, procul hinc, procul ite capelle.
Hic iejuna fames, ex languida regnat egestas.

Quid faciam] Desperiantis vox, & cepta fateri. Consilij egressia malis] quod summe dolendum innuit Virgiliana Iuno Aeneid. I. Méne Incepitis defistere viictam, & leuo]. i. sinistro, & inimico sydere, pastor hoc aucte] potius quam adiecte dicit, quia à bonis pascuis ad sterillia migrasse dolet, istud] scilicet sterile & scele- ratum. P atrioque in limine tutos consurpisse] dies Interpretare, fuit multò tutius. Athesiué per agros] qui fuit ex Tridentinis alpibus. Tridentum alluit, & Veronam diuidit. Mincius] fluuius Manuanus, non longè à Matrua, in Padum fluens, sepe commemoratus. Abdua] qui à Strabone Adua dicitur, fluuius ex Verbaño lacu ortus, in Padum quoq; incidit. Verbanus autem, vt Latius, & Benacus, ex alpibus ortum habet, atq; incremetum. Con sedis] à considero. i. locum habitationis cepisse, vt Aeneid. i. Vultis & his mecum pariter considerere regni? gregem pauisse repeate, vt dixi, fuit multò salubrissus. Te tua credulitas] docet non facile credendum esse, horas, & non in oras, legendum. Sed secundum Vallam,

FALCO, ECLOGA IX. 78

Vallam, quia non ponitur nota incremēti, potius diceret in horam. Vidi ego) à certitudine argumentatur, quia plus valet oculatus testis vnuus quam auriti decem. Ordo est Ego vidi eos qui habebant colmina). i. summittatem supreme i. summae prosperitatis. Alludit ad rotam fortunæ. Cecidisse dum petunt laudata) quia s̄pē quæ bona & lœta vertuntur in peius. Vnde dici solet: dij bene vertant. Nec vñquā] s. postquā semel inciderant, emersisse malis) i. caput extulisse ē malis, quibus obruti erant. Facit experientia cautos) & ideo senes difficulter inducuntur ad credendū, quia multam experientiam fraudis habent. Hi j̄sci. cauti. Explorant) i. exquirunt & examinant prius, & non sequuntur omnia laudata, sed quæ competerint bona, quia s̄pē laude earent quæ sūt meliora. Laudatis Nō nego.) i. fateor, fuerunt. s. multa quæ retinent famam, ac levant nomina, cūm nihil habent rei. Sed cuncta pollēt suis vicibus. I. i. vicissitudinibus, vnde Comicus: Omnim̄ rerum vicissitudo est. Luna, Adria, Troia, Saluia) h̄z v̄bes quas Vmber, sci. doctus ille, cuius s̄pē meminiit, memorabat nobis, hoc semper ne contra decorum plus quam ut pastori cōpetat, sapere dicitur. Sunt, scilicet nūc solo nomine quia tempus deleuit c̄terā) quia omnia senescant, & labascunt in tempore. Vnde tempus ēdax rerum, &c. Luna] ciuitas olīo Hētruriz ad Macram fluuium, de qua Lukanus: Hoc propter placuit Thuseos de more vestito Acciri vates, quorū qui maximus & quo Arnius, incoluit desertæ mēnīs Lunæ. Interit enīm nūc, sed religio adhuc Lunensis nominatur. Adria) quoq; v̄bs Italij, suīt, quæ mari cui vicina est, nomen dedit, quod Adrianum seu Adriaticum dicitur, & interdum etiam Adria genere masculino, mare ipsum quod si perū vocant, quia orientem versus, in qua ora Venetiæ sunt. Troia i no-tior est, quam ut de ea quidquam dicendum sit. Deleta est Saluia) ut alīz̄ multæ, ut Saguntū, in Hispania, carthagō in Africā, Corinthus in Peloponeſo, &c. Si minor est patriæ forsā modò gloria nostre) Ergo & Faustulus se Manuanū indicateat, quia ait, Res iamen est me- lior. II.

BAPTISTÆ MANTVANI

Nor Illi prilca. &c.) Pei fontes, beneficos in poëtas intelligit, vt Meçnatæ, augustinum, M. Salam. Pollioñ & similes aquæ ductus veteres, marifesta est allegoria. Hic ieiuna fame, & láguida regnat egestas) selecta, & apta epitheta, Nam ideo famæ, quia ieiuna, & ideo láguidus fere, quia cegenus. Egestas n. languorem patit, sicut, & inedia, vt pater in apologo, quem Luius recitat de membris quæ in ventre in coniunctu erunt.

Hic semen, vt fama est & nos quoque vidimus ipsi,

Pastor adest, quadam ducens ex aliis nomen,

Lanigeri pecoris diues, diissimus agri.

Carmine qui prisos vates, atque Orph. a vincis,

Orphez qui traxis sylinas, & saxa canendo.

Hic alios omni taniunt virtute Latinos

Exuperat, quantum Tiberium Thaidus, Abdua Macram

Lenta salix iuncum, tribulos rosa, populus algam.

Credimus hunc illi similem, cui Tityrus olim

Eis senos fumare dies altaria fecit.

Hic osism cufos, ipso virgilinior Argo.

Daphnide nec solùm, sed ev, qui dicitur olim

Admeti penisse greges per Thessala rura,

Doctior omne pecus Solymi curare magistri

Digrus, & antiquo dignus succedere patri.

Qui fuit Assyri pecoris post retia pastor,

Ipsæ potest seruire gregem, depellere morbos,

Humectare solum, dare pascua, soluere fontes,

Conciliare Iovem, fure arcere, lupos q,

Si fanet iste, mane: quod si negat iste favorem,

Candide, coge pecus, melioraque pascua quere.

Hic tanien vt fama] Hic tenet principale initutum, vt videlicet Falconem Sinibaldum à largitate laudet, aut ad eam inuitet, cuius gratia videtur tota Ecloga cōposita, vt fama est] que lepe mendax. Vnde Maro, iam facti prauiq; tenax, quām nuntia veri. Ideo addit. Et nō quoq; vidimus ipsi. Pastor adest] Aut quia etiam imperator, & vocant pastores, vt sermo pastoralis: aut quia daturius,

tarius, & ut dicunt, eleemosynarius est, & ita multorum
pastor. Quadam dicens ex alite nomen) Dicitur enim
Falco, quod & autem non nomen. Laniger pecoris di-
ties. Maro in Bucolicis: Quām diues niuei pecoris, quā Falco,
lactis abundans. Dicitissimus agri. Idem Aeneidēs primo:
Huic coniux Sycheus erat, dicitissimus agri Phœnicum,
Carmine qui prīlos vates atq; Orpheus vincat. More
Maroniano principem ab exercitu separat, ut egregi-
um significet nam Orpheus unus prīlojum est vatum; Orpheus.
sicut Aeneidēs primo reliquias Danaum, atque immi-
tis Achillis: ubi Achilles non excluditur a Danais, sed
excellere atque egregius esse significatur. Orpheusque
in medio posuit sylvasq; sequentes. Et saxa) quod Am-
phion scribit Horatius, dicens in arte Poëtica: Sylve-
stres homines, facit interpresq; decorum, Credibūs, &
victu fredo deteruit Orpheus datus ab hoc lenitety-
gres rabidosque leones, Dictus, & Amphion Theban
conditor urbis, Saxa mouere sono testudinis, & prece
blanda, Ducebat quo velle, &c. Tiberim Padus) Est e-
nīm Padus longe maximus fluviorum Italie, quinque
ostijs in mare Adriaticum prorumpens. Vnde Georg. i. Abdua.
Fluitorum rex Eridanus. &c. Abdua) fluuius latus, de Macra.
quo iam dixi, Macram) fluuium exiguum, cuius memi-
nit Luc. i. dicem. Nullusque rādo qui Macra morans
Alnos. Macri autem campi sunt in medio Bononie, &
Rauennæ, & aliarum ciuitatum, per quas iter Romana.
Lenta salix iuncum) scilicet exuperat. populus) arbor
frequens ad Padum. Algam) herbam, quam proiecit a-
qua, que ad Populum sepius iacit. Maro: projecta vili-
or alga. Credimus hunc illi] scilicet Augusto Cesari.
Cui Tytius) id est Maro: Bis senos, ut in prima Ecloga:
Hic illum vidi iuuenem Melibœe quotannis, Bis senos
cui nostra dies altaria fumant. Ipso vigilantior Argus)
cui tanier centum erant oculi, quorum bini duntaxat
sonnum acceperunt. Vnde um Falco quoque pernigil est
autem. Vnde in Epigrammaris alludit de eo ad summum
pontificem. Ducebat sopiti, pastor potes otia curis: Falco
mas Argi more gubernat oves. Daphnaide) quem tam
Theocri-

BAPTISTÆ MANTVANI

Theocritus, & Maro doctissimum, & diuinandi peritissimum inducunt. Nec solum scilicet Daphnide doctior, sed et scilicet Apolline Nomio, qui ob integrum factum Cyclopes nouem annis spoliatus diuinitate, pavuit armenta Admeti regis Thessaliz iuxta Amphrysum, ut alibi diximus: per rura ergo Thessala, id est, per Amphrysos. Omne pecus, id est rotam ecclesiam catholicam: Magistri Solymi id est, Hyerosolimitani, videlicet Petri, & dignus succedere patri, scilicet Petro Papæ, qui pater dicitur, qui scilicet pater fuit, pastor pecoris Assyrij, id est, Iudaici, & totius Ecclesiæ, quæ prima fuit in Assyria. Post retia, id est relictis retibus, factus est piscator hominum. Conciliare Iouem, aut Deum, aut summum pontificem. Si fuerit iste, mane, Omne ergo spem in Falcone collocandum censet, quod ut significet. Hoc argumentum excogitauit.

ECLOGA DECIMA, DE

fratrum obseruantium, & non ob-

seruantium confronteria, post religio-
nis ingressum, inscrip-
tione. I

E M B V S.

Ioannis Murmellij Argumentum.

Nunc veræ & falsæ discrimina religiopis.

Narrat, que lque plas Carincli separat hædis.

Candidus, Bombus, Barrachus, &

Myrmix.

M *Axiama pastores agit discorde, Bembæ,*

Quæ Solymos colles Galileæque terra coctant.

Barrachis hinc, Myrmix illuc certare parat.

Indice te, paucis si non audi reensu,

Et nisi te revocans majora negosa, dicens.

Tu pater es vasum, tu scis componere lites,
 Iurgiaq; et blandis conuicta tollere verbis.
 Te quoque Pierios fama est potasse liquores,
 Et vidisse deas, quibus est custodia sacri
 Fonis, & Eurote campos, ac Phocidis arua,
 Ipse ubi fronde sua tibi tempora cinxit apollo,
 Dona dedit, circaram neruos, & ebriaea plebra.
 Bem. Dicite quandoquidem repicos admouit ad ignes
 Nos hyberna dies, dum non sinit ire per agros
 Bruma gregem, statu Boreas dum sexit austo.
 Dum riget orme solum, sectis dum ultima pendet
 Stirax, dum torrent sub aqua glacialibus annes.
 Otia damnantur, que nulla negotia tractant.

Maxima pastores] Hac ultima Ecloga, quam ut superiorem in religione composuit, agitur Carmelitarum fratrum obseruantium, quorum partes Batrachus agit, & non obseruantum, quos Myrmix descendit, controversia, sicutis non abs re cōtendentium vocabulis. Nam **BATRACHOS**, rana dicitur, cui ferē similem habent Carmelites de obseruatione interiorē tunicam, quia piecam, aut ut dicunt, priscam. Myrmix autem formica, quæ nigra est, ut non obseruantum tunica. Mar: It nigrum campis agmen. Præterea, ut in fabulis est, ranæ elegerunt regē, ut obseruantes sub uno cōmiter viuunt patre. Formice autem in una quidem domo multos habent magistatus, ut non obseruantes diuersas habent culinas. Litem proponit Candidus, per quem fere lictore intelligo. Pastore: Id est, Carmelicos, aut fratres, de Carmelo profectos. Solymos, id est, hyerosolimanos, Tu pater es vatum. Forte Generalem ordinis hoc nomine appellat, qui pater est vatum, quia Carmelitanæ, qui filii olim erant prophetarum, & prophetæ, qui & vates dicuntur. Tu sci cōponere] id est, finire, ut ante diem clauso componet vesper olympo. Et in Bucolicis. Non nostrum inter vos tantas componere lites. Unde qui pactio litem terminant, se compoñisse, aut compoño-

BAPTISTÆ MANTVANT

positionem fecisse dicunt. Pierios liquores). i. haustus
musicos quibus poëta euaserit, t. vidiſſe deas). i. Mulas;
quibus vīlis, & ab eis ad Hypocrenen ductus Hesro-
dus poëta euaserit. Vnde Ouidius.

Ecce deas vidi, non quas preceptor arandi
Viderat, Aſcræas quum lequerentur oves.

Neutro autem modo dicit se Persius euafuisse poëtam,
in principio sic. Nec fore labra prolui caballino; Nec
me in bicipiti somniaſle Pernallo. Memini, vt repente
sic poëta prodirem. Et Eurotæ campos) Eurotas fluvius
est Laconia laurifer. Vnde illuc Phœbus singitur docu-
ille lauros. In Bucolicis maro: Omnia quæ phœbo quod-
dam meditante beatus Audijt Eurotas, iussitq; ediscere
lauros, ille canit.

Ac Phœcidis arua) in quibus Parnassus est mens, to-
tuſ Mulas consecratus, Ouidius: Separat Antonius ad ſazis
Phocis ab aruis, Terra ferax. Et paulo post.

Mons vbi verticibus petit arduis astra duobus.
Nomine Parnassus, ſuperatque cacumine nubes.
Fronde sua). i. Lauro. Maro in bucolicis phœbo ſua ſem-
per apud me Muſteria ſunt lauri, dona dedit) ſcilicet ſu-
a in cytharam, quam à ſe inuientam Orpheo dedit. Ner-
uos) i. chordas & eburnea plectra) i. Lyram heptachor-
dam, quam inuenit, cum terrachordis Mercurij dicatur.
Horatius in arte. Ne forte podo: i. Sit tibi muſa lyre
ſolers, & canor Apollo. Dicite) Sic Palemon Ma-
ronianus. Dicite, quandoquidem in moſli conſedimus
herba. Et nunc omnis ageſ, nunc omnis parturit arbo-
Quod hic ex industria mutat, quaſi per legem amce-
bei carniuſis contrarium dicenſ. Tepidos admouit) Perſis. Admoūit iaro bruma foco te Basse Sabino.
Boreas) ventus ſeptentrionalis, dictus rex Thracie;
quod illinc vbi regnat, ad nos veniat, flatus est acuti.
Vnde Maro: Et Borez penetrabile frigus aduit. Dun-
riget) ſcilicet gelu. Stiria) gutta in longum congelata.
Torpent) stagnantium more. Otia dannantur) qaz
nulla negotia tractant) Vnde Cicero principio tertij
Officiorum. Publium Scipionem dicere ſolium ſcripit
Cato

BEMBVS, ECLOGA X. 31

Cato, nunquam se minus otiosam esse, quam quum otiosus, nec minus solum, quam quum solus esset. Magnifica vero vox, & magno viro, ac sapiente digna, quae declarat illum, & in otio de negotijs cogitare, & in solidu-
dine secu hoqui solidi. Vbi ies otiolum dici, qui mu-
neribus publicis vacans, operam dat reram cognitioni.
Vnde poetica studia otiosa vocantur. Non ergo otio-
sus nihil agit, sicut celsator.

Myr. Pastores genus infelix et flave vagantes
Pro grege solliciti, sed nos cum frigidus imber
Consumet in stabulis, litus & iugia surgunt.

Bas. Qui veteres audens ritus mutare subque
Arbitrio, & nullis ducunt sub legibus animos.
Hi sunt à Myrmix, qui bella domestica gigant.
De veteri rito, de consuetudine patrum,
Rixa agitur, ubi lege & mores parentum
Batrachus dic, dic cur nostrum venisti in orbem
Ex Phoenice solo, nos pascha vidimus illa.

Vidimus herbosos felici vligine campos,
Vertice Carmeli vitreis uberrimus undique
Pons cadit, & raso densum nemus irrigat amne.
Vidimus & Iordanis aquas, ubi maximus olim
Pastor oves mergens, scabiem refecavit autem.
Amnis hic à Libano veniens, Galilea per arena
Transit, & ampla lacu consurgit in aequora magno,
Vnde cois rursus: rursus mare fundit apertum.

Vrbs ubi Romani de nomine dicta Tiberi.
Vnde cois rursus tandem letichunse relicta,
Intras in infames Asphaltis gurgitis undas.
Hinc basis est, nos oram omnem vidisse, probatum
Dicere, & hic tandem uerstras demergit lites.
Myr. Batrachus audaci semper sese ingerit ore,
Et mihi se preferit magno temerario ausu.
Bas. Non ego me ingessi, processi à indice iussus.

Pastores genus infelix) proponit Myrmix licet, dete-

L, Stan

BAPTISTÆ MANTVANI

stgns eo q; qui de obseruatione non sunt; quia molliorū rem ducunt vitam, vellent in suo statu sine controvēsia & molestia permanere: contra de obseruatione velarentur omnes sui similes esse. Aestate vagamus pro grege sollecitū allegoricos p; victu. Sed quum nō frigidus imber. Contineat in stabulis.) Maro in Georgico primo. frigidus agricolā si quando contineat imber. Non exire autē stabulis: tunc dicit ibidē sic. quum propriis stabulis armēta tenerent, Lites & iurgia surgunt.) Arguta qua-
si an odium iurgiorū litē resurgit. Vnde Batrach⁹. Qui veteres audent ritus mutare &c. Hi sunt o Myrmix, qui bella domes̄tīca gignant.] Quasi dicat non' nos sumus in culpa, qui velimus in pace sine iniuria vivere, sed qui ordini, & professioni nostræ iniuriā inservient per nouos ritus. Inierlo quitur autem Bembus, significans se peritum locorum, & obseruationis veteris ut idoneus comprobetur iudex arbitriatu. Leges moresque parentum] id est, patrum, & majorum tuorum, ad quos reuocare vi. Dic cur nostrum venistis in orbem] id est, Europam. Ex Phœnicæ solo] id est, ex Galilea, quam Phœnices secundum Strabonem habitant, & que et in Phœnicia. Nos pascua vidimus illa] Ut pastoralem dicere tem̄ videantur, & non impertinentem. Ad Bucolicum cārmen dicit pascua, non claustra: Felici vligine] Vligo, inquit Scenius, est naturalis terræ humor ab ea nunquam discedens: unde vligines ager semper humidus est, humidus aliquando siccatur. Vertice Carmeli: vitreis vberrimus vndis: Fons cadit] i. defluuit. Vbi maximus olim pastor. Non tam de Heliſao, qui illic Naaman Syrum à lepra mūdauit, quam de diuino Ioan. Baptiste, loqui videtur, quis scabiem auitam, id est originalem maculam resecauit baptizando. Amnis hic] i. Iordanis à libano veniens) per duos fontes, qui dicuntur Ior & Dan, vnde Iordanis nomen. Rursum mare fundit aperitum] scilicet Tiberiadis. De quo Ioannis sexto. Abiit Iesu trans mare Galilea, quod est Tiberiadis. De nomine dicta Tiberi pro Tiberij, scilicet Tiberias, tandem Jerichonte relicta] Declinatur, hęc Jerichus,

Ierichus; hinc Ierichunc; sicut Amathus Amathūtis, & multa alia. Inter i[n]fames Asphalti gurgieis vndas]. Asphaltes est quod mare mortuum vocant, in quod vrbes illæ quinque infames absorptæ sunt igni & sulphure propter ab hominabile crimen, quod ab illarum vna Sodomitemum vocant. Hinc id est, ex his quæ dixi. satis probatum est, nos vidisse omnem oram]. i.e. regionem illam. Dicite ergo, & demengite, id est obruite, & sopite, hoc est, finite tandem hinc] id est de hac re vestras lites. Et mihi se præferat magno temerarii ausu] Volunt enim de observatione, ut sunt præstantiores, haberi. Processi à iudice iussi] dixerat enim iudex Bembus. Batrache die, &c.

Bem. Pone pedum Myrmix, & m[ea] quoque Batrache, non est
Orandum armari manibus, sed mentibus, eis.

Batrache dicit. Myrmix animi compescere furorem.

Interea, ut venitus magis ad responsa paratus.

Qui furis, insani: qui vero infancto haro

Impatiens animo, nec corda, nec orbi gubernas.

Quicquid ait, o equum est, quid quid molitur, ineptum.

Bat. Bembe, genus nostrum, generisque exordia dicam.

Venimus, Assyrus, ut Canadus inquit, ab oris:

Est pater Helias nobis, qui sustulit armis

Pastorum genus omne malum, qui traxit Olympo

Flammigeros ignes, qui ascendit in æthera ciuit.

Bem. Nobile, & antiquum genus hoc: & clara propaga.

Bat. Pastores ali, quoquot per rura vagantur

Omnia sunt rami nostri a fonsibus orti.

Nos deploramus leges, pascendi ostendimus artem,

Quo magis hi peccant, qui cum sint ordine primi,

Primitum amittunt, studia inconsulta sequendo;

Nos radix, ali rami: sed nos quoque rami

A vetere radice patrum iam etate caduci.

Tradidit Helias ceriam pastoribus artem,

Quia christe greges, qua noxia pabula fas est

BAPTISTAE MANTVANI

Discere, & occulos imbras venisq[ue] latentes
Quae lumen foret, & qui perfiser arsus,
Signa dicit, nihil unius, quod omnia tangas.
Sed fons ille finens Carmeli e ripibus altis,
Tans nixidus quondam, tam dulcis hympidus unda,
Tramite musarum (pater id) modo currit in castrum,
Sed prius (extra adhuc vetus altus) ibat ad ornum.
Hi cursum fecere novos, liquere priores,
Quos dederat rima veterum prudensia patrum.

Pone pedum Myrmix) Quia acris lis est, ne ex verbis
ad vetera prorumpant, monet tela deponi, pro quibus
pastores pedum habent, & tu quoque Batrache) Bona
phantasia, priorem compellat cum, qui de observatione
non est, quasi ardenter sit ad arma. Non est orandum)
i.e. causæ non sunt ab oratoribus dicendæ coram iudice
armatis manibus, Id enim vetant leges, sed mentibus
sequi) Quia disturbatis animis, facile veritas leditur.
Batrache dic) Reperit & confirmat quod supra dixit,
vt venias magis ad responsa paratus) Bona admonitio,
quia ardentes ira raro le purgant, vt deceat, intenti ad in-
gerenda potius conuicta, vt pater apud Virgilium Ma-
ronem in Palæomene, nec corda nec ora gubernat. Vn-
de Horarius, Ira furor brevis est, animum rege, qui, nisi
paret, Imperat, quidquid molitur) id est, cum molimine
& difficultate conatur atterare. Bembe genus no-
strum) Ut gratiam & benevolentiam iudicis capteret, co-
pellat eius propriæ, polliceturque exequi ipsius iussa.
Venimus Assyrijs, ut Candidus, inquit, ab oris) Dix-
erat enim. Qui Solymos colles, Galilæaque rura cole-
bant, iudea enim in Assyria est, cuius caput olim Babi-
lonia. Est pater Helias nobis) Thesbites de quo. 3. & 4.
Regum, abundans mentio fit: qui sustulit armis) Nescio
an legendum sit, aruis. Quod si legendum est armis, in-
tellegam de arnis zeli, aut de ignibus cœli, quibus ar-
matus, duas quinquagenas sustulit, qui traxit Olympo
flammigeros ignes) vi. 4. Regum primo: di homo
Dei

Dei sum, descendat ignis de celo, & devoret te, &
quinquaginta tuos. Idem 1. Regum 18. Invocavit i-
gnem, qui devorauit holocaustum. Qui ascendit in a-
ethera currunt ut habetur Regum secundo. Nobile, &
antiquus gentis hoc, & clara propago) Quia monastice
vitæ princeps est Hælias, & sancti brevis per quatuor illi-
lustris. Propago autem quidam progeniem significat, primus
eordipit, quando ritem producit. Pastores alii) Et ut
dixi, diuinus Hieronymus quoque sentit. Nos dedimus
leges, quia primi fuerunt, qui religio forum more simul
vivuerent & monasticam vestram in Carmelo agerent.
Pascendi ostendimus artem) id est, normam simul vi-
uendi. Quo magis his, qui noua instituta appieuntur, &
vetera, quae digniora, & meliora sunt immutare volunt,
primum amittunt, quia dicunt se ultimo mendicantium
approbatos, quum primi sunt, quia iussi sunt in so-
lido statu permaneere sequendo studia inconsulta) id
est, inconsultorum, quibus nouitas placet: sed nos quo-
que rami à veteri radice, i.e. pullulauimus à patribus no-
stris, sed alii quasi per imitationem collateraliter, per
nos propagationem ex vera radice: caduci sunt) id est
antiquitate, à prima perfectione decidentes, quod di-
cit, propter non obseruantes. Tradidit Hælias certam
pastoris artem) id est, formam recte vivendi exem-
pli vite suo reliquit. Quia curate greges) Ut rem pa-
storiam, ut dixi agere censeatur, omnia ad pastores re-
fert, ostendens officia pastoris onium, quoniam allego-
ricos intelligat animorum. Pastorum enim efficaciter
greges, vitare pabula noxia, quia certis diebus saltem
abstinent à carnibus: & occultos imberes) id est, infectio-
nes & ventos laurentes) sturmura, ni fallor, intelligit.
Maro autem in Georgiconum primo dat verorum ven-
torum prognostica nihil omisit) More suo positione
omisit prima, n̄ producit, quoniam Horatius, & fere alii o-
misit priua breuissimant. Sed fonte ille fluens, allego-
ricos vita religiosa tam limpidus) id est, purus & clarus.
Tramite mutato, patet id, modo currit in austriam) id
est meridiem, qui animabitibus. In Italia praesertim, est

BAPTISTE MANTVANI

pestifer, quia corrumpit etiam obsonia. Inuenialis : Taximen hic properat, velut vigeat austier. Horatius. Presentes austri coquic hōram obsonia, & cāterā. Allegoricos vult bona insinuata esse inuersa, atque depravatas. Sed prius ibat ad ortum, scilicet solis, id est, orientem, quia Eurus & Boreas salubres sunt venti. Allegoricos intelligit ad cœlum. Extat adhuc vetus alacu. I per quagm, scilicet fons ille fluere solebat a. adhuc reperiuntur reliquie veteris religionis. Extare enim est, superfluitate esse, aut superflua quādum reliqua ceciderint. Huius scilicet noui, qui non obseruant.

Myr. Quid tibi, siue non, currit, seu tramite prisco dummodo secundis pūtētis at pascua lymphis? Es quid de cali quicqueris regione? per austrium, Solis iter, melior, vīs, que respicit austrum, Et melior legitim Lybicus de collibus una.

Bat. Et melior taxus boream que respicit, ergo in boream melius poterat decurtere rīsus? Pabores, & cura pecoris malefana reliquit. Sermonem de vīs facis, quasi legib⁹ iſdem Grex & vīs eam, nec quod diſcrimen in undis, Graminēque, & ventis, nō ſti, & quam noxiā auſter, Si pecori, diſce a Roma, si innocuus auſter, Cur Musinenſis agn̄ pecudes ſum fallere fuſca, Cur Elizmamus habet niueas, neur Mantua molli, Lazicio excellit. Veronāque proxima Mantua, Vnde haec multiplices rerum variantia formis Non aliunde niſi talle, & gramine, & vīda.

Bem. Candide vitram, pedis procul hinc (rogō) proinus auſter, Inter eos hodie, video bellum acre futurum, Clam cape, & auſterio, ſubter ſarmenta reconde.

Quid tibi? Rūſtice responderet Myrmix, vt doceat non obſeruantes ferē indoctos esse, & non littératis, ſed perditis ſtudijs vacare. Quid tibi, id est, ad te, ſicut in Evangelio, Quid tibi & mihi mulier? Dummodo ſecondis,

cundis. Id quidem verum, si eam secunditatem patet
quam Batrachus desiderat per astrum solis iter, quia
sempre est in Zodiaco, melior vitis. sed quae respicit
astrum, quia respicit solem in cibentem. Vnde dicitur
est. Desique apertos Bacchus amat colles. Et melior
legitur Lyricis de collibus & Lybiam, hoc est, interdiu
in respicientibus, aut reuersa de Libycis intelligitur ob
eandem rem. Est melior taxus. Docet Batrachus non
esse responsum ad rem, quia licet ad austum versa vitiis
sit melior, non tamen continuo meliore est peculiari au
ster quam Eurus, sicut licet taxus quae frigora secundum
Maronem amat, dicti autem. 2. Georgicorum apertos
Bacchus amat colles, aquilonem, & frigora taxi, præ
stantior est, ad boream, non statim tamen, ad boream
est, melius pecus. Sermonem de vite. Argute taxat eos
ebriositas, & viuositatis, quia ex abundantia cordis
os loquitur, quasi legibus iisdem, aut potius patetis iisdem
grex, & viuis erant, quod esse negat, quia saepe ubi
maior vini copia, minor est pecorum, innocens per hoc,
vini copiam officere castitati religiosorum. Nam ven
ter mero & stuans facile despumat in libidine, ut au
ctor est Hieronymus. nec quod discriminis, id est, quae
differentia, scilicet, sit, & quam noxius, id est, nocivus
auster sit pecori, disceret à Roma, si unocquis auster, &c. Id
quidem manifestum, quia sequente varij generantur
morbi. Cur Mutinensis agri pecudes sunt vellere fu
sco? Cur Clitumnus habet nimcas, scilicet peende, sed
& iuencos ac tauros, quibus in triumphis videntur.
Vnde Maro Georgicorum secundo.

Hinc albi Clitumne greges, & maxima taurus.
Victima, saepe tuo perfusi flumine facro
Romanos ad tempa deum duxere triumphos.

Clitumnuus autem fluuius est in Mehania, quæ pars
est Umbriae, pars Thuscæ, de quo fluuiio dicit Plinius
in naturali historia, quod animalia quæ cum potuer
tunt, albos fecerunt procreant. Cur Mantua molli lari
cio excellit. Est tamen in Euganeis mollior, sed vicini
L. iiiij. sunt

BAPTISTÆ MANTVANI

sunt. Veronāq; proxima Mantova. i. Mantua vrbī. Vlupatiuē dixit Manto, quia non vtrumur nisi in nominatio-
ne, accusatiuo, & vocatiuo in o, & genitiuo in us, à
Græcis in o, longum excentibus, vt Manto Mantus.
Candidè vtrumque pedum, quia deposuerant pedum.
i. baculum pastoralem, sed non longe à se reiecerant, ne
à verbis ad verbera peruenirent, mones sedulus pastor
Bembus secrete Candidum, vt vtriūq; pedum subter
famenta recondat) Sarmienta autem, quia non omnes
Gallicū noscunt, sunt putamina & resectamenta vtiūm.

Batra. Bembe mihi recum sermo est, dum viximus una,
Dum communē pecus nobis fuit, heu mihi quantum
IDedecus, heu quōd sunt pecudes incommoda passae.
Nec mersare gregem flusso, nec vellera cervis
Temporibus (sicut mos est) sondere licebat.
Nudabant spineta pecus, nudata secabant
Terga rubi, scabie cutis aspera, rabidus humor
Pestis, &c. in totum serpebant vlcera corpus.
Multum igitur referunt pecudes que pascua carpant,
Fluminā que potent, & qua regione morentur.
Dic mihi, dic Myrmix priscum cur lana colorem
Perdidis? Hic, gregibus quadram noua vellera fecit;
Cur pecus est nigrum, quod erat melioribus annis
Clarum? Immisteruni mutatis vellera more:
Bembe, ad te redeo, paucis absoluere nitar.
Sed quō digna omni qua sit sententia lande,
Vera loquar: tu iura senes, ego facta docebo:
Iudiciorum redditis verum enarratio vera.
His animaduersis agrè tot dama ferentes,
Venimus ad soniem, riuentis, à veritate summo
Scrutari mihi cura fuit, tu prouide Myrmix.
Interea nidos avium, vel dorcadia parvam
Venabere, tue que dona darentur amate.
Myr. Bembe, vides ut aperta in me connivit iorquent.
Augnor, ista manus est, non ore agitanda.

Mos

BEMBV S. ECLOGA. X. 85

Mos mihi; non lingua, maledicta refellere dextra,
Cand. Batrache, ne ver non faciem, linguisior sequo es;
Iugia bitem acutum, conutia pectus acerbant.
Non tibi cum puero res est, nec homuncio Myrmix,
Res male tua, vero lingua irritare proterua.
Ba. Da veniam, Myrmix, amitam proferrи volenti,
'Nescio quis mihi misse, in os malus error amatam.
My. Da veniam, cane ne rursum me voce lacescas.

Bembe, mihi tecum sermo est) Quasi dicat. In hoc homine nihil video rationis, dum xiximus una] id est, priusquam per reformationem (vt aiunt) à non obliterantibus sciuncti sumus. Heu mihi, quantum dedecus, heu quod sunt pecudes incommoda passa) quasi dicat maxima & innumerata. Nec mercare gregem fluvio) id est, debitam curā animis adhibere. Nudabant spineta peccus] id est, mundane cogitationes & conuersationes. Nam litera, vt dieunt, aperta est. Tabidus humor, vitium carnis. Multum igitur referunt id est, distat, & ad rem facit, quæ pabula) De spiritualibus intelligit. Primum cur lana colorem perdidit?) Quia prius, vt ex aula comprobaverunt obseruantes, vñi sunt vestibus piceis, seu griseis, qualibus adhuc in nonnullis vtuntur fratres illiterati, quos conuersos vocant. Noua vellera) quia nunc nigra sunt intrinsecus indumenta, quod factum dicunt, vt vnius videantur gregis. Quia enim piceus color (vt in fratribus D. Francisci videmus) tam varius est, concluserunt in nigrum immutare, quem de obsecratione Italica respunxerunt, putantes natalem, & sine fuso factuar, magis congruum religioni, quod & Maro censuit, dicens. Nec varios discesserunt lana colores. Veritas enim præstat mendacio, Quod erat melioribus annis clarum) Si de exteriori loquitur, non videtur præcedere, quia omnes adhuc candida seruant chlamidem. Dicamus ergo clarum, id est, subnigrum qui respectu planè nigri clarus est. Vellerat vulgo gemino. Il. scribitur, quia tamen à Velando venit, potest simplici scribi. Vera loquar,) Oratorie iuxta rhetorum precepta

BAPTISTÆ MANTVANI

præceptra præ se fert fiduciam. His animaduersis,) scilicet malis, quæ pecori obuenierant: Venimus ad fontem) scilicet religionis, vel Dorcada. Dorcas Græce dicitur, Latinè caprea, id est, caprea sylvestris. Tu proinde) Ironicos id refert, tuæ quæ dona darentur amatæ. Id amare, sed vitam non verè. Vnde Myrmix: Bembe vides &c. Mos mihi, non lingua, maledicta refellere dextra.) Id autem acerbius contra se fatetur Myrmix, id est, non obseruans ut se longe à Dominico consilio abhorrete significet, qui auferenti pallium illoct potius unicum addere, quam in pugnam procedere, aut item inutiliter soule. Verum quia neutrum decent conuicia, accedit Candidus beoë sungenis officio suo. Quia Candidus dicitur omnis liuoris expers, linguosior i. verbosior, & quo i. quam & quom & honestū est, iurgia bilem sic est, cholera, quæ stomachum mouet. Quia sermo durus suscitat furorem. Nec homuncio Myrmix] id iucundè, quia Myrmix, vt dixi, somnia interpretatur, cui robur pro modulo corporis maximum inest, quia grana maiora se infert, interdum & oua sua se quoque maiora transfert. Viros, quasi dicat animosos, & mares animos. Amitam proferte volenti) Amita patris est soror, vt matertera matri, cui honestius quam amatæ mittentur munera. Cætera nota, vi hæc ferè nota putem.

B. A. Alveus excelsa saliens de rupe, lacunam
Foderat, & clausis ripas aquauerat vndis.
Gorges erat sexu fuluerum umbrösus opacus,
Densaque sepi erant ristreti spinosa lacunam.
Mille venenorum species in gurgite vidi,
Mille secus ripas in opaco marginé mille.
Per nensus ad lymphas sinuoso serpere gressu.
Obstupis, & rapido rediens ad oculiz tuis,
Incipio paleas flurca versare tricorni.
Ecce caput tollit coluber, linguaque trifida
Sibilat, inflantur faues, nepta liquida tendit
Brachia, ventrosus profert vestigia bufo,

Vipera

Vipera per stipulam ingrediens se propis ô loca, dixi,
 Non peccari tamum, Verum & pastoribus ipsis
 Noxiamox glege diuiso de sedibus illis
 Pascua que situm tristis meliora recessi.
 Perque per antiquum fontis noua flaminia duxit
 In campus, ubi prima suis aurore colores
 Explicat & croceos Phœbi redemptis ad ortus,
 Hic mihi secunda pecudes, hic pascua leta,
 Et sine labore liquor, dulces sine crimine lymphæ,
 Haec loca primæ sunt que colubri patentes.
 Signa casæ superant, puieus, cariolas, ligna
 Fixa solo, secum pedum discrimine sepiem,
 Et focus, & lucera que cinguita ex casape.

Alutus excelsa) Docet Batrachus quid in fonte vide-
 rit, dicens: Alutus, id est, rarus saliens de excelsa ru-
 pe, foderat, scilicet præcipiti casta lacunam, id est, rece-
 ptaculum aquarum, & sordium. Gurges, i. vortex aqua-
 rum, spineta, i. spine densæ, sepiem, id est, sepimento
 quodam clauerat. Ego vidi mille species venenorum,
 id est, prauarum traditio num, & malorum morum. Ad,
 id est, Iuxta, lymphas, id est, aquas, id est, vidi fontem
 prima religionis penitus infectum. Obscurus, &c. fur-
 ca tricorni, id est, tria cornæ habenti. Nepa liuida, i.
 scorpius habente venenum liuidum lab' cœuda. sed hic
 dicit, liuida brachia, i. chelas fluentes, ventres, id est
 habens magnum venereum, bufo, id est rana venenosa.
 Vipera, id est, spidum pessima, sic dicta, quod vi paria,
 quia non potest edere foetus suos, quos ore concipit, &
 patre concipiendo nec est, sed ipsi vicini partui, aut tamen
 maturi ad partum, dentibus secant venereum matrem,
 & ita vipera, neque patrem neque matrem vicit unquam
 incolumem, quod benignitate nature in nos efficitur
 ne tam noxia pestis multiplicetur. Pascua que situm
 tristis meliora recessi. Quæsitum, supinum, id est, quæ-
 ram: aut quæsitus meliora pascua. Vnde docet ob-
 servantes discessisse propter prauos non obseruantium
 mores,

BAPTISTÆ MANTVANI

mores. Perque iter antiquum i. iuxta traditionem primorum patrum. In cam pos, ybi prima siuos id est orientem versus, sicut prius dictum est ad otum. Croceos ortus Phœbi, scilicet solis. Hæc loca primæ sunt quæ coluere parentes. Manifesta est ergo allegoria. Nam per orientem eorum puram, & salubrem significat vitam: per meridionalem plagam, & austrum, rapidam, & mollem, ut ventus ille plumbens, & tepidus est. Signa casei, scilicet pastoralis, cariosaque ligna fixa solo, sciuncta pedum discrimine septem. Tantum enim spatij cœlis singulis congruit, & focus, scilicet communis, quo ignis fuetur & area, id est, locus spacioius in medio claustrorum, circum quem porticus, & deambulacra faciunt, cingitur sepe lacera. Allegoricos significat claustrorum myros dirutos, & peritos à non obseruantibus factos.

Myr. Cura viris levibus rerum solet esse nonarum,

Propterea certè noua pascua queris, & annes
Fingis inauditos, & vis nouis auctor haberi.

Bat. Cura viris gravibus rerum solet esse suarum.

Propterea Myrram nimis à granitate receatis.

Hæc nouitas non est nouitas, sed vera veritas.

Religio, & pietas patroni instaurata resurgis,

Quam tua corruptis levitas, & nota tuorum

Segnities: igitur si quis labentia recta

Erigas, & sterilem qui mansuefeceris agrum,

Iudice te damnandum erit: non ponitur arbor.

Altera, sed tertiæ inseritur bona virgula trunco,

Segne prius lignacim, nostro fit fertile cultus,

Myr. Quamvis pinguis tuo pecori sit gramen, & unde

Desecata, ramen multe cum mastibus agne

Interiere: ludi, & pasie meminere volveres

Bat. Hæc fateor, que dira ruce contagia pestis

Acceptere, eum procul affidentibus obsunt,

Tantum virus inest, vestri vis tanta veneni.

Propterea magis, atque magis discedere semper

Est animus, patitur pecus hæc incommoda nostrum,

Sola,

Sola quod in vestiam nondum decessit eremum.

Nec satis à vobis procul in deserta recessit.

Myr. Batrache de gregibus mentiris plurima nostris.

Certe alienarum sibi cora superflua rerum,

Et temere assimilis partes censoris iniqui,

Cur mihi, qui pasco cuius pecus, ista tueri

Non licuit? Solis ne domus mea cognita vobis?

Cura virus lenibus] Quanquam id strenue cauet Batrachus, ne res nouas dicatur molitus, tamen quum aliud non posset, id falsò obijicit Myrrix. Et vis nouus auctor habet. Hoc eis obijicitur, qui ad reformationē alios vocant, aut compellant. Cura viris graubus) Subtilis responsio, diuerbum diuerbio retundens. Hęc nouitas non est nouitas, id est, quam dicas esse nouitatem, non est nouitas, sed vera vetustas. Vnde manifeste dicit, Religio, & pietas patram instaurata i. in statum, & formam priorem reducta, vnde verius dicitur instauratio, quam restauro. Et nota tuorum, scilicet confitatum, qui mansufererit agrum. Redit ad trastationem prater sepe dictam causam, de videlicet non pastoralis agatur res. Segne, id est, tardum, & infecundum, quamvis pingue. Docet etiam inter eos, qui se obseruantes dicunt, adhuc esse morbos, & multos interisse, ad quod Batrachus: Haec favo, id est, fateor quod haec oves interire, quae dira tua contagia pestis accepere i. quae infectae ad vos venerunt, nec se purgari permiserunt, tantum virus, i. venenum. Quod in vestiam nondum discessit eremum, i., quod nondum penitus a communione vestra discessit. Dicitur autem eremus sine aspiratione genere feminino, & media loga quae tria inueni solent. De gregibus intentiris plurima nostris. Quum aliter se purgare nequeat, ad conuicia resurgit. Cur mihi qui pasco cuius. Dictū id puto pro cuius, id est, cuiuscunq; pecus. Ista tueri] id est, prospicere quae tu mihi obijicis, solis ne domus mea cognita vobis i. videuis vosne soli infectionem, ut dicas domus mea, que in nos ignoramus.

BAPTISTÆ MANTVANI

A. Aethiopes una quoniam nigredine sordent,
Ille color nulli vitio datur, omnibus idem
Virtus, & alterius si quis reprendere ora,
E& sua damnare, pecori, pecorisq; magistris
Fæx eadem, scabie eadem, cutis & color idem.

Bem. Parcite, iam satis est lis intellecta, diesq;
Inclinata cadit, iam post iuga summa ruit sol.

Myr. Audite o magni generis longæua propago,
Lites super vestra, que sit sententia nostra.

Myr. Batrache, me audaci toties sermone lacefisi.

Bat. Non ego, sed non æqua magis te causa lacefisi,

Iudiciumq; timet sibi mens male conscientia iustum;

Can. Quando inimicii tempus deponere, non sum

Vestra nouas lites recordia suscitat, ergo

Perpetuis hæc rixa odys æterna manebit.

Que vos debilitas capit, que insanie vexat?

Non pudet his uti tanto sub iudice nugis?

Ergo animis audire aquis, odysq; sepultis,

Vlaima doctiloqui que sit sententia Bembii.

Bem. Ferte per antiquos patrum vestigia gressus,

Et veteres si ruate vias, renovate viaginæ

Per vallæ & saxa greges, per lustra ferarum.

Figit in antiquis iterum magalis campis.

Aethiopes una) Graphicæ docet, quare illi non vidant suam deformitatem, suaque vitia, quia omnes tales sunt. Ille color, i. niger, fæx eadem infectio. Quia vero ad manifesta vsque conuitia proelium est, ne vltia progressio fiat, dicit Bembus, Parcite, id est, abstinet a conuitijs, quia illi est iā satis intellecta, Diesq; inclinata cadit. Audite o magni generis longæua propago: quia eos ab antiquitate laudat. Timet iam dudum Myrmix causæ suæ, unde non attendit ad iudicem, sed ad conuitia dicta, dicens, Batrache, me audaci toties, sermone lacefisi, id est, provocas ad iram. Non ego, scilicet te lacefisi, sed magis, id est, potius, lacefisi te causâ, scilicet tua, non æqua, id est, à nqua, iudicisq; timet

timet sibi mens mala conscientia iustum. Multæ, & egregiæ vbiique sunt sententiae, quas memoriz commendas profuerit. Interloquitur Candidus, qui director videtur virorumque litigantium, quia pro eis indicem delegit. Quando, ordo est, quando tempus scilicet est. deponere inimicitias, tunc scilicet vestra recordia, id est, peruersitas cordis, suscitare rursum nouas lites. Ego) indignanter id dicit. Non pudet his ut tanto sub indice nugis. Magni facit auctoritatem iudicis, vt sententiae ab eo datae maius sit pondus. Ergo, quia, id decentius, & honestius est, quam odijs progredi, animis audire equis, odijsque sepultis, id est, sopitis, & oppressis. Ultima, id est, ut dicunt, definiunt sententia. Est autem haec: Ferre per antiquos &c.) Istudcere more maiorum vestrorum. Reuocare vaganies per vallis) id est, qui ab errant à Carmelo, qui mons est, id est, à vera religione in Carmelo instituta. Intelligere autem potes molliter viuentes. Et per saxa) id est, dura & aspera mundanatum curarum, & per lustra ferarum.) id est, lupanaria, quia meretrices Lupæ, quæ ferarum dicuntur, & lustra ob id etiam lupanaria. Seclusa autem allegoria remotiore, manifestè vult errantes in perniciose institutis, & moribus ad rectam reduci religionem, quæ antiqua est: vnde concludit. Figit in antiquis iterum magalia capis.) Magalla (ut dixi) & mapalia Pcenorum lingua sunt tuguria, & quasi pastores case. Vulc ergo præstare in antiqua viuere paupertate dummodo sancta malorum suorum seruent vestigia.

Harvard College Library
Nash Fund
January 20. 1942

Evening News

The Evening News

Göttinger Hefte

卷之三

Morning prayer

I will have for they shall see God
I will have the preachers
To they shall be called the
children of God. Blessed are
they which suffer persecutio
n for righteouſneſſe ſake; for
theſe is the Kingdom of
heauen, bleſſed are ye whiſt
men trapple you, abperſecute
you, and ſhall fally ſay all
manner of evil taſtinges a-
gainſt you for my sake, whiſt
my voice and be glad for great is
your reward in heauen. For
to perſecuted they the Pro-
phets, whiche were before
you

bet and be ſittig
I ſit to God the ſacrifice of
righteouſneſſe and put your
trust in the Lord.

There be many that woul-
d ſay, who will hear us and
good. Lo I lift up the lighte
of thy countenaunce upon us.
Thou haſte put gladuſſe in
my heart ſince the time that
thou Comer and naime, and
ople, increaſed.

I will laye me doþore in
peace and take my reſe, for
it is thou haſte ordeneþ, that

C.

May

Blessed be the Lord God

Blessed

be the name of the Lord

be the name of the Lord

holy is his name.

holy is his name.

glory to him and magnificence

glory to him and magnificence

praise him and magnificence

Morning Praise

Or this Canticle.

Exodus.

All ye workers of the Lord

bless ye the Lord, praise

